

KONNI ZILLIACUS

KÄSIKIRJA

POHJOIS-AMERIKASTA

SUOMENSI

TYKO HAGMAN

RUNSAASTI KUVILLA KAUNISTETTU

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

POHJOIS-AMERIKASTA.

Äsken on ilmestynyt:

Amerika, sen löytö, valloitus ja kehitys. Kirjoittanut Tyko Haggman. Runsaasti kuvilla kaunistettu.

E. N. Karhinen
20 V 27.

KÄSIKIRJA
POHJOIS-AMERIKASTA

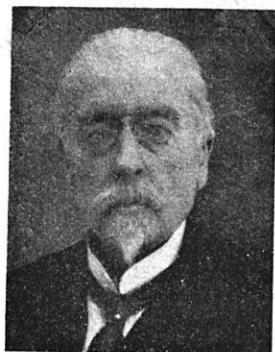
KIRJOITTI

KONNI ZILLIACUS.

SUOMENSI

TYKO HAGMAN.

Kuvilla kaunistettu.

K. Ziliacus.

PORVOOSSA,
WERNER SÖDERSTRÖM.

PORVOOSSA, 1893.
WERNER SÖDERSTRÖM'IN KIRJAPAINOSSA-

SISÄLLYS:

Ensimmäinen luku.

Matka Amerikkaan. — Eri höyrylaivalinjat siv. 1.

Toinen luku.

Tulo Newyorkiin. — „Runners“it. — Paras keino selvittää seikoissaan „ 7.

Kolmas luku.

Rautatiematkat Yhdys-Valloissa. — Eri matkakeinoja länteenpäin. — Rantatieravintolat ja ruokaolot „ 14.

Neljäs luku.

Työ-olot yleensä Amerikassa. — Ammattityöväki ja tavallinen ruumistyöväki. — Työtapa Amerikassa „ 19.

Viides luku.

Itäiset valtiot, niiden etevimmät teollisuudet ja työpaikat „ 28.
Newyork „ 28.
Connecticut „ 32.
Rhode Island „ 33.
Massachusetts „ 33.
New-Hamshire „ 35.
Maine „ 37.
New-Jersey „ 38.
Pennsylvania „ 39.
Vermont „ 41.

Kuudes luku.

Keski-valtiot, niiden etevimmät teollisuudet ja työpaikat „ 43.
Ohio „ 44.
Indiana „ 46.

Illinois	siv.	48.
Missouri	„	52.
Iowa	„	56.
Michigan	„	58.
Wisconsin	„	63.
Minnesota	„	67.

Seitsemäs luku.

Läntiset valtiot, niiden etevimmät teollisuudet ja työpaikat	„	75.
Kansas	„	75.
Nebraska	„	79.
Dakota	„	83.
Montana	„	95.
Washington	„	99.
Oregon	„	109.
Idaho	„	117.
Wyoming	„	119.
Colorado	„	121.
Utah	„	123.
Nevada	„	125.
California	„	126.
Rahat mitat ja painot	„	134.
Sanaluettelo	„	135.

Ensimmäinen luku.

Matka Amerikkaan. — Eri höyrylaivalinjat.

Tuhansittain siirtolaisia matkustaa jo tähän aikaan Amerikkaan n. s. vapaapileteillä, s. o. pileteillä, joita heille ovat lähettäneet ystävät ja sukulaiset tuolta meren-takaisesta maasta. Niitä varten eivät ole seuraavat rivit aiotut, sillä heidän pilettinsä tulevat tavallisesti kirjeissä, joissa samalla annetaan neuvoja, miten heidän on menetteleminen päästäkseen perille. Mutta vielä useampia tuhansia matkustaa omin neuvoin, ja näiden eteen astuu aina ensimmäisenä kysymys: millähän linjalla matkustammekaan tullaksemme tuonne turvallisimmin, mukavimmasti ja huokeimmalla. Mitä nyt erittäinkin hintaan tulee, niin on siihen osaan kysymystä varsin helppo vastata; sillä jo vuosikaudet on kaikkein suurten Atlantin höyrylaiva-yhtiöiden kesken ollut olemassa sopimus, jonka mukaan pidetään ihan sääntilleen yhtäläiset pilettihinnat Euroopasta Amerikkaan. Tämänpä tähden ei tavallisesti saatakkaan toinen asiamies myydä pilettejä huokeampaan hintaan kuin toinenkaan. Mutta jos tästä huolimatta jokin asiamies tarjoisi huokeahintaisempia pilettejä, niin olkaa varmat siitä että hän joko käyttää luvatonta valtaa taikka edustaa yhtiötä, joka ei ole aivan paraimpia, vaan kokee säädyttömän kilpailun kautta houkutella luokseen kunteja, jotka muuten käyttäisivät toista linjaa

Mitä taasen tulee kysymyksen toiseen osaan eli siihen, mikä linja pystyy tarjoamaan suurimmat edut mukavuuden ja turvallisuuden puolesta, niin on tähän paljo vaikeampi vastata. Sillä mitä toinen siirtolainen pitää suurena etuna, sitä katsoo toinen vähäpätöiseksi seikaksi, ja päin vastoin. Tähän tulee lisäksi se, että jokaisella linjalla on sekä etunsa että epä-etunsa, joten käy ihan mahdottomaksi kehua toista toisen kustannuksella.

Siirtolaisille Pohjoismaista käy asia vieläkin mutkallisemmaksi sen kautta, ett'ei ainoakaan suurimmista höyrylaiva-linjoista ulotu suorastaan Skandinaviasta taikka Suomesta New-Yorkiin, vaan täytyy matkustajain ensiksi kulkea Englantiin tai Saksaan, tavatakseen sitä höyrylaivaa, jossa matka Atlantin meren yli suoritetaan.

Tärkeimpiä seikkoja matkoilla meidän päivinämmä, erittäinkin matkoilla Amerikkaan, on nopeus; eikä missään suhteessa harjoitetakaan niin suurta vilppiä kuin juuri tässä. Jokaisella varakkaammalla yhtiöllä eli linjalla on yksi tai useampia höyrylaivoja, jotka ovat rakennetut uusimpaan malliin ja suorittavat matkansa mitä suurimmalla nopeudella, ja jokainen yhtiö puhuu ilmoituksissaan ainoastaan näistä nopeimmista laivoistaan. Mutta niiden ohessa omistaa joka yhtiö koko joukon muita, vanhempia ja hitaisempia höyryjä, jotka itse teossa välittävät kaikkein suurimman osan heidän liikkeestään, — ja niistä ei kukaan puhu, ei ainakaan ilmoituksissa. Muutamain yhtiöiden hallussa on semmoisia vanhempia höyrylaivoja kaikkien kurjinta laatua, jos niitä arvostelee nyky-ajan vaatimuksilla ensimmäisen luokan valtameri höyrylaivojen suhteen; ja matkustajat, jotka eivät itse tunne eri laivojen ansioita, ovat sen vaaran alaisina, että heille tyrkytetään pilettejä juuri näihin vanhoihin, hidaskulkuisiin aluksiin, jotka tavallisesti muissakin suhteissa jättävät monet toiveet täyttämättä. Ken ikinä ostaakin piletin Amerikkaan antakaan sen tähden aina asiamiehen näyttää luetteloa eri laivoista, josta nähdään paljonko aikaa ne tavallisesti tarvitsevat Atlantin-matkaansa; ja päätäköön hän vasta sitten minkä valitsee ja katsokoon että ostettu piletteetti todellakin oikeuttaa matkustamiseen siinä laivassa, jonka hän on valinnut.

Muutamissa suurissa yhtiöissä ei ole mitään mainittavaa eroitusta eri laivojen välillä, ei nopeuteen eikä muihinkaan seikkoihin katsoen; vaan ovat kaikki niiden laivat parahinta laatua. Mutta ett'ei näyttäisi siltä kuin tahtoisimme kehua enemmän yhtä kuin toistakaan, emme tässä erittäin mainitse niistä yhtäkään. Neuvomme vain matkustajaa ett'ei hän koskaan ostaisi piletteettiä ennen saatua tietoa — joita jokainen asiamies voi antaa — yhtiön omistamien eri laivojen nopeudesta.

Mitä tulee turvallisuuteen, saatamme arvelematta vakuuttaa että kaikki uudemmat valtameri-höyryt ovat niin luotettavia kuin laivat yleensä olla voivat, niin että onnettomuudet tähän aikaan jo ovat hyvin harvinaisia poikkeuksia. Ainoa neuvo tai osviitta, jonka tässä

kohden voi antaa, on se, että uusimmat laivat tavallisesti myöskin ovat paraimmin varustetut ja paraimmin rakennetut, mikäli turvallisuus merellä on kysymyksessä. Sitä paitse ovat suurimmat laivat kaikkein vähimmin aaltojen keikutuksen vallassa ja niiden matkustajat meritaudin, joka meidän päivinämmme on valtamerimatkojen pahin painajainen. Näistä seikoista voi jokainen asiamies antaa tietoja kaikille, jotka niitä vaativat, ja sitä pitäisi jokaisen matkustajan tehdä niinkuin osoittaneet olemme.

Ne yhtiöt, jotka tätä nykyä etupäässä välittävät liikettä Euroopan ja Amerikan välillä, ovat, mikäli ne koskevat siirtolaisia Skandinavian maista ja Suomesta, seuraavat:

Allan-linja. Vanhanpuolinen yhtiö, joka muinen kuljetti erittäin suuren joukon siirtolaisia, mutta joka jo tähän aikaan on tullut paljon tappiolle kilpailussa nuorempien ja pontevampien toverien kanssa. Tällä yhtiöllä ei ole yhtään noista uusimmista ja nopeimmista laivoista. Sen alukset kulkevat Liverpoolista Montrealiin Canadassa, Liverpoolista Baltimoreen Yhdys-Valloissa sekä Glasgowista New-Yorkiin, Philadelphiaan, Bostoniin, Qvebeciin ja Montrealiin, jonka ohessa yhtiöllä on linja Lontoosta Montrealiin. Tämä linja sopii paraimmin siirtolaisille Canadaan ja muutamiin harvalukuisiin paikkoihin Yhdys-Valloissa lähellä Canadian rajaa.

Anchor-linja. Yhtiö on pienempiä, mutta omistaa suuren, nopeakulkuisen höyrylaivan uusimpaa mallia, nimeltä City of Rome, ainoa, minkä uskaltaisimme sulkea asianomaisten suosioon; liikkuu linjalla Glasgow-Newyork.

American-linja on myöskin suhteellisesti pienempiä yhtiöitä eikä omista mitään erittäin etevää höyrylaivaa. Sen alukset kulkevat Liverpoolista Philadelphiaan.

Cunard-linja. Cunard-yhtiö on suurimpia, rikkaimpia, vanhimpia ja luotettavimpia kaikista noista monista yhtiöistä ja omistaa kokonaisen laivaston kaikin puolin erinomaisia uusia aluksia, joista useimmat liikkuvat linjalla Liverpool-Newyork, toiset taasen Liverpoolin ja Bostonin välisellä väylällä. Koska tämänkään yhtiön laivat eivät kuitenkaan kaikki ole yhtä hyvät, on viisainta asiamieheltä tiedustella nopeimpien ja suurimpien lähtöaikoja.

Dominion-linja on pienempiä yhtiöitä, jos on kysymyksessä niiden merkitys matkustajalle Pohjasta. Yhtiön laivat, joiden joukossa monta uutta ja hyvin sisustettua, kulkevat linjalla Liverpool-Montreal tai Quebec Canadassa, jonka tähden tämä oikeastaan voikin

tulla kysymykseen ainoastaan matkustaville tähän Englannin siirtomaa han tai muutamiin paikkoihin Yhdys-Valtain pohjoisimmassa osassa, jonne matkustajia niin ollen kuljetetaan Canadian-Pacific-rautatiellä.

Inman-linja. Inman-yhtiö on suurimpia yhtiöitä ja omistaa pari mitä suurinta ja nopeakulkuisinta laivaa linjalla Liverpool-Newyork. Paitsi näitä kahta laivaa, City of Paris ja City of Newyork, joihin siirtolainen vaatikoon pilettinsä, on yhtiöllä joukko muita, jotka ovat niistä paljon takapajulla.

Hampurin-linja. Tämä yhtiö on, kuten nimestä nähdään, saksalainen, ja sen laivat käyvät Hampurista Newyorkiin taikka Baltimoreen. Yhtiöllä on joukko höyryjä, joista erittäin nopeakulkuiset ja hyvin sisustetut Augusta Victoria ja Fürst Bismarck ovat paljon paremmat kaikkia muita kaikissa suhteissa; jonka tähden siirtolainen alköön tytykökkään semmoisiin piletteihin, jotka oikeuttavat matkustamaan ainoastaan vanhemmilla ja huonommilla laivoilla.

Baltic-linja. Tämä on vähäpätöisempiä yhtiöitä. Sen laivat käyvät Stettinistä Baltimoreen.

Guion-linja. Yhtiö, joka on kuljettanut tuhansittain siirtolaisia Skandinavian maista ja Suomesta Amerikkaan. Ei ole etevimpiä eikä enää omistakaan mitään nopeakulkuisempaa laivaa, vaikka muuan yhtiön alus, Alaska, yhteen aikaan oli nopeakulkuisin kaikilla valtameri-laivoista. Alaska ja sen sisarlaiva Arizono ovat yhtiön paraimmat alukset, jonka tähden matkustajain pitäisi katsoa että heidän pilettinsä oikeuttavat matkustamiseen jommassakummassa näistä. Kulkevat linjalla Liverpool-Newyork.

Cars eli Union Hampurin-linja. On myöskin niitä yhtiöitä, joilla on verraten vähäinen merkitys siirtolaisille Euroopan Pohjoismaista.

North German Lloyd eli Bremenin-linja on laajalta tunnettu yhtiö, joka kuljettaa joukottain pohjoisia siirtolaisia. Se omistaa erittäin suuren laivaston ensimmäisen luokan höyry-aluksia, jotka, vaikk' eivät ole suurimpia tai nopeimpia, kuitenkin isoimmaksi osaksi ovat paraimpia, Euroopan ja Amerikan väliä käyviä laivoja, varsinkin ne, jotka kulkevat linjalla Bremen-Newyork. Sitä paitsi kuljettaa yhtiö matkustajia Bremenistä Baltimoreen.

Thingvalla-linja. Thingvalla yhtiö on tanskalainen, ja sen laivat kulkevat Kyöpenhaminasta tai muista Skandinavian satamista suorastaan Newyorkiin. Tämä seikka vaikuttaa että yhtiön matkustajat, vaikka sen laivat eivät pysty nopeudessa eikä uudenaikaisessa

asustuksessa kilpailemaan muntamien yllä lueteltujen yhtiöiden höyrylaivojen kanssa, kuitenkin varsin usein voivat suorittaa matkan ruotsalaisesta tai tanskalaisesta satamasta Newyorkiin lyhyemmässä ajassa kuin jos matkustaisivat Saksan taikka Englannin kautta, jossa usein viivytyksiä tapahtuu. Laivojen miehistöt, upseerit, lääkärit j. n. e. ovat sen ohessa skandinavilaisia ja pystyvät semmoisina puhuttelemaan useimpia matkustajia ilman tulkitta.

White Star (Valkoisen Tähdän)-linja on suosituimpia yhtiöitä. Sen sisarlaivat Majestic ja Teutonic ovat tätä nykyä kaksi kaikkein nopeimpaa noista monista nopeakulkuisista valtameri-laivoista, jonka ohessa yhtiön hallussa on koko joukko muita kaikin puolin erinomaisia aluksia. Kuljettaa matkustajia Liverpoolista-Newyorkiin.

Näiden tässä lueteltujen ohessa on monta muntakin höyrylaiva-yhtiötä olemassa, mutta kun niitä eivät ylimalkain koskaan käytä Pohjasta tulevat siirtolaiset, arvelemme tämän luettelomme täydelleen riittäväksi.

Kaikki ne yhtiöt, jotka kuljettavat matkustajia Englannin satamista Amerikkaan, toimittavat myös yhteisesti matkustajia Göteborgista Englantiin Wilson-yhtiön höyrylaivoissa, joko suorastaan Lontoosen taikka — Liverpoolista lähteviä laivoja varten — Hulliin*). Göteborgista lähtevät Wilson-yhtiön höyrylaivat kerta viikossa, jonka tähden siirtolaiset tiedustelkoot lähtöpäivää ja huomatkoot aikansa, ett'ei heidän tarvitsee viipyä liian kauvan mainitussa kaupungissa. Varmuuden vuoksi on kuitenkin tärkeää että matkustaja saa asiamieheltä selvän tiedon siitä, pitääkö hänen edustamansa yhtiö huolen ruoasta ja asunnosta Göteborgissa vai eikö ja millä ehdoilla semmoinen huolenpito voi tapahtua. Tämä seikka on vielä huomattavampi siirtolaisille Suomesta, ja sopikoot he myöskin olostaan suomalaisessa satamassa ja Tukholmassa, joka on ensimmäinen maallenusu-paikka Ruotsissa.

Jos siirtolainen sitä vastoin on ostanut piletin jollekin saksalaiselle suurelle linjalle, niin hankkikoon hän itselleen tarkan tiedon siitä, milloin asianomainen laiva lähtee suomalaisesta tai ruotsalai-

*) Suomen höyrylaiva-osake-yhtiö, joka on yhteydessä useiden yllä lueteltujen linjojen kanssa, kuljettaa „Urania“ ja „Astræa“ nimisillä uusilla laivoillaan joka viikko matkustajia Hangosta Hulliin ja ilmoittaa toimittavansa siirtolaiset summakaupalla, siihen luettuna ruoat ja asunnot, Hangosta Amerikkaan. Myy pilettejä „mihin paikkoihin hyvänsä Pohjois-Amerikassa.“
Suoment:n muist.

sesta — taikkapa norjalaisesta tai tanskalaisesta — satamasta, ja sopikoon asiamiehen kanssa asunnosta ja ruoasta mahdollisina odotuspäivinä sekä kotimaassa että vieraalla pohjalla aina siihen saakka, kunnes hän astuu valtamerilaivan kannelle.

Kuten ylläsanotuista seikoista selvenee, on millä linjalla hyvänsä sekä etunsa että epä-etunsa. Matkasta Englannin — Hullin — Liverpooliin — Newyorkin kautta on oikean laivan valinneella matkustajalla se etu, että matka valtameren poikki tulee lyhimmäksi; mutta sen sijaan on hänellä vastuksena nuo monet muuttamiset ja pidätykset Englannin satamakaupungeissa. Saksalaisilla linjoilla ei hänen tarvitse pelätä niin pitkiä pidätyksiä, ja hänen on helpompi tulla toimeen matkalla satamakaupunkiin, josta valtamerimatka alkaa; mutta sen sijaan saa hän sitä kauvemmin oleskella itse siirtolaislaivassa. Tanskalaisella linjalla taasen pääsee hän tosin milt'ei kaikista muutoista ja pidätyksistä vieraalla maalla ja voi, jos hän ei ole umpisuomalainen, puhutella laivan päällystöä ja miehistää; mutta sen sijaan saa hän olla sitä kauemmin yhtä mittaa merellä. Mikä tie hänen on valitseminen voipi sentähden ainoastaan siirtolainen itse päättää. Tämä on enemmän hänen halunsa ja mielitekonsa kuin minkään muun vallassa, mutta jos hän kerran on valinnut toisen taikka toisen tien, niin pitäkään muistossa mainitut neuvot, jotka tässä vielä yhdistämme yhteen paikkaan:

1:ksi. Älkää koskaan ostako pilettejä muuta kuin suurimpiin ja nopeakulkuisimpiin laivoihin sillä linjalla, jonka olette valinneet, ja valitkaa ennemmin toinen linja, jos asiamies on haluton näyttämään semmoista luetteloä yhtiönsä omistamista laivoista, jossa mainitaan alka, minkä nämä tavallisesti tarvitsevat matkaansa valtameren poikki.

2:ksi. Katsokaa että pilettejä on kirjoitettu sille laivalle, jonka olette valinnut; älkää suostuko valitsemaan muuta, joka ei ole yhtä hyvä.

3:ksi. Tehkää selvä välipuhe asiamiehen kanssa asunnosta ja ruoasta niissä paikoissa, joissa ehkä saatte odottaa.

4:ksi. Ottakaa tarkka selko laivojen ja junien lähtöpäivistä ja tunneista sillä linjalla, jonka olette valinneet, ja olkaa sitten valmiit näinä lähtö aikoina.

Kaikilla suuremmille yhtiöillä on jo tähän aikaan sekä Skandinavian kieliä että suomea puhuvia asiamiehiä kaikilla väli-aseilla. Nämä asiamiehet ovat palkatut varta vasten palvellaksensa siirtolai-

sia neuvoilla ja muulla avulla; mutta paras on kuitenkin kysymällä piletti-asioimistossa hankkia itselleen varmuutta siitä, että niin on laita. Ja paras on jo kotimaasta ottaa mukaansa syömiä- ja juomasiat sekä lusikat, kahvelit ja veitset, sillä semmoista ei tavallisesti anneta valtameri-laivoissa, ja ne ovat aina kalliimmat ostaa satamakaupungeissa. Jos matkustus tapahtuu kylmempänä vuodenaikana, on pari vilttiä tai peitettä hyvät olemassa. Ja mitä tulee todellisiin pohjoisihmisiin, jotka ovat tottuneet suolaiseen ruokaan, niin on kyllä viisainta ottaa mukaansa pieni laukullinen säilyviä ruokia, sillä ravinto höyrylaivoissa, jos kohta runsas ja hyvä, on ens'alussa liian oudontapaista tuntuakseen maukkaalta tottumattomassa suussa.

Itse valtameri-matkasta ei ole paljoa sanottavaa, jos kysytään neuvoja matkustajille; sillä kahdesta pahasta, jotka tavallisesti vaivaavat siirtolaista, nimittäin koti-ikävä ja meritauti, eivät auta mitään parannuskeinot. Pysyä rauhassa ja noudattaa laivan järjestyssääntöjä ja päällystön käskyjä on viisainta mitä tehdä voi. Varsinkin amerikalaiseen satamaan saapuessa pitääköön matkustaja tarmonsatallella ja päänsä pystyssä, hätäilemättä ja hämmentymättä, sillä muuten hän hyvin helposti saattaa joutua niiden lukemattomien, kaikkarvaisten veijarien ja keinottelijain kynsiin, jotka väijyvät tuloista, kokien petkuttaa häneltä pois hänen viimeisetkin omansa.

Toinen luku.

Tulo Newyorkiin. — „Runners“it — Paras keino selvitä seikoissaan.

Vielä jonkun aikaa sitten laskettiin kaikki Newyorkiin saapuvat siirtolaiset maalle n. s. Castle-Garden'iin, mutta nyt astuvat he rannalle Ellis' Island'iin, Newyorkin lahdessa sijaitsevaan saareen. Ensimmäiset ihmiset, joiden kanssa siirtolainen Newyorkissa tulee tekemisiin, ovat n. s. „runners“it, s. o. jonkunmoiset asiamiehet, jotka keräilevät kuntia erilaisiin laitoksiin. Rautatiepilettien myyjät, ravintolain- ja kapakkain-isännät, erityisten tarvekalujen kaupustelijat,

asiamiehet, jotka hankkivat ihmisille paikkoja ja työtä — kaikki pitävät runners'eja liikkeellä houkutellakseen luoksensa kunteja vastatulleista siirtolaisista. Rehellisiä ihmisiä voi tosin poikkeuksena olla näiden runners'ien joukossa, mutta yleisenä sääntönä on pidettävä että ne ovat tunnettomia nylkijöitä, joita siirtolainen karttakoon niin paljon kuin suinkin saattaa.

Newyork on jo tähän aikaan maailman suurimpia kaupunkeja ja samalla se paikka, johon sadoin tuhansin siirtolaisia joka vuosi saapuu, kaikki — tai milt'ei kaikki — etsien työtä ja ihan vieraina ollen tämän uuden maailman kaikissa oloissa. On sentähden aivan luonnollista että paljon kurjuutta ja hättää löytyy tuossa kaupungissa rikkouden ja loiston rinnalla. Mutta kurjuus ja hätä pakoittaa omiansa tarttumaan mihin keinoon hyvänsä hengen ja elämän säilyttämiseksi, ja senpätähden onkin aivan luonnollinen asia että semmoinen kaupunki kuin Newyork oikein vilisee kaikenkaltaisia veijareita ja petteureita.

Heti kun joku siirtolaislaiva on laskenut maalle matkustajansa, piirittää heitä pyörivä parvi tuommoisia runners'ia, joiden joukosta itsekukin siirtolainen aina tapaa jonkun tai useampia oman maansa miehiä, jommoisiin luottamus tavallisesti on suurempi. Mutta tämä luottamus joutuu kaikkein useimmasti väärin käsiin. Sen saa vasta saapunut tulokas tavallisesti hyvin pian kokea, jos hän, noudattaen runners'in liukasta kieltä, seuraa häntä. Useimmat Newyorkiin saapuneet siirtolaiset matkustavat, jäämättä sinne, kauvemmas pois, ja sentähden ovat tavallisesti rautatie-pilettejä myyvien asiamiesten runners'it ensimmäisinä tulokasta kiusaamassa. Tavallinen valhe, jota nuo herrat käyttävät houkutellakseen kunteja isännilleen, on se että he muka pystyvät hankkimaan huokeahintaisempia rautatie-pilettejä kuin muut. Mutta niin ei ole asian laita; sillä kaikki rautatielinjat, jotka kuljettavat matkustajia Newyorkista länteenpäin, pitävät säännössä yhtäläisiä pilettehintoja. Ainoa erotus — ja se on itse teossa varsin suuri — on siinä, tahtooko siirtolainen jatkaa matkaansa rautateitse vai kanavien ja suurten järvien kautta, vaiko ensiksi rautateitse ja sitten höyrylaivalla järvien poikki. Vesitie on tietysti hinnan puolesta huokeampi, mutta sen sijaan monta vertaa hitaisempi, jonka tähden ei kenenkään, jolla vain on varaa ostaa rautatiepilettejä, haluta venystellä viikkokausia matkalla siihen työpaikkaan, johon hän aikoo, koska hän voi päästä sinne muutamassa päivässä. Osaksi rautatiellä ja osaksi höyrylaivalla tapahtuva matka ei sitä vastoin vie

niin sanottavan pitempää aikaa kuin kauttainen rautatiematka ja on sitä paitse koko joukon huokeampi. Tavallinen temppu epärehellisiltä piletin-kaupustelijoilta on sentähden se, että he henkilöille, jotka eivät ymmärrä pitää puoltansa, myyvät pilettejä hiukkasen huokeampaan hintaan kuin tavalliset rautatiepiletit, väittäen niiden oikeuttavan katkeumattomaan rautatiematkaan, kun ne itse teossa vain oikeuttavatkin matkaan, joka tapahtuu osaksi rautateitse, osaksi höyrylaivalla. Ja siinä kaupassa hyötyvät tietysti sekä runneri että piletti-asiamies maahan-muuttajan kustannuksella, sillä tämä saa maksaa paljon enemmän kuin mikä oikeastaan semmoisen sekapiletin hintana on.

Toinen laji runneria ovat ne, jotka houkuttelevat kunteja ravintoloihin ja kapakkoihin; ja näiden joukossa juuri tavataan kaikkein vaarallisimmat kappaleet. On tapahtunut ja tapahtuu vielä milt'ei joka päivä että ihmisiä, jotka vasta ovat tulleet Newyorkiin eivätkä tunne paikkakunnan oloja, houkutellaan kaikkein pahimpiin varas- ja ryöväri-luoliin, jotka käyvät ravintolain ja hotellien nimellä. Ja keran joutuneena semmoisen paikan sisään, voi uhri päästä sieltä pois ainoastaan onnellisen sattuman kautta; mutta tavallisesti päättyy seikka siihen, että varomaton siirtolais-parka ryöstetään ihan paljaaksi. Tämän tähden on viisainta mitä tulokas tehdä voi, että hän heti maalle-nousupaikasta lähtee sille rautatielle, joka kuljettaa häntä eteenpäin, jos hän, näet, jo ennakolta on ostanut itselleen rautatiepiletin ja siten tietää mitä linjaa hän aikoo käyttää. Jos hän ei ole sitä tehnyt, ja niinpä lienee kaikkein useimpien laita, niin kääntyköön hän jonkun semmoisen toiminimen eli firman puoleen, jonka virkana juuri on siirtolaisten auttaminen kaikellailla neuvoilla ja töillä.

Tämmöisiä firmoja, joista alempana on luettelo nähtävänä, on Newyorkissa useampia, ja jokaisen semmoisen firman konttorissa on henkilöitä, jotka puhuvat siirtolaisten käyttämiä kieliä.

Kaikki semmoiset asiat, joita tulokkaalla saattaa olla toimitettavana heti Amerikkaan tultuansa, niinkuin rahan-vaihtoja, rautatiepilettien ostoja, väliaikaisen asunnon hankkimisia, tietojen etsimisiä eri seikoista ja asianbaaroista, — kaikki semmoiset voi hän saada paremmin ja luotettavammin toimitetuksi, jos hän kääntyy jonkun tällöisen konttorin puoleen kuin jos hän antaa itseänsä petkuttaa käyttämään runneria. Täytyy muistaa että nämä firmat pitävät yksinomaisena toimensa kaikellaisten asiain välittämistä siirtolaisille. Sillä he elävät, ja sentähden on joteskin selvää että siirtolainen sään-

nössä voi kaikin puolin luottaa heidän rehellisyyteensä ja tunnollisuuteensa; sillä jos vastakohta tapahtuisi, niin se pian tulisi tunnetuksi ja koko liike häviäisi.

Runneri sitä vastoin elää ainoastaan päivästä päivään, kädestä suuhun, ja senpä tähden yksi tai toinen petkutus ja petos ei hänen liikettään suuresti haittaa. Hän ansaitsee sillä jonkun dollarin, ja harvoin, jos koskaan, tapahtuu että hän joutuisi jollakin tavoin vastaamaan työstänsä.

Meidän neuvomme siirtolaisille, jotka eivät ole ennakolta ostaneet itselleen pilettejä matkansa jatkamiseksi, vaan joiden tästä tai toisesta syystä täytyy jonkun aikaa viipyä Newyorkissa, on sentähden se, että he suorastaan kääntyisivät jonkun siirtolaiskonttorin puoleen, joka jo vuosikansia on ollut olemassa. Siellä voivat he saada kaikki tarvittavat tiedot ja niiden kautta toimitetuksi kaikki tarpeelliset asiansa. Jos kuitenkin vasta-saapunut tulokas sattuisi joutumaan petturien ja veijarien kynsiin, niin on paras että hän kääntyy maansa konsulin puoleen, vaikka tosin mielellämme lisäämme että konsuli harvoin voi mitään tämmöisiä asioita parantaa. Siksi ovat petturit tavallisesti liian viisaat.

Niiden toiminimien joukosta, jotka kaikenlaisissa asioissa palvelevat siirtolaisia, tunnemme personallisesti seuraavat, joiden rehellisyydestä ja luotettavuudesta olemme vakuutetut, vaikka emme sillä suinkaan tahdo saada sanotuksi ett'ei muitakin olisi olemassa, jotka ansaitsevat yhtä suurta luottamusta.

Vanhin näistä firmoista on „American Emigrant Co“, R. E. Jeanson Agent N:o 30 State street. Ensimmältä oli tämä liike katteini R. E. Jeansonin hallussa ja sen kundit nimittävät sitä vieläkin useimmasti hänen nimensä mukaan; mutta tähän aikaan on firma erään yhtiön omana. Ruotsin, Norjan ja Suomen kieltä puhuvia virkamiehiä on aina tavattavissa sen konttorissa; ja tuhansittain siirtolaisia on ollut ja on yhä edelleen asioissa The American Emigrant Company'n kanssa. Sillä tämä toiminimi — niinkuin alempanakin nimitetty — harjoittaa paitsi piletitointansa melkoista pankkiliikettä, välittämällä etupäässä Amerikassa oleskelevien pohjoismaalaisten raha-asioita heidän kotimaansa kanssa. Varsinkin Amerikan suomalaiset käyttävät isoissa määrin The American Emigrant Company'a lähettääkseen kotimaahan rahoja sukulaisille ja ystäville. Tämä tapahtuu ilman mutkitta siten että summa lähetetään selvässä rahassa tai postikuitissa sen firman konttoriin, jonka kautta lähetys on menevä, ynnä

sen euroopalaisen adressin eli osoitteen kanssa, jolle rahat ovat lähetettävät. Konttori toimittaa sitten että maksu suoritetaan Suomen tai muun asianomaisen maan rahassa suorastaan saajalle Euroopassa ja panee tavallisesti heti vastaan-ottokuitin menemään rahojen lähettäjälle. Tällöinen liike on tietysti kokonaan rakennettu luottamukselle, ollen kauttaaltaan haltijan rehellisyyden vallassa, jonka tähden onkin perin vaikeaa taata, onko tämä tai tuo firma täydelleen luotettava vai ei. Mitä nyt erittäin puheenalaiseen yhtiöön tulee, niin tiedämme että vuosien vierressä monta miljoonaa dollaria on sen konttorin kautta kulkenut Amerikassa oleskelevilta pohjoismaalaisilta sukulaisille ja ystäville Euroopassa; emmekä vielääkään tiedä että kertaakaan olisi tapahtunut ett'eivät semmoiset rahat olisi kunnollisesti tulleet perille.

Toinen toiminimi, joka jo kauvan on työskennellyt samalla alalla, on „Svenska Emigrant-Kompaniet“ (Ruotsalainen siirtolaishuone), jonka haltijana on O. A. Sjöström, N:o 27 State street Newyorkissa. Kuten nimestä nähdään, etsii tämä firma kuntinsa etupäässä Ruotsalaisten jonkosta.

„Scandinavian and Finnish American Exchange“ N:o 13 State street on nuorin noista firmoista, jotka pitävät erityisenä toimensa siirtolaisten asiain välittämistä. Se asioitsee pohjoismaalaisten kanssa yleensä, ja koska firman johtaja, herra Adolf Österholm, monta vuotta on ollut The American Emigrant Company'n ensimmäisenä miehenä, niin voi olla varma siitä että hän perin pohjin tuntee toimensa. Ruotsin, Norjan ja Suomen-kieltä puhuvia apulaisia on aina saapuvilla The Scandinavian and Finnish American Exchange'n konttorissa. Hra Österholm, — joka niiden monien vuosien aikana, joina hän hoiti The American Emigrant Company'n konttoria, tiesi tehdä itsensä suosituksi henkilöksi yhtiön kaikkein kuntien joukossa ja samalla hankki itselleen perinpohjaiset tiedot siitä, mitä Euroopasta tulleet siirtolaiset etupäässä tarvitsevat Amerikassa ollessaan ja ennenkun ennättävät sinne täydelleen perehtyä, — on yhteydessä siirtolaiskonttorinsa kanssa avannut asiointi- ja liikkeen erityisiä ruotsalaisia tavaroita, etupäässä kirjoja varten.

„Scandinavian and Finlanders Emigrant Company“ (G. A. Grönlund) N:o 24 State street on neljäs firma samaa laatua. Sen ohessa toimittavat useat suurten höyrylaiva-firmain asiamiehet muutamia vasta tulleiden siirtolaisten asioita. Joukko pankkimiehiä Yhdysvaltain eri osissa välittää niinkään jo tähän aikaan osan niistä ra-

halähetyksistä, jotka ennen kävivät yksinomaan semmoisten kanavien kuin yllä-mainittujen firmojen kautta.

Mikäli Amerikan hallitus rupee pitämään paremmin huolta vastaitulleista siirtolaisista ja tarkemmin valvomaan niitä virkamiehiä, joiden kanssa he ensiksi joutuvat tekemisiin, sikäli kadottavat myöskin niin sanotut siirtolais-konttorit yhä enemmän merkityksestään. Vanhassa Castle Garden'issa harjoitettiin paljon enemmän peijauksia ja vallattomuutta kuin nykyisessä siirtolaisten vastaan-ottopaikassa, n. s. Yhdys-Valtain Barge Office'ssä, jota käytetään vastaiseksi eliksi kunnes uusi, kaikin puolin ajanmukainen maallenusu-paikka Ellis Island'illa saadaan täyteen kuntoon. Tämän suunnitelmasta päättäen tulee kaikille siirtolaisille, jotka aikovat edemmäs länteenpäin, olemaan kokonaan tarpeetonta että he ensinkään poikkeavat Newyorkin kaupungin sisään. Ankan valvonnan alaiset virkamiehet tulevat siellä tarjoomaan matkustaville kaiken tarvittavan avun. Rautatie-pilettejä myyvät silloin kaikkein suurten rautatie-yhtiöiden yhteisesti valtuuttamat asiamiehet, eri tarvetavaroita pidetään siirtolaisille kaupaksi ja makuusijoja tulee löytymään niille, jotka eivät kohta siltään voi jatkaa matkaansa. Miten tämä uusi laitos tulee tehtävänsä tekemään, on tietysti mahdotonta ennakolta sanoa, mutta varma on että kaikkein useimmissa tapauksissa olisi oikea siunaus vasta-saapuneelle tulokkaalle päästä tykkönään käymästä Newyorkin kaupungissa. Helpoimmasti välttää tällaisia käyntiä tätä nykyä siten, että samassa kun ostaa höyrylaivapiletin myöskin ostaa piletin rautatiematkaa varten. Monet noiden suurten höyrylaiva-yhtiöiden asiamiehet Euroopassa ovat tilaisuudessa myymään semmoisia rautatie-pilettejä*); ja muutamat yhtiöt, kuten esim. Thingvalla-yhtiö, pitävät asiamiestensä kautta huolta siirtolaisista aina siihen asti kunnes he pääsevät perille aikomaansa paikkaan Amerikassa.

Todellakin hämmästyttävää on kuinka hyvin semmoinen suuri siirtolais-kuljetustoimi meidän päivinämme on järjestetty ja kuinka äärettömän vähä erehdyksiä tapahtuu niiden matkatavarain paljouden suhteen, jotka ovat kaikkein noiden tuhansien siirtolaisten omaa, joita vuosittain tulvaa Amerikkaan. Jo ylempänä mainittu Thingvalla-linja osoittaa tämän seikan varsin hyvin, vaikk' emme siltä suinkaan tahdo sanaa ett'eivät muutkin yhtiöt hoitaisi tointansa yhtä tarkasti. Mat-

*) Myöskin „Suomen höyrylaiva-osake-yhtiö“, jolla on asiamiehet useissa Suomen kaupungeissa. Suoment:n muist.

kustajat, jotka ovat selvillä siitä mihin paikkaan Amerikassa aikovat, voivat jo firman konttoreissa Euroopassa maksaa pileteistään aina määräpaikkaan asti ja saavat silloin kuitin, joka näytetään Newyorkiin tullessa ja siellä vaihdetaan varsinaiseen rautatie-pilettiin. Asiamies — usein kaksikin — on yöt päivät saapuvilla maallenusupaikalla Newyorkissa, ottaa vastaan matkustajat, pitää huolen heidän kapineistaan ja toimittaa pilettikuitin vaihdetuksi oikeaan rautatie-pilettiin. Firma on valittömässä yhteydessä kaikkein suurten rautatie-yhtiöiden kanssa, jotka hoitavat liikettä länteenpäin, ja voi sen tähden lähettää matkustajia millä linjalla hyvänsä. Sen ohessa on usein tapahtunut että, kun firmalla on ollut tavallista isompi joukko matkustajia yhdessä laivassa, ylimääräinen juna on toimitettu heidän kuljettamistaan varten. Matkatavarat taasen varustetaan adressilla ja merkitään jo Euroopassa valmiiksi, lähetettäväksi siihen paikkaan, johan matkustaja aikoo; ja jokaisessa pysäyspaikassa on yhtiöllä erityiset tavaramestarit, joiden ainoana toimena on firman matkustajien kapineiden hoitaminen. Jokaisessa suuremmassa kaupungissa Yhdysvalloissa on yhtiöllä jo tähän aikaan omat konttorit ja ala-asioitsijat, tuhansin levinneinä kaikkialle.

Kuten sanottu, tiedämme kyllä että muutkin yhtiöt hoitavat siirtolais-liikettään yhtä huolellisesti: mutta kun oli tuotava esimerkki joukosta, valitsimme tämän, koska se on ainoa linja, joka kuljettaa matkustajia suorastaan Skandinavien pohjasta Amerikkaan; koska myöskin juuri eräälle pohjoismaalaiselle, herra A. E. Johnsonille, joka on yhtiön pää-asiamies toiminimellä A. E. Johnson & C:o, etupäässä tulee kunnia siitä että tointa niin tarkasti ja tunnollisesti Amerikassa hoidetaan; koska vihdoin yhtiö käyttää melkein yksistään pohjoismaalaisia kaikissa noissa uusissa konttoreissaan ja toimistoissaan, kuten laivoissansakin. Ja Amerikassa vielä enemmän kuin muualla täytyy samanrotuisten ihmisten vetää yhtä köyttä, jos johonkin päästä tahovat.

Kolmas luku.

Rautatiematkat Yhdys-Valloissa. — Eri matkakeinoja länteenpäin. — Rautatieravintolat ja ruoka-olot.

Edellisessä luvussa puhuimme niistä asiamiehistä, jotka myyvät rautatiepilettejä. Tämä kai tuntuu oudolta sille, joka tulee Euroopasta eikä ole tottunut muuhun kuin että mennään rautatie-asemalle ja ostetaan pilettejä sieltä. Ja yhtä omituiselta tuntunee Euroopalaiselle kuulla puhuttavan useista eri radoista, joita hän voi käyttää päästäkseen poikasta toiseen. Molemmat nämä omituisuudet tulevat yhdestä syystä eli siitä, että kaikki rautatiet Yhdys-Valloissa ovat yksityisten yhtiöiden omia, ja nämä tietysti ovat kokeneet radoilansa koskettaa niin monta kuin mahdollista niistä pääpaikoista, joista on arveltu suurinta liikettä lähtevän. Tästä tulee että kaikki suuremmat kaupungit Pohjois-Amerikassa ovat yhteydessä toisten suurten kaupunkien kanssa useiden eri ratojen kautta; mutta siitä ei suinkaan seuraa että kaikki nämä eri radat olisivat yhtä pitkät. Päin vastoin on eroitus ajassa usein varsin suuri, vaikka piletinhinta, yhtiöiden kesken tehdystä sopimuksesta, tavallisesti on yhtäläinen, minkä radan matkustavainen valinneekin. Niin ollen ja koska tavallisille matkustajille ei ylimmiten suuria merkitse, vaikka matka kestääkin muutamia tunteja enemmän tai vähemmän, ovat rautatieyhtiöt Amerikassa omaksuneet tavakseen pitää suuremman joukon pilettimiehiä hajalla kaikkialla niissä seuduissa, joiden kautta heidän ratansa käyvät, sekä sen ohessa useissa muissakin paikoissa, joista liikettä voidaan odottaa. Kaikkialla asioimiskaduilla Newyorkissa esim. on konttoreita, joissa pilettejä eri rautatielinjoille myydään, ja jok'ikinen asiamies vakuuttaa arvelematta että hänen linjansa on lyhin, huokein ja kaikin puolin paras. Muutamain näiden asiamiesten palveluksessa eräät runnerit työskentelevät, ja nämä ovat ylimmiten vältettävät. Mikä vieläkin hämmentää Amerikkaan-tulckasta, hänen ensi kertaa rautatiepilettiä ostaessaan, on tuo erinomainen paljous karttoja niistä seuduista, joiden kautta hänen tulee matkustaa. Joka yhtiö toimittaa, näet, painosta karttoja yhteydessä aikataulujensa kanssa, ja kartassa on poikkeuksetta yhtiön oma linja aina esitet-

tynä kaikkein lyhimpänä, samalla kun muiden yhtiöiden radat näyttävät siltä kuin kävisivät ne suurissa mutkissa taikka kuin eivät ensinkään veisi perille siihen paikkaan, johon matkustaja aikoo. Tämä kaikki on sulaa petosta — sitä lajia, jota Amerikassa pidetään luovallisenä, mutta muualla maailmassa ei ensinkään ole olemassa. Semmoiset kartat ovat melkein aina väärät ja eksyttävät, jonka tähden niihin ei ole ollenkaan luottamista. Ainoa keino saada selkoa asian todellisesti laidasta on se, että matkustaja tiedustelee luotettavilta ihmisiltä; ja tässä kohden saattaa hän taasen parahiten luottaa yllämainittuihin siirtolais-konttoreihin, jotka myyvät pilettejä kaikille radoille ja ansaitsevat yhtä suuren toimipalkkion joka piletistä, jonka tähden heille tavallisesti on ihan yhdentekevää minkä radan matkustaja valitsee.

Toinen keino selviämiseen ja vieläpä kaikin puolin käytöllinen on tuo, josta jo ennen olemme huomauttaneet, että, näet, höyrylaiva-asiamieheltä, jolta ostaa piletin valtamerimatkaa varten, myöskin ostaa semmoisen rautatiellä edemmäs matkustaakseen. Kaikki höyrylaiva-asiamiehet tosin eivät tähän kauppaan käy, mutta muutamat antavat kuitenkin, joka saman yhtiön konttorissa Newyorkissa vaihdetaan tavalliseen pilettiin; vaihto, jonka silloin tavallisesti toimittaa se yhtiön asiamies, joka ottaa matkustajat huostaansa heidän saapuessaan Newyorkiin. Mutta jos siirtolainen ostaa eli toimittaa itselleen rautatiepiletin sillä tavoin, niin on hänen muistaminen että hän kokonaan on sen asiamiehen rehellisyyden vallassa, jonka kanssa hän asiasta sopii; sillä mitä rautatiepiletteihin tulee, on asiamiehelle Euroopassa hyvin helppoa petkuttaa kuntiansa muutaman dollarin. Jos jotain semmoista tapahtuu höyrylaivapiletin suhteen, niin saa sen matkustaja verraten helposti tiedokseen matkatoverien kautta, jotka ostavat piletin samalle linjalle, ja valittamalla yhtiölle koko asian oikaistuksi. Mutta jos hän ensinkään saa tietää tulleen nyljetyksi rautatiepiletin ostossa, niin tapahtuu tämä kuitenkin vasta Amerikassa, jolloin jo on aivan myöhäistä saada oikaisua. Ainoastaan semmoisilta henkilöiltä, jotka varmasti tiedetään kaikin puolin rehellisiksi ja luotettaviksi, ostakoon siis siirtolainen jo Euroopassa piletin rautatiematkaa varten Amerikassa.

Huomattava on sitä paitse että suuret rautatie-yhtiöt jo ovat liittyneet yhdistykseksi, jonka kautta siirtolais-pilettejä rautatielle myydään; ja tämä tapahtuu yhteisen asioimis-toimiston kautta itse maalle-nousupaikalla, jonka tähden siirtolaisen ei ensinkään tarvitse

etsiä moisia pilettejä muualta. Ainoastaan jos hän tahtoo matkustaa muussa kuin varsinaisessa siirtolais-junassa, voi hänellä olla syytä etsiä joku toinen piletti-asioitsija; mutta silloin tulee hänen muistaa että n. s. hotellin- ja boarding house'n-isännät, joiden runnerit lupaa- vat hänelle pilettejä huokeammasta kuin tavallisesta hinnasta, kyllä tietävät korvata vahinkonsa muulla kurin, niin että ostaja tavallisesti saa heille maksaa enemmän piletistään kuin jos hän ostaisi sen asia- mieheltä, joka ei rupea tinkimisiin.

Matkustaminen siirtolaisjunassa tosin ei ole läheskään niin miel- lyttävää kuin tavallisessa matkustajajunassa, mutta paljon parempaa se ei ole kuin matkustus kolmannen luokan vaunuissa Euroopassa, kun se sitä vastoin käy koko joukon huokeammaksi kuin matkustus toisessa tai ensimmäisessä luokassa. Ja koska siirtolaiset kai harvoin maahan saapuvat suuremmat summat taskussaan, onkin kyllä viisainta että käyttävät siirtolaisjunia ja säästävät dollarinsa; ne kyllä tarvi- taan sittemmin.

Länteenpään matkustaville — ja muuanne kuin länteenpään tus- kin kenkään siirtolainen pohjoismaista ens'alussa lähtenee — on ole- massa kolme tapaa, joilla he voivat matkustaa Newyorkista, kuten jo sivumennen mainitsimme. Yksi näistä, nim. matka kanavia myöten suurille järville ja niiden poikki höyrylaivalla, tuskin tulee kysymyk- seen, sillä vaikka suoranainen matkakustannus käypikin vähemmäksi, niin nousevat sitä vastoin ruokakustannukset pitkän ja hitaisen mat- kan kestäessä niin suuriksi, että erotus ainakin tulee täydelleen tasoi- tetuksi. Voimme sentähden arvelematta jättää tämän matkustamis- tavan siksensä. Sitä käytetäänkin enää hyvin vähäsen.

Toinen tapa on se että matkustetaan perille asti rautateitse. Tämä on kieltämättä nopein, mukavin ja varmin tapa sekä tietysti ainoa mikä voi tulla kysymykseen itäpuolella järviä olevien paikka- kuntien suhteen. Mutta matkustaville näiden lantisellä puolella ole- viin paikkoihin käytämä matkustamistapa hieman kalliimmaksi kuin mat- kustus ensiksi rautatiellä järvidesistön itärannalla olevaan satamaan ja sitten höyrylaivalla järvien poikki johonkin satamaan Wisconsinissa tai Minnesotassa. Varsinkin matkustaville viimeainittuun valtioon, Dakotaan tai vieläkin läntisempiin paikkoihin käy hinta-erotus jok- seenkin huomattavaksi, jonka tähden yksi tai toinen ehkä pitää sem- moista matkaa edullisempänä. Mutta heitä varten tahdomme mainita että tuo järvimatka ei suinkaan ole erittäin mieluinen. Laivat ovat monta vertaa pienemmät kuin Atlantin alukset, koko joukon hitaam-

mat ja paljo huonommasti sisustetut matkustajia varten; jonka ohessa nämä eivät saa osakseen niin hyvä ruokaa ja niin hyvää kohtelua kuin valtamerilaivoissa. Kauniina ja lämpimänä vuoden-aikana, jolloin melkein yhtä mittaa voi oleskella kannella, käy toki vielä laatuun; mutta varsinkin aikaisemmin keväällä sekä syksyllä on höyrylaivamatka Amerikan sisävesien poikki kaikkea muuta kuin miellyttävä. Näinä vuodenaikoina älköön siis kenkään, joka sitä vain välttää voi, kukkaronsa sisältöä säälikö siihen määrään, että semmoiseen matkustamiseen ryhtyy.

Useat siirtolaiset ovat kuitenkin aivan tahtomattansa saaneet tuon järvimatkan tehdä, ja siitä saavat he kiittää epärehellisiä piletti-kaupustelijoita Newyorkissa, jotka ovat myyneet heille pilettejä, uskotellen että ne muka kelpaavat yhtämittaiseen rautatiematkkaan, kun ne kuitenkin itse teossa oikeuttivat matkustamiseen osaksi junassa osaksi höyrylaivalla. Semmoisiin petoksiin eivät suuremmat firmat helposti tee itseään syytäksi, ja senpä tähden varoitamme vieläkin matkustajaa antamasta runnerin, joka lupaa huokeampia pilettejä, itseänsä honkutella nurkka-asioitsijain luo, vaan kääntyköön siirtolainen niiden firmojen puoleen, joita ylempänä luotettaviksi sanoimme, taikka muiden samallaisten luo. Jos vastoin kaikkea luuloa semmoinen firma tekisi itsensä syytäksi johonkin epärehellisyyteen, niin voi vääryttä-kärsinyt helposti saada hyvitystä; sillä jollekin Amerikassa jollain pohjois-kielellä ilmestyvälle sanomalehdelle annettu tiedonanto, jota seuraa tarpeellinen todistus asian todenperäisyydestä, on tavallisesti kylliksi oikaisun ja hyvityksen saamiseen.

Sen johdosta mitä ylempänä on sanottu järvimatkain vastuksista, tahtoisimme kuitenkin aina kehoittaa kaikkia, joilla vain on varaa, käyttämään rautatietä perille saakka; jos ei matkustaja aio johonkin paikkaan esim. Michiganin valtiossa taikka kaikkein itäisimmässä Minnesotassa, ihan meren rannalla, jolloin rautatiematka tulee niin paljon kallimmaksi ja käy semmoisessa mutkassa, että järvimatkan vastukset siihen verraten ovat mitättömät. Mutta jos kauvemmas länteenpäin aikova siirtolainen päättää matkustaa yhtä mittaa rautateitse, niin katsokoon hän tarkasti että hän myös saa semmoisen piletin kuin mistä hän maksaa. Se on hänen helppo valvoa, jos hän pitää muistissa mitä ylempänä olemme lausuneet.

Useimmat Amerikkaan-tulokkaat, jotka ylipäättään mitään ovat kuulleet tämän maanosan oloista, ovat tavallisesti myöskin kuulleet

puhuttavan miten erinomattain mukavasti ja siististi Amerikan rautateillä matkustetaan; ja moni siirtolainen on lähtenyt junakartanolle siinä suloisessa toivossa, että Pullman-vaunut ruokahuoneineen, makuukamarineen ja kaikki maailman mukavuudet nyt ovat myöskin hänen käytettävissään. Mutta tuosta harhaluulosta hän pian pääsee. N. s. siirtolaisjunissa, jotka tavallisesti siirtolaisia kuljettavat Newyorkista länteenpäin, ei ole ensinkään mitään koruvaunuja. Ne eivät ole rahtuakaan paremmat kolmannen luokan vaunuja Euroopan pohjoismaissa. Makuupaikat tosin on useimmissa moisissa siirtolaisvaunuissa, mutta sijat ovat puiset, jonka tähden unen ja rauhan etsijän täytyy itse olla varustettuna sänkyvaatteilla. Jos moiset on muassa, saattaa siirtolaisvaunnissa hyvinkin nukkua; ja niin ollen ei matka päivänkään äärettömän pitkänä tuntina käy niin väsyttäväksi kuin jos istuisi paljaalla puulla.

Mutta ruokahuone-vaunuja ei ole ensinkään siirtolaisjunissa, eikä niistä itse teossa suurta hyötyä olisikaan, koska ruokahuoneissa kuitenkin kävisivät liian kalliiksi siirtoloisten kukkaroille. Melkein saman saattaa sanoa niistä rautatie-ravintoloista, joita ainoastaan hyvin harvassa ratoja pitkin löytyy. Hinnat ovat kaikkialla monta vertaa kalliimmat kuin mitä siirtolainen koskaan on kuullut maksettavan ruoka-ateriasta; ja koska hänen matkakassansa tavallisesti on sovitettu euroopalaisten olojen mukaan, niin kaivaa hän siihen arveluttavan kolon, jos hänen täytyy matkallaan poiketa niihin ravintoloihin, joiden luona juna pysähtyy. Ainoa järkevä keino on sen tähden varustaa itselleen kunnon ruokalaukku rautatiematkaa varten. Silloin ei matkustajalla ole niin mitään tekemistä rautatie-ravintolain kanssa, hän voi syödä juuri milloin tahtoo eikä ole pakoitettu lennättämään ruokaansa vatsaan muutamassa minutissa.

Tämä viimeiksi mainittu seikka on sitä tärkeämpi tulokkaalle, kuin junat Amerikan radoilla tavallisesti lähtevät ilman tarpeeksi asti selviä lähtömerkkiä, jotta itsekukin, joka ei tarkasti huomaa aikaansa itse, hyvin helposti voi jäädä junasta pois. Varsin usein tapahtuu että juna lähtee liikkeelle ilman merkkiä ensinkään, ja jos matkustaja silloin on lähellä, saa hän joutua ja siinä sivumenne sä hypähtää ylös johonkin vaunuun. Eikä ensinkään tarvitse pelätä että kenkään ihmisten henkiä hoimiva rautatien-palvelija estää matkustajaa hypäämästä ylös kulkevaan junaan. Amerikassa saa itsekukin pitää huolta itsestään, ja jos hän menettää henkensä tai joutuu raajarikoksi, niin on se hänen oma asiansa.

Ennenkun lopetamme tämän luvun, tahdomme vielä täytteeksi mainita eräästä lajista rautatie-pilettejä, joita myydään jokaisessa suuremmassa amerikalaisessa kaupungissa, vaikka tosin harvoin tapahtunee että kenkään oikea siirtolainen joutuu kiusaukseen ostamaan semmoista. Tarkoitamme „scalpers-tickets“ nimisiä, s. o. jonkun määrätyn henkilön nimelle asetettuja pilettejä, joka syystä tai toisesta ei ole jatkanut matkaansa, vaan myynyt pilettinsä jollekin henkilölle tai firmalle, joka pitää kauppaa semmoisilla. Niitä voi aina ostaa huokeammalla hinnalla kuin tavallisesti käyvillä, mutta silloin täytyy matkustajan ilmestyä sillä nimellä, joka piletissä löytyy, ja on aina alttiina sille vaaralle, että hän joutuu kiinni ja ensimmäisellä asemalla viskataan junasta pois. Rautatie-yhtiöt eivät, näet, millään mokomin salli että piletti, joka on annettu jonkun määrätyn henkilön nimelle, luovutetaan toiselle, eikä kenkään muu saa sitä käyttää. Sen tähden olkoon itsekukin hyvin varovainen semmoisten piletien ostossa ja vielä varovaisempi semmoisella matkustaessaan. Saattaa tosin, etenkin pitemmällä matkalla, säästää moniaita dollaria käyttämällä moisia pilettejä, mutta kiinni-joutumisen vaaran ohessa on aina myöskin se, että meidät surkeasti pettää „scalperi“, joka ei juuri aina ole rehellisyyden esikuvia.

Neljäs luku.

Työ-olot yleensä Amerikassa. — Ammattityöväki ja tavallinen ruumistyöväki. — Työtapa ja Amerikassa.

Tavallinen luulo Euroopassa — erittäinkin niissä kansaluokissa, joista siirtolaiset etupäässä lähtevät — on että jokainen, ken vain tahtoo työtä tehdä, aivan varmasti tulee rikkaaksi melkein kohta kun on saanut jalkansa Amerikan manterelle. Jos nyt rikkaus sanalla tarkoitetaan pientä pääomaa, joka on saatu säästöön vanhain päivän varaksi taikkapa vararahastoksi taudin ja muiden vastuksien sattuesssa, niin kyllä on toden totta että amerikalaiset työmiehet ylimalkain ovat melkoisesti rikkaammat veljiänsä Euroopassa. Ja totta on

myöskin että ken hyvänsä Amerikassa tahtoo tehdä työtä, hän saa ennemmin tai myöhemmin tilaisuutta siihen, ja jos hän on kunnan työmies, ei hänen ensinkään tarvitse pelätä ett'ei hän ajan pitkään pääsisi semmoiseen varallisuuden asemaan, josta vasta puhuimme. Mutta älköön hän siltä luulko että paistetut linnut lentävät hänen suuhunsa niin pian kun hän sen avaa Newyorkissa. Niin, voimmepa arvelematta vakuuttaa että tuskinpa koko maapallon päällä on monta paikkaa olemassa, jossa olisi niin vaikea saada äkkipikaa työtä kuin juuri Newyorkissa. Ja monet, ehkä useimmat, niistä siirtolaisista, jotka Amerikassa ovat nähneet toiveensa raukenevan, tehtyään työtä vähästä palkasta kunnes voimat uupuivat ja uskallus murtui, — ovat saaneet nämä katkerat kovat kokea juuri Newyorkissa taikka sen lähimmässä ympäristössä. Päivän selväähän on, taikka pitäisi ainakin olla, että paikkakunnalla, johon satatuhansittain työtä hakevia ihmisiä vuosittain tulvailee, työvakeä on niin kosolta, että työpalkat alentuvat mitä vähimpään. Mutta tästä huolimatta tulee joka vuosi tuhansittain työvakeä Newyorkiin ilman senkään verta rahaa taskussa, että voisivat ostaa rautatiepiletin johonkin paikkaan lännempänä, jossa työtä helpommasti saadaan ja työpalkat ovat isommat. Semmoiset ovat pakoitetut rupeemaan mihin työhön hyvänsä, nälkäkuolemaa välttääksensä; ja heillä on sitten kova aika kestettävänä, ennenkun joko voivat säästää kylliksi matkustaaksensa edemmäs taikka myöskin onnistuvat voimiaan ponnistamalla päästä paremmille tuloille Newyorkissa. Tästä selvenee että — jos kohta, kuten olemme sanoneet, jokainen hyvällä tahdolla voi saada työtä Amerikassa — ei suinkaan kaikkialla ole yhtä helppoa päästä työhön, vaan täytyy työmiehen tietää etsiä oikea työpaikka. Tämä on tavallisesti jokseenkin kaukana itäiseltä rannikolta, jossa väestö on tiheämpää ja ylimääräisten työmiesten puute vähempi kuin lännen puolella. Pahinta on tietysti Newyorkissa, jonne kaikki ensiksi tulevat; mutta jo sielläkin ovat työpalkat melkoisesti suuremmat kuin Euroopassa, jos kohta Amerikan oloihin katsoen kylläkin alhaiset. Jossakin määrin tulee tämä tasoitetuksi sen kautta, että elämän-kustannukset itäisissä valtioissa myöskin ovat huokeammat kuin läntisissä, mutta tasoitus ei ole kyllin suuri vastaamaan eroa palkka-eduissa; ja sentähden pitää se sääntö paikkansa että siirtolainen asettakoon asiansa niin, että hän heti voi matkustaa kauvemmas länteenpäin. Erittäinkin olkoon tämä sanottuna tavallisille ruumistyömiehille, jotka eivät ole taitavia missään eri ammatissa. Ja koska nämä niinkään tavallisesti ovat kaikkein köyhimpiä,

on selvää että erittäinkin tämän luokan työväkeä on hyvin runsaasti saatavissa Newyorkissa ja sen lähitienoilla. Niin kauvan kuin työtä Amerikan suurilla rautateillä kesti, oli tavallisella ruumistyöväellä kultaiset ajat. Silloin saattoi rivakka työmies helposti ansaita 2 dollaria päivässä, jopa enemmänkin. Mutta ne ajat ovat olleet ja menneet, ja ihan arvelematta voi ennustaa ett'ei Amerika enää koskaan tule tarvitsemaan niin paljon ylimääräisiä työvoimia kuin silloin. Siitä ajasta etupäässä ovat myöskin syntyperää kaikki nuo tunnetut jutut muutamassa vuodessa ko'otuista rikkauksista. Nyt enää ei käy niin sukkelasti kuin silloin, mutta käy kuitenkin vielä ja käy paljokaikemmin kuin missään paikassa „vanhassa maailmassa“ kelvollisen ja toimekkaan työmiehen saavuttaa vakava ja itsenäinen asema, samalla kun hän sen ohessa viettää mieluisempaa ja ja helpompaa elämää kuin isänmaassansa. Tavallisen, ammattityötä taitamattoman työmiehen täytyy kuitenkin tätä tarkoitusta varten pyrkiä semmoisiin seutuihin, joissa hänen kaltaisiaan työmiehiä enimmänsä kysytään — ja nämä ovat kaikki lännessä. Eroitus tässä kohden on niin suuri, että farmi- eli maatyömies itäisissä valtioissa harvoin voi toivoa saavansa päälle kymmentä tai kahtatoista dollaria kuukaudessa ynnä asunnon ja ruoan kanssa, kun sitä vastoin tämän kirjoittaja äärimmäisessä lännessä on tavannut kotimaansa miehiä, jotka samallaisesta työstä paljokaikemmin mieluisemmassa ilmanalassa ovat saaneet kolmekymmentäkintä dollaria muuten yhtäläisillä ehdoilla. Ylimalkain saattaa sanoa että voimiaan ponnistavan työmiehen ei tarvitse tehdä työtä vähemmästä kuin yhdestä dollarista päivässä, jossa korkeintaan on kymmenen työtuntia; mutta jos hän voi saada jotain urakkatyötä, jota Amerikassa käytetään enemmän kuin muualla, niin voi hän ansaita kahdenkertaisesti ja vieläkin enemmän, varsinkin jos ei hän pidä kovan suurta lukua työtuntiansa määräst. Kun nyt ajattelee että työmies tarpeellista säästäväisyyttä noudattaen voi elää 50:llä ä 60:lla centillä päivässä, siihen kaikki luettuna, niin huomaa helposti että tarkka ja toimekkaas mies voi saada rahoja säästöön jo yhdenkin dollarin päiväpalkasta. Tuonnempana, eri valtioiden oloista kertoessamme, annamme tietoja niistä töistä, joita etupäässä kussakin valtiossa suoritetaan, ja huomautamme samassa minkäkaltaiset työmiehet paraiten voivat toivoa askaroimista näissä töissä.

Mitä ammattityömiehiin tulee, niin ovat työolot hieman toisenlaiset kuin tavallista ruumiintyötä tekevien. Miehet, jotka ovat taitavia puuseppiä, salvomiehiä, maalareita, rautaseppiä j. n. e., saavat

aina helpommasti työtä kuin muut, vaikka heihinkin nähden pitää paikkansa se, että kilpailu idässä on suurempi kuin lännessä. Jos ammattityömiesten luokkaan kuuluvalla siirtolaisella on ystäviä tai sukulaisia jossain paikassa, jossa heillä jo on työtä, ja hän tietää olevansa taitava ja kelvoinen, niin ei hänen tarvitse niin suuresti pitää lukua siitä missä se paikka on, jossa hänen ystävänsä työskentelevät. Tavallisesti voivat he kyllä aina hankkia uudelle tulokkaallekin jotain tekemistä; ja jos hän aluksi saapikin tyytyä vähän pienempään palkkaan, niin se ei mitään haittaa. Hän pääsee sen sijaan hyvään tilaisuuteen tutustua uuden maan kieleen ja muihin oloihin. Tämä on tärkeämpää kuin moni uskoisi ja vieläkin tärkeämpää ammattimiehelle kuin tavalliselle ruumistyömiehelle. Viime mainit u työskentelee, näet, harvoin, jos koskaan, yksinään, vaan useimmiten yhdes ä muiden kanssa, joita tavallisesti valvoo sekä maan että työmiesten kieltä taitava johtaja. Hän tulee sentähden helpommas i toimeen omalla kielellään, tuntematta sanottavia haittoja taitamattomuudestaan. Toinen on sitä vastoin ammattimiehen laita. Hän on suuremmissa vastuun-alaisuudessa suorittamastaan työstä, hänen täytyy tuntea koko joukko sanoja ja lauseita, jotka koskevat yksinomaan hänen ammatiaan, hän on, sanalla sanoen, itsenäisempi niin pian kuin hän pystyy vallitsemaan tuon vieraan kielen vaikeuksia. Ainoastaan tätä oppimalla voi hän sitä paitse liikkua vapaasti yltympäri maata, seurata työ-oloja eri seuduilla ja pyrkiä niihin paikkoihin, joissa olot näyttävät hänelle edullisimmilta.

Niin pitkälle päästyänsä on hän myöskin, niin sanoaksemme, Kultalansa saavuttanut, sillä silloin hän jokseenkin varmas i aina saa hyvin palkittua työtä missä Unionin valtiossa hyvänsä ja on pian huomaava että työmiesluokka kokonaisuutena on paljoa paremmassa onnen tilassa ja nauttii paljo suurempaa kunnioitusta kuin missään vanhan maailman maassa. Hän on huomaava että eroitus työmiesten ja muiden kansalaisten välillä on melkein yksistään työmiehen omien persoonallisten ominaisuuksien eikä hänen ammattinsa vallassa, että työ on helpompaa vapaatuntien suuremman luvun ja kaikellaisten huvitus-tilaisuuksien kautta, että työmiehen on monta vertaa helpompi joutohetkinään saavuttaa tietoja ja sivistystä ilman taikka ainakin ilman mainittavaa rahanuhrausta, sekä ennen kaikkea että hänen on helpompi täällä kuin missään muualla maailmassa pitää huolta perheestään, hankkia lapsilleen hyvä kasvatus ja hyviä tilaisuuksia kirkollaiseen edistymiseen. Suorastaan mahdotonta olisi, joutumatta syy-

tökseen liioittelemisesta, luetella kaikkia niitä etuja, joita amerikalainen työmies nauttii euroopalaisen edellä; — mutta lieneekin kylliksi, jos ainoastaan huomautamme siitä seikasta, ett'ei tuhannesta työmiehestä yksikään, joka oleskellen Amerikassa on tarpeeksi asti perhetyntynyt näihin oloihin, tahtoisi hyvällä asettua takaisin niihin, jotka hän jätti euroopalaiseen syntymämaahansa.

Tähän Amerikan työmiehen edulliseen asemaan ei kuitenkaan vasta-tullut siirtolainen voi toivoa kohdastaan pääsevänsä. Hänen täytyy päin vastoin, kuten jo olemme viitanneet, olla valmis ens' aluksi kestävänsä kovat kokeet, ponnistamaan voimiaan viimeiseen asti ja usein kärsimään tukalampiakin haikeuksia kuin kotonaan. Hänen tulee muistaa että hän Amerikassa on yksinäisempänä kuin koskaan ennen, häntä kun nyt autetaan ja rohkaistaan paljoa vähemmin, että hänen, sanalla sanoen, täytyy raivata tiensä milt'ei yksistään omin voimin ja omalla työllänsä. Mutta tätä tehdessään on hänellä lohdutuksena se, että hän nyt työskentelee saavuttaaksensa tarkoitusperää, joka ansaitsee hänen ponnistuksensa, — eikä ainoastaan päivästä toiseen pitääkseen ruumista ja sielua ko'ossa, niinkuin useimmat Euroopan työmiehet ovat pakoitettut tekemään. Siellä hän ei utterimmallakaan työllä, ei ankarimmallakaan säästäväisyydellä melkein koskaan voinut toivoa pääsevänsä vakavaan ja itsenäiseen asemaan, jota vastoin Amerikassa raitis ja kelvollinen työmies aivan varmasti voi tämän tarkoitusperän saavuttaa, — ja siinä hän on varsin suuri eroitus.

Seikka, joka Amerikassa hyvin suuressa määrässä auttaa työmiestä hänen ponnistaessaan itsenäiselle kannalle, on se että hän melkein kaikkialla on tilaisuudessa rupeemaan johonkin yhdistykseen, jonka tarkoituksena on jäsenilleen tarpeen vaatiessa maksaa sairaus-apua sekä muutenkin auttaa heitä neuvoilla ja töillä. Jäsenmaksu on aina niin vähäinen, että työmies sen helposti jaksaa suorittaa sekä siten vakuuttaa itselleen apua sairauden sattuesssa ja perheelleen pienen pääoman kuoleman kohdatessa; sillä useimmat näistä yhdistyksistä ovat sen ohessa henkivakuutusseuroja. Paitse näitä suoranaisesti käytännöllisiä ja taloudellisia tarkoituksia on semmoisilla yhdistyksillä silmämääränään myöskin seura-elämä, jota pidetään vireillä soitannollisilla huveilla, tansseilla, esitelmillä ja muilla moisilla. Usein käsitellään niiden kokouksissa kunnallisia tai muita yhteisiä kysymyksiä, keskusteluja pidetään ja yhdistyksen jäsenet edistyvät sivistyksessä ja kansalais-yhteisyyden tunteessa paljoa nopeammin ja paljoa tehok-

kaammasti kuin jos he pyrkivät samaan suuntaan itsekin omasta puolestaan.

Näitä lukematta on kaikkialla Yhdys-Valtain alueella muitakin, varsinaisia työväen-yhdistyksiä, joiden tarkoituksena etupäässä on työväen etujen puoltaminen työnantajia ja koko yhteiskuntaakin vastaan. Tämmöiseen ammatti-yhdistykseen on työmiehen paras ruveta jäseneksi mitä pikemmin sen parempi, sillä näillä yhdistyksillä on melkoinen vaikutusvoima, muutamissa paikoin niinkin suuri, että niiden ulkopuolella olevat työmiehet ainoastaan suurimmalla vaivalla voivat saada työtä eikä silloin tavallisesti suinkaan paraimmasti palkittua. Tosin käy suuresti epäillä, vaikuttavatko ammatti-yhdistykset aina ja kaikissa oloissa mitä parahinta hyvää jäseniinsä; ja varmaa on että monet työlakot, joista on syntynyt työttömyyttä ja hätää satoihin perheisin, ilman mitään vastaavaa hyötyä, olisivat jääneet tekemättä ilman näiden yhdistysten toimintaa. Mutta varmaa on myöskin että ammatti-yhdistykset käyvät etunenässä, kun on kysymys parannuksista työväen tilassa, että, kiitos niiden, yhteiskunnan johtavat henkilöt ovat yhä enemmän tulleet huomaamaan tämmöisten parannusten tarpeellisuutta, sekä että tämän johdosta tunnustettava on että ammatti-yhdistykset ovat vaikuttaneet paljon enemmän hyvää kuin pahaa. Ja senpä tähden ruvetkoon työmies mitä pikemmin sen parempi jonkin semmoisen jäseneksi. Ajan pitkään hänellä siitä kuitenkin aina on huomattava hyöty.

Jo muutamia vuosia on ammatti-yhdistysten kesken kaikkialla Amerikan Unionissa kestänyt erittäin vilkasta liikettä siihen suuntaan, että saataisiin työaika lain kautta lyhennetyksi 8:si tunniksi päivässä; ja niin suuri on niiden vaikutus ollut, että semmoinen laki itse teossa jo on säädetty yhdessä ja toisessa valtiossa, vaikka tosin on lisättävä ett'ei tapa vielä kaikissa eri kohdissa ole astunut lain jälkiä. Mutta sen verta on sittenkin jo saatu toimeen, että työaika päivässä kimmäärin on lyhyempi Yhdys-Valloissa kuin missään muussa maassa — Australian ehkä pois lukemalla, — työpalkan vähenemättä samassa suhteessa. Ainoa mahdollinen eroitus on että Amerikassa täytyy tehdä työtä nopeammin rivakkaammasti työtuntien aikana, kuin vanhassa maailmassa, mutta sen kyllä kestää, kun lepo-aika on niin paljon pitempi. Ja sen ohessa on Amerikan työmiehen ravinto niin paljon parempaa ja voimakkaampaa, että hän jo sen johdosta jaksaa suorittaa enemmän työtä. Ne työmiehet ovat Amerikassa poikkeuksena pidettävät, jotka eivät ainakin kahdesti päivässä syö liharuokaa; leipänä

käytetään ainoastaan vehnästä runsahin määrin, ja kasvakset ja hedelmät ovat jokapäiväistä syötävää melkein joka talossa. Kaikenlaatuista ruoka-aineita tuottaa Amerika niin suurissa määrissä, että ulkomaat vuosittain maksavat monta kymmentä miljoonaa dollaria siitä, mitä ei käytetä maan rajojen sisäpuolella vaan lähetetään muihin maihin; ja sen tähden onkin hinta etevimmillä ravinto-aineilla, niinkuin leivällä, lihalla, läskillä ja tavallisilla kasvaksilla paljoa alempi — ainakin työpalkkojen suhteen — kuin missään muualla. Mutta ei ainoastaan semmoisten tarpeiden hinnat, joita Euroopassa pidetään varsinaisina elatusaineina, ole huokeat, vaan myöskin monet muut tavarat, joita vanhan maailman ihmiset pitävät enemmän tai vähemmän ylellisyytenä, ovat niin helppohintaiset Amerikassa, että jokainen voi niitä nauttia. Etupäässä on tämä sanottava hedelmistä, joita pitkin vuotta on niin runsaissa määrin monta eri lajia, että köyhänkin käy niitä käyttäjä jokapäiväisenä syötävänä.

Sitä vastoin ovat vaateustavarat ja huonekalut kalliimmat Amerikassa kuin vanhassa maailmassa. Tosin voi sitä ja tätä ostaa yhtä halvalla hinnalla kuin Euroopassakin, mutta silloin ei saa yhtä hyvää tavaraa. Kaikki, mikä vain on huointa vähänkään parempaa, ylenee heti hinnassa, ja paraimmasta tavarasta olemme pakoitettut maksamaan monta vertaa enemmän kuin Euroopassa. Jos kuitenkin ottaa huomioon että työmiehen tulot Amerikassa ovat sitä suuremmat — ruoka- ja juomahintain sentään ollenkaan kalliimpia olematta, — niin täytyy kuitenkin tunnustaa että hänen käy arvelematta maksaa enemmän muutamista tavaroista, tarvitsematta, — niinkuin hänen veljensä vanhassa maailmassa — välttämättömimmistä elämäntarpeista panna menemään jok'ainoa ropoa, minkä hän ansaitsee. Tämä pitää paikkansa myöskin asunto-oloihin katsoen, jotka Amerikassa ovat paljo paremmat kuin Euroopassa, jopa siihenkin määrään paremmat, että moni asunto, jota vanhassa maailmassa arvellaan aivan kyllin hyväksi työväelle, ei Amerikassa kelpaisi ainoallekaan työmiehelle, joka edes vähänkään pitää ihmisarvostaan.

Tämä olkoon sanottu työ- ja työväen-oloista sekä elannon-seikoista yleensä. Vastedes Unionin eri valtioista kertoessamme koemme niin täydellisesti kuin suinkin huomauttaa kaikista seikoista, jotka näissä suhteissa saattavat olla siirtolaiselle tärkeitä tietää? Mutta ennen kun päätämme tämän luvun, tahdomme vielä varoituksena lisätä pari sanaa muutamasta tempusta, jota usein harjoitetaan tulokasta kohtaan, erittäinkin Newyorkissa ja muissa itävaltioissa, mutta joskus

lännessäkin. Ei ole mitään tavatonta että asiamiehet, joilla on varsinaiset konttorit kaupungeissa ja jotka pestävät työmiehiä yhdelle tai toiselle tehtaalle, rautatielle, tierakennukselle taikka muulle, lupavat vasta tulleeille siirtolaisille määrätyn, kauniinkin päiväpalkan ja sitten lähettävät heidät ulos johonkin työpaikkaan, jossa he raadeltuaan ja kuluttuaan pari viikkoa eivät saa niin mitään taikka ainakin hyvin vähäsen. Runnereja ovat ilman poikkeuksetta aina ne, jotka ensiksi narraavat siirtolaisen semmoiseen konttoriin, lupaamalla runsaat päiväpalkat ja muutenkin hyvät ehdot. Konttorissa ilmestyy runneri sitten tavallisesti tulkkina, valehdellen mitä mieltä siirtolaiselle, joka tietysti ei häntä tunne eikä koskaan perästäpäin saa hänestä kiinni. Konttorin-johtaja, tuo varsinainen asiamies ja pää varas, antaa siirtolaiselle paperin, jossa on työpaikan adressi ja muutamat epäselvät i kirjoitetut numerot; ja siirtolainen saa maksaa dollarin pari hänen vaivastaan. Niin pian kun riittävä joukko työmiehiä on saatu kokoon, viedään heidät rautatielle, ja he matkustavat paikalle, jossa heidän on työskenteleminen. Newyorkissa hyvin usein kaupungin lähiseudussa olevat tiilitehtaat tällä tavoin hankkivat itselleen työmiehiä, ja senpätähden saatamme käyttää semmoista esimerkkinä. Sinne saavuttuaan pannaan tulokkaat heti työhön ja saavat johtajakseen miehen, joka ei ymmärrä sanaakaan heidän kielestään. Työnantaja pitää huolen heidän ruoastansa, joka ei suinkaan ole parahinta laatua, ja kortterista, joka tavallisesti on vielä huonompi. Kun viikon päivät ovat menneet äärettömän raskaassa työssä, pyytää työmies tavallisesti palkkansa, mutta hänelle vastataan silloin että palkat maksetaan aina kahden viikon mentyä, ja useimmiten tyytyy pahaa aavistamaton työmies parka siihen, toivoen silloin saavansa kylliksi päästäkseen pois tuosta ikävästä paikasta. Mutta kahden viikon kuluttua ja maksupäivän tullen hän ei saa mitään muuta kuin jonkunmoisen laskun, jossa hänen työpalkkansa on määriteltynä puoleksi — ja sitäkin pienemmäksi — siitä mitä hänelle luvattiin, mutta hänen velkansa ruoasta ja asunnosta kahta vertaa suuremmaksi kuin mitä nämä muuten maksavat, samalla kun sen ohessa kustannus hänen matkastaan työpaikalle nousee pariin dollariin, vaikka se itse teossa on maksanut ainoastaan muutaman centin. Hyvin usein on lopputulos suorituksesta se, että työmies on muutaman dollarin työnantajalle velkaa ja saa sentähden orjailla hänen palveluksessaan pari viikkoa lisäksi eli seuraavaan suorituspäivään, ja jos kaikkein paraimmasti käy, hän ei tosin mitään saa, mutta pääsee kuitenkin lähtemään

tiehensä — kukkaro tyhjänä. Jos hän silloin kääntyy maansa konsulin tai jonkun muun puoleen saadakseen oikeutta, niin tulee hän huomaamaan että se paperi, jonka hän sai ja uskollisesti on säilyttänyt, arvellen siitä saavansa tarpeen tullessa todistusta hyväkseen, ei merkitsekkään niin mitään, vaan ainoastaan sisältää muutamia mitättömiä sanoja ja numeroita.

Olemme itse tavanneet monta kymmentä siirtolaista Amerikassa, jotka ovat joutuneet tämmöisten ja muiden senkaltaisten petosten uhriksi, ja uudistamme sentähden tässä vielä vanhan neuvomme vastatulleille siirtolaisille: älkää ruvetko mihinkään tekemisiin runnerien kanssa, ei ainakaan ennenkun ensiksi olette tiedustelleet mitä ihmisiä ovat. Newyorkissa helpommasti kuin muualla matkustaja joutuu niiden kynsiin, mutta siellä on myöskin helpompi hankkia tarpeellisia tietoja. Mainitut siirtolaiskonttorit voivat tavallisesti semmoisia antaa ja ovat aina taipuisat sitä tekemään.

Viimeiset sanat olkoot sanottu vielä enemmän naispuolisille siirtolaisille kuin miehille, sillä heitä uhkaa vielä paljoa enemmän kaikenkalaiset petosyritykset, usein monta vertaa pahemmat kuin miehisiä työläisiä vastaan harjoitetut petkutukset. Newyorkissa kuokoistaa tämä ilkivalta, jonka uhriksi niin monet tytöt pohjoismaista jo ovat joutuneet, enemmän kuin missään muussa Amerikan kaupungissa, mutta sitä kyllä harjoitetaan kaikkiallakin. Helpon työn, suuren palkan, useiden joutopäivien ja muilla semmoisilla lupauksilla houkutellaan vastatullut tyttö, joka ei ensinkään tunne maan kieltä eikä oloja, suostumaan „palvelukseen;“ runneri ottaa hänet huostaansa, — ja siitä hetkestä asti on tyttö raukka hukassa ikuisiksi. Nainen, joka tahtoo paikkaa Newyorkissa, Brooklynissa taikka näiden tienoilla ei sentähden voi olla kylliksi varovainen; ja jos hänellä ei ole ketään tuttavaa tai sukulaista, jonka välityksellä hän voi päästä palvelukseen, niin on parasta ett’ei hän koskaan mene minkään runnerin pestiin, jonka rehellisyyttä ja luotettavuutta hän ei tunne; vaan kääntyköön hän aina jonkun henkilön puoleen, joka on työssä jollakin semmoisella firmalla, joista ennen olemme puhuneet. Kaikkein useimmissa tapauksissa tämä kyllä on sekä taipuisa että kykenevä antamaan hänelle yhden tai toisen hyvän neuvon.

Mutta jos naispuolinen maahan-muuttaja suinkin voi sitä välttää, niin älköön hän ensinkään seisahtuko itään, sillä vielä enemmän kuin miespuolisten työ-ihmisten ovat naisväen palkka-edut huonommat idässä kuin lännen puolella. Tavallinen palvelustyttö saapi idässä tuskin

kahta dollaria enempää viikossa, useimpa vain vähemmänkin ja enemmän vasta sitten kun hän on oleskellut kauvemman aikaa maassa ja oppinut kielen ja paljon muuta. Jo Chicagossa ja sen lähitienoilla nousee palvelustytön palkka vähintään kolmeen dollariin viikossa, mutta usein enempään, ja kaikkein kauvimpana lännessä on tavallinen palkka viisi dollaria; vaan keittäjät ja muut palvelusnaiset, joilla on joku erityinen ammatti-taito, ansaitsevat kymmenenkin dollaria viikossa. Jos tähän lisää että palvelusväen työ Amerikassa, mukaviksi ja käytännöllisiksi sovitettujen huoneusten tähden, on paljoo helpompaa kuin Euroopassa, että yksi iltapäivä viikossa, lukuun-ottamatta sunnuntai-iltaa, aina on vapaa j. n. e., niin huomaa helposti kuinka monta vertaa edullisempi palvelusnaisen tila on Amerikassa kuin Euroopassa. Ja yhtä edullinen on naisen asema useissa muissakin töissä, jotka Euroopassa palkitaan kurjan huonosti. Taitava ompelija esim. ansaitsee helposti kaksi dollaria ja enemmänkin päivässä, hyvällä pesijällä on viisi ä seitsemän dollaria viikossa j. n. e. Kävisi liian pitkälliseksi tässä ruveta enempiin erityisseikkoihin. Lienee kylliksi jos vielä mainitsemme että tällä hetkellä naispuolisella työväellä, varsinkin kodin piirissä, on paremmat menestymisen toiveet kuin muilla siirtolaisilla, jos he nimittäin ovat kelvolliset, sillä kelvottomat palkitaan Amerikassa vieläkin huonommasti kuin muualla.

Viides luku.

Itäiset valtiot, niiden etevimmät teollisuudet ja työpaikat.

Newyork.

Valtiollisesti vaikuttavin, väkirikkain ja raharikkain Unionin valtioista on se, jonne useimmat Amerikkaan-matkustajat ensiksi tulevat, nimittäin Newyork. Se on yksi niistä kolmestatoista valtiosta, jotka irtautuivat Englannista ja muodostivat alkuperäiset n. s. Yhdysvallat. Sen erinomaisen hyvän sataman ja sen muutenkin erittäin edullisen paikan johdosta on tämä valtio tietänyt pysyttää johtavan

asemansa, jonka ohessa Newyorkin kaupunki on kohonnut ensimmäiseksi Amerikassa, niinkuin se myöskin on koko maapallon ensimmäisiä.

Vaikka verraten uusi Euroopalaisen mitalla mitaten, on Newyorkin historia Amerikan vanhimpia ja ulottuu taaksepäin aina 16 sataluvun alkuun, ainakin sen varmaan tunnettu historia. Kerrotaan tosin että Euroopalaisia jo vuosina 1524 ja 1525 olisi purjehtinut siihen meren-lahteen, jonka rannalla Newyork sijaitsee, mutta näitä kertomuksia ei ole todeksi näytetty, jota vastoin se matka, jonka Henry Hudson v. 1609 teki tuon sittemmin Hudson'iksi nimitetyn joen suuhun, on täydelleen todenperäinen. Hän huomasi maan olevan Iroquais-indiaanien hallussa, merkillisimmän ja viljelyksessä edistyneimmän kaikista Pohjois-Amerikan indiaani-heimoista. Iroquais-heimon kanssa olivat Mohawk-, Ouondago-, Caynga-, Seneca- ja Onerida-heimot yhtyneet suureen ja mahtavaan liittokuntaan, jota sanottiin „viideksi kansaksi“ ja sitten, kun Pohjois-Carolinasta karkoitettut Tuscararas'it olivat yhdistyneet siihen, „kuudeksi kansaksi.“ Näiden hallussa pysyi maa, ainoastaan rannikkoseudut pois-luettuna, aina Amerikan vapausotaan asti, jolloin myöskin indiaanien vastarinta valkoisia kohtaan lopullisesti kukistettiin tässä osassa Unionia.

Sitä ennen oli kuitenkin Newyorkin valtio, jonka pinnanala silloin tuskin oli isompi kuin Newyorkin kaupungin meidän päivinäme, kestänyt joteskin kirjavat vaiheet. Ensimmäiset, jotka ottivat sen maanalan haltuunsa, olivat Hollantilaiset, ja he nimittivät kaupunkia New-Amsterdam'iksi ja seutua sen ympärillä Usiksi Alankomaiksi. Vuonna 1664 joutui koko siirtomaa Englannin herruuteen, mutta 1673 valloittivat Hollantilaiset sen takaisin. Nämä kuitenkin jo seuraavana vuonna rauhanteossa Englannin kanssa jättivät sen jälleen Englantilaisille, jotka jo ensi kertaa sitä hallitessaan olivat antaneet sille uuden nimen: New-York. Tyytymättömyys Englannin nytkemisjärjestelmään vaikutti viimein Amerikan itsenäisyyden-julistuksen (1783), jonka kautta ne kolmetoista valtiota, jotka yhdessä muodostivat Englannin alusmaat tässä osassa Amerikkaa, ikuisiksi päviksi kiskoutuivat irti Englannin herruudesta.

Tästä ajasta alkaa Newyorkin valtion ja kaupungin varsinainen kukoistus. Vapaamielinen valtiosääntö, lähinnä Englannin konstitutiionin mukainen, hyväksyttiin valtiokongressissa; ja johtavat miehet kiinnittivät heti pääasiallisen huomionsa valtion luonnollisten apulähteiden, sen maanviljelyksen, teollisuuden ja kaupan kehittämiseen sekä etupäässä, näiden välikappaleena, kulkuneuvojen parantamiseen. Että

näillä harrastuksilla on ollut erinomattain hyvä menestys, todistaa paraiten Newyorkin valtion nykyinen kanta maata-viljelevänä, teollisuus- ja kauppavaltiona, kanta, joka paraiten selvenee seuraavista numeroista: Valtion alueella saatujen pellonviljelys-tuotteiden arvo nousi v. 1887 sataankahteenkymmeneen miljoonaan dollariin, kaikenlaatuisten tehtaiden lukumäärä on neljäkymmenen ja viidenkymmenen tuhannen välillä ja vuosittain valmistettujen tavarain arvo yli tuhat miljoonaa dollaria, samalla kun tuonti- ja vientitavarain arvo nousee lähes yhteen miljaardiin ja verotetun omaisuuden arvo enempään kuin yhteentuhanteen kuuteensataan miljoonaan dollariin.

Newyorkin valtio on pinnanaltaan 49,170 neliöpenikulmaa ja ulottuu Atlantin meren rannalta suurille järville asti. Idässä on sen rajana lähimmät, Vermouth, Massachusetts ja Connecticut nimiset valtiot, pohjassa Ontario-järvi ja St Lawrence-joki, lännessä Pennsylvanian valtio, Erie järvi ja Niagara-joki sekä etelässä Atlantin meri ja Pennsylvanian ja New-Jerseyyn valtiot. Sen maapinta on mäkisempää ja vaihtelevampaa kuin minkään muun valtion; vuorise-länteitä, hedelmällisiä laaksoja, isoja metsiä sekä paljon järviä ja jokia tapaa silmä tuon tuostakin. Ilmanala on melkein sama kuin itärannikon koko pohjoisosassa, s. o. hyvin lämmintä kesällä ja jotes-kin kylmää talvella. Runsaat sateet sitä virkistyttää. Kaikelliselle kasvullisuudelle on tämä ilmanala kuitenkin hyvin edullista, jos koht' ei sanottavan mieluista ihmisille. Maanviljelys ja hedelmäin-kasvatus sekä karjanhoito ja metsänviljelys ovat sentähden myöskin hyvin tär-keitä elinkeinoja valtiossa, vaikka se, kuten yllä mainituista numeroista nähdään, tähän aikaan jo on etupäässä teollisuus- eli tehdasvaltio. Pitkin niitä lukuista rautateitä, jotka halkaisevat valtion idästä län-teen, kuten useiden niiden sivuratain varsilla, jotka yhdistävät nämä päälinjat, on sadottain ja tuhansittain tehtaita, joissa valmistetaan melkein kaikkia tavaroita mitä Yhdys-Vallat yleensä tuottaa. Tästä tulee myöskin että väestö Newyorkin valtiossa nousee yli viiden miljoon-an ihmisiä, joista useimmilla on elatuksensa tehtaista ja kaupasta.

Valtion pääkaupunki on Albany, joka on ainoastaan muutaman tunnin rautatiematkan päässä sen isoimmasta kaupungista, Newyor-kista. Tämä ynnä siihen oikeastaan kuuluvien, Brooklyn, Jersey City ja Hoboken nimisten kaupunkien sekä useiden pienempien kylien ja esikaupunkien kanssa on tätä nykyä maailman valtavimpia ja rik-kaimpia kaupunkeja, jonka väestö varsinaista Newyorkin kaupunkia kohden nousee vähän päälle puolentoista miljoonan, mutta kaikkia

niitä kaupunkeja ja esikaupunkeja kohden, jotka oikeastaan vain ovatkin läheisempiä tai etäisempiä osia Newyorkista, enempiin kuin mainittuun määrään kahdenkertaisesti, jonka ohessa se väen paljous, joka vuosittain kulkee Newyorkin läpi matkalla itään tai länteenpäin, on luettava monin sadointuhansin.

Se on kauppa ja teollisuus, jotka yhteydessä kaupungin erinomaisen paikan kanssa ovat tehneet Newyorkista sen mitä se on, ja niistä johtuu tuo nopea kehitys, jonka tietä kaupunki yhä edelleen kulkee. Yksistään Newyorkin tehtaat valmistavat vuosittain tavaraa lähes viidensadan miljoonan dollarin arvosta, ja tämän joukossa on — kalliimmista huokeimpiin saakka — useimmat lajit niitä tavaroita, joita ylipäätään maailmassa valmistetaan. Jos tähän luetaan lisäksi kaikkein niiden tavarain ääretön liike, jotka tuodaan Unionin muista valtioista ulos maailmaan vietäviksi taikka ulkomailta tulevat Newyorkiin kuljetettaviksi edemmäs maan sisään, niin huomaa helposti mitä työväkijoukkoja kaupunki ja valtio ihan luonnollisesti tarvitsee ainoastaan tehdasliikettään ja kauppaansa varten, ottamatta lukuunkaan sen suurenlaatuista maanviljelystä. Selvää on sentähden myöskin että joka vuosi joukko niitä siirtolaisia, jotka tulevat Euroopasta, saa työtä Newyorkissa ja sen ympäristössä. Mutta jos sen ohessa ottaa huomioon että näiden maahan-muuttajain lukumäärä, jotka vuosittain tulevat kaupunkiin, on viimeisinä viitenä vuotena keskimäärin noussut lähes kolmeensataan viiteenkymmeneen tuhanteen, että suurin osa näitä ovat kokonaan ondot Amerikan oloissa ja sen johdosta taipuvaiset pitämään suurena päiväpalkkaa, joka vain vähänkin voittaa sitä, johon ovat tottuneet kotimaassansa, sekä että monet tuhannet ovat niin köyhtyneessä ja paljaassa tilassa tullessaan, että he mielellään suostuvat mihin tarjoukseen hyvänsä, joka vain tekee heille elämisen mahdolliseksi; niin täytyy kai myöskin ymmärtää että työpalkat yleensä Newyorkissa tietysti ovat mitä huonoimmat muiden paikkakuntain suhteen. Sen tähden ei ole ainoastaan ajattelematonta, vaan suorastaan mieletöntä, kun siirtolainen ei mietiskele muuta kuin tuleamista Newyorkiin. Jos maahan-muuttajat sattuvat tulemaan vilkkaan asioimisliikkeen ja yleensä hyvien olosuhteiden vallitessa, niin he kyllä voivat onnistua saamaan työtä henkensä pysytteeksi, mutta semmoisinaanakaan aikoina ei heidän koskaan ole toivominen niin hyviä tuloja kuin etäämpänä lännessäpäin. Ja jos he tulevat yleisen raskuuden ja siitä johtuvan työttömyyden aikana, niin ovat he Newyorkissa ja sen lähimmässä ympäristössä tapaavat sadointuhansin työ-

miehiä, jotka odottelevat muutosta parempaan päin, ollen yhtä suuressa hädässä ja työn puutteessa kuin vasta-tulleet siirtolaiset itse. Tämän tähden tahdomme vieläkin teroittaa muuttomiehen mieleen kuinka tarpeellista on että hän, jos suinkin mahdollista, varustaa itselleen niin suuren matkakassan, että hän heti pääsee lähtemään kauvemmas länteen päin.

Tämä olkoon erittäinkin sanottuna tavallista ruumiintyötä tekeville, mutta ei edes taitava amattimieskään voi toivoa muuta kuin hyvin pieniä tuloja ens'aluksi, jos hän tahtoo asettua Newyorkiin ja onnistuukin heti saamaan työtä omassa ammatissaan. Tietysti saattaa hän ahkeruudella ja huolellisuudella vähitellen päästä leiville Newyorkissa niinkuin muullakin, mutta kilpailu on siellä suurempi, ja sen tähden menee hänen hitaammasti eteenpäin. Yleensä saattanee sanoa että ne tavalliset työmiehet, jotka Newyorkissa ansaitsevat dollarin päivässä, ovat vähemmistönä ja vasta-tulleiden Euroopalaisten joukossa varmaankin poikkeuksena pidettävät, samalla kun peltotyömiehet maaseudulla saavat tyytyä kymmeneen tai viiteentoista dollariin kuukaudessa, johon tulee lisäksi ruoka ja asunto, ja tavalliset palvelustytöt eivät edes voi toivoa sitäkään. Nämä rahat tuntuvat kyllä suurilta sille, joka on tottunut vastaaviin hintoihin Euroopassa, mutta verrattuna lännenpuolen hintoihin ovat ne hyvin alhaiset.

Niiden erinkaltaisten tehtaiden luetteleminen, joita löytyy eri paikkakunnilla valtiossa, kävisi liian pitkälliseksi tässä. Niistä saa helposti itsekukin tietoja Newyorkin kaupungissa, jossa useimmat ja suurimmat kuitenkin ovat. Mutta siinäkin täytyy olla varuillansa kaikkia niitä peppureja vastaan, jotka esiintyvät asiamiehinä ja työväen pestaaajina. Tätä varoitusta tuskin koskaan voi kylliksi usein uudistaa, ja loppupäätelmänä Newyorkin valtiosta, sitä työnetsijän kannalta katsoen, tahdomme lausua: sinne älköön siirtolainen jääkö.

Connecticut.

Tämä valtio, jonka nimi johtuu vanhasta indiaanilaisesta sanasta Quonekacat, on lähinnä itään päin Newyorkista ja koskee rajoillansa pohjassa Massachusettsiin, idässä Rhode Islandiin ja etelässä Atlantin mereen. Connecticut on Unionin pienimpiä valtioita, käsittäen ainoastaan 14,750 neliöpenikulman pinnanalan, joka enimmäkseen on mereen päin kaltevaa ylänköä. Mutta vaikka pienimpiä on Connecticut samalla, laajutensa ja väestönsä suhteen, Amerikan tuotteliimpia ja

rikkaimpia valtioita. Asukasten luku nousee 745,861:teen, maauviljelystuotteiden vaihto antaa arvion mukaan kolmetoista miljoonaa dollaria vuodessa, ja valtion rajojen sisällä valmistettujen teollisuustuotteiden arvo on noin sataviisitoista miljoonaa. Tämän suurenlaatuisten aineellisen kehityskannan ohessa on Connecticut ylpeä opetuslaitoksistaan ja vanhasta, vapaasta valtiosäännöstään, joka on vanhin Amerikassa.

Siihen astuivat ensiksi uutisasukkaina Hollantilaiset, mutta nämä pian myivät maansa ja oikeutensa Englantilaisille, jotka sittemmin perkkasivat Connecticutista indiaanit pois ja asuttivat koko valtion. Tähän aikaan on sen asukkaissa melkoinen joukko Saksalaisia, ja ne, jotka kerran ovat päässeet sinne perehtymään, ovat tavallisesti hyvin edullisessa asemassa. Mutta mikään hyvä seutu vasta-tulleille Euroopalaisille on Connecticut yhtä vähän kuin muut Newyorkin ja itäranikon tienoilla olevat valtiot. Sen pääkaupunki on Hartford, sen etevimmät satamat New-Haven ja New-London.

Rhode Island

on kaikkein pienin Unionin valtioista ja käsittää ainoastaan 1,054 neliöpenikulmaa maata, joka vain vähässä määrässä sopii pellonviljelykseen. Tämän tähden työskenteleekin ainoastaan noin kolme prosenttia 345,343 henkeen nousevasta väestöstä maanviljelyksessä. Pääteollisuus tässä valtiossa on muuten puuvillatavarain valmistus, joka ei missään muussa valtiossa olekkaan niin suurta merkitystä saavuttanut kuin Rhode Islandissa. Sinne asettui 1630-luvulla asumaan siirtolaisia Massachusettsista, joka valtio on Rhode Islandin rajana pohjosessa ja idässä. Lännessä koskee Rhode Island rajoillaan Connecticutiin ja etelässä Atlantin mereen. N. s. Nauagansett-lahti muodostaa muutamia oivallisia satamia valtiossa, jonka etevin kaupunki, Providence, myöskin on tämän lahden rannalla. Euroopalaiselle, joka tulee Amerikkaan leipäänsä etsimään ja tulevaisuuttaan turvaamaan, on Rhode Island yleensä vähemmästä arvosta.

Massachusetts.

Massachusetts on, uudemmissa tutkimuksista päättäen, luultavasti koko Amerikasta se osa, jonka euroopalaiset miehet ensiksi tulivat tuntemaan sinne tekemänsä retkien kautta; sillä kaikesta päättäen

osasivat juuri näille seuduille noin v. 1000 j. Kr. ne norjalaiset merimiehet, joiden matkoista kaukaiseen, merentakaiseen maahan vanhojen aikakirjain hämärät tarinat kertovat. Amerikan löytö näiden kautta, — jos sitä löydöksi tahdotaan nimittää, — ei kuitenkaan vaikuttanut mitään enempiä seurauksia, vaan oli maa autiona ja unohtuneena monta sataa vuotta, kunnes muuan englantilainen merimies, John Smith, tutki sitä v. 1614. Hänen kertomuksensa niistä seuduista Amerikassa, joissa hän kävi, sai aikaan että Englannissa harjoitettujen uskonvainousten johdosta maanpakolaiset puritanit päättivät tuolta puolen Atlantin merta etsiä itselleen maan, jossa saisivat palvella Jumalaansa niinkuin itse tahtoivat. Oikeastaan he olivat aikoneet astua maalle etelämmässä, mutta vastatuulet, merivirta ja myrsky ajoi heidät pohjoseen päin, ja sen tähden kävivät he maalle nykyisen Massachusettsin rannikolla, erääsen paikkaan, joka sittemmin sai nimekseen Plymouth.

Alussa oli uusilla asujamilla alituiset taistelut kestettävänä maassa syntyneen indiaanilaisen väestön kanssa, mutta vähitellen tuli yhä enemmän uutisasukkaita lisäksi, toisia siirtokuntia perustettiin lähiseutuun, ja kaikki sulasivat vuosien vierressä yhteen kokonaisuudeksi, joka viimein tuli niin vahvaksi, ett'eivät ruskonahat enää uskaltaneet käydä sotaa sitä vastaan. Mikäli uutisasukasten lukumäärä Massachusettsissa kasvoi, tuli siirtokunta myöskin parempaan tajuntaan oikeuksiensa puolesta ja rupesi niistä tarkemmasti kiinni pitämään vastoin emämaan, Englannin, vaatimuksia; ja sikäli yltyi niinkään ponnistus sitä kauppapolitiikiiä vastaan, jota Englannin hallitus noudatti Amerikassa syntyneitä siirtomaitaan kohtaan. Tämän valtion varhaisempi historia on kertomusta alituisista taisteluista, osaksi Ranskalaisia vastaan, joiden hallussa silloin lähimmät rajamaat olivat, osaksi niitä hallitusmiehiä vastaan, joita Englanti lähetti siirtokuntaan. Ensimmäisen yllyttimen lopulliseen irtautumiseen Englannista antoivatkin vanhain puritanein jälkeläiset Massachusettsissa, ja ensimmäinen tykinlaukaus vapautussodassa paukahti sen rajojen sisäpuolella.

Englannin tullipolitiiki oli ehkäissyt tehtaiden syntymistä uudessa maailmassa, mutta vapautustaistelun loputtua kehkeytyi Massachusetts nopein askelin etupäässä teollisuus- ja tehdasvaltioksi, johon elinkeinon sitä neuvoikin maanlaadun karheus ja ilmanalan tylyys, jotka yhteydessä estivät maanviljelyksen suurempaa kehittymistä.

Massachusettsin valtiota, jonka pinnanala on 7,800 neliöpenikulmaa, rajoittaa pohjoseessa Vermontin ja New-Hampshiren valtiot, län-

nessä Rhode Island ja New-York, idässä Atlantin meri sekä etelässä Atlantti ja Rhode Island. Kaksi niistä joista, jotka juoksevat valtion läpi, nim. Merrimar ja Housatanic, antaa melkoisen vesivoiman, jota käytetäänkin suuressa mitassa. Mitään korkeampia vuoria, mitään mainittavia järviä Massachusettsin alueella ei ole, mutta pari erinlaatuista ryhmää kunnahia tekee maiseman jokseenkin vaihtelevaiseksi.

Valtion rautatielaitos on melkein yhtä kehittynyt ja täydellinen kuin Newyorkissa, joka seikka puolestansa on edistyttynyt Massachusettsin tehtaiden kehitystä, joita on yli kolmekolmatta tuhatta, suuremmat ja pienemmät siihen luettuna. Näissä tehtaissa vuosittain valmistettujen tavarain arvo nousee noin seitsemäänsataan miljoonaan dollariin, ja näissä tavaroissa ovat melkein kaikki teollisuus-lajit edustettuina.

Massachusettsin asukasluku on tällä hetkellä noin kaksi ja neljäsosaa miljoonaa, joista lähes neljäsataaviisikymmentä tuhatta sen suurimmassa ja tärkeimmässä kaupungissa, Boston'issa. Boston on hyvin mahtava kauppakaupunki, joka useiden höyrylaivalinjain kautta on suoranaisessa yhteydessä Euroopan kanssa, mutta myöskin sivistyksen ja kaikkinaisen henkisen viljelyksen etevimpiä liesipaikkoja Amerikassa. Erittäinkin koulujärjestelmä ja ylipäättään kaikki yleisen sivistyksen kannatuslaitokset ovat sekä Bostonissa että koko Massachusettsin valtiossa hyvin korkealla asteella.

Ihan luonnollista on että Massachusetts tuhansine tehtaineen tarvitsee melkoisen joukon työmiehiä vuosittain. Senpä tähden pienempi joukko vasta-tulleita siirtolaisia voipikin joka vuosi toivoa saavansa työtä siellä. Mutta luonnollista on myöskin että olot niiu vanhassa valtiossa jo ovat joteskin hyvin järjestetyt, eikä kehitys enää ole semmoisessa etenemisen vauhdissa, että mitään suurempia uusia voimia tarvittaisiin lisäksi. Siihen tulee vielä että Boston itse on paikka, johon melkoisia siirtolaisjoukkoja vuosittain saapuu, jonka ohessa Newyork on lähellä. Tämän johdosta sopii Massachusettsista sanoa melkein samaa kuin on sanottu Newyorkista, että, näet, tämä valtio suinkaan ei ole soveliaain siirtopaikka maahan-muuttajalle. Yhtä helposti kuin siellä voi hän saada elatuksensa omassa maassaan, usein helpommastikin.

New-Hampshire.

Massachusettsin pohjois-puolella on New-Hampshiren valtio, joka kaakkoisella kulmallaan ulottuu Atlantin rantaan asti. Lännessä

on sen rajana Vermont, pohjassa Canada, idässä Mainen valtio ja etelässä Massachusetts. New-Hampshire pysyi kauvan aikaa melkein tuntemattomana maana Euroopalaisille, vaikka sitä jo 1614 osaksi tutkiskeli mainittu John Smith, joka toimitti kartan sen rannikosta. Ensimmäiset uutistilat perustettiin v. 1623 ihan rannikon läheisyyteen, mutta kauvan viipyi ennenkun valtion sisä-osat joutuivat Euroopalaisten huomion alaiseksi. Tämä tapahtui oikeastaan vasta sit en kun ne suuret metsät, jotka peittivät suurimman osan New-Hampshiren alaa, rupesivat saamaan arvoa. Mutta arvoa rupesivat nämä saamaan niin myöhään, että vielä vallankumous-sodan aikana valtiolla ei ollut enemmän kuin kahdeksankymmentä tuhatta asukasta. Tahän New-Hampshiren hitaaseen kehitykseen olivat tosin osaksi vaikuttimena myöskin nuo alituiset sodat Ranskalaisia vastaan, jotka silloin hall'tsivat Canadassa, sekä indiaaneja vastaan, jotka puolustivat milloin yhtä milloin toista, mutta joihin ei oikeastaan koskaan ollut luottamista.

Päästyään vapaaksi Englannista oli New-Hampshire yksi noista ensimmäisistä kolmestatoista valtiosta Amerikan Unionissa, ja tasta ajasta alkoi myöskin varallisuus vähän rivakkaammin vaurastua. Mutta tämä vaurastus ei suinkaan ole pysynyt muiden amerikkalaisten valtioiden kehityksen tasalla. Se nähdään helposti siitäkin, että asukasluvu ei vielä ole noussut enempään kuin kolmeensataan seitsemäänkymme-neenviiteen tuhanteen koko valtiota kohden, jonka 9,336 neliöpenikulman pinnanala kuitenkin on hieman isompi kuin naapurivaltion Massachusettsin.

Tämä pinnanala on suureksi osaksi hedelmättömiä vuoria, neljänneksi metsää ja ainoastaan pieneksi osaksi viljeltyä maata. Maanviljelys New-Hampshiressa tuottaa jyviä, juurikasvia ja heiniä kaikkiaan noin kymmenen miljoonan dollarin arvosta vuodessa ja tehdaslukue — jossa sahateollisuudella on erittäin huomattava sija — noin vii kertaa niin paljon. Erillaisia kivennäisiä löytyy monessa vuor'piirissä, ja erinomaisen hyvää rakennuskiveä, muun muassa tavattoman hienonlaatuista harmaata kiveä, lohkaistaan suurin määrin.

Opetuslaitos tässä valtiossa on hyvin mahtavalla kannalla, ja monta Amerikan etevintä miestä on käynyt koulunsa New-Hampshiren oppilaitoksissa. Sen etevimmät kaupungit ovat Portsmouth Atlantin rannalla ja tehdaskaupunki Manchester.

Hyvin vähän Amerikkaan saapuneita tulokkaita lähtee tähän verrattain vähän tunnettuun valtioon, ja tästä kai suureksi osaksi tulee että työpalkat kivilouhoksissa ja metsissä eivät ole kovin huo-

noiksi menneet, jonka ohessa elatuskustannukset ovat joteskin alhaiset. Mutta siltä emme suinkaan tahdo kehoittaa siirtolaisia kosommalta sinne menemään; sillä muutaman tuhannen henkilön lisäväki, joiden täytyisi hankkia työtä mistä hinnasta hyvänsä, olisi epäilemättä kylliksi alentamaan työpalkat pienemmiksi kuin suotavaa on. Ja maanviljelijälle ei ole New-Hampshire niinkään viehättävä, vaikka sen alueella on suuret alat joutomaata.

Maine.

Tämä valtio on New-Hampshiresta itään ja koilliseen päin, koskee rajoillansa idässä Atlantin mereen, pohjassa Canadian New-Brunswick ja Quebec nimisiin maakuntiin ja etelässä taasen valtamereen. Se on pohjoisin kaikista Unionin valtioista, kuten myöskin aikaisimmin tutkittuja ja asuttuja. Jo v. 1497 sen maa ens' kertaa varmasti löydettiin, ja v 1526 rakensivat sinne Ranskalaiset pienemmän linnon. V. 1603 antoi Ranskan kuningas Henrik neljäs — sillä Ma'ne oli muka silloin Ranskan siirtomaita — melkein koko nykyisen Maine-valtion alueen lahjoituskirjalla vahvistetuksi läänitykseksi eräälle suosikilleen; mutta kahta vuotta myöhemmin lahjoitti Englann'n James ensimmäinen niinkään läänityskirjan kautta saman alueen englantilaiselle seikkailijajoukolle, hän kun myöskin oli vakuutettu omistusoikeudestaan tähän maahan. Tämä antoi tietysti aihetta riitoihin, joita kesti umpeensa sata vuotta, mutta jotka päättyivät siihen, että Englannille myönnettiin herruuden- ja omistuksen-oikeus tähän osaan Amerikan mannermaata. Ennen sittemmin tultuaan erityiseksi maakunnaksi, oli Maine Massachusettsin aluetta. Se oli hyvin tehokkaalla tavalla osallisena vapautussodassa Englantia vastaan ja kirjoitutti toisten kahdentoista valtion kanssa nimensä itsenäisyyden-julistuksen alle.

Mainen pinnanala on hyvin iso eli 33,040 neliöpenikulmaa, mutta sen väkiluku suhteellisesti vallan pieni, sillä asukkaita on ainoastaan kuusisataa kuusikymmentä tuhatta kaksisataa. Maan pinta on hyvin mäkistä ja yhä mäkisempää mitä lännemmälle tullaan. Pitkä rantaviiva muodostaa monta oivallista satamaa. Useat joet, joista ei kuitenkaan milläkään ole huomattavampaa suuruutta, antavat runsasta vesivoimaa ja ovat hyviä lauttausraitia niille metsätuotteille, jotka ovat valtion rikkauden-lähteitä. Paitse hirs- ja sahateollisuutta sekä nähin perustuvaa laivanrakennusta on kalastus suurenlaatuinen ja samaten myöskin valtion kivenhakkaukset, joissa yksistään kuusitu-

hatta miestä on työssä. Etevin kaupunki Mainessa on Bangor nimeltään. Valtion väestö on aina ollut tunnettu ahkerana, toimekkaana ja uutterana kansana. Sen ohessa ovat Mainen lainsäätäjät viime aikoina päässeet maineesen siitä, että he ensimmäisinä julistivat lain, joka ehdottomasti kieltää päihdyttävien juomien valmistamisen ja myynnin.

Mitään toiveita siirtolaisille Euroopasta ei ole Maine-valtiolla tarjottavana, kun sitä vertaa läntisiin valtioihin. Päin vastoin muuttaa monet tuhannet sen omia asukkaita joka vuosi muihin osiin Amerikan Unionia.

New-Jersey.

Eteläänpäin Newyorkista tulemme pitkin rannikkoa ensiksi New-Jersey'hin, jonka rajana pohjassa on Newyorkin valtio, idässä Atlantin meri ja lännessä valtava Delaware-joki. Jos lukee pois valtion pohjoisen osan, jonka pari kangasta halkaisee, on New-Jersey mereen kallistuvaa alankoa. Sen pinnanala on ainoastaan 7,576 neliöpenikulmaa, mutta asukasluku nousee lähes puoleentoista miljoonaan henkeen.

New-Jerseyyn asuttivat ensiksi v. 1617 Hollantilaiset, jotka perustivat siirtokunnan vastapäätä Newyorkin kaupunkia. Sittemmin taistelivat kiivaasti sen alueella Hollantilaiset, Englantilaiset ja Ruotsalaiset, jotka myöskin olivat raivanneet muutamia uutismaita siellä. Englannin kuningas Kaarle toinen valloitti viimein maan Hollantilaisilta ja lahjoitti sen läänityskirjan kautta kahdelle miehelle, jotka toinen toisensa perästä myivät oikeutensa kvääkäri-yhtiöille. Nämä oikeastaan ne olivat, jotka ensiksi laveammalta viljelivät maata. Heidän viisaan ja rauhallisen hallintonsa aikana tuli valtion alue nopeasti asutuksi, ja alku-asukasten eli Delaware-indiaanien kanssa elettiin ystävällisessä sovussa. Tähän aikaan oli New-Jersey jaettuna kahteen maakuntaan, jotka v. 1702 Englannin hallitus yhdisti yhdeksi; ja siitä lähtien alkoi parempi järjestys sisällisissä oloissa. Vapautus-sodassa Englantia vastaan oli New-Jersey hyvin tehokkaana osallisena ja saikin kärsiä paljon, koska suuri osa sotaa taisteltiin sen alueella.

Maanviljelystä harjoittavana valtiona New-Jersey ensiksi tuli tunnetuksi, mutta kohdastaan vapautuksen perästä alkoi sen teollisuuden kehitys, niin että se tällä haavaa on Unionin etevimpiä tehdas-valtioita. Maanviljelys lasketaan tuottavan lähemmäs yhdeksäntoista miljoona dollaria vuodessa, mutta valmistettujen tehdastuotteiden arvo

nousee paljon enempiin eli kahteensataan viiteenkymmeneen miljoonaa ja siitä yli.

Tärkein kaupunki New-Jerseyssä on Hobaken, jota kuitenkin melkein paremmilla perusteilla saattaisi sanoa New-Jersey'n alueelle rakennetuksi Newyorkin esikaupungiksi. Sen ohessa on jonkinmoinen merkitys kaupungeilla: Newark, Jersey City, Paterson, Camden ja Trenton. Useat näistä pienistä paikkakunnista tarjoovat kesän-aikana erittäin vilkkaan näyn, kun kymmentuhansin ihmisiä Newyorkista ja m ista suuremmista kaupungeista niihin kokoontuu nauttimaan merikylpyjä ja meri-ilmaa.

New-Jerseykään ei ole mikään Euroopasta tulleiden siirtolaisten Kultala, mikä seikka paraiten selvenee siitä, että sen asukkaista, joita on puolitoista miljoonaa, ainoastaan noin seitsemäs osa on Yhdys-Valtain ulkopuolella syntyneitä. Kaupungeissa, erittäinkin tehdaskaupungeissa, saattaa tosin yksi tai toinen muukalainen onnistua saamaan työtä; mutta se on oikeastaan enemmän poikkeuksena pidettävä, ja senpä tähden lieneekin niitä tulokkaita harvassa, jotka lähtevät tähän valtioon. Ainoana poikkeuksena ovat Saksalaiset, jotka Hobakenissa, joka on totisesti saksalainen siirtokunta, ja sen lähiseudussa helpommasti saavat työtä.

Pennsylvania.

New Jerseystä länteen päin on Pennsylvanian valtio, jonka rajana on pohjassa Newyork, lännessä Ohio ja etelässä Delaware, Maryland ja Länsi-Virginia. Pennsylvania, jonka pinnanala on 45,000 neliöpenikulmaa, on monessa suhteessa Unionin merkillisimpiä valtioita, ehkäpä erittäin juuri merkillisen historiansa tähden. Englannin kuningas Kaarle II myönnötyi vuonna 1681 kvääkäri William Penn'ille oikeuden asuttaa koko valtion ja lahjoitti sen täydellä omistusoikeudella hänelle. Penn, joka oli perin toisenluonteinen mies kuin aikalaisensa, ilmoitti heti aikovansa uudelle alueelle perustaa valtion, jossa kaikilla kansalaisilla olisi yhtäläinen vapaus ja yhtäläiset oikeudet. Täten sai hän puolelleen toivottavan luokan uutisasukkaita, jotka verraten vähässä ajassa saivat alueen asutuksi. Vuonna 1682 tullessaan maahan huomasi Penn että Delaware joen vasemman rannan jolla oli ottanut haltuunsa noin kuusituhatta henkeä pitävä siirtokunta, jossa oli Ruotsalaisia, Hollantilaisia ja Englantilaisia. Ruotsalaiset olivat ensimmäiset uutisasukkaat maassa, johon he olivat tulleet jo v.

1638; mutta Penn ei laisinkaan luokinnut ihmisiä — ei heidän kansallisuutensa, ei uskontonsa eikä minkään muun seikan johdosta — vaan soi kaikille täydellisesti yhtäläiset oikeudet.

Painavimman vaikutuksen siirtokunnassa saivat kuitenkin ennen pitkää kvääkärit, jotka suurissa laumoissa noudattivat johtajansa William Pennin esimerkkiä, vaeltaen pois Englannista, jossa heitä vainottiin heidän uskonsa tähden, uudessa maailmassa perustaakseen kotia, joissa saisivat palvella Jumalaansa mielensä mukaan. Tämä kvääkärien valtaava vaikutus oli myöskin syynä siihen, että Pennsylvania hitaammin kuin muut siirtomaat päätti ryhtyä sotaiseen vastarintaan Englantia kohtaan; mutta valtion edusmiehet kirjoittivat kuitenkin muiden muassa nimensä itsenäisyyden-julistuksen alle, ja sen sotajoukot taistelivat kunnialla koko sodan kestäessä. Samaten taisteli Pennsylvania mitä innokkaimmin sisällisen sodan raivotessa; ja yksi tämän verisimpiä tappeluja keuhettiin Gettysburgin luona Pennsylvanian alueella.

Pennsylvania on koillisessa osassaan tasankoa, keski-osassa mäkimäata mataline selänteineen ja hyvin hedelmällisine laaksoineen sekä pohjoisosassaan vuorimaata, jossa on äärettömät varastot etenkin rautaa, hiiliä ja petrolia. Pennsylvaniassa on kauvemmin kuin millään muulla valtiolla ollut lukuisia ja uuttera, paikoillaan pysyvä väes ö, sillä jo viisikahdeksatta vuotta siitä, kun Penn oli saattanut vapaa-mieliset ja ihmisystävälliset peri-aatteensa sen hallitukseen, oli asukasluku noussut kahteensataan tuhanteen, ja sittemmin on se lisääntymistään lisääntynyt, niin että se tällä haavaa nousee noin viiteen ja neljäsosaan miljoonaan. Ens' aluksi oli maanviljelys valtion etevimpänä elinkeinona, mutta vahitellen alkoivat sen muunlaatuiset apulähteet keh'tymistään kehittyä, niin että Pennsylvania tällä haavaa on etevin Unionin rautaa, hiiliä ja petrolia tuottavista valtioista. K kkein suur'mmalla osalla väesöä onkin nyt elatuksensa teollisu-s-l i-toksista sekä niistä tavattoman lukuisista rautatei tä ja ka avista, jotka risteilevät m ta idästä länteen ja keskenään ovat yht yde ' sivul'njain kautta. Pennsylvanian kulkuneuvot ovatkin i e teos a niin täydellisessä tilassa kuin suinkin ajatella voi. Enemmän ki'n puolet kaikesta rauda ta, mitä Yhdys-Vallat tuottavat, saada n Pennsylvanian kaivoksista, ja enemmän kuin puolet Unionin rauta iek's-koista valmistetaan tämän val ion tehtaissa, ottamatta lukuunkaan noita suunnattomia koneiden, työkalujen ja muiden rautatavarain paljouksia. Lisää siihen tuo ääret'n paljous hiiliä ja petrol'a, jota

vuosittain saadaan, mainitsemattakaan muita teollisuuden haaroja, niin huomaat helposti mitä tehdastyöläisten armeijaa Pennsylvanian valtio käyttää. Ja koska nyt tiedetään että tehdastyöväki tavallisesti hyvin nopeasti vaihtelee, on selvää että melkoinen lisäys semmoisia vuosittain tarvitaan. Mutta täällä kuten muuallakin, missä päivästä päivään eläviä työläisiä joukottain käytetään, ovat työpalkat työväen lukuisuuden vallassa; ja kun tämä lukuisuus — tuon valtavan, idästä tulevan siirtolaistulvan johdosta — tavallisesti aina on hyvin runsas, on luonnollista että työpalkat ovat verraten pienet. Varsinkin viimeisinä kymmenenä vuotana ovat työpalkat kaivospiireissä yleensä alennuneet, etupäässä sen johdosta, että maahan on tulvannut suuret joukot Italialaisia, Unkarilaisia ja muita Euroopalaisia, jotka ovat niin köyhiä, että suostuvat melkein mihin palkka-ehtoihin hyvänsä, ja niin taitamattomia, ett'eivät sittemmin pysty irtautumaan huonoista oloistaan eikä parempia etsimään. Tämän johdosta emme tahdo Pennsylvaniaakaan suositella siirtolaisille, vaikka tosin suurempi joukko voi tavallisten olojen vallitessa joka vuosi saada satunnaista työtä.

Pennsylvanian opetus-järjestelmä on oivallinen, ja sen kaksi tärkeimpää kaupunkia, Philadelphia ja Pittsburg, ovat samalla myöskin Amerikan tärkeimpiä. Niitä paitsi on koko valtio melkein täynnänsä suurempia ja pienempiä kaupunkeja ja kyliä, joiden asukkaat kaikki elävät kaivostöillä ja petrolinvalmistuksella. Koko väestöstä työskentelee tuskin viides osa maanviljelyksessä, ja kaikki paremmat maapalstat ovat aikoja sitten viljelykseen saatetut, jonka tähden siirtolaiset ilman pääomatta eivät liioin sillä alalla pääse Pennsylvaniassa mihinkään.

Vermont.

Tämän valtion rajana on pohjosessa Canadian maakunta Quebec, idässä New-Hampshire, etelässä Massachusetts ja lännessä Newyork. Sen pinnanala on 10,212 neliöpenikulmaa. Vermont tuli, se kun on siinä maata, vasta joteskin myöhään asutuksi, vaikka se vuodesta 1609, jolloin Phamplain sitä tutki, on ollut tunnettuna Euroopalaisten kesken. Sitä seuraavien sadan vuoden vierressä oli Vermont kuitenkin etupäässä temmellyspaikkana Englantilaisten, Ranskalaisten ja Indiaanien alituksissa sodissa ja levottomuuksissa, niin että vielä vuonna 1760 tuokin kolme sataa henkeä piti vakinaista asuntoa siellä. Kun sittemmin ihmismuutto Vermontiin alkoi ja sen alue siten rupesi saamaan

jommoistakin arvoa, vaati sitä Newyork itselleen ja onnistui aluksi ehkäistä Vermontin pääsemistä valtioksi Unioniin. Tämä tapahtui vasta v. 1789, kun Newyork oli luopunut vaatimuksistaan; mutta siitä huolimatta oli Vermont kunnialla ollut osallisena vapautussodassa Englantia vastaan, niinkuin se sittemminkin anteliaasti lähetti sekä sotilaita että rahoja armeijaan, kun luopuneiden etelävaltioiden kurittamista kysyttiin.

Tämän vuosisadan kuluessa on Vermont-valtio sitten mennyt tyvenesti ja varmasti eespäin, sekä luonnollisten apulähteittensä kehityksessä että väestönsä lisääntymisessä. Tätä nykyä on siinä vähän päälle kolmesataa tuhatta asukasta, joista enemmistö elää maanviljelyksellä, joka on valtion etevin elinkeino. Sen pohjoisessa osassa harjoitetaan myöskin sahaliikettä, ja viime vuosikymmeninä on kivi-teollisuus päässyt yhä parempaan vauhtiin. Vermontissa on runsain määrin moniaita marmorilajeja erinomaista laatua ja sitä paitse erittäin hienoa harmaata kiveä, liuskakiveä j. n. e. Burlington niminen kaupunki on valtion tärkein paikkakunta ja kolmas järjestyksessä Unionin puutavara-liikettä harjoittavista kaupungeista.

Mutta maanviljelys on kuitenkin vastaiseksi yleisin elinkeino, tuottaen yli kolmekolmatta miljoonaa dollaria vuodessa. Länsi-osa Vermontia on siinä suhteessa edullisin ja tästä etupäässä Champlain-järven seudut, mutta paras osa maata on tietysti jo aikoja sitten viljelijain vallassa, jonka tähden maataviljelevillä vastaisilla siirtolaisilla ei ole paljoa toivomista Vermontin valtiosta. Viittauksen tähän suuntaan antaa muun muassa se tosi asia, että koko asukasluvusta a'noastaan noin neljäkymmentä tuhatta on syntynyt Amerikan ulkopuolella, ja näistä työskentelevät kaikkein useimmat kivilouhoksissa ja metsissä, joissa metsänhakuun aikana aina joukko irtoväkeä käytetään.

Vermontilla, niinkuin muillakin itävaltioilla, on oivalliset oppilaitokset, jonka johdosta sen alueelle poiketen perehtyvät siirtolaiset voivat saada lapsensa helposti ja hyvästi kasvatetuksi; mutta mikään tulevaisuuden maa ei Vermont ole, niinkuin ei liioin mikään muukaan niistä valioista, joista tässä luvussa olemme puhuneet. Muutama tuhatmäärä työmiehiä saattaa kyllä joka vuosi saada työtä yhdessä tai toisessa niistä, saattaa joitakuuta poikkeustiloja sattua, joissa siirtolaiset menestyvät hyvinkin näissäkin valtioissa; mutta pohjoismaista tulleita kestäviä, työteliäitä ja kelvollisia siirtolaisia toivoisimme aina sen neuvon opastavan, jonka ylempänä olemme lausuneet, että he ni-

mittäin ainoastaan hätätilassa asettulsivat Amerikan itävaltioihin. Lähtekööt he päin vastoin niin pian kuin suinkin länteenpäin, jossa vielä on kyllicksi tilaa ja tilaisuutta jokaiselle, joka tahtoo tehdä työtä, pääsemään leiville ja itsenäiseen asemaan.

Kuudes luku.

Keski-valtiot, niiden etevimmät teollisuudet ja työpaikat.

Nämä valtiot ovat oikeastaan kaikki — kuten Amerikassa sanotaan „Länttä“, mutta eroavat monessa suhteessa siitä ryhmästä valtioita, joita me tässä olemme nimittäneet „läntisiksi“, jonka tähden myöskin puhumme niistä eri kokonaisuutena. Tähän ovat muun muassa luettavat ne alueet, joista kertomukset prairien eli heinä-aavikkojen maaperän tarumaisesta rikkaudesta ovat alkunsa saaneet, s. o. nykyiset valtiot Ohio, Indiana, Illinois ja Iowa. Sitten ovat tätä ryhmää myöskin rauta-, vaski- ja metsäseutu Michigan, vehnävaltio Minnesota, jossa vielä toimekkaalla maanviljelijällä on niin monta tilaisuutta leiville pääsemään, sekä metsä- ja peltoviljelys-valtio Wisconsin, joka ei sekään vielä ole läheskään koko laajuudeltaan viljelyksessä. Luont n a puolesta ovat nämä valtiot, kokonaisuutena luettuna, Amerikan rikkaimmat, maaperänsä, ilmanalansa ja apulähteittensä johdosta. Senpä tähden saattaa jo nyt sanoa että tällä valtavalla alueella on Yhdys Valtain sydän, kuten myöskin saa olla vakuutettuna siitä että maan vastainen kehitys on oleva mahtavampi ja suurenmoisempi tässä amerikalaisen ahkeruuden ja rikkauden keskuksessa kuin missään muussa osassa tasavaltaa. Kehityksen kulku käy läntiseen suuntaan. Senpa tähden ei niin vallan monta vuotta tulekkaan menemään, ennenkun keskusvaltiot ovat etevimpinä liesipaikkoina teollisuudelle, kaupalle, valtiollisille ja kirjallisille harrastuksille, jommoisia ne nyt-kin jo ovat maanviljelykselle, joka on amerikan rikkauden alkulähde ja yhä vielä sen tärkein vaikutin. Itäisin näistä valtioista on

Ohio,

joka selvemmästi kuin mikään muu osoittaa tuota kehityksen kulkua länteen päin, josta äsken huomautimme.

Ohion valtion rajana on pohjassa Michigan ja Erie-järvi, idäs a Pennsylvania, etelässä Länsi-Virginia ja Kentucky sekä lannessa Indiana. Sen pinnanala, 40,760 neliöpenikulmaa, on enimmäkseen ta-sankoa, joka kuitenkin saa vaihtelevaisuutta niiden aallontapai ten kukkularyhmäin kautta, jotka kaikkialla leikkelevät valtiota. Ohio on ikäänkuin välityksenä itäisistä vuorimaista varsinaiseen heinä-aavikkoon; siinä on sentähden hyvät metsät, ja niissä osi sa, jotka koskevat rajallansa Pennsylvaniaan, runsaat mitalli- ja hiil'varat, jonka ohessa sen maaperä kaikkein suurimmaksi osaksi on hyvin hedelmällistä ja ilmanala erittäin suotuista kaikille maanviljelyksen haaroille. Näiden suurien luonnollisten etujen johdosta sekä aikaisin asuttujen itäisten valtioiden naapurisuuden takia rupesivat siirtolaiset muuttamaan Ohioon ja sitä asumaan, niin pian kuin työvoimain tul-vaileminen itähän kävi suuremmaksi tarvetta. Jo 17-sataluvun ensi-mäisenä puoliskona alkoi Ohion kaakkoisimpien osi n asutus mutta mihinkään varsinaiseen vauhtiin se ei päässyt ennenkun tällä vuosi-sadalla, kun vapautus Englannista oli tapahtunut. Vielä v. 1840 oli Ohiolla ainoastaan kolme neljättä osaa miljoonaa asukasta, kun sitä vastoin kolmekymmentä vuotta myöhemmin asukasluku nousi yli yhden ja neljännen-osan miljoonan. Siitä lähtein alkoi kuitenkin valtion nopea kehitys, niin että väestö seuraavina 20 vuotena kasvoi lähes kolmen-kertaiseksi ja yleinen varallisuus kohosi hämmästyttävän nope sti. Ohion val io yleni pian maanviljelyksen alalla johtavien joukkoo , ja viljeltäväksi sopiva maa raivattiin uskomattoman välä sä ajas a kun-toon. Mutta mikäli väestö kasvoi ja kaikenla st n t hd tava a'n tarve lisääntyi, sikäli ruvettiin enemmän huomaamaan na t ä a uläh-teitä; ja kun kerran olti'n sillä uralla, ei vi'pynytk 'n kauvan ennen-kun Ohion tehtailijat alkoivat valmistaa ta aroita enemmänkin kuin omassa valtio sa tarvitt'in, siis muhin valtioihin vietäväksi. Tätä kehitystä kestää yhä vielä ja niin pitkälle on jo päästy, että Ohio muutamissa teollisuuden-haaroissa — kuten esim. ruukkujen ja muiden savitavarain sekä maanviljelyskalujen ja koneiden valmistukses a — on päässyt kaikkein kilpa'lijain edelle. Sam lla aikaa on myöskin valtion hiililähteet saatettu yhä enemmän heruvik i, niin että O ion

hiilikaivokset tähän aikaan tuottavat vuosittain yli kymmenen miljoonaa tonnia erinomaista hiiltä. Mikä merkitys tehdasliikkeellä nyt jo valtiolle on, voi nähdä siitä, että erilaatuisissa tehtaissa vuosittain valmistettujen tavarain arvo nousee noin kolmeensataan viiteenkymmenen miljoonaan dollariin, kun samall' aikaa valtion asukkaiden kiinteän ja irtaimen omaisuuden arvo kaikkiaan nousee ainoastaan noin viisi kertaa suuremmaksi mainittua määrää.

Kulkuneuvot ovat hyvin edistyneellä kehityksen kannalla. Jokaisen piirin halkaisee yksi tai useampi rautatie, ja huokeahintaisena vä lanä sekä maanviljelystuotteiden että muiden tavarain lähetykselle ovat kanavat, joista tärkein ja maanviljelyksen kehitystä edistyttävin on se, joka yhdistää Ohio-joen Erie-järveen. Tämän järven rannalla on kokonainen ryhmä satamakaupunkeja, jotka kaikki välittävät valtion v ntiä itähän. Kesän aikana on niissä vilkasta toimi-elämää laivojen lastauksessa ja purkauksessa, jonka tähden myöskin kelpo miehet, jotka eivät kammoksu kovaa työtä, laivakulun kestäessä aina voivat saada hyväpalkkaista, ellei vakinaistakaan työtä. Joukko Ru t laisia, Suomalaisia ja Norjalaisia työskentelee joka vuosi muuttamis a naissä Ohion rantakaupungeissa, ja moni on niissä säästöilänsä laskenut perustuksen vastaiseen varallisuuteen, vaikka tosin l äämme että nämä ovat poikkeuksia. Useimmat tekevät kyllä lopun lyvista tul istaan melkein yhtä pian kuin ne karttuivat.

Olion löysi ensiksi mainio matkustaja La Salle, luultavasti 1670 vuoden pa'koilla. Se oli sitten nimeksi Ranskalaisten omaa, jotka v. 1671 ottivat muodollisesti haltuunsa koko koillisen, mutta millään erinoma'sella tavalla ei Ranska koskaan tähän valtavaan alueeseen vaikuttanut yhtä vähän kuin se mitään erinomaista toimitti Ohion kehittymiseksi sinne tai tänne päin. Sittemmin luovutti Ranska n. s. Parisin sopimuksella vuodelta 1763 kaikki alusmaansa Missisippiin asti lännessä. Mitään suuresti mainiompaa kuin Ranska ei Englantikaan tehnyt tätä aluetta vaurastuttaaksensa. Sen edistys sai alkunsa oikeastaan vasta siitä hetkestä, kun Yhdys-Valtain kongressi otti asian haltuunsa. V. 1787 julistettiin ensimmäinen valtiosääntö — jos sitä semmoiseksi sopii sanoa — Ohioa varten, joka kuitenkin silloin vain oli n. s. territoriona. Määräyksenä tässä asiakirjassa oli m. m. se, että Ohion alueelle ei saisi mitään orjuutta perustaa, ja tämä määräys lisättiin sittemmin Yhdys-Valtain valtiosääntöön, astuen siten koko maata käsittävään voimaan. Tähän aikaan ja vielä kauvan sen perästä oli valtion ensimmäisillä asukkailla alituiset tappelut taistelta-

vana indiaaneja vastaan, jotka melkoisessa määrässä estivät edistystä ja kehitystä, kunnes he vuonna 1794 saivat niin perinpohjaisen tapelu-tappion, että perästäpäin taipuivat rauhaan. V. 1803 tuli Ohio valtioksi ja otettiin seitsemäntenätoista järjestyksessä Yhdys-Valtain liittokuntaan, jonka jälkeen sen kehitys on jatkunut ilman muutta häiriöittä kuin niitä, jotka ovat kohdanneet koko maata.

Kuten luonnollista onkin niin vanhassa valtiossa, jossa maanviljelys alusta alkaen on ollut pään-elinkeinona, ovat melkein kaikki maat valtiossa jo aikoja sitten yksityisenä omaisuutena ja parahin maaperä aikoja sitten viljelyksessä. Mitään menestyksen toiveita varattomille tulokkaille ei Ohiolla siis ole tarjottavana maanviljelyksen puolesta, vaikka emme suinkaan epäile että henkilöt, joilla on hieman pääomaa, siellä kuten muuallakin voivat maanviljelyksellä tulla kunnollisesti toimeen. Malmi- ja hiilikaivoksissa sekä yhä lisääntyvissä tehtaissa tarvitaan sitä vastoin joka vuosi uusia työvoimia, mutta tämä kehitys tapahtuu jo tähän aikaan asteittain ja on niin hyvin järjestetty, ett'ei sentään mitään tavattoman suurilukuista lisäväkeä joka vuosi tarvita. Sen tähden ei voi Ohioakaan pitää minään erittäin suotuisana päämaalina Euroopasta tulleille siirtolaisille yleensä, vaikka ne, joilla on ystäviä ja tuttavvia tässä valtiossa, kyllä saanevat siellä työtä. Ja niille, jotka vain ensin ovat saaneet vakavan jalansijan, tarjoo Ohio varmaan monta hyvää tilaisuutta pyrkimään siihen päämäärään, joka kai on kaikille Amerikkaan-muuttajille tärkein, — nimittäin itsenäisen aseman ja niin hyvän toimeen-tulon saavuttaminen että voivat kasvattaa ja laskea maailmaan lapsensa. Mitä kasvatukseen tulee, on Ohiossa siihen yhtä hyvä tilaisuus kuin kaikissa muissakin vanhemmissa ja tiheimmin asutuissa valtioissa. Niiden koululaitos on hyvin järjestetty ja opetus vapaa, kuten tavallisesti Amerikassa.

Indiana.

Tämä valtio on Ohiosta lähinnä länteenpäin ja koskee rajoillansa etelässä Kentucky'yn, lännessä Illinois'iin sekä pohjassa Michigan-järveen ja Michigan-valtioon. Sen pinnanala on 33,809 neliöpenikulmaa, kauttaaltaan tasankoa, joka enimmäkseen on heinä-aavikkoa luonteeltaan ja ainoastaan vähemmäksi osaksi on taikka on ollut metsän peitossa.

Nykyinen Indianan valtio oli alkuansa Uusi Ranska nimisen ranskalaisen siirtomaan osana ja jo 1672 kävi siellä jesuii-pappeja.

Tämän seudun kautta kulki mainitulla vuosisadalla Ranskalaisten liike suurten vesien ja Mississippi-joen väliä pitkin Marimee-, Wabash- ja Ohio-jokia. Sen kautta tuli maa enemmän tunnetuksi kuin muut osat suuresta lännestä. Muutamat katolilaiset, jesuiitain perustamat ja hoitamat lähetys-asemat vaikuttivat myöskin että tietoja tästä maasta rupesi leviämään, mutta mitään erinomaista eivät ne ennättäneet saada aikaan indiaani-väestön hyväksi, ennenkun Ranska v. 1763 luovutti kaikki täkäläiset alusmaansa Englannille. Vapautussodassa Englantia vastaan otti Indianan haltuunsa Virginian sotajoukot, joka valtio vaati itselleen koko alueen, mutta sittemmin luovutti sen Unionin hallituksen hyväksi. V. 1816 otettiin Indiana valtioiden joukkoon.

Aina tähän aikaan asti oli Indianan asutus ja viljeleminen käynyt verraten hitaanlaisesti, mutta uusien vapaiden lakien ja yhteiskunnallisten laitosten turvissa alkoi uutisasukkaita joukottain tulvilla maahan, niin että tämä nuori valtio pian kyllä astui ensimmäiseen riviin Unionin maanviljelyspiirien joukossa. V. 1840 oli asukasluku jo nousut lahes seitsemäänsataan tuhanteen, ja tällä hetkellä on Indianan väestö yli kaksi miljoonaa henkeä, joista useimmat saavat elatuksensa maanviljelyksestä. Tämä on yhä vieläkin pääelinkeinona valtiossa, jonka maa kaikkein enimmäkseen on hyvin hedelmällinen ja sovelias kaikkien jyvälajien, hedelmäin, ruokakasvien ja eri heinälajien viljelemiseen. Sen ohessa on ilmanala hyvin suotuisa ja sateet riittävät.

Paitse maanviljelystä on viime vuosikymmenellä niiden rikkaiden hiilikerrosten muokkaaminen, joita monissa paikoin valtiota on löydetty, käynyt tärkeäksi tulolähteeksi väestölle. Ja kuten ainakin ovat huokeahintaiset ja runsaat poltto-aineet synnyttäneet joukon teollisuuksia, jotka viime vuosina ovat yhä parempaa vauhtia edistyneet.

Indianan valtion maantieteellinen asema vaikuttaa että kaikki ne päälinjat, jotka ovat Unionin itäisten ja läntisten osien yhdistyksenä, leikkelevät sen aluetta; ja siitä on tietysti seurannut tasainen ja nopea kehitys kaikissa osissa valtiota, jonka etäisimmätkin nurkat ovat tiheässä ja nopeassa yhteydessä kaikkein myyntipaikkain kanssa. Yhtä hyvästi on valtio varustettu kouluilla, sillä Indianassa kuten muissakin lännen valtioissa annettiin osa valtion maata opetuslaitokselle, ja myydyn koulumaan tuloista on tehty rahastoja, jotka riittävät kaikiksi tulevaisuudeksi takaamaan väestölle lukuisia ja hyviä kouluja, joissa opetus on täydellisesti vapaa.

Tavallaan omituinen asema on Indianalla runsaiden luonnollisten kaasuvarojensa tähden, joita käytetään suurin määrin sekä poltto-ai-

neena että valokaasuna. Suurenmoiset kerrokset savea, josta voi valmistaa tulenkestäviä tiiliä, ruukkutavaroita j. n. e., sekä kaolini-, kalkki- ja kaikenlaisten rakennuskivien varostot antavat hyviä toiveita erilaatuisten teollisuuksien vastaisesta kehityksestä tässä valtiossa.

Työväen olot ovat melkein samallaiset kuin Ohiossa. Indianan hallussa olevalla, kuusikymmentä Englannin penikulmaa pitkällä rannikolla vallitsee laivakulun kestäessä vilkas toimiliike, jossa joukko irtoväkeä saa hyväpalkkaista työtä; ja samaten tarvitsee maanviljelys etenkin leikkuu-aikana koko joukon ylimääräisiä työvoimia. Kesäkuukausina voivat sentähden kelvolliset työmiehet saada työtä joksi-kin aikaa Indianan eri osissa, mutta väestö lisääntyy luonnollisella tavalla joteskin rivakasti ja voi katsoa lisäävän yhtenäistä tarvetta tyvenesti silmiin. Tämän tähden eivät Euroopasta tulleet siirtolaiset tässäkään valtiossa voi yleisenä sääntönä toivoa tilaisuutta vastaisen itsenäisyytensä perustamiseen. Tulevien maanviljelijäinkin suhteen pitää paikkansa mitä olemme sanoneet naapurivaltiota Ohioista eli se seikka, että paras maa jo aikoja sitten on viljelyksessä ja että kaikki maat melkein ilman poikkeuksetta ovat hyvin kalliit, niin että ainoastaan pääoman omistaja, joka tyytyy kohtuulliseen korkoon varoistansa, voi ajatella ruvetakseen maanviljelijäksi Indianassa.

Tärkein ja isoin kaupunki tässä valtiossa on Indianapolis, joka samalla myöskin on pääkaupunkina. Sen asukasluku nousee vähän päälle sadantuhannen. Indianopolista lähinnä ovat Evansville viidenkymmenen tuhannen, Fort Wague kolmenkymmenenviiden tuhannen, Tene Haute kolmenkymmenen tuhannen asukkaan kanssa j. n. e. Eri uskonnolliset lahkokunnat kustantavat Indianassa korkeampia oppilaitoksia ja yliopiston.

Illinois.

Etevin, tärkein, rikkain ja väkirikkain kaikista Unionin keski-valtioista on Illinois, jonka rajana idässä on Indiana, kaakkoses ja Kentucky, etelässä Missouri, lännessä Missouri ja Iowa, pohjosessa Wisconsin ja koillisessa Michigan-järvi. Valtion koko pinnanala on 56,655 neliöpenikulmaa. Se on yhtämittaista tasankoa, jossa ainoastaan joet ja matalat kummut vaihtelevaisuutta vaikuttavat. Maaperä on erinomattain tuottava.

Ensimmäisen tutkimuksen sillä alueella, joka nyt on Illinoisin valtiona, toimittivat 1670-luvulla Ranskalaiset, jotka ottivat maan

haltuunsa ja pitivät sen omanaan vuoteen 1763 asti, jolloin se luovutettiin Englantilaisille. Illinois oli siihen aikaan täydellisenä jylhiköna, paitsi lounaisimmassa osassaan ei, johon pienempi joukko uutisasukkaista oli rakentanut majansa; ja samassa tilassa pysyi valtio Englannin hallituksen aikana. Mutta jo 1778 saivat Amerikalaiset Illinoisin haltuunsa, ja vapautussodan loputtua yhtyi tämä valtio ynnä iästen ja lantisten naapurivaltioiden kanssa n. s. luoteiseen territorioon. V. 1809 järjestyi Illinois itsenäiseksi territorioksi, ja v. 1818 otettiin tämä territorio valtione Unioniin

Aina 1840-lukuun asti oli Illinoisin koko pohjoisosa melkein asumaton maata, jos ei ota lukuun muutamia metsästäjiä, pyydystäjä ja liikemiehiä, jotka etupäässä harjoittivat vaihtokauppaa indianien kanssa. Mutta tämän ajan perästä alkoi tuo valtava maahanmuutto idästäpäin ja sen kanssa valtion tavattoman nopea, kaikinpuolinen kehitys. Sen rikas maaperä ja maanviljelykselle erittäin suotuisa ilmanala houkutteli ensimmäiset uutisasukkaat, joiden jälkiä pian tulivat kaikenkalaiset kauppiat, jotka enimmäkseen asettuivat Michigan-järven rannalla ja Chicago-joen suussa sijaitsevaan Chicagon kaupunkiin. Vielä vuonna 1830 oli tässä kaupungissa ainoastaan muutamia puusuoja, varustukseksi indiaaneja vastaan rakennetun Fort Dearborn nimisen linnoituksen ympärillä; mutta kun mainitun vuoden kuluessa Chicagon ensimmäinen peruspiirros oli saatu vahvistetuksi, alkoi kaupunki rivakasti edistyä koko luoteisen territorion kauppaliikkeen pääpaikkana. Alussa oli Chicagolla tosin monta kilpailijaa tässä kohden, mutta mikäli sen ympärillä oleva maaseutu tuli asutuksi ja viljeltyksi, joutui kaupunki edullisen asemansa vuoksi koko maaseudun maanviljelystuotteiden vientipaikaksi ja kaikkein niiden tavarain tuontipaikaksi, joita yhä varakkaammaksi ja lukuisammaksi karttunut maaväestö tarvitsi.

Sitä ajasta lähtien on Illinoisin valtion kehitys edistynyt samaa nopeaa vauhtia kuin Chicagon kaupungin, niin että sekä valtio että kaupunki tähän aikaan ylimalkain ovat takapajulla ainoastaan Newyorkista. Maanviljelys-valtiona lienee Illinois tällä haavaa etevin koko Unionissa. Sen keskimääräinen vuotuinen sato antaa noin sataviisikymmentä miljoonaa dollaria, tulos, johon melkoisesti on vaikuttanut se seikka, että koko valtiossa tuskin on ollenkaan viljelykseen kelpaamatonta maata. Tämän ohessa on maa kaikkialla hyvin kostutettuna ja sateet tavallisina vuosina täydelleen riittävät. Mutta se aika on kuitenkin jo ollut ja mennyt, jolloin maanviljelys oli Illinoisin

etevin tulolähde. Sen läheinen asema rikkaille rauta- ja raskikavoksille Michiganissa, runsaat metsät tässä valtiossa, Minnesotassa ja Wisconsinissa sekä rikkaat hiilivaras ot itse Illinoisissa ovat kaikki vaikuttaneet teollisuuden kehitykseen, joka on ainakin yhtä mahtava kuin maanviljelyksen. Ja tämä valtion teollisuuden-kehitys on vasta ainoastaan alkanut. Chicagon kieltämätön sija kaiken lännessä harjoitetun kaupan pääpaikkana vaikuttaa että kaupunki vastedes vielä enemmän kuin ennen on itse valmistava osan niitä tavaroita, joi a se jakelee ylt'ympäri sitä valtavaa aluetta, minkä kauppaa se välittää.

Tämä kauppa on niinikään vaikuttanut että Chicago - ja samalla tietysti myöskin Illinoisin valtio — on paremmin varustettu rautateillä kuin mikään muu valtio taikka kaupunki Unionissa. Kokonaista kolmetoista tuhatta penikulmaa rautatielinjoja on Illinoisin alueella, ja niiden rakentaminen on maksanut yli kolmesataa kolmekymmentä miljoonaa dollaria.

Paitsi näitä kulkuneuvoja on Illinoisille huokea yhdistäjä eteläänpäin Mississippi-joki, jonka rannalla muutamat sen kaupungit sijaitsevat, sekä vieläkin mukavampi tie pohjoseen päin Michigan-järveä pitkin, joka kanavan kautta on yhteydessä Illinoisin joen kanssa. Chicagon satamaliike onkin sentähden vilkkaampi kuin monien merisatamain, ja niiden tavarain arvo, joita vuosittain vesitietä myöten tullaan Chicagoon t i s i e l ä viedä n. nousee moneen sataan miljoonaan dollariin.

Kävisi l'ian pitkälliseksi tässä ruveta laveammalta kertomaan Chicagon kaupungin ta ja s'i ä suunnattoman sukkelasta vauhdista, millä se on heinä aavikon kylästä varttunut maailman-kaupung'ksi, vaikka tosin semmoinen kertomus paremmin kuin mitkään muut neuvot antaisi kuvauksen Illinoisin valtion nykyisestä merkityksestä ja sen tulevaisuuden toiveista. Mainitsemme vain että Chicagon asukasluku tätä nykyä on yksi ja neljäsosa miljoonaa ihmistä, että sen julkisten puistojen pinnanala on noin kaksituhatta acra, että sen kauppakortterit ovat maailman muhkeimpia ja kalliimpia sekä sen pankit luotettavimpia ja rikkaimpia Amerikassa. Kaupungin teollisuksien joukossa on omituinen ja etevä sija teurastus- ja lihanpakkauslaitoksilla, joiden toimi-elämän suuruus selvenee jo siitäkin seikasta, että v. 1890 yksistään sikoja Chicagon teurastuslaitoksissa muutettiin ihmisten ruoaksi yli neljä miljoona kappalta, puhumatta muista eläimistä. Jauhojen, tislattujen ja mallas-juomain, villatavarain, pitovaatteiden ja muiden tavarain valmistus antaa työtä

tuhansille työmiehille, ja kaikki nämä teollisuudet edistyvät yhä edelleen rivakkaa vauhtia.

Tämän nopean kehityksen johdosta on tietysti Chicago vetänyt luokseen työvoimia kaikilta tahoilta eikä suinkaan vähimpiä määriä Euroopasta tulleiden siirtolaisten joukosta. Tuskin löytyy toista kaupunkia maan päällä, jonka vakinainen väestö olisi niin kirjavista aineksista yhdistetty kuin Chicagon; ja tässä sekamelskassa ovat varsin huomattavat juuri pohjoismaalaiset, joita ainakin satatuhatta — Ruotsalaisia, Norjalaisia ja Tanskalaisia — on asettunut asumaan Michigan-järven kaupunkiin.

Eikä ainoastaan Chicagossa näitä pohjalaisia asuskele. Niitä on kaikkialla Illinoisin valtiossa, ja erittäinkin ovat Ruotsalaiset vahvasti edustetut, niin että ne monissa paikoin ovat enemmistönä väestössä. Pohjalaisten tulva Chicagoon ja Illinoisiin on kuitenkin viime vuosina hieman vähentynyt ja tulee kai yhä enemmän vähentymään, koska tietysti uusien työvoimain tarvekin luonnollisista syistä vahitellen vähenee. Siitä huolimatta voinee pitää varmana että tällä haavaa Illinoisissa asuskelevat Skandinaavialaiset vast'edeskin saavat maamiehiänsä sinne asettumaan; ja jos semmoiset tulokkaat ystävien ja tuttavien kautta saavat apua työtä hakiessaan, niin siihen ei ole mitään sanomista. Muuten on kyllä Euroopasta tulleille siirtolaisille viisainta ett'eivät onnen kaupalla lähde Illinoisiin, sillä juuri sen nopea ja suurenmoinen edistys on vaikuttanut että työmiehiä kaikilta maailman kumilta tulvailee tähän valtioon ja etupäässä tietysti Chicagoon, jossa sen tähden myöskin työvoimia tavallisesti on saatavissa enemmän kuin niitä tarvitaan.

Muita suuria kaupunkeja kuin Chicago ei oikeastaan tässä valtiossa ole, vaikka monella pienemmällä kaupungilla on merkitystä yhden tai toisen teollisuuden pääpaikkana. Tärkeimmät näistä ovat seuraavat:

Peoria, samannimisen järven päässä, on erinlaatuisten alkoholi-sekaisten tavarain tislauksen pääpaikka, jonka ohessa kymmenkunta rautatielinjaa risteilee kaupungin alueella, niin että sillä myöskin on jonkuulainen merkitys kauppakeskuksena.

Qvincy'ssa, Mississippin rannalla, on monta erinlaatuista tehdasta. Ajoneuvojen, maanviljelyskalujen, valinteosten ja huonekalujen valmistus on pääosana kaupungin teollisuudessa.

Rockford, molemmin puolin pientä Rock-jokea, on erittäinkin Ruotsalaisille hyvin huomattava tehdaskaupunki, sillä ruotsalainen

kansallisuus on kaupungissa lukuisin ja omistaa monta sen tehdasta, joiden joukosta leikkuukoneita ja muita työkaluja valmistavat tehtaa sekä paperitehtaat ovat etupäässä mainittavat.

Elgin Fox-joen rannalla on pääpaikkana meijeriliikkeelle, joka tässä kaupungissa olevien asioitsijain kautta panee menemään suurimman osan valmistuksistansa.

Galena, Galesburg ja Rock-Island ovat kaikki melkoisia tehdaskaupunkeja, ja kaikissa kolmessa asuu melkoinen joukko Skandinaavilaisia, joissa Ruotsalaiset ovat enemmistönä. Viime mainitussa on sen ohessa sota-aseitten säilytyshuone eli arsenaali, Yhdys-Valtain hallituksen omistamista suurin. Amerikan Ruotsalaisille on sitä paitse tämä kaupunki suuresti huomattava. Täällä on nimittäin n. s. Augustanasynodilla pesäpaikkansa, niinkuin myöskin koulunsa ja korkeampi oppilaitoksensa, joista useimmat niistä uskonnon-opettajista ovat lahteneet, jotka nyt kaikkialla, johon Ruotsalaisia Yhdys-Valtain alueella on asettunut, ovat uskonnollisten seurakuntien johtajina.

Illinois oli kauvan aikaa ehkä etevin niistä valtioista, joihin Skandinaavian siirtolaiset etupäässä voivat jäädä asumaan. Se on parhaiten nähtävänä siitä suuresta joukosta pohjoismaalaisia, jotka siellä ovat saavuttaneet varallisuutta ja kunnioitusta. Mutta itse se pääoman-rikkaus ja suuri asukasluku, jotka jo tähän aikaan ovat tämän valtion tunnusmerkkejä, tekevät vuosi vuodelta tulokkaalle yhä vaikeammaksi siellä saada tukevaa jalansijaa. Irtonaisena työmiehenä voi hän vielä monella taholla toivoa hyvinkin menestyvänsä, ja jos hän on taitava ammattimies, saattaa ehkä vieläkin paremmin käyda, mutta ylipäättään on karsina jo liian täynnään. Parahin työala kelpo väelle on niissä valtioissa, jotka eivät vielä ole niin pitkälle päässeet.

Missouri.

Illinoisin etelä-osan länsipuolella on Missourin valtio, joka on rikkaimpia Pohjois-Amerikan keskivaltioiden joukossa sekä melkoisen vanhempi Illinoisista asuttuna ja viljeltynä alueena, vaikka Illinois jo tähän aikaan on jättänyt sen kauvas taaksensa. Etelässä on Missourin rajana Arkansas, lännessä indiaanein territorio ja Kansas sekä pohjassa Iowa. Valtion pinnanala on 68,375 neliöpenikulmaa, enimmäkseen prairie- maata, jota Missourin itäosissa melkoisesti taittelevat useat kukkularyhvät, mutta joka lännessä päin vähitellen muuttuu tasangoksi. Mitään varsinaisia vuoria ei ole Missourissa, mutta mäkipireissä

tavataan kuitenkin varsin runsaita metallivarastoja eri lajia. Missouri- ja Mississippi-joet ovat erinomaisina kulkuneuvoina tässä valtiossa, jonka suureksi osaksi tulee kiittää niitä aikaisesta asuttamisestaan ja rivakasta kehityksestään.

Missouri oli ensin Ranskan omaa, ollen osana Ranskan siirtomaasta Louisianasta vuodesta 1682 alkain, jolloin löytöretkeilijä La Salle Ranskan kuninkaan puolesta otti sen haltunsa, vuoteen 1803 asti, jolloin tämä alue, niinkuin muutkin Ranskan täkäläiset alusmaat, myytiin Pohjois-Amerikan tasavallalle. Jo Ranskan vallan aikana oli nykyinen valtio Missouri tullut osittain asutuksi ja viljeltyksi Ranskalaisten kautta, jotka v. 1764 perustivat St. Louis'n kaupungin ja sitä hajosivat pitkin joenvarsia ja edemmäs luoteeseen päin. St. Louis tuli hyvin pian koko sen kaupan keskustaksi, jota käytiin Amerikan lannen ja luoteen kanssa, ja sieltä lähtivät matkalle useimmat niistä retkikunnista ja siirtokaravaaneista, jotka vähitellen kuljettivat viljelyksen ja sivistyksen aina Tyvenen Meren rannalle saakka. Amerikan sisällisen sodan aikana oli Missouri, joka jo vuonna 1820 joutui valtioiden joukkoon, revittyinä molempain eri puolueiden kesken, jotka ens' alussa olivat joteskin tasaväkiset. Mutta jo ennen sodan loputtua oli Unionin-puolue Missourissa päässyt täydellisesti voitolle, niin että valtio melkoisella sotavoimalla otti osaa etelävaltioiden lopulliseen kukistamiseen.

Missourin alueen ensimmäiset asuttajat olivat, kuten sanoimme, Ranskalaisia. Heidän lisäksi tuli sittemmin Englantilaisia, Irlantilaisia ja Skotlantilaisia sekä myöhemmin Saksalaisia ja Skandinaavilaisia suuret joukot. Sen ohessa oli saapunut melkoiset parvet siirtola'sia Unionin itäisistä ja erittäinkin kaakkoisista valtioista. Valtion a ukasluku onkin jo noussut puoleenkolmatta miljoonaan henkeen ja lisääntyy yhä edelleen vahvasti. Tämän tietysti on vaikuttanut ja vaikuttaa valtion runsaat varat ja ne monet luonnolliset apulähteet, jotka tekevät sen asukkaille mahdolliseksi päästä verraten vähässä a'assa hyvään toimeen-tuloon. Maanviljelys on vanhin ja vieläkin tärkein elinkeino Missourissa, jonka ylimalkain hedelmällinen maa ja suotuista ilmanala salli kaikenlaisten jyväkasvien ja hedelmäin viljelyksen, joita ylipäätään lauhkeassa ilmavyöhykkeessä kasvatetaan. Nisu on etupäässä se viljalaji, jota myytäväksi viljellään; sen sato antaa noin kaksikymmentä miljoonaa dollaria vuodessa. Lähinnä nisua on maissi, jonka vuotuinen sato on noin viidenkymmenen miljoonan dollarin arvoinen; sitten kaurat, rukiit, juurikasvit, heinät,

tupakat j. n. e. Maissia viljellään enimmäen karjaa varten ja käytetään sekä nauta-eläinten että sikojen lihoittamiseen, joi a viimeaika nittuja Missouriissa on yli viisi miljoonaa. Eläinten elättäminen ja lihoittaminen on maanviljelyksen haara, joka on huomattu erittäin tuottavaksi Missouriissa. Se edistyykin tasaisesti ja räväkästi.

Samaa saa sanoa tupakan-viljelyksestä, joka on ruvennut yhä enemmän kilpailemaan vasta mainitun elinkeinon kanssa kaakkoi ssa, varsinaisissa tupakkavaltioissa. Samaten on hedelmä'n viljelys viime vuosikymmenenä melkoisesti kehittynyt, niin että niitä on, jotka väittävät että Missouri kerran on kilpaileva Californiankin kanssa, joka nyt on Yhdys Valtojen etevin hedelmäpiiri. Omenat, päärynät, luumut, kiiramarjat, kaikellaiset viinimarjat, persikat, aprikat, viikunat ja muut viihtyvät ja menestyvät oivallisesti Missouriissa, jossa niiden tavatun kuusi eri lajia metsästä kasvavia viinimarjoja. Ilmanala, joka on kovin kuumaa kesällä ja hyvin kylmää lyhyen talven aikana, sopii juri eri ään hyvin hedelmien ja viinin viljelykselle, joka tähden nä la elinkeinoilla onkin erinomaiset tulevaisuuden-toiveet Missouriissa. Vuosi ainsa saatujen maanviljelys-tuotteiden arvo nousee noin sata miljoonaan dollariin, samalla kun Missouri'n maatalojen arvo on noin neljäsataa miljoonaa ja koti-eläinten noin neljäsosa siitä. Kun ajatella e e tä nämä suunnat omat summat on saatu yksinään maanviljelyksen kautta, niin voi käsittää kuinka tuottava tämä toimiala on ollut ja on tässä valtiossa.

Lahinnä maanviljelystä on Missouri'n elinkeinojen joukossa etevin sija annettava kaivosviljelykselle, johon kuuluu sekä rautaa että lyijyä ja hiilet, jonka ohessa vaskea ja sinkkiä tavataan myös paikoin ja kopolltia ja nikkeliä muutamissa. Hiilimaat ovat pinnanalaltaan yli kahdeksan tuhatta neliöpenikulmaa, ja tavattoman hyvälaisten rautamalmien varastot ovat melkein tyhjentämättömät. Eimissään muualla maailmassa ole tavattu niin suuria paljouksia melkein ihan puhdasta rautaa kuin Missouriissa. Muutamat malmit sisältävät enemmän kuin kaksi kolmatta-osaa puhdasta rautaa, joka jo on tavattoman suuri prosentti, ja toiset ovat puhtaammat fosforista ja muusta loasta kuin mitkään muut tunnetut malmilajit. Tämän johdosta on päivän selvää että rautateollisuudella Missouriissa on tavattoman mahtava tulevaisuus. Vielä ei ole rautavarastojen viljeleminen mihinkään erittäin tavattomaan määrään kehittynyt, mutta samassa suhteessa kuin Yhdys-Valtojen asukasluku kasvaa ja raudan käyttäminen lisääntyy, tulee tietysti Missouriinkin kehittämään rautateollisuuttansa.

Myöskin lyijyä on tässä valtiossa suunnattoman paljon. Monta miljoonaa naulaa on laskettu kauppaan, ja kaikki näkyy osoittavan että tämäkin teollisuus vielä on monin kerroin edistytvä. Vaski- ja sinkkilöytöjä on vasta viime vuosina — oikeastaan sitten kun useampia rautateitä rakennettiin — ruvettu tarkemmin ottamaan huomioon, ja ne tulevat arvattavasti myöskin pian kyllä synnyttämään melkoisen teollisuuden. Jos tähän lisää suuret kerrokset savea, joka sopii tulenkestävien ja muiden tiilien valmistukseen, sekä valtion alalla löytyvät marmori-, kalkki- ja hietakivilouhokset, joista suuret joukot rakennuskiveä vuosittain lähetetään muihin paikkoihin, niin huomaa helposti kuinka monia ja erinkaltaisia tilaisuuksia ansaitsemiseen Missouriilla on tarjota kelvollisille työmiehille. Kun niin monta rivakasti edistytävää teollisuutta löytyy, tarvitaan tietysti melkoinen määrä lisäväkeä joka vuosi, ja siihen tulee vielä maanviljelyksessä tarvittavat ylimääräiset työvoimat maatöiden kestäessä. Koko joukko siirtolaisia voit sentähden toivoa saavansa työtä tämän valtion alueella, vaikka heidän tosin siellä on kestäminen usein joteskin epämiellyttävä kilpailu etelävaltioista tulleiden neekerien kanssa, jotka ylimalkain tyytyvät pienempään päiväpalkkaan kuin valko-ihoisen työväki.

Semmoiset maanviljelijät, joilla ei ole ensinkään pääomaa, eivät ylipäättäen voi kovan suurta toivoa Missouriissa, jossa hyvää maata tietysti ei enää saa ilmaiseksi eikä erittäin halvasta hinnastakaan; mutta se, joka tahtoo tehdä työtä pari vuotta ja sill'aikaa koota vähän pohjarahoja, voipi aina saada ostaa maata semmoisella hinnalla, että hänen tulevaisuutensa maanviljelijänä on turvattu. Siirtolaistulvan päävirta ei käy tähän aikaan Missouriin, jonka tähden ei myöskään myytävää maata niin paljon kysellä, että hinnat sen johdosta olisivat suunnattoman suuret.

Metsänriistaa monta lajia, sekä karva- että höyhenpukuista, on niin runsaasti tämän valtion alueella, että esim. hirvenliha yhden aikaa syksystä ei ole kalliimpaa kuin hyvä härjänliha. Suuret joukot niittykanoja ja peltopyyitä viedään joka vuosi muihin valtioihin. Jäniksiä on niin summalta, että niitä monissa paikoin pidetään oikeana maanrasituksena. Monta eri kalalajia on Missouriin vesissä; ja nämä tämmöiset edut helpoittavat tietysti uutisasukkaan toimeen-tuloa ensi vuosina, jotka aina ovat vaikeimmat.

Etevin kaupunki Missouriin valtiossa on St: Louis, joka lukee syntynsä jo vuodesta 1764. Se on Missouriin sekä kaupan että teollisuuden pääpaikkana, jonka ohessa se on tärkeä jakopaikka Unionin

Jounaisiin valtioihin aiotuille tavaroille, kuten myöskin tavara-aittana niiden erinkaltaisille tuotteille. Ennen aikaan oli S:t Louis, se kun sijaitsee Missouri- ja Mississippijokien yhtymäpaikassa, tärkein kaupapaikka koko lännessä; mutta kun nuo suurenlaatuiset rautatiet oli saatu valmiiksi, siirtyi johtava asema Chicagolle, joka sittemmin on voittanut kaikki muut kaupungit lännessä. Vähitellen on kuitenkin S:t Louis'kin päässyt nauttimaan yhä parempaa rautatie-yhteyttä muiden paikkakuntain kanssa ja saattanee sentähden kyllä toivoa mahdollavaa kehitystä vastaisuudessa, vaikka kohta kaupunki ei voikkaan ajatella mitään kilpailua Chicagon kanssa.

Missourin opetuslaitokset ovat yhtä kehittyneellä kannalla ja niitä hoidetaan yhtä suurella vapaamielisyydellä kuin muidenkin läntisten valtioiden, jonka tähden tänne tulevat siirtolaiset eivät siinä suhteessa voi mitään parempaa pyytää.

I o w a.

Illinoisin pohjoisosasta suoraan länteenpäin, Mississippin ja Mississippijokien välissä, on Iowa, jonka maanala, 55,045 neliöpenikulmaa, on pelkkää prairie-maata. Pohjassa on sen rajana Minnesota, idässä Wisconsin ja Illinois, etelässä Missouri sekä lännessä Nebraska ja Etelä-Dakota.

Iowa oli alkuausa Sioux, Sac & Fox ja Iowa nimisten indiaaniheimojen omaa, mutta joutui aikanaan ynnä koko muun luoteisen alueen kanssa Ranskan haltuun, joka sittemmin myi sen, yhdessä Louisianan kanssa, Yhdys-Valloille. Ens'aluksi Iowa, niinkuin koko se alue, joka on Mississippin länsipuolella, yhdistettiin Michiganin kanssa yhdeksi territorioksi, mutta v. 1838 julistettiin Iowa, kuuluttuansa jonkun aikaa Wisconsinin, erinäiseksi territorioksi. V. 1846 tuli Iowan territorio valtioksi.

Kuinka nopeasti tämä valtio sitten on edistynyt, selvenee parhaiten siitä seikasta, että ensimmäiset valkoiset asukkaat asettuivat Iowan alueella olevalle Mississippijoen rannalle vasta vuonna 1833. Jo seitsemäntenä vuotena siitä lähtien oli valtiolla kuitenkin neljäkymmenenkolmen tuhannen hengen asukasluvu, vaikka indiaanit suinkaan eivät hyvällä luovuttaneet maatansa valkoisille, vaan päin vastoin vihan vimmallalla taistelivat heitä vastaan. Kun ruskeanahat oli voitettu ja ajettu valtiosta pois, tulvaili sinne uutisasukkaita joukottain, ja siitä ajasta asti on Iowa vakavasti edistynyt, niin että sen väestö

tätä nykyä nousee lähes kahteen miljoonaan ihmiseen, jotka verraten vähillä poikkeuksilla elävät maanviljelyksestä.

Iowan maa on erinomattain rikasta sen koko alueella, mutta hedelmällisyys on kuitenkin melkoisesti suurempi valtion itä-osassa. Tämä tulee siitä, että länsi-osa ei saa aivan kyllyksi sadetta, jota vastoin tässä kohden itäinen on melkoisesti onnellisempi. Tästä huolimatta antaa kuitenkin maa läntisessäkin Iowassa runsaan sadon, itse maaperä kun on erinomaista laadultaan. Maissi on tärkein viljalaji Iowassa, sitä lähinnä nisu, sitten ruis, kaura, ohrat j. n. e. Vuotuisen sadon arvo nousee lähes sataankolmeenkymmeneen miljoonaan dollariin.

Iowassakin on kivihiiliä suuret määrät, ja koska se, kuten muutkin prairie-valtiot, on hyvin köyhä metsistä, niin moukataan kivihiilikerroksia kosolta. Niistä on maanviljelijällä huokea ja oivalinen poltto-aine. Muiden teollisuuksien joukosta harjoitetaan tässä valtiossa ainoastaan kaivos-viljelystä, joka tuottaa n. s. galenamalmia, jota kiskotaan kalkkikivi-kallioista ylisien Mississippin tienoilla ja joka sulattaessa antaa lyijyä. Ennen aikaan oli tämä teollisuus paljon tärkeämpi kuin nyt, mutta vieläkin sitä harjoitetaan, ja se antaa hyvänkin tuloksen.

Hyvät kulkuneuvot on Iowalla kumpasessakin rajajoessaan, jotka molemmat ovat purjehdittavat, mutta koska ne laskevat Mexikon lahteen ja kaikellaisten peltotuotteiden pää-myyntipaikat ovat peräti toisaanne päin, käytetään tavarain kuljettamiseen enimmäkseen rautateitä. Valtion rajojen sisäpuolella on rautateitä yhteensä yli kahdeksan tuhatta penikulmaa ja näiden joukossa pari suurta linjaa, jotka vievät Tyvenen Meren rannalle asti. Niin on Iowa tähänkin nähden hyvin onnellisessa tilassa.

Niin rikas maa kuin Iowa ei tietysti ole autiona, vaan kyllä sen suurin osa — ehkäpä kaikki tyynikin — on yksityisten henkilöiden ja yhtiöiden hallussa. Mutta täydessä viljelyksessä ei Iowan kaikki maa ole, ja viljeltyäkin osaa hoidetaan laveilla aloilla joteskin järjettömästi. Vielä nytkin harjoitetaan, näet, hyvin lavealta yksistään pellonviljelystä vuosi toisensa perästä, vaikka jokainen maanviljelijä tietää ett'ei mikään maaperä maailmassa, olkoon se kuinka rikasta tahansa, saata ajan pitkään antaa yhtä hyviä satoja samaa viljalajia. Viljelyskasvia vaihtamalla täytyy autaa maan kehittää p. a. alimmat voimansa; sen tietää jo tähän aikaan jokainen talonpoika Euroopassa. Mutta Amerikassa on tämä tieto vielä hyvin vähän

levinnyt maanviljelijöissä, ja sen tähden onkin heidän karjanhoitonsa vielä jokseenkin alhaisella kannalla muun maanviljelyksen suhteen. Niinpä myös pellonviljelys-valtiossa Iowassa, jossa maamiehet tuskin pitävät enemmän lehmia kuin hevosia ja muita vetojuhtia, joita he tarvitsevat maansa viljelemisessä. Selvää on että niin ollen ja siä vaillinaisella lannoituksella, joka sen johdosta tulee maan osaksi, tämä ei voi antaa niin rikkaita satoja kuin saataisiin toisenkaltaisella viljelyksellä. Ja sentähden on joteskin otaksuttava että maanviljelijät, joilla on hieman pääomaa — että jaksavat ostaa maata, eläimiä ja työk l ja joutuma ta velkaan — voisivat luoda itselleen hyvän aseman Iowassa. Mutta lisättävä on myöskin heti että huomauttamamme epäkohta k"y vuosi vuodelta yhä vähemmin silmiin pistavaksi; s'lä Iowan maanviljelijät ovat ruvenneet ymmärtämään että heidän täytyy muuttaa viljelystapansa saadakseen maastansa kaikki mitä se voi antaa. Tähän aikaan leviää karjanhoito ja meijeriliike varsin nopeas i, ja kun tiedetään kuinka sukkelasti kaikki käy Amerikas a, n"n voi arvelematta ennustaa että jo muutaman vuoden mentyä vastatull i den maanviljelijäin toiveet — vaikkapa heillä olisikin pääomaa — ovat lopussa Iowassa kuten useimmissa muissakin edistyneemmissä valtioissa.

Oli miten oli, semmoisia tulokkaita, joilla on varaa ostaa maa a ja kaikki mitä siihen kuuluu, on niin harvassa, että tuskin kannattaa ni'stä puhua. Ja tavallisille työmiehille tarjoo Iowa ainoastaan kii-reisinä työaikoina kesällä tilaisuutta työnansioon. Sitä vastoin voi-nevat käsityöläiset, jotka onnistuvat tulemaan oikeaan paikkaan, me n styä varsin hyvin tässä valtiossa, kuten kaikissa muissakin seuduissa, joissa lukuisa ja varakas maaväestö asuu.

Ja täten tulemme me muutamaan keskiryhmän pohjoisemmista valtioista ja semmoiseen, joka pohjasta tulleille siirtolaisille on paljon tärkeämpi kuin tätä ennen mainitut.

Michigan.

Ei mikään Unionin valtioista ole ulkomuodoltaan niin epäsään-nöllinen kuin Michigan. Sen muodostaa, näet, itse teossa kaksi eri niemimaata, jotka ovat niin erillaiset luontonsa, maaperänsä ja ilman-alansa puolesta, että ne oikeastaan ovat kerrottavat kumpikin erikseen. Etelämmän, n. s. Ala-Niemen rajoina ovat lännessä, pohjassa ja idässä Michigan-, Huron-, S:t Uain- ja Erie-järvet sekä S:t Uain-

ja Detroit-joet, etelässä Ohion ja Indianan valtiot. Yhteensä on Michiganin valtion labeus 58,915 neliöpenikulmaa, josta isompi osa tulee Ala-Niemelle. Tämän pinta kohoaa vähitellen järvien rannoista sisämaahan päin, saavuttamatta kuitenkaan missään suurempaa korkeutta kuin kuusisataa jalkaa yli vedenpinnan. Alkuansa oli koko tämä Ala-Niemi metsän peitossa, jota ainoastaan siellä täällä katkaisi joku pienempi niitty tai lukuisten pienten järvien vedet. Tähän aikaan on tämän niemen koko etelä-osa maanviljelykseen sopivin. Metsät on perattu pois, ja se on kehittynyt mitä hedelmällisimmäksi ja rikkaimmaksi maanviljelys-piiriksi Yhdys-Valloissa. Erittäinkin on hedelmän viljelys viime vuosikymmeninä mainiosti menestynyt. Täällä, muutama Unionin pohjoisimmassa valtiossa, viihtyvät, näet, kaikenlaiset hedelmäpuut aivan erinomaisesti, eikä ainoastaan kestävämmät hedelmäjaljit, vaan semmoisetkin kuin persikat, aprikat, viinimarjat, jopa viikunatkin. Syynä tähän omituisuuteen Etelä-Michiganin ilmanalassa on se, että nuo suuret järvet, joista esim. Michigan-järvi ei koskaan jäädy, lauhduttavat jääkylmän pohja-, luode- ja länsituulien vaikutusta, niin että ilma vuoden umpeen pysyy verraten lämpimänä ja etupäässä tasaisena. Suoraan länteen ja suoraan itäänpäin näistä Michiganin seuduista tulee paljon kovempia sekä pakkasia että lämpösiä kuin siellä, jonka tähden myöskin semmoisia erillisten kasvien satoja kuin Michiganissa ei sen idän- eikä lännenpuolisissa valtioissa voi odottaa. Tärkein kasvituote Michiganissa on kuitenkin nisu, niin että tällä valtiolla yhden aikaa oli kaikkein etevin sija Unionin nisua viljelevän alueitten joukossa, ainakin mitä tulee acrelta saatuun saatoon. Tähän aikaan ovat Michiganin voittaneet useat uudemmita nisuvaltioista, mutta vieläkin on se tässä kohden hyvin etevällä kannalla.

Alemmankin niemen pohjoisosassa on vielä runsaasti metsää, niin että valtion sahateollisuus, kokonaisuudessaan katsottuna, on tärkeämpi kuin missään muussa Unionin valtiossa, Washingtonin uusi valtio ehkä pois-lueten. Kun Michiganilla sitä paitse erittäin monilukuisissa joissaan ja puroissaan on mukavat lauttausväylät lähes kaikista paikoista ulos järviin ja nämä tarjoovat mukavia ja helppoja tilaisuuksia puutavarain kuljettamiseen kauvemmas, niin on selvää että metsänhakkuu ja sahateollisuus ovat erittäin tuottavia liikkeitä tässä valtiossa. Kaksi kolmatta-osaa kaikista puutavaroista, jotka myydään Chicagossa, Newyorkissa, Philadelphiassa ja Bostonissa, tulee Michiganin metsistä, ja kaksikymmentä tuhatta miestä on tämän liik-

keen työssä tässä yhdessä valtiossa. Tuossa työmiesjoukossa on hyvin suuri osa pohjoismaalaisia, enimmäkseen ehkä suomalaisia, mutta ruotsalaisia ja norjalaisia myös joukottain. Ja niin kauvan kuin Michiganin metsät kestää, saattavat pohjalaiset olla vakuntetut siitä että he ennen kaikkia muita siellä pääsevät työhön, sillä kysytäänpä kovaa, raskasta työtä, jommoista ei ketkään muut ajan pitkään voi kestää niin hyvin kuin pohjan miehet. Mutta se on samassa tuottavaa työtä; ja paljon on niitä kotia Amerikassa, joita on perustettu ja rakennettu säästöillä Michiganin metsistä.

Lähinnä metsä- ja puutavara-liikettä tärkeudessa ovat rautakaivokset, joita Michiganissa on ylenpalttisen paljon, varsinkin Ylä-Niemellä. Jo kauvan oli tunnettu että tämän tylyn, kallioisen ja kylmän seudun vuorissa oli rautaa, mutta vasta 1860 vuoden paikoilla saatiin tietää että sitä löytyikin suunnattomissa määrissä ja vieläpä kaikkein parahinta laatua. Silloin alkoi nopea edistystyö näissä kaivoksissa, niin että jo kymmenen vuotta takaperin Michiganin rautakaivokset tuottivat enemmän rahaa kuin Pennsylvanian, ja tähän aikaan nousee Michiganissa vuosittain valmistetun raudan arvo lähes kolmeenkymmeneen miljoonaan dollariin.

Kaivostyöссäkin, joka niinikään on raskasta työtä, on monta tuhatta pohjan miestä saanut leipänsä, ja noissa lukuisissa sulatuslaitoksissa sekä muissa rautamalmin jalostustehtaissa työskentelee samaten suuret joukot Ruotsalaisia, Norjalaisia ja Suomalaisia. Työväen uudistus semmoisissa teollisuuksissa on aina jokseenkin laava, ja useimmat tulokkaat muista kansakunnista hyvin epäkernaasti pyrkivät niihin seutuihin, joissa raskainta ja karkeinta työtä tehdään. Sentähden on selvää että vielä kauvan aikaa rautakaivokset Michiganissa antavat tuottavaa työtä sille, joka ei pelkää ponnistaa voimiansa.

Sitten on Michiganilla vielä erittäin rikkaat vaskivarat kaivoksissa sillä niemellä, joka pistää ulos Superior- (ylä-) järveen ylemmältä niemeltä, jota kolmelta sivulta ympäröivät Superior-, Huron-, ja Michigan-järvet ja lännessä rajoittaa Wisconsinin valtio. Merkill's'ntä näissä Michiganin vaskikaivoksissa on se, että ne eivät, kuten kaikki muut semmoiset, sisällä vaskimalmia eli muun aineen sekaista vaskea, vaan tarjoovat melkein kemiallisesti puhdasta metallia, joka ainoastaan on eroitettava kivipeitteestään ollaksensa valmiina kauppaan. Näistä kaivoksista on suurin Calumet'issa, ja tämä yksinään antoi 9 à 10 vuotta takaperin kahdeksannen o an koko maailman vaskesta. Metallin on sen ohessa erinomaisen hyvää ja tavattoman sitkeää laatua, josta

seuraakin että Lake Superior- (Ylä-järven) vaskea kovasti kyselevät kaikki kivääripatruunain tehtailijat, ja siitä maksetaan enemmän kuin muusta semmoisesta tavarasta. Yksinään se puhdas voitto, jonka muutamia vuosia sitten vaskikaivos-yhtiöt Michiganissa maksoivat, nousi lähes kolmeen miljoonaan dollariin, josta seikasta jo huomataan kuinka suuri ja tehokas tämä teollisuus on.

Viime vuosina ovat myöskin suolakaivokset tässä valtiossa melkoisesti vaurastuneet, niin että nekin tuottavat enemmän kuin samankaltaiset laitokset missä muussa Unionin valtiossa hyvänsä. Suolavuoret peittävät kahdeksan tuhatta neliöpenikulmaa lavean pinnanalan, jonka tähden voi arvelematta ennustaa tällekin teollisuudelle sturemoista tulevaisuutta ja jo lähimpinä vuosina melkoista kehitystä. Ja se on antava hyvää työnansiota tuhansille työmiehille, jotka nyt työskentelevät muilla aloilla — taikka jotka vielä eivät ole tulleetkaan Amerikkaan ja Michiganiin.

Kivilouhoksia, kipsikerroksia, kalkkikiveä j. n. e. löytyy melkein tyhjentämätön paljous Michiganin eri osissa, ja niiden valmistus lavenee vuosi vuodelta, luvaten nuorelle valtiolle vielä paljon mahtavamman teollisen tulevaisuuden kuin tätä nykyä. Hiiliä sitä vastoin ei ole tähän asti löydetty Michiganissa muuta kuin joteskin huonopuolista laatua, jonka tähden myöskin Pennsylvanian ja Ohion hiiliä tuodaan sulatuslaitoksia varten. Huonompia hiiliä taasen on äärettömät määrät, eikä tosin mahdotonta ole että parempiakin vielä tavataan. Silloin tapahtuisi valtion rautateollisuudessa täydellinen mullistus, ja se tulisi voittamaan kaikki mitä tässä suhteessa vielä mikään sentu maailmassa on aikaan saanut.

Hopea- ja kultamalmejakin on löydetty eri paikoin ja louhittu, mutta tähän saakka ei liene kukaan muu niistä mitään ansainnut kuin osakkeiden kaupustelijat.

Kun Michiganin aluetta kaikilta tahoilta ympäröi järvet, on tietystikin kalastus melkoinen tulolähde väestölle. Michiganin rantavestistä vuosittain pyydettyjen kalojen arvo nousee suuriin summiin, ja monta tuhatta ihmistä saa välittömästi tai välillisesti elatuksensa tästä elinkeinosta. Erittäin edullinen kalastukselle, niinkuin myöskin hedelmäin viljelykselle, kaivosliikkeelle j. n. e. on Michiganin kulku-neuvojen helppous, huokeahintaisuus ja nopeus. Pitkin rantoja on ryhmä erinomaisia satama- ja laskupaikkoja laivoille, veden syvyys on kaikkialla kylliksi suurimmillekin aluksille, ja maan sisä-osista laskee joukko pienempiä ja suurempia jokia järviin, ollen useimmat

niistä tavalla tai toisella kaupan ja liikenteen palveluksessa. Nä huokeat vesikulkuneuvot ovat tietysti myöskin kartuttaneet rauta -den terveellistä ja järjestäystä, nämä kun kilpailun taht n ovat pakoitettut noudattamaan jonkinmoista kohtuutta hinnoissansa; ja se seikka, että laivoilla voidaan kuljettaa sekä hiiliä kaivoksille että valmista rautaa niistä, on yksistään vaikuttanut enemmän rautate li-suuden kehitykseen Michiganissa kuin arvattavasti kaikki muut olo-suhteet yhteensä.

Kummallista kyllä viipyi kuitenkin varsin kauvan, enne k n tämä luonnon suosima valtio tuli enemmän huomatuksi muun ma il-man puolelta. Ensimmäiset matkustajat, jotka tarkemmin tutkivat sitä, olivat ranskalaisia lähetyssaarnaajia — jesuiittipappeja — ja Ranskan alusmaiden joukkoon luettiin Michigan kunnes se yhdistettiin Pohjois-Amerikan Unioniin; mutta ei edes tämäkään yhdistys ens' al ksi kyennyt vaikuttamaan mitään vahvempaa ihmismuuttoa maahan ja alueen luonnollisten rikkauksien siitä seuraavaa kehitystä. Unionin-hallituksen toimeenpanemat ensimmäiset tutkimukset näkyvät ko kene n ainoastaan valtion kaakkosinta osaa, jonka alava ja suoperäinen l on e ei suinkaan antanut toiveita mistään suuresti paremmasta maan s' i-semmissä osissa. Kauvan aikaa kävi siirtolaisvirta Michiganin ohitse k.uvemmas länteen päin, ja vasta sitten kun tämä alue läh s vi i-kymmentä vuotta oli kuulunut Unioniin, alkoivat Michiganista val it-sevat väkiät luulot haihtua; ja siitä lähtien on valtio edistynyt eit-täin rivakasti.

Jos nyt kerromme vähillä sanoilla mitä ylempänä olemme lau-suneet tästä valtiosta, niin tulemme näkemään että sillä on v a-tulleille euroopalaisille työmiehille tarjottavana enemmän ja vaht le-vampia toiveita kuin useimmilla muilla. Metsä- ja kaivostyölä' ..., kalastajia, peltomiehiä, tehdastyöläisiä ja käsityöläisiä eri lajia tarvi-taan Michiganissa vuosittain suuret joukot. Ja sen johdosta et ä ilmanala valtion pohjoisimmassa osassa ei suinkaan ole la ihkeimpia, ovat tähän asti Euroopan etelästä osista saapuneet si'rtolais t — jotka oikeastaan paraasta päästä ovat saattaneet työpalkat alene-maan kaikialla, mihin vain runsaammissa joukoissa ovat asettuneet — ylimalkain karttaneet Michiganin valtiota. Suurin osa tänne tulvan-neita työmiehiä ovat olleet pohjoismaalaisia, ja hyvin vähän luultavaa on että työnantajat Michiganissa, kerran opittuansa pitämään arvossa pohjan poikien kestävyyttä, sitkeyttä ja voimaa, taipuvat suuremmissa määrässä käyttämään muita työmiehiä.

Michigan on vasta-alkaville sopiva valtio pienen pääoman kokoamiseen, joka — jos noudattavat raittiutta, säästäväisyyttä ja ahkeruutta — ei ensinkään ole vaikeata; ja sille, joka siinä on onnistunut, tarjoovat nuo yhä edistyvät elinkeinot valtiossa monta hyvää tilaisuutta saattamaan semmoiset pääomat tuottaviksi. Mutta mikään erittäin edullinen sentu niille, jotka aikovat antautua maanviljelyksen alalle, ei juuri Michigan enään ole. Parempi maa on jo aikoja sitten käytössä kaikkialla etelämissä, pellonviljelykseen sopivimmissa osissa valtiota ja pohjoisempana, jossa isoja maa-aloja vielä on saatavissa helpoilla ehdoilla, ei maaperä eikä ilmanala ole niin hyvää kuin monessa muussa valtiossa, jota paitse siellä uutisasukasta kohtaa työläsraivaus, koska isoin osa semmoisesta huokeahintaisesta maasta on aikoinaan ollut paksun metsän peitossa, jonka kannot ja juuret ovat jällellä. Muissa osissa taasen on joteskin hyvää, osaksi erinomaistakin maata saatavissa, mutta ainoastaan hinnoilla, jotka on tarkoin sovittettu maan aseman ja hedelmällisyyden mukaan. Semmoista maata kannattaa kyllä ostaa, jos ostajalla on kylliksi varaa, ett'ei hänen ole pakko joutua liian suureen velkaan; mutta semmoiset ostajat kyllä ovat poikkeuksia tulokkaissa.

Osoituksena tai oikeammin todistuksena siitä, että asian laita on semmoinen kuin tässä olemme huomauttaneet, ovat kaikki ne henkilöt, jotka joka vuosi — koottuansa Michiganissa hieman varoja, opittuansa vähän puhumaan maan kieltä ja jokseenkin perehdyttyänsä oloihin — muuttavat kauvemmas länteen päin ja siellä asettuvat maanviljelijöiksi. Se aika on kyllä vielä tuleva, jolloin karummatkin seudet Michiganissa tulevat käyttöön ja viljelykseen; mutta vielä jonkun aikaa voipi varaton taikka ainoastaan vähillä varustettu paremmin menestyä muilla tienoin, jos hän, näet, tahtoo raivata itselleen tietä Amerikassa maanviljelijänä. Ja mitä lieneekin muistutettavaa maanviljelystä vastaan elinkeinona, on kuitenkin varmaa, että ken vain toden teolla ja vakavuudella siihen antautuu, hän voi Amerikassa toivoa ajan pitkään pääsevänsä perille — itsenäisyyteen ja hyvään toimeen-tuloon.

Wisconsin.

Michigan-järvestä suoraan länteen päin ja Illinoisista pohjoseen on Wisconsinin valtio, jonka rajana on lännessä Iowa ja Minnesota sekä kaakossa Michigan. Wisconsinin kehitys on myöskin tapahtunut viimeisten viidenkymmenen vuoden kuluessa, vaikka ensimmäinen val-

komen mies kävi tällä alueella jo v. 1634. Seuravina vuosina tehtiin monta tutkimus- ja läytöretkeä niille seuduille, jotka nyt ovat Wisconsinin alueena, mutta kauvan aikaa käyttivät ainoastaan turkisten-kauppiaat tehtyjä löytöjä hyväksensä.

Wisconsinin niinkuin muutkin luoteiset valtiot oli ensiksi Ranskan alusmaana, mutta joutui sittemmin Englannin vaikutuksen alaiseksi ja yhdistettiin nimeksi Yhdys-valtoihin v. 1783, vaikka Englanti vielä vuoteen 1812 asti hallitsi ja vallitsi valtiossa mielensä mukaan. Tähän aikaan luettiin Wisconsinin Illinoisin territorioon, kuuluttuansa v. 1809:ään asti Indianan territorioon. V. 1818 yhdistettiin Wisconsinin Michiganiin, ja kahdeksantoista vuotta myöhemmin muodostettiin tästä alueesta erityinen territorio. Aina tähän aikaan asti oli vaihto- ja turkisten-kauppa indiaanien kanssa sekä muutamain, valtion kaakkois osassa löytyvien lyijykaivosten vähäpätöinen muokkaaminen, jota sittemmin indiaanit ovat harjoittaneet, olleet pää-elinkeinona Wisconsinissa, jossa sentähden vielä silloin, kun se tuli eri territorioksi, tuskin oli enemmän kuin viisitoista tuhatta asukasta. Mutta jo neljä vuotta myöhemmin oli väestö kasvanut ainakin kahdenkertaiseksi, ja siitä pitäen on sen lisääntyminen, niinkuin myöskin valtion luonnolhsten rikkauden-lähteiden kehitys, jatkunut yhtä rivakasti kuin taukoomatta

Vaikuttavimpia keinoja uusien asukkaiden siirtymiseen Wisconsinin valtioon on ollut se tapa, jota sen hallitus jo aikaisin rupesi noudattamaan, että, näet, halvasta hinnasta myytiin maata jokaiselle ken vain tahtoi sinne maanviljelijäksi asettua. Euroopasta tulleita siirtolaisia saatiin tällä tavoin suurissa joukoissa muuttamaan tuohon nuteen valtioon, joka v. 1848 semmoisena otettiin Unioniin, niin että tällä haavaa Wisconsinin puoleentoista miljoonaan nousevasta asukasluvusta lähes kolmas osa on Yhdys-Valtain ulkopuolella syntyneitä henkilöitä. Näistä on noin seitsemänkymmentä tuhatta skandinaavilaista syntyperää, ja Skandinaavilaiset ovat muodostaneet useita kuntia, joissa tuskin on ensinkään asukkaita muusta kansallisuudesta.

Alkuansa oli koko pohjoispuoli Wisconsinin valtiota metsän peitossa, samalla kun etelässä oli laveat alat avonaisia niittymaita. Nämä viime mainitut ovat nyt ylimalkain viljelyksessä, ja viljelys tunkee yhä vieläkin edespäin metsänhakkaajien jäljissä. Kaikkialla valtiossa on runsaasti järviä ja samaten koko joukko jokia ja pienempiä vesistöjä, joita pitkin paljon hirsyä joka vuosi uitetaan. Sillä hirsyi ja metsäteollisuudella yleensä on vielä mitä etevin sija Wisconsinin ta-

loudessa, niin että itse teossa ainoastaan Pennsylvanian ja Michiganin valtiot tässä kohden ovat ylemmällä kannalla. Tämän teollisuuden ohessa ovat muutkin viime vuosina alkaneet yhä enemmän laventua tässä valiossa, niin että jo tähän aikaan monta tuhatta ihmistä siellä elää tehdastyöläisinä. Raudan ja rautatavarain, nahkatavarain, ajokaluja ja paperin, villa- ja puuvillatavarain sekä ennen kaikkea oluen valmistus edistyy erittäin vikkellä vauhtia, niin että näiden tavarain arvo jo nyt nousee yli kolmenkymmenenkuuden miljoonan dollarin vuodessa, samalla kun vuosittain valmistettujen puutavarain arvo nousee päälle kahdenkymmenen seitsemän miljoonan ja valtiossa jauhettujen jauhojen arvo lähes neljääntoista miljoonaan dollariin. Vesivoimain tavon runsaus on suurin määrin edistytännyt tehdasliikkeen kehitystä, ja koska paljon vesivoimia vielä on tarjona, voi varsin varmasti ennustaa että Wisconsinilla tässäkin suhteessa on mahtava tulevaisuus odotettavissa.

Rautakaivokset sekä kaivokset, joista saadaan lyijyä ja sinkkiä, ovat myöskin valtion tulolähteitä, ja niillä oli vielä kymmenkunta vuotta takaperin niin suuri merkitys, että Wisconsin oli kuudes järjestyksessä Unionin rautaa valmistavista valtioista. Sittemmin näiden kaivosten tuottavaisuus hieman supeni, mutta on taas kaikkein viimeisinä vuosina, uusien, antavien malmisuonien löydön johdosta, melko'ssa määrässä karttunut. Erinkaltaiset kivilouhokset, joista osaksi varsin kallisarvoista rakennuskiveä hyvinkin paljon kiskotaan, sekä tavat kalastukset Michigan- ja Superior-järvien rantavesillä ja valtion sisä-osien lukemattomissa vesistöissä ovat vielä tulolähteitä, joita ei ensinkään käy halveksiminen.

Mutta etevin elinkeino Wisconsinissa on vieläkin maanviljelys, että päässä maissin ja nisun kasvattaminen, jonka ohessa myöskin kauraa viljellään suurin määrin ja niinkään juurikasvia ja heiniä, pääasiallisesti Chicagon tarpeiden täyttämistä varten. Sen maan laatu, mikä Wisconsinissa on maanviljelijälle tarjona, on hyvin erillainen sen eri osissa. Etäisimpänä lounaassa tavataan kalkinsekainen maaperä, joka ylimalkain on erittäin hedelmällinen; lähinnä sitä tulee seutu, jonka maa on enimmäkseen savimaata, joka tavallisesti myös on hyvää laatua, ja viimein löytyy melkoinen ala hietamaata, joka sitä vastoin ei suinkaan anna mitään ylöllisiä satoja. Sitten vielä vaihtelee maaperä melkoisesti samassa seudussakin, niin että se laaksoissa ja vesistöjen rannikoilla voi olla mitä erinomaisintaa maata, samalla kun aivan lähellä saattaa löytyä maata, jota ei ken-

kään maanviljelijä huolisi ruveta muokkaamaan niin kauvan kuin muuta on saatavana. Tästä tietysti seuraa että henkilöt, jotka aikovat antautua maanviljelyksen alalle Wisconsinissa, saavat olla hyvin varovaiset valitessaan maata viljeltäväksensä, ja tämmöinen varovaisuus käy tietysti aina vaikeammaksi noudattaen semmoiselle, joka ei hyvästi tunne seutuja ja oloja. Älköön siis kenkään antako tunnottomain maan-kaupustelijain, joita suuri joukko hommailee Wisconsinin maakaupoissa, petkuttaa itseänsä ilman mutkitta ostamaan maata luottaen loistaviin kertomuksiin sen asemasta, hedelmällisyydestä j. n. e., vaan tehköön hän päin vastoin tutkimuksen asianomaisella paikalla, ja niin perinpohjaisen kuin mahdollista. Kaikkein järkevintä on kuitenkin että ostaja itse oleskelee jonkun aikaa niillä tienoin, johon hän syystä tai toisesta on aikonut asettua, sillä ainoastaan siten tulee hän niin perehtymään eri oloihin ja asioihin, että hän jommoisellakin varmuudella voi arvostella kaupaksi tarjottua maata. Tilaisuutta semmoiseen oleskelemiseen itse seudulla tarjoo Wisconsinin runsaassa määrässä kellovilliselle työmiehelle, joka aina metsänhakuussa, tukinlauttauksessa, sahalaitoksissa tai tehtaissa voi saada semmoista työtä että se lään elättää, sillä aikaa kun hän tiedustelee asioita ja oppii tuntemaan yhtä ja toista, jota hän tarvitsee vastaisessa maanviljelys toimeissaan. Jos hän sitten vielä yhdeksi kesäksi tahtoo ruveta työmieheksi maaseudulla perehtyäkseen työ- ja viljely tapaan sekä muihin semmoisiin Amerikassa, niin voi hän sitä helpommin valikoida viisaasti, ruvetessaan etsimään maata itseänsä varten. Semmoisilla ehdoilla, mutta tuskinpa myöskään millään muulla, saattaa tulokas kyllä päästä hyvään toimeen-tuloon Wisconsinissa, niinkuin muissakin uudemmissa valtioissa, jos hän sen ohessa taltoo tehdä työtä toden perästä.

Etevimvät kaupungit Wisconsinin ovat: Milwaukee, jossa on yli kaksisataa tuhatta asukasta, La Grosse, jossa on vähä päälle kaksikymmentä viisi tuhatta, Oshkosh, jossa on kaksikymmentä kaksi tuhatta, Raine, kaksikymmentä yksi tuhatta, Eau Claire, seitsemäntoista tuhatta, Chebougou, kuusitoista tuhatta, ja valtion pääkaupunki Madison, jossa on kolmetoista tuhatta asukasta.

Milwaukee sijaitsee Michigan järven muodostaman lahden perukassa, johon kolme pientä jokea laskee, kaikki juosten kaupungin läpi ja sen alueella yhdistyen. Kaupunki on rakennettu kunnahille, jotka tasaisesti ylenevät, toinen järvestä, toinen Milwaukee-joen laaksosta. Näkö-ala avaran vesipinnan ylitse on sentähden mitä kauriimpia ja Milwaukeeen ilmanala erittäin terveellinen. Kaupungin korkea asuma,

luonnollinen puhdistus jokien kautta ja tuulet Michigan-järvestä tekevät yhdessä ilman puhtaaksi ja terveelliseksi. Ne osat Milwaukeeen kaupunkia, joihin sen varakkaammat asukkaat ovat majansa rakentaneet, ovat mitä kauniimpia maailmassa nähdä voi. Kadut ovat leveät ja kaikkialla talojen edustalla on istutuksia. Talot on enimmäkseen rakennettu vaaleankeltaisista, kermanvärisistä tiilistä, joita valmistetaan lähiseuduilla, ja siitä on Milwaukee saanut liikanimen „kermakaupunki“, jota nimitystä usein käytetään. Vielä vuonna 1838 oli siinä ainoastaan seitsemänsataa asukasta, v. 1850 kaksikymmentä tuhatta ja nyt, neljäkymmentä vuotta myöhemmin, on tämä numero käynyt kymmenkertaiseksi. Enemmistönä Milwaukin asujamissa ovat Saksalaiset, mutta Skandinavilaisiakin on runsas määrä.

Etevin teollisuus tässä kaupungissa on oluen valmistus, jota noin miljoona vatia vuosittain pannaan, yli kymmenen miljoonan dollarin arvosta. Ennen aikaan oli kaupunki myöskin viljakaupan pääpaikkoja. Nyt jo on tässä suhteessa Milwaukeeen täydellisesti voittanut Chicago, mutta vieläkin lähettää Milwaukee hyvin paljon viljaa laivoilla järvien yli itäänpäin.

Tilan altauden tähden täytyy meidän tässä jättää muut kaupungit siksensä. Niiden joukossa on muutamia, joissa erittäin lukuisa skandinavilainen väestö asuu.

Minnesota.

Tämä on viimeinen niiden valtioiden joukossa, jotka olemme a ettaneet keskimmäiseen ryhmään. Se on Unionin suurempia valtioita. Sen alue, 83,365 neliöpenikulmaa, ulottuu Iowasta etelässä Canadan rajalle pohjassa sekä Wisconsinista ja Superior-järvestä idässä Pohjois- ja Etelä-Dakotaan lännessä. Jos lukee pois Superior-järven rannikko-seudut, on koko valtion alue melkein yhtämittaista, valtavaa tasankoa, paikoittain — varsinkin pohjoisosa — metsän peitossa. Monta jokea virtailee sen läpi, lukematon joukko isompia ja pienempiä järviä päilyy sen pinnalla; ja nämä luonnon-ominaisuudet tekevät Minnesotan enemmän suomalaisen tai ruotsalaisen maiseman kuin jonkun toisen amerikalaisen seudun kaltaiseksi.

Minnesotankin mainitsivat ensiksi lähetyssaarnaajat. Ensimmäiset mis iin-panot näistä seuduista ovat jesuiitipappien tekemiä, jotka jo niin aikaisin kuin 1670 eräässä tiedonannossa puhuvat niistä ja niiden silloisista asukkaista, „Dakota“- eli Sioux-indiaaneista. Ensimmäinen julkaistu kertomus tästä valtiosta on kuitenkin vasta 1780-

luvulta. Sen toimitti eräs Louis Hennepin niminen munkki, joka oli matkustellut hänen „S:t Anthony“ nimittämiinsä Mississippijoen putouksiin asti, jossa Minneapolis nyt sijaitsee. Sittemmin harhaili tällä alueella kaikenlaisia seikkailijoita, etupäässä käydäkseen vaihtokauppaa indiaanien kanssa, mutta vasta 1820 vuoden paikoilla tunkeili todellisia uutisasukkaita Red River-laaksoon saakka, Minnesotan nykyiseen läntisimpään osaan. Nämä olivat Schweitsiläisiä, jotka kuitenkin eivät voineet kestää tuon kaukaisen erämaan oloja, vaan ennen pitkää muuttivat takaisin nykyisen S:t Paulin tienoille, jonka läheisyyteen oli tähän aikaan rakennettu pienempi, sittemmin Fort Snelling nimitetty linnoitus. Tästä ajasta lukee myöskin S:t Paulin kaupunki syntyperänsä, vaikka siinä siihen aikaan ei ollutkaan muuta kuin muutamia mökkiä ja puusuoja.

Vähää myöhemmin alkoi kuitenkin toden perästä siirto Minnesotaan, joka v. 1849 järjestettiin eri territorioksi, vaikka asukasluku oli ainoastaan 4,057 henkeä. Mutta jo yhdeksän vuotta myöhemmin, kun Minnesota tuli valtioksi, oli asukasluku noussut sataan viiteenkymmeneen tuhanteen, ja sittemmin on se vuosittain lisääntynyt niin, että valtion väestö nyt on miljoona kolmesataa tuhatta ihmistä, joista koko yhdeksänkymmentäkaksi tuhatta on Norjalaisia, kahdeksänkymmentä tuhatta Ruotsalaisia ja kymmenkunta tuhatta Suomalaisia sekä lähes yhtä paljon Tanskalaisia.

Se on etupäässä maanviljelys, joka on tehnyt Minnesotasta mitä se on; ja maanviljelyksestä taasen on nisun kasvattaminen ennen kaikkea muita sen haaroja pitänyt maanviljelijöitä toimessa ja tuottanut heille pääomaa. Valtion koko etelä-osassa, suurimmassa osassa keski aluetta ja muutamissa paikoin pohjaisosaakin on maaperä erinomaista, ilmanala saattaa tavallisina vuosina kaikki viljalajit kypsy-mään ja antaa kaikelle maanviljelykselle aivan riittävän määrän sadetta. Osa kaikesta tästä peltomaasta on avonaista prairie-maata, jossa ainoastaan siellä täällä joku pienempi metsikkö kohoaa; toinen osa kasvaa enimmäkseen kaikenlaista lehtimetsää sekä luonnon antamaa heinää pitkin lukuisten jokien ja pienten järvien rantoja. Ja etäämpänä pohjaseen päin alkavat suuret havumetsät, jotka kuitenkin kaikkialla rautatielinjain läheisyydessä on hakattu pois, joten moniaalla maanviljelijät ovat saaneet erinomaisen hyvää maata haltuunsa halvalla hinnalla. Mutta kaikkein pohjoisimmat seudut, lähinnä Canadian rajaa, ovat räme- ja nevamaita, joissa ainoastaan harvassa kasvaa metsää ja sekin huonoa laatua.

Myöskin idästä länteen on selvä eroitus maaperän laadussa huomattavana. Minnesotan itäosassa, — Mississipiin asti, joka joki lähtee tämän valtion pohjoisosasta — on maa keveää ja hiekkaista. Se oli alkuansa kaikkialla metsän peitossa. Mississippin länsipuolella oleva osa taas on rikasta, mustaa ruokamultaa savipohjalla. Mainitusta itä-osasta on perattu pois laveat alat metsää, joka on tuottanut monta kymmentä miljoonaa dollaria, ja ne maanomistajat, jotka ovat alkaneet muokata tuota keveää hiekkamultaa, joka ennen metsän kasvatti, ovat huomanneet sen erinomaisesti sopivan maanviljelykseenkin. Minkä arvoinen puolestaan on savipohjalla lepäävä musta-multa, siitä ei meidän tarvitse mitään mainita. Sen tietää jokainen, ken vain on kuullut maanviljelyksestä puhuttavankaan.

Metsänhakuu ja sahateollisuus oli ne elinkeinot, jotka alussa enimmäkseen vetivät väkeä Minnesotaan. Vielä tänä päivänäkin on monella tuhannella työläisellä leipänsä tästä työstä, ja kaikki näkyy osoittavan että vielä miespolvi eteenpäin hirsii on siksi olemassa, että k'enkaltaisella puintavara-teollisuudella on oleva etevä sija valtion elatuslähteiden joukossa. Puunhakkajien jalkia ovat maanviljelijät tunkeneet eteenpäin, samalla kun toiset ovat saattaneet viljelykseen tuon rikkaan heinämaan, joka sopii kaikkein niiden kasvien viljelemiseen, joita ylipäätään Unionin pohjoisemmissa osissa viljellään.

Nisu on, kuten jo mainittiin, tärkein viljalaji Minnesotassa. Valäriä päälle kahdesta miljoonasta bushelista vuonna 1860 on tämän viljalajin tuotanto vähitellen kasvanut niin, että satomäärä v. 1890 — joka ei ollut mikään edullinen vuosi — oli yli kolmekymmentäka deks n n'ljoonaa bushelia, raha-arvossa yli kolmenkymmenen miljoonan dollarin.

Maissia on viime vuosina ruvettu yhä enemmän viljelemään Minnesotassa, jonka maamiehet käyttävät tätä viljalajia enimmäkseen eläinten syöttöön ja sikojen lihoittamiseen. 1890 vuoden sato nousi kolmekymmenen miljoonaa busheliin, raha-arvossa noin kolmenkymmenen miljoonaa dollaria.

Kauroja viljellään erinomaisen laajalti tässä valtiossa, ja ne kasvavat yleensä hyvin, koska niistä aina sopii odottaa hyvää tuotantoa. V. 1890 saatiin niitä yli kolmekymmentä kahdeksan miljoonaa bushelia r' haksi muutettuna enemmän kuin neljätoista miljoonaa dollar'a.

Jos tähän lisää ohrat, rukiit, tattarit, juurikasvit sekä puutarhan-tuotteet ja palkokasvit, niin voi helposti ymmärtää niiden tuotteen moninaisuuden, joita Minnesotan rikas maa synnyttää.

Viime vuosina on harjanhoito ja meijeriliike yhä enemmän pääsyt käytäntöön Minnesotan maanviljelyksessä, ja vaikka sanoa saattaa että nämä sen haarat vielä ovat verraten alussaan, on kuitenkin epäilemätöntä että tämän valtion maanviljelys, ottamalla nämä sivuelinkeinot alaansa ja huolelliseen hoitoonsa, on kannattava monta kertaa paremmin kuin ennen. Vielä kymmenen vuotta takaperin ajatteli tuskin kukaan karjan-kasvatusta Minnesotassa ja vielä vähemmin voin ja juuston valmistusta tuottavana ammattina; mutta nyt on valtio sa- yli neljäsataa tuhatta lyp ylemmää ja valmistetaan lahes kolmekym- men ä miljoonaa poundia voita sekä yli yhden ja neljäsosa m'ljoonan poundia juustoa, — vaikka, kuten sanottu, vielä ainoastaan vähäinen osa maanviljelijöitä on ruvennut näitä elinkeinoja harjoittamaan.

Kaikki täs ä mainitut numerot ja tiedonannot Minnesotan maan- viljelyksestä ovat vuodelta 1890, joka oli maanviljelykselle kaikin pu lin epä-edullinen vuosi. Mutta tämän olemme tehneet tahala, jott'ei kenkään voisi syyttää meitä siitä, että muka mainitsemme ain astaan kaikkein loistavimmat numerot.

Tähän suurenmoieen maanviljelykseen käytetään kaikkiansa kuuden ja seits män miljoonan acren välillä maata, samalla kun viljelykseen kelpaavaa, käyttämätöntä maata vielä on viilentoista ja kahd nkymmenen miljoonan acren välillä, joka toisin sanoen merkit- s e että Minnesotan valtio kerran on antava ainakin kahdenkerta' sti niin paljon maanviljelys-tuotteita kuin tällä haavaa. Ja nama käyt- tämä tömä, maanviljelykseen sopivat maan-alat ovat saatavissa kelle hyvansä, osaksi erittäin edullisilla ehdoilla.

Hukeahintaisimmat kaikista maista ovat hallituksen omistamat maan-alat, joita 160 acren (noin 128 tynnyrinalan) suuruisina osuuk- s na saa haltunsa ken hyvansä, joka tahtoo sitoutua viljelemään maata ja tekemään si en käytäntöön otettua osuutta kodiksensa. Maan hinta tai o'keammin kustannukset siitä on ainoastaan muutama dollari, jotka os a j n täytyy suorittaa tarpeellisten asiakirjain lunastukseksi; mutta s mmois a maa a tietysti ei enää ole saatavissa kaupunkien tai rau- tat iden läheisyydessä, taikka jos sitä semmoisissa seuduissa on, niin se ei enää ole parasta laatua. Ainoastaan syrjäisemmissä seuduissa, jot skin kauka a tavallisista kulkuneuvo-linjoista ja myynt'paikoista, on semmoista hallitusmaata vielä saatavissa mainituilla ehdoilla, ja siellä täytyy uu isasukkaan olla valmiina kärsimään koko joukon kovaa. Ylimmiten voi hän kyllä toivoa että sivistysmaailman mukavuud t ehkä piankin ulottuvat ni'lle tienoille, joita hän ensimmäisenä on ru-

vennut vi jelykselle raivaamaan, ja silloin tulee hän hyvin toimeen; mutta älköön kenkään, joka ei varmasti luota kestävyyteensä ja vastustusvoimaansa, kevytmielisesti viskautuko seutuun, jossa hänellä ei ole naapureita eikä mitään apua tarpeen tullen odotettavana. Ainoastaan se, joka jo on jotensakin perehtynyt uuden maailman oloihin ja sentähden tietää mistä hänen on maatansa valitseminen ja sen ohessa älyää mitä ens' aluk i vallan yksinäinen elämä autio-tienoolla merkitsee, ainoastaan län ajatelkoon semmoisen kaukaisen „homestead“-maan viljelemistä. Hän voi a ioi saan selvitä ja selvitä hyvin, samalla kun toinen joutui i perikatoon.

Toinen luokka maata on se, joka on määrätty myytäväksi Minnesotan valtion varalle, sen koululaitoksen kannattamista varten.

mmoista maata on valtion kaikissa osissa ja sitä myydään sen mukaan ku'n varoja tarvitaan koulurahastoon, tavallisesti huutokaupalla. Silloin on usein halukkaalla ostajalla erinomainen tilaisuus saada halvalla h'nnulla oikein oivallista maata. Mutta voidakseen käyttää semmoista tilaisuutta, täytyy ostohaluisen myöskin tuntea olot, joko suorastaan itse taikka jonkun luotettavan henkilön kautta, joka tahtoo hän ä auttaa työllä ja neuvoilla. Sellaista n. s. valtiomaata on virall'sten tietojen mukaan yhteensä lähes kaksi miljoonaa acrea, mutta a'nakin osa siitä lienee vähemmän suotavaa laatua.

Suurin osa maata, joka vielä on käyttämättä ja huokeasta hinnalta vastaisille maanviljelijöille myytävissä, on kuitenkin suurten rautatie-yhtiöiden omana, joiden radat risteilevät valtion aluetta kaikilta tahoilta. Rautatiemaita on lähes puoli neljättä miljoonaa acrea, ja ni'tä myydään yleensä halvasta hinnasta ja pitkälle maksu-ajalle, jolloin hinta tietysti kuitenkin lasketaan sekä maan laadun että sen aseman mukaan. Melkein kaikissa osissa Minnesotaa on rautatiemaata nyytävänä ja monissa paikoin hyvinkin vähäisen matkan päässä rautatie asemalta. Osa tämmöistä maata on avonaista ja sen saattaa ilman mutkitta kyntää pelloksi, toinen — ja monta vertaa suurempi

osa kasvaa paksumpaa tai ohuempaa metsää, jolla tavallisesti on jonkinmoinen myynti-arvo, vaikkapa se olisikin ainoastaan halkometsää. J s maalla on oikeaa hirsimetsää, niin on tietysti hinta sen mukaan ja maksu-ehdot samaten; mutta pelkkä halkometsä, jossa kuitenkin tavallisesti on hirsipuitakin talon tarpeeksi, ei tee maata kalliimmaksi mutta kuin poikkeustiloissa, — kun se, näet, on aivan lähellä rautatietä. Asiamiehiä, jotka myyvät semmoisia rautatiemaita, on kaikissa valtion suuremmissa kaupungeissa, kaikkialla maaseuduilla myöskin;

mutta pahaksi onneksi eivät he läheskään kaikki ole täydelleen rehellisiä ja luotettavia miehiä, jonka tähden ostaja pitääköön silmansa auki, päästäkseen joutumasta petkutetuksi. Kävisi liian pitkälliseksi tässä ruveta mainitsemaan useampia yksityisseikkoja Minnesotan eri seuduista ja niiden erinkaltaisesta maaperästä, metsävaroista j. n. e. Ne ovat asioita, joista vastainen uutisasukas helposti saa selkoa ystäviltä ja maamiehiltä valtion eri osissa; hänen tarvitsee vain tiedustella mihin ihmiset hänen omasta maastaan etupäässä ovat asettuneet.

Ne perusteet, joiden nojalla me pidämme Minnesotaa erittäin edullisena seutuna Euroopan pohjoismaista tulleille siirtolaisille, jotka tahtovat antautua maanviljelyksen alalle ja perustaa itselleen kodin Amerikassa, ovat lyhykäisesti seuraavat. Minnesotan luonto ja ilmanala muistuttaa vastaavista seikoista heidän kotimaassaan enemmän kuin mikään muu valtio Unionissa, paitsi läntisin osa ei, jossa heinäaavikko alkaa. Maaperä tässä valtiossa on ylimalkain erinomaista laadultaan, ja kulkuneuvolaitokset ovat jo tähän aikaan niin etevällä kannalla, että kaikki ne seudut, jotka etupäässä tulevat kysymykseen uutisasukkaille, ovat helpossa ja huokeassa yhteydessä semmoisten paikkakuntain kanssa, joissa maamies voi myydä tuotteitaan. Useimmissa seuduissa voi uutisasukas valita maansa niin, että hän saa kylliksi metsää omaksi tarpeekseen, usein niinkin paljon, että hän ens' alussa saa vähän sivutuloja myymällä halkoja. Ja usein kyllä voi hän saada osuutta jostakin järvestä tai muista vesistä, joista hän vähällä vaivalla saa kalantarpeensa, sillä useimmat Minnesotan vedet ovat hyvissä varoissa kalojensa puolesta. Ja lopuksi saattaa hän aina asettaa asiansa niin, että alkaa maanviljelijä-virkansa seudussa, jossa hänen maamiehiään jo ennestään asuu; ja tämä on tärkeä seikka Amerikassa, jossa jokainen kansallisuus etupäässä pyrkii pitämään huolta itsestään ja omista eduistaan.

Jos tähän lisää vielä että Minnesotan koululaitos on hyvin järjestetty, että kouluja, joissa opetus on täydellisesti vapaa, löytyy joka kunnassa, niin saa jokseenkin täydellisen käsityksen niistä syistä, jotka ovat saattaneet meidät lausumaan että harvat, jos edes mitkään, muut valtiot tarjoavat skandinavilaiselle ja suomalaiselle uutiskaalle niin monta etua kuin Minnesota. Mutta siltä älköön kukaan uskoko että hänen vain on tuleminen sinne heti päästäkseen lyville leiville. Kyllä Minnesotankin uutisasukkaan työkykyä, kesävyöttä ja tottumusta puutte's'n kysytään yhtä paljon kuin kenenkään muun, hänen voidakseen tulla toimien; ja yleisenä sääntönä olkoon vielä

sanottu ett' älköön sekään, jolla on tarpeelliset rahavarat, ilman mitäkään menkö ostamaan maata ryhtyäkseen maanviljelykseen. Miten lieneekin, menestyy hän paljon paremmin, jos hän ensiksi vuoden ajan tai pari työskentelee muiden palveluksessa perehtyäkseen paikkakunnan oloihin, ennen kun itse ostaa maata. Suuri metsänhakkuu talvisin ja kiireinen työ kesällä seudun maatiloilla antavat tavallisesti kelvolliselle työmiehelle hyvää tilaisuutta sen kokemuksen hankkimiseen, jota hän tarvitsee alkaaksensa omin päin. Monin sadoin — ellei tuhansin — on niitä maanviljelijöitä, jotka ovat tällä tavoin alkaneet, emmekä usko että kenkään heistä olisi katunut varovaisuuttaan. Itse olemme tuolla kaukaisessa maassa nähneet laveita ja hyvin viljeltyjä seutuja, joita ovat raivanneet miehet, jotka aikoinaan alkoivat kovin vähäisillä varoilla, mutta jotka tekemällä unte-rasti työtä itseään ja muita varten — kun puhdasta rahaa muuten ei ollut saatavissa — vähitellen ovat edistyneet ja nyt ovat kaunisten maatilojensa ja hyvien huoneittensa velattomia omistajia, siten turvattu tulevaisuutensa puolesta.

Minnesotan etevimmät kaupungit ovat sisarkaupungit S:t Paul ja Minneapolis, molemmat Mississippi-joen rannalla vähän matkan päässä toisistaan. S:t Paul, joka samalla on Minnesotan valtion pääkaupunki, lukee ensimmäisen valko-ihoisen asukkaansa vuodesta 1832, vaikka tosin ensimmäinen hirsitalo rakennettiin vasta kuusi vuotta myöhemmin ja ensimmäinen S:t Paulilainen syntyi vasta seuraavana vuonna eli 1839. V. 1847 viitottiin kaupungin paikka ja käytiin katujen linjat. Neljä vuotta myöhemmin valittiin tämä paikkakunta valtion pääkaupungiksi ja yksitoista vuotta siitä rakennettiin ensimmäinen rautatie, S:t Paulista S:t Anthonyn putouksiin, johon Minneapolis sittemmin on syntynyt. 1850 vuoden alussa ei S:t Paulilla ollut asukkaita täyttä tuhatta; kymmenen vuotta myöhemmin oli tämä luku käynyt kymmenkertaiseksi ja v. 1880 oli se noussut päälle neljänkymmenen tuhannen, mutta tällä hetkellä on kaupungin asukasluku yli satakolmekymmentä tuhatta ihmistä.

Pait sitä että S:t Paul on pääkaupunkina valtiossa, on se onnekseen myöskin keskuspuiteena tärkeälle rautatie järjestelmälle, jonka linjoja käy kaikille ilmasuunnille, ja niistä päättyy kokonaista neljä Pacific-rannikkoon. Tämän rautatieliikkeen suurudesta ja merkityksestä voi lukija saada käsityksen siitä, että kesäkuukausina, jolloin se on vilkkaimmillaan, kolmesataa pelkkää matkustajajunaa joka päivä tulee Union-asemalle S:t Paulissa eli siitä lähtee. Samalla kertaa on

S:t Paul loppupisteenä Mississippin höyrylaiva-liikkeelle, joka puolestaan myöskin on edistänyt kaupan ja elämän vilkkautta kaupungissa.

Se teollisuus Minnesotan pääkaupungissa, josta on enimmäkseen toiveet tulevaisuudelle, on teurastus- ja lihanpakkaus-toimi, joka varsinkin viimeisinä vuosina on saanut yhä suuremman merkityksen. Mut a muussakin teollisuudessa edistyy kaupunki varsin riikasti, niinkuin nähdään siitä, että siinä valmistettujen tehdastuotteiden arvo vuodesta 1881 vuoteen 1889 nousi kolmenkertaiseksi, niin että tämä arvo nyt on noin vii ikymmentä miljoonaa dollaria.

Jos siihen lisää että S:t Paul sijaitsee tavattoman kauniilla paikalla kummallakin puolen Mississippi-jokea ja sen ohessa nauttii erittäin hyvän ja terveellisen ilmanalan etua, niin ymmärtää helposti minkä tähden kaupunki on niin rivakasti edistynyt ja arvaten edelleenkin tulee edis ymään.

Minneapolis sijaitsee noin kymmenen penikulmaa ylempällä, n. s. S:t Anthony-putou ten luona, joita kokonaan ympäröimään kaupungin rakennusala jo ulottuu. Vastoin S:t Paulia, jota monet asianhaarat ovat suosineet, tulee Minneapolisin liittää nopeasta kukoistuksestaan yksistänsä edullista sijaansa mainittujen putousten luona, jotka antavat tavattoman runsaan vesivoiman tehdaskäyttöä varten. Vielä vuonna 1880 oli kaupungissa ainoastaan neljakymmentäkuusi tulatta as kasta, mutta kymmenen vuotta myöhemmin yli satakuusikymmentä tuhatta. Minneapolisin rikkauden ovat etupäässä luoneet Minnesotan puutavarain sahaus ja sen nisun jauhaminen. Lähes kaksi miljoonaa tynnyriä jauhoja lähetetään vuosittain kaupungin myllylaitoksista, ja tä ä ääreton paljous lisääntyy lisääntymistään, jonka tähden Minneapolis ta tavallisesti sanotaankin jauhokaupungiksi. Myöskin jauhamattomai jyvien kauppa on käynyt tärkeäksi toimiliikkeeksi kaupun is a, j ssa niinkään koko joukko teollis uksia on syntynyt, joista tilan ahtaiden tähden emme voi ruveta tarkemmin selkoa tekemään. Kauan on harkittu erästä ehdotusta, joka tarkoittaa näiden molempain k u-punki n yhdistämistä yhdeksi ainoaksi, ja se tuleeikin luultavasti ker-ran toteutumaan, suureksi eduksi kummallenk in.

Sekä S:t Paulissa että Minneapolisissa on skandinavilainen vä stö erittäin lukuisa, kuten koko Minnesotan valtiossakin; ja tämä s ikka tulee epäilemättä yhä edelleenkin houkuttelemaan vielä enemmän poh-jalalai ia näihin kaupunkiin, jotka nopeassa kehitykse sä ja hyvi ä tulevaisuuden toiveissa tuskin mikään muu paikkakunta Amerikassa voittaa kuin Chicago.

Muita suuria kaupunkeja ovat Winona ja Stillwater, ja niiden ohessa on koko joukko pienempiä kaikkialla valtiossa. Muutamat niistä ovat kauttaaltaan ruotsalaisia, norjalaisia ja tanskalaisia, yksi jopa ihan umpisuomalainenkin.

Seitsemäs luku.

Läntiset valtiot, niiden etevimmät teollisuudet ja työpaikat.

Tähän ryhmään asettamamme valtiot ovat kerrassaankin kaikki Unionin uusimpia ja sentähden tietysti alhaisemmalla viljelyksen ja yleisen kehityksen kannalla kuin ne, joista tähän asti olemme puhuneet, mutta juuri tästä syystä myöskin huomattavammat vasta-alkaville Amerikassa Oikeastaan saattaisimme jakaa nämätkin alueet koko kolmeen jyrkästi eroitettuun ryhmään, nimittäin varsinaiset heinä-aavikkovaltiot: Kansas, Nebraska sekä Etelä- ja Pohjois-Dakota, vu rivaltiit: Colorado, Utah, Newada, Wyoming, Idaho ja Montana sekä lopuk i valtiot Tyvenen meren rannikolla: Oregon, Washington ja California; mutta koska nämä kaikki pitävät yhtä niissä pääpiirteissä, jotka lukijoillemme ovat tärkeimmät, eli työnansion tilaisuuksien puolesta, käyttämättä olevan, viljelykselle vapaan maan puolesta sekä siihen katsoen, missä määrin ne ovat sopivia Euroopasta tulleille siirtolaisille, — niin tulee meidän yhdistää ne kertomuksessamme yhdeksi kokonaisuudeksi, joka tosin on jokseenkin laajanlaatuinen ja monessa kohden melkoisen vaihtelevainen. Kaakossa kohtaa meitä ensiksi tämän ryhmän valtioiden joukossa

K a n s a s.

Kansasin rajana on pohjassa Nebraska, idässä Missouri, etelässä indiaanien territorio ja lännessä Colorado. Valtion pinnanala on 18,318 neliöpenikulmaa, ja melkein koko tämä alue on yhtenä ainoana tasankona, jota halkailee ainoastaan sen lapi juoksevien jokien laaksot ja

joukko eri kukkularyhmiä. Kaakosta koilliseen kohoaa Kansasin pinta yhtä mittaa niin, että kun itä-osa ainoastaan on seitsemänsataa viisikymmentä jalkaa yli meren-pinnan, on läntinen kolme tuhatta viisisataa jalkaa korkealla. Kaakosta koilliseen juoksevatkin sentähden kaikki ne monet joet, jotka virtailevat valtion läpi, kostuttaen sen aluetta ja antaen sille vaihtelevaisuutta ulkomuodossa. Useat nä'stä joista ovat aluksin kuljettavat, ja pitkin niiden rannikkoja on valtion itä-osassa melkoiset metsämaat. Sen keski-osassakin on metsikkojä pitkin jokien rantoja vielä niin paljon, että asukkaat niistä saavat tarpeeksensa eri puutavaroita, mutta läntisimmässä osassa ovat metsävärat kovin vähissä. Sama on sateiden laita. Idässä ne tavallisina vuosina täydelleen riittävät maanviljelyksen tarpeisin, mutta mitä länemmäksi tullaan, sitä niukemmaksi käy vuotuinen sademäärä, niin että Kansasin läntisimmässä osassa maanviljelys ylimalkain on hyvin epäluotettava elinkeino. Myöskin maaperä vaihtelee melkoisesti. Jokien laaksoissa se tavallisesti on hedelmällistä, hiedansekaista multaa, vähän etäämpänä laaksoista ei ole maa niin hiedansekaista, mutta muuten useimmiten samaa lajia, ja varsinaisella tasangolla ilmestyy savi yhteydessä multamaan kanssa, usein käyden kankeaksi savimaaksi, josta ei lähde ylen lihavia laihoja ilman lannoitusta ja huolellista viljelystä.

Valtion itä-osassa on tällä haavaa maanviljelys etevimmillän ja on edistynyt rivakasti aina siitä lähtien kun siirtolaisia rupesi joukoittain tulvailemaan Kansasiin, samalla kun etäämpänä lännessä karjanhoito on pää-elinkeinona. Kaikenlaiset viljakasvit menestyvät hyvin Kansasin maalla, erittäinkin nisu ja maissi, sekä niiden ohessa kaikenkaltaiset hedelmät, joiden viljelemiseen valtion ilmauval sopii melkein yhtä hyvin kuin itäisen naapurivaltion Missourin. Viime vuosikymmenen viimeisinä vuosina on Kansas ku'tenkin kärs'nyt paljon puuttuvasta sateesta, jonka tähden myöskin sen maanviljelyksen kehitys — erittäinkin läntisemmissä seuduissa — viime vuosina ei ole edistynyt niin rivakasti kuin olisi sopinut odottaa ja kuin muuten olisi tapahtunut.

Ennen a'kaan kasvoi melkein koko valtion avonainen maa n. s. puhveli-ruohoa, jonka tähden täällä myöskin oikein vil'si puhvel ja, hirviä ja muuta riistaa ja maa oli täydellisenä paratiisina n'ille indiaaniheimolle, joiden hallussa koko tämä alue oli. Mutta indaaniensa jouduttua karkoitetuiksi, ovat kaikki suuret riista-eläimet saane t häviönsä sisään-tunkeuvien valkoisten uutisasukkaiden kautta, jotka ni-

den sijaan ovat levitelleet valtavia nauta-eläin-, hevos- ja lammasmaunoja niille laiturimille, joissa puhvelit muinoin vaeltelivat. Rungas luonnollinen ruohokasvullisuus, kaikkialla lirsivät lähteet ja muut vedet sekä kuiva ilmanala tekevät Kansasin erittäin sopivaksi karjanhoidolle, niinkuin jo siitäkin nähdään, että tässä valtiossa v. 1889 oli yli seitsemänsataa tuhatta hevosta, melkein yhtä monta lypsylehmää, yksi ja kolme neljänestä miljoonaa muuta nauta-eläintä j. n. e. Teurastuseläinten, villojen, mejerituotteiden, kanojen, munien ja muiden semmoisten, valtiossa myytyjen tai käytettyjen tavarain arvo oli samana vuonna noin neljäkymmentä miljoonaa dollaria, samalla kun koko vuodentulon arvo nousi vähän päälle sadan miljoonan.

Metalleista antaa Kansas oikeastansa ainoastaan lyijyä kaakkoisosassaan, jossa suurenlaatuista kaivostyötä tehdään ja monta pientä kaupunkia on syntynyt kaivosteollisuuden johdosta. Erinomaisen hyvänlaatuista ja erittäin helppotekoista rakennuskiveä löytyy suurin määrin eri osissa valtiota, jolla myöskin on melkoiset hiilikerrokset ja paljon luonnollista suolaa, jota joka vuosi saadaan isot määrät.

Teollisuuksista on tärkein lihanpakkaus-teollisuus ja sitä lähinnä myllyteollisuus, jonka ohessa valmistetaan kaikellaisia rantatavaroita, maanviljelyskaluja, talouden-tarpeita, ajokaluja j. n. e.; mutta, jos lukee pois kaksi ensimmäistä teollisuutta, ei millään näistä ole mitään erittäin etevää sijaa.

Kulkuneuvoja on Kansasissa runsaasti, sekä vesiväyliä pitkin monta jokea että koko joukko rautateitä. Varsinkin pitkin jokeja, joilla rahti on huokeahintaisin ja mukavin, lähetetään viljasta ja karjasta jääneet äärettömät liikämäärät itään ja eteläänpäin, ja kaivospiireihin Coloradossa pannaan menemään kaikellaisia maanviljelys- ja meijeri-tuotteita, hedelmiä, kanoja, munia j. n. e.

Opetuslaitokset ovat, kuten kaikkialla Amerikan Yhdys-Valloissa, erittäin etevällä kannalla ja niillä on rikkaat rahastot, joista Kansasinkin tulee kiittää sitä seikkaa, että uusia valtioita perustettaissa myönnettiin auliaasti maita erittäin tätä tarkoitusta varten. Kansasin opetuslaitoksen omat varat ovat tällä haavaa lähes kymmenen miljoonaa dollaria, joista kuitenkin melkoinen osa on vastaiseksi sidottuna maahan, jota ainoastaan vähitellen voidaan myydä.

Valtiona otettiin Kansas Unioniin v. 1861, sitten kun se v. 1854 oli riistetty indiaaneilta ja järjestetty territorioksi. Viimeiksi mainittuun vuoteen saakka olivat eri indiaaniheimot — joista yksi osa oli siellä kun Yhdys-Valtain hallitus sai alueen haltuunsa ja toi-

set perästäpäin oli muutettu sinne toisilta tienoilta — olleet yksinään isäntinä koko Kansasissa, jossa he, valkoisten anastajain häiritsemättä, elivät metsästyksellä. Osuudeksi Unioniin tuli tämä valtio Louisianan oston kautta, johon Kansaskin kuului ennen vuotta 1803.

Sittenkun tämä alue avattiin siirtolaisille ja asuttamiselle, on sen väkiluku hyvin nopeasti kasvanut, niin että asukkaita jo tähän aikaan on likimäärin puolitoista miljoonaa. Suuri osa näitä on tullut maahan Euroopasta, muut itäisistä valtioista. Skandinaveja, etenkin Ruotsalaisia, on Kansasissa suuret joukot, mutta parina viimeisenä vuotena ei siirtyminen sinne ole ollut aivan niin vilkas kuin ennen. Syynä siihen on osaksi kuivuuden vaikuttamat huonot vuodentulot, osaksi se, että Kansasia, sen maata, ilmanalaa ja muita etuja ylen määrin ylisteli muutamat maan kaupustelijat, jotka tiesivät viritteä siirtolaisissa paljon suurempia toiveita kuin todellisuus olisi sallinut. Seuraus tästä oli tietysti tyytymättömyys monissa, jotka olivat sinne tulleet, ja nämä puolestaan kuvailivat oloja usein paljoa pahemmiksi kuin laita olikaan. Monille muillekin seuduille Pohjois-Amerikassa, sekä kaupungeille että maaseuduille, on tapahtunut aivan sama onnettomuus, ja ne ovat sen kautta joksikin aikaa pysähtyneet kehityksessään; mutta kun kaikki on päässyt tavalliseen kulkuunsa jälleen, ovat olot ja asiat alkaneet edetä uudestaan ja kehitys käydä entistä uraansa. Niin on arvattavasti käyvä Kansasinkin, jossa viimeiksi kuluneena vuonna sato tuli yhtä rikas ja runsas kuin muissa viljavaltioissa.

Onko nyt Kansas sovelias seutu Euroopan pohjoismaista tulleille siirtolaisille? Tähän kysymykseen nähden täytyy meidän muistuttaa että tavallisesti ainoastaan itäisissä osissa valtiota tulee niin paljon sadetta kuin tasainen ja varma maanviljelys vaatii. Mutta näitä valtion osia on kauvimman aikaa asuttu ja viljelty, josta taasen seuraa että sillä kaikki viljelykseen kelpaavat maat jo aikoja sitten ovat pelloksi peratut ja nyt myytävänä ainoastaan kalliista hinnasta. Ja lannempänä, jossa maata on helpommalla saatavissa, ovat luonnon olot paljo sopimattomammat maanviljelykselle, johon vielä tulee lisäksi se seikka, että Kansasissa — kuten muissakin prairie-valtioissa, joiden pää elinkeinona on maanviljelys — usein on hyvin vaikeaa varattoman siirtolaisen saada tuottavaa työtä muiden luona niinä kuukausina, jolloin maatöitä ei tehdä. Jos joku tahtoo asettua Kansasiin joko maanviljelijänä yleensä taikka karjan-kasvattajana, niin tulee hänellä olla edes pienikään pääoma alkuun päästäksensä ja sen ohessa noudattaa tuota jo useasti mainitsemaamme neuvoa, että hän, näet, edes kesä-

lauden työskentelisi jonkun toisen maanviljelijän luona, perehtyäkseen valtion oloihin.

Pohjan miehet saattavat siinä kohden toivoa hyvää apua maanmiehiltänsä, joita iso joukko on tilanomistajina Kansasissa. Useimmat heistä tarvitsevat keväällä, kesällä ja syksyllä apua maansa viljelyksessä ja käyttävät tietysti kernaammin omia maanmiehiään kuin vieraskansaista väkeä.

Tärkeimmät kaupungit valtiossa ovat: Kansas City, jossa on asukkaita kolmenkymmenen ja neljäkymmenen tuhannen välillä; Topeka, valtion pääkaupunki, melkein yhtä suurella asukasluvulla; Wichita vähän vähemmällä; Leavenworth, jonka väkiluku on likimäärin kaksikymmentä tuhatta; Atcheian seitsemällätoista tuhannella asukkaalla j. n. e. Etevin liikekaupunki on Kansas City, jossa useimmat ja isoimmat teurastuslaitokset ja lihanpakkaus-toimistot ovat. Lindsborg on erään pienemmän kaupungin nimi, jossa asuu suuri joukko Ruotsalaisia, jotka yksityisesti kokoomillaan varoilla ovat perustaneet suuremman ruotsalaisen oppilaitoksen. Lähinnä pohjoseen Kansasista on toinen todellinen, vielä ainoastaan osaksi viljelty heinä-aavikkovaltio, nimittäin

Nebraska.

Tämän valtion rajana on etelässä Colorado ja Kansas, idässä Missouri ja Iowa, pohjassa South Dakota sekä lännessä Wyoming ja osa Coloradoa. Sen pinnanala on 76,647 neliöpenikulmaa.

Nebraska on, kuten jo mainittiin, Unionin uudempia valtioita, mutta samalla niitä, joissa kaikkein ensiksi Euroopalaisia kävi, sillä jo heinäkuussa v. 1541 tunkeusi espanjalainen löytöretkeilijä ja päällikkö Coronado New-Mexikosta alueelle, jolle hän antoi nimityksen Quiviza ja joka ei ollut muuta kuin juuri osa nykyisestä Nebraskavaltiota. Siihen aikaan asuskeli tässä maassa mahtavat indiaaniheimot, jotka kaikki tunnustivat yhteiseksi hallitsijakseen Totarax nimistä miestä. Joitakuita vuosia myöhemmin kävi näillä tienoilla taasen eräs fransiskanien munkki, Podilla, joka oli ollut mukana Coronadon ensimmäisellä retkellä pohjoseen; mutta kun indiaanit tappoivat munkin, ei muiden matkustajain haluttanut jatkaa näitä löytö-yrityksiä, niin ett'ei tietävästi yhtäkään Euroopalaista näkynyt Nebraskan alueella seuraavain kahden vuosisadan kuluessa. Vasta 1750 luvulla kävi taasen lähetysaarnajia näillä tienoilla, ja vähää myöhemmin alkoi

turkisten-kauppiaita tunkeutua sinne eri haaroilta, käydäkseen vaihtokauppaa indiaanien kanssa. Koko tämän ajan kuluessa luettiin Nebraska Ranskan siirtomaa alueeseen Louisianaan ja myytiin tämän kanssa v. 1803 Yhdys-Valtain hallitukselle. Ens' aluksi eivät kuitenkaan Amerikalaiset hyötäneet enemmän tästä uudesta alusmaastaan kuin ennen Ranskalaiset, sillä koko alue oli sotaisten indiaaniheimojen hallussa, jotka eivät sallineet mitään häirinköä metsästysmaillaan. Vasta v. 1847 asettuivat ensimmäiset uutisasukkaat Missourin länsipuolelle sen kauppapaikan läheisyyteen, jonka eräs yhtiö S.t Louis'issa oli sinne perustanut, ja melkein samaan aikaan alkoi mormonien vaellus kaukaiseen länteen, jolloin muutamat joukot kulkivat Nebraskan poikki. V. 1854 tuli Nebraska territorioksi, johon silloin luettiin kaikki pohjassa, lännessä ja etelässä sijaitsevat valtiot, paitsi Kansasista ei; mutta sittemmin muodostettiin niistä uudet territoriot, niin että Nebraska v. 1863 sai nykyisen muotonsa ja alansa.

Tästä ajasta lähtien alkoi siirtolaisia runsaammasti tulvilla maahan, niin että Nebraska jo v. 1867 koroitettiin valtioksi, ja yhä edelleen tulee uusia uutisasukkaita, jotka toivovat Nebraskan laveilla tasangoilla voivansa perustaa onnellisia kotia.

Tämä valtio on, näet, yhtenä ainoana tasankona, jota joukko suurempia ja pienempiä vesistöjä risteilee. Ainoastaan sen luoteista kulmaa halkailevat muutamat matalat selänteet, jonka ohessa valtion pohjoisosassa on kahdeksantuhatta neliöpenikulmaa lavea, hedelmätön alue, jota sanotaan „hiekkakukkuloiksi“, niiden omituisten ylanteiden johdosta, joita lentohiekka on sinne luonut. Mutta huolimatta tästä yhtäläisyydestä ulkomuodossa osoittaa Nebraska paljon vaihtelevaisuutta ilmanalassa ja kasvullisuudessa. Valtion itäpuoli on vielä niitä seutuja, joissa sataa kylliksi vettä hyvien satojen saamiseksi kaikenlaisista kasveista, jotka kerrassaankin kaikki, mutta erittäin maissi, kasvavat oivallisesti tuossa tavattoman hedelmällisessä heinä-aavikko maassa. Mutta mitä kauvemmas länteenpäin tullaan, sitä vähemmäksi käy vuotuinen sademäärä ja sitä epävarmemmiksi sadot. Muissa suhteissa on sitä vastoin ilmanala jokseenkin yhtäläistä kautta koko valtion, s. o. hyvin lämmintä kesällä ja melkoisen kylmää talvella, mutta koko vuoden tavattoman terveellistä, johon on syynä osaksi se, että Nebraska on keskimäärin kaksituhatta jalkaa korkeammalla kuin merenpinta, osaksi se, että sen monilukuiset vesistöt ylimalkain pitävät maata kuivana.

Suurimmat näiden jokien joukossa ovat Missouri, joka viidensadan engl. penikulman taipaleella juoksee pitkin valtion itärajaa, ja Platte, joka virtaa Nebraskan läpi lännestä itään. Mutta useimmat kaikista näistä joista ovat aikojen kuluessa muodostaneet laveita laaksoja, jotka ovat erittäin hedelmällisiä. Ja koska jokien läheisyydessä voidaan verraten vähällä vaivalla ja kustannuksella rakentaa laitoksia vainioiden kastamista varten, ovat nämä jokilaaksot valtion kuivemmassakin osassa mielisemmat uutisasukkaille kuin muu osa Nebraskaa. Missä sateet riittävät, on kuitenkin tultu huomaamaan että varsinaisella ylännetasangollakin on erinomaista maata, niin että tällä hetkellä itse teossa ei olla oikein selvillä siitä, mikä maa paremmin palkitsee viljelijän vaivat. Vastaiseksi on kuitenkin valtion itänen osa tiheimmin asuttuna ja paraimmin viljeltynä, samalla kun lä nempänä valtavat alat oivallista heinä-aavikkomaata vain edottelevat käsivarsia, jotka taipuisivat niitä viljelemään. Viime vuosina on syntynyt monta rikasta yhtiötä, jotka perustavat suurenlaatuisia kastamis-kanavia ja sitten myyvät näiden läheisyydessä olevan maan uutisasukkaille. Varmempaa maanviljelystä kuin sillä tavoin kastetuilla vainioilla tuskin voi ajatellakkaan, etenkin niin rikkaalla maalla kuin heinä-aavikkojen; mutta semmoisen maan osto vaatii tietysti pää-omaa, jota ei jokaisella tulokkaalla ole käytettävänä.

Nebraskan etevin viljelyskasvi on maissi, mutta tämän ohessa viihtyvät kaikki muutkin Amerikan viljakasvit oivallisesti kaikkialla, missä vain sademäärä on riittäväinen, ja samate myöskin kaiken kaltaiset ruoholajit sekä juurihedelmät, jotka tässä valtiossa tulevat tavattoman suuret. Nauta-eläinten, hevosten, lampaitten ja sikojen kasvatusta kannattaa sentähden erinomaisen hyvästi, ja viime vuosien kokemuksesta päättäen näkyy vuotuinen sademäärä Nebraskassa vähitellen enenevän. Tämä sanotaan johtuvan tuosta yhä enemmän levinneestä viljelyksestä, joka muka vaikuttaa että maa saattaa imeä i masta enemmän kosteutta kuin milloin pinta on kovettunut ja ruohon peitossa. Jos tämä sademäärän lisääntyminen yhä edelleen jatkuu, niin kai ei kovan monta vuotta mene, ennenkun maanviljelys läntises akin Nebraskassa tulee varmasti tuottavaksi ilman keinotekoisia kas elemistä, mutta siksi on vielä tämä keino kaikin puolin varmin

Helpommasti viljeltyä maata kuin Nebraskan ei ole missään muussa valtiossa, ja ainoastaan avonaiset heinä-aavikot toisissa valtioissa kestävät ehkä siinä kohden vertausta tämän kanssa. Ja se seikka tietysti kovasti houkutti kaikkia siirtolaisia, erittäinkin niin

kauvan kuin maata saatiin ilmaiseksi taikka ainakin melkein ilmaiseksi. Ihmisiä tulvaili maahan kaikilta tahoilta, ja toinen neliöpenikulma toisensa perästä Nebraskan heinä-aavikkoja joutui viljelykseen. Suuret rautatie-yhtiöt, joilla oli omana paljon maata tämän valtion alueella, luovuttivat sen myytäväksi vähästä hinnasta, ja siten houkutteltiin uusia siirtolaislaumoja sinne. Alusta onnistuikin maanviljelys siellä aivan erinomaisesti, mutta sitten tuli muutamat tavattoman kuivat vuodet, ja silloin alkoi Nebraskan maanviljelys-maine mennä alaspäin. Viime vuosi — 1890 — oli kuitenkin taas varsin edullinen, jotta Nebraskan maatilat antoivat erinomattain rikkaan sadon. Kuivat vuodet olivat sill'aikaa opettaneet maanviljelijöitä lännen puolella, jossa sateen puute oli tuntuvin, itse auttamaan itseänsä, minkä voivat, kastamislaitoksilla, jotka juuri viime vuosina olivat kehittyneet hyvin rivakasti. Tällä hetkellä on Nebraskan väkiluku päälle yhden miljoonan, josta seikasta voidaan päättää että mitään arvokkaampaa maata ei enää ole saatavana ilmaiseksi tässä valtiossa. Niin onkin asian laita, mutta joteskin halvalla hinnalla sitä kuitenkin vielä saa monissa paikoin. Kaikki ne seudut, jossa maa vielä on huokeahintaista, ovat kuitenkin valtion länsi-osassa, jonka tähden tahtoisimmekin kehoittaa kaikkia, jotka aikovat Nebraskaan asettua, ostamaan ainoastaan semmoista maata, jota saattaa kastaa. Jonakuna vuonna tosin ei kastamista tarvita, mutta toisina vuosina taasen maa ilman semmoista keinoa tuskin antaa satoa ensinkään, jonka tahden myöskin satojen keskitulos kastamattomasta maasta läntisessä Nebraskassa käy kovin vähäiseksi siihen verraten mitä se voisi olla, jos kastamiskeinoa käytettäisiin. Valtion itä-osassa on, kuten sanottu, asian laita toinen, mutta sielläkin tapahtuu silloin tällöin että kuivuus hävittää osan laihosta.

Lähinnä maanviljelystä on karjanhoito tärkein elinkeino Nebraskassa. Ennen harjoitettiin tätä suuressa mitassa, laveilla alueilla, joissa karjat vapaina vaeltelivat, ja jokainen omistaja piti selkoa elukoistaan merkkien kautta, jotka poltettiin niiden nahkaan. Vieläkin on semmoisia isoja karja-asemia äärettömäne laitumiseen tuolla kauvimpana valtion länsi-osassa, mutta muuten on karjan-kasvattaminen jo tähän aikaan muuttunut yleiseksi elinkeinoksi, jota pienemmätkin maanomistajat harjoittavat ja joka yleensä kannattaa erinomaisen hyvin.

Etevin kaupunki Nebraskassa on Omaha, joka sijaitsee sen itäisellä rajalla. Suuret teurastuslaitokset, eri tehtaat ja joukko rauta-

teitä tekevät Omahan vilkkaaksi paikkakunnaksi, jossa monenkaltaista työtä on tarjona. Valtion pääkaupungin nimi on Lincoln, muissa suhteissa peräti mitätön paikka. Paitsi näitä on vielä monta muuta pientä kaupunkia, siellä täällä Nebraskan alueella, enimmin tietysti niiden monien rautatielinjain varsilla, jotka välittävät liikettä valtiossa, joka kulkuneuvojen puolesta onkin varsin onnellisessa tilassa.

Siirtolaisille, joiden ensiksi täytyy koota vähän pääomaa tekeväällä työllä muiden palveluksessa, ei ole Nebraska mikään erittäin suotuinen ala, sillä — se kun on melkein yksinomaan maanviljelysvaltio voi ylimääräisille työläisille tarjota työtä oikeastaan vain sinä aikana vuodesta, jolloin maatyöt ovat paraassa vauhdissaan. Semmoiset sitä vastoin, joilla on varoja päästäksensä alkuun, voivat kyllä saada maata kohtuullisella hinnalla.

Dakota.

Molemmat tämän-nimiset valtiot ovat vasta äskettäin tulleet eroitetuiksi ja osoittavat itse teossa niin monta yhtäläisyyttä kaikissa suhteissa, että ne yleisissä piirteissään paraiten sopivat yhteiseen kertomukseen. Tämä valtava alue, jonka pinnanala on kokonaista 150,932 neliöpenikulmaa, koskee rajoillansa pohjosessa Canadaan, idässä Minnesotaan ja yhteen osaan Iowaa, etelässä Nebraskaan sekä lännessä Wyomingiin ja Montanaan. Jos lukee pois lounaisimman osan, ovat molemmat Dakotat yhtenä ainoana tasankona, jonka läpi tosin joukko jokia juoksee ja jossa siellä täällä verraten matalat kukkulat ja muutamat järvet vaihtelevaisuutta vaikuttavat; mutta pää-asiaassa on Dakota yhtenä ainoana heinä-aavikkona. Lounaassa muuttuu tämä vahitellen vuorimaaksi, ja täällä, n. s. Black Hills'issa, on yksi Yhdysvaltain rikkaimpia ja tuottavimpia kaivospiiriä. Itäisimmässä osassa ovat molemmat Dakota-valtiot asuttuja ja viljelyksessä. Siellä on vuotuinen sademäärä riittävä, niin että tavallisissa oloissa rikas heinä aavikkomaa voi antaa oivallisia satoja, ja sentähden on viime vuosina siirtolaisia sinne tulvaillut joukottain, tähän aikaan jo vuosi vuodelta, jopa melkein kuukausi kuukaudeltakin tunkeutuen yhä edemmäs länteenpäin. Tämä itäinen osa on vielä tasaisempi lakeus kuin Missouri joen länsipuolella oleva. Siellä ei ole puuta, ei pensasta, ei kalliota, tuskinpa kiven palastakaan. Mutta tästä huolimatta ei tasanko suinkaan ole mikään hedelmätön erämaa, kuten voisi luulla, vaan on ka'kkialla, missä ei aura ole tasaista pintaa rikkonut, run-

sian ruohon peitossa. Ja tuo ruohoa kasvava maa on sekä tieteellisesti tutkittaessa että käytännöllisiä viljelyskokeita tehtäessä osoittanut olevansa hedelmällisimpiä koko maapallon päällä. Ylimmäinen ruokamulta-kerros on yleensä pari jalkaa syvä ja se on säännössä todellista mustaa multaa. Sen alla on tavallisesti monta jalkaa syvä kerros ruskeaa, sekä saven- että hiekan-sekaista maata, joka vain on saatettava ilman, veden ja valon vaikutuksen alaiseksi, myöskin puolestaan muodostuakseen oivalliseksi peltomullaksi, ja tämän kerroksen alla on someroa ja hietaa syvän, sinisen savikerroksen päällä, joka estää veden vajoomasta syvemmälle alas sekä siten jossakin määrässä lieventää pitkäällisen kuivuuden vaikutukset. Tämä maanlajien osittelemisen johdosta saattaa Dakotan pellot yleensä tulla toimeen ja tuottaa laihoja paljon vähemmällä sateella kuin useimmissa toisissa seuduissa. Jos vain lunta tulee talvella kyllyksi ja alkukesä antaa parikaan kunnollista sadetta, niin tullaan ylimalkain hyvin toimeen, sillä hatera maa imee jokaisen vesipisaran. Savikerros, joka melkein kaikkialla on lähinnä höllemmän pintamaan alla, estää veden juoksemasta pois, ja sentähden imeytyy tämä, kuivuuden tultua, takaisin ylös pintaan ja tulee siten kasvien juurille hyödyksi.

Dakotan useimmissa järvissä ja puroissa on vesi hieman suolansekaista, monissa niin kovasti, ett'ei sitä saata juoda, jonka ohessa siinä on useiden kivennäis-ainesten jälkiä, jotka eivät tee sitä ensinkään hyvänmakuiseksi. Mutta suuremmissa joissa, jotka lähtevät Dakotan rajojen ulkopuolelta ja saavat lisävesiä monelta taholta, on aivan kyllyksi paremman-laatuista vettä. Jokien puolesta on kumpainenkin valtio varsin rikas. Etevin joki on Missouri, joka jo virtaessaan sisään Pohjois-Dakotaan sen luoteisimmasta kolkasta on purjehdittava ja sitten monissa mutkissa enemmän kuin tuhannen penikulman taipaleella juoksee kaksois-valtion alueen läpi. Missouriin laskee Dakotassa koko joukko lisäjokia, kuten oikealta: Pieni Missouri, Big Knife, Common Ball, Grande, Qual, Suuret Cheyenne-joet j. n. e. sekä vasemmalta muiden, pienempäin sivujokien joukossa valtava James- eli Dakota-joki, joka eteläsuuntaan juoksee lähes koko alueen läpi ja sen kaakkois-kulmassa yhtyy Missouri-jokeen. Kaikki nämä suuremmat vedet saavat sitten puolestaan joukon lisäjokia, joista kuitenkin useat loppukesästä ja alkusyksystä, muutamat talvellakin, ovat melkein kuivillaan. Mutta kastamistarkoituksiin — sinä aikana, jolloin vettä peltokasveille paraiten tarvitaan — voisi useimpia niistä käyttää, ja sentähden tulevat kaksois-valtion läntisemmätkin osat yhä

enemmän viljelykseen, sitä myöten kuin kansassa käsitys leviää niistä suurista eduista, joita keinotekoisella kastamisella harjoitettu maanviljelys tuottaa.

Mutta etenkin Etelä-Dakotan itä-osa on verraten tiheästi asutuna ja hyvin viljeltynä, ja tämä viljelys olisi aikoja sitten tunkeutunut Missouri-joen yli sen länsipuolella oleviin sentuihin, jotka osittain ovat erinomattain suopeat maanviljelijöille, jos ei täällä olisi tullut vastaan Sioux-indiaaneille jätetty suuri poikkeusala. Nämä indiaanit, joilla muinoin oli omanaan Minnesota, molemmat Dakotat sekä Nebraska ja osa Iowasta, ovat tähän aikaan jo sulaneet niin vähälukuisiksi, että niitä nyt enää tuskin on kolmekymmentä tuhatta henkeä; ja nämä ovat kaikki sulloutuneet yhteen tämän poikkeusalan eli „reservationin“ alueelle. Ja koska sekin on melkoisesti suurempi kuin mitä ruskeanahat oikeastaan tarvitsevat, on Yhdys-Valtain hallitus ostanut siitä osan, luovuttaakseen sen uutisasukkaille. Tällä haavaa toimitetaan paraikaa tutkimuksia ja mittauksia tuolla ostetulla alueella, ja niiden päätyttyä tulee se epäilemättä avattavaksi siirtolaisille. Koko ostettu territorio on yksitoista miljoonaa acra, mutta tästä on melkoinen osa semmoista maata, jolla ei maanviljelijän silmissä ole mitään erinomaista arvoa, jota vastoin toinen osa sanotaan olevan kaikin puolin oivallista laatua. Erinomainen tilaisuus maan hankkimiseen huokeilla ehdoilla tulee kuitenkin täällä ilmestymään, — jos ei voisi olla varma siitä, että, kun tulvalleminen tuohon unteen alueeseen alkaa, moni on huomaava joutuneensa petetyksi toiveissaan.

Indianien suuren poikkeusalan länsipuolella alkaa n. s. Black Hills'in alue, molempain Dakota-valtioiden ainoa vuoriseutu. Tähän asti on tämä alue oikeastaan ollut tunnettuna ainoastaan runsaista jalosta metalleistaan, joita sen kaivokset vuosina 1877—1887 tuottivat lähes kolmekymmentä tuhatta dollaria. Mutta sittenkun rautateitä saatiin rakennetuksi tähänkin piiriin, on maanviljelyskin ja varsinkin karjanhoito siellä ruvennut voittamaan yhä enemmän alaa, niin että jo tällä haavaa metalli-vuorien väliset hedelmälliset laaksot lienevät jotakuinkin viljeltyjä. Maanviljelystä tässä vuoriseudussa edistää se sika, että sadetta siellä tulee enemmän kuin tasangoilla, sekä sekin, että lukuisat kaivoskaupungit ovat läheisiä ja helposti käytettäviä myyntipaikkoja eri maalaistavaroille.

Vars'aisille maanviljelijöille eivät kuitenkaan ne osat Etelä-Dakotaa, jotka nyt ovat uutisasukkaille saatavilla, tarjoo erittäin suuria houkutuksia; sillä idässä, jossa ilmanala on edullinen ja kulku-

neuvot kehittyneellä kannalla, on väestö jo niin lukuista, että kaikki paraat maat ovat viljelyksessä. Mitä on jälellä, on joko varsin kallishintaista taikka huononpuolista laatua. Ja kauvimpana lännessä — jos lukee pois Black Hills'in piirin — ovat sadesuhteet kaikkea muuta kuin houkuttelevaiset, jonka ohessa kulkuneuvotkaan eivät vielä ole niin edistyneellä kannalla, että piakkoin voitaisiin toivoa hyviä ja huokeita yhdistyskeinoja. Nämä osat valtiota sopivat paljoo paremmin karjanhoidolle, ja tätä onkin viime aikoina ruvettu harjoittama nyhä laveammassa mitassa. Tämä maanviljelyksen sivutoimi, yhä tiettynä pienempään pellonviljelykseen, saakin valtion kaukaisemmissä osissa monta etua puolelleen, jonka tähden voimme pitää varmana et vastainen kehitys on käyvä tähän suuntaan.

Ainoastaan yllä mainittu, vasta ostettu osa Sioux-reservationista („reservationiksi“ sanotaan Amerikassa aluetta, joka on otettu erilleen muusta maasta indiaaneja varten) on varattomille uutisasukkaillekin antava tilaisuutta asettumaan Etelä-Dakotaan. Mutta silloin on muistettava että ne maapalstat, joita vastaiset tilanomistajat siellä voivat ottaa viljeltäväkseen, ovat hyvin erinkaltaiset laadultaan, että ainoastaan se, joka ennakolta on tarkoin tiedustellut seudun olosuhteita, saattaa jokseenkin varmasti toivoa saavansa hyvää viljelysmaata, kun kerta tulvaileminen sinne alkaa, sekä vielä että maan ottaminen pelloksi vasta-avatussa seudussa — jossa uutisasukas kilpailee henkensä puolesta tuhansien muiden ihmisten kanssa, jotka useimmiten käyttävät mitä keinoja hyvänsä voittaakseen jotakin etua — on tavallaan onnenpeliä, jossa rehellinen ja toisten oikeuksia kunnioittava ihminen useimmiten tulee tappiolle, hyvin harvoin voitolle.

Vasta vuonna 1888 jaettiin Dakota, joka siihen asti oli ollut yhtenä territoriona, kahteen semmoiseen, ja sitten kun näillä oli kumpasellakin riittävä lukumäärä asukkaita päästäkseen valtioiksi, otettiin ne seuraavana vuonna muiden Unionin valtioiden joukkoon. Tällä haavaa on Etelä-Dakotan (South Dakotan) väestö vähän yli kolmesataa tuhatta henkeä, mutta niin pian kun nuo yksitoista miljoonaa acraa Sioux-reservationista avataan uutisasukkaille, tulee aivan varmaan väkiluku lisääntymään yhtä nopeasti kuin vahvasti.

Mitä ilmanalaan tulee, ovat molemmat valtiot lähes yhtäläiset, niillä kun kumpasellakin on taidellinen n. s. sisämaan-ilmanala, s. o. hyvin lämpimät kesät ja jokseenkin kylmät talvet. Lumisade on muutamina talvina hyvin runsas, toisina taasen vallan vähäpätöinen, mutta alkaa aina vasta kevät-talvesta. Suurimman osan talvea on maa ai-

noastaan hyvin hienossa lumipeitossa, ja kylmyys tuntuu, erittäin kuivan ja puhtaan ilman tähden, ainoastaan harvoin rasittavalta. Muuta sitten tulee toisinaan joku noita heinä-aavikkojen oikeita lumi-myrskyjä, n. s. blizzards'ia, ja silloin vasta ilmestyy Dakotan ilmanala kaikessa ankaruudessaan. Tuuli puskee äärettömällä voimalla puuttominta ankojen poikki, pyörryttäen lunta edellään niin paksut launa, että ihmiset ja eläimet, jotka ovat ulkona eivätkä kiireimmiten pääse siirtämään, haistautuvat sen alle ja kuolevat viluun. Tavallisesti semmoiset myrskyt eivät kestä erittäin kauvan yhtämittaa, mutta niiden laittsa tulee kovin pakkanen mitä ylimalkain tuolla heinäaavikoilla koskaan on. Silloin täytyy itsekullakin olla kylliksi polttoaineita kotosalla ja kylliksi rehua elukoille, sillä joskus tapahtuu että kava pakkasta kestää kauvemman aikaa, jolloin on onneton se, joka ei ole ollut tarpeeksi varuillansa.

Ainoa poltto-aine tuolla tasangoilla on kivihiilet, joita löytyy runsaasti kyllä kummassakin Dakota-valtiossa, niin että moniaallat lanomistaja saattaa kaivaa ylös hiilitarpeensa omalla maallaan. Kaikkiällä on poltto-aineet huokeat, mutta samaa ei sovi sanoa rakennusaineista, joita usein täytyy ostaa varsin kaukaa. Seurauksena tästä onkin se, että yleensä aavikoilla ollaan hyvin säästäväisiä rakennusyritysten puolesta. Monet — ehkäpä useimmatkin — uutisasukkaat ovat ensialuksi majoilleet maakuopissa, joista ainoastaan katot pistävät näkyviin maapinnasta, ja hyvin harvassa on tosiaankin niitä, jotka ovat jaksaneet rakentaa semmoisia ulkokuoneita, joita Euroopassa pidetään välttämättömän tarpeellisina karjan, vetojuhtien ja työkalujen suojaamiseksi. Mutta semmoiset hankaludet eivät ole niin haitalliset eikä niin mahdottomat kestää kuin tottumaton luulisi. Monta tuhatta pohjoismaalaista, jotka ovat kestäneet ne kaikki, elävät ja asuvat tällä hetkellä tuolla Dakotan aavikoilla ja omistavat maataloja, joista eivät olisi uskaltaneet uneksuaakaan vanhassa kotimaassansa.

Varsinkin Pohjois-Dakota (North Dakota) on viime vuosina yhä enemmän ruvennut vetemään puoleensa pohjalaisten maahan-muuttajain huomion, ja epäilemätöntä on että maanviljelys muutamassa vuodessa on kehittyvä kannalle, jonka vertaista saamme etsiä kauvan ja kaukaa; sillä ei millään seudulla Pohjois-Amerikassa ole uutisasukkaalle tarjota niin paljon — joko aivan joutoa taikka hyvin huokeaa — hyvää ja hedelmällistä maata kuin North-Dakotalla. Sen väkiluku ei ole tällä hetkellä täyteen kahtasataa tuhatta henkeä, kun helposti kolme miljoonaa ihmistä saisi sijaa sen tasangoilla ilman semmoista ahdinkoa

kuin esim. Iowassa, puhumattakaan itäisistä valtioista. Ja suurin osa kaikesta siitä maasta, joka nyt on viljelemättä, on aivan erinomaista laatua, täydelleen verrattava suurimpaan osaan siitä, joka jo on viljelyksessä. Eroitus on ainoastaan sadesuhteissa, jotka valtion itä-osissa ovat monta vertaa edullisemmat kuin läntisissä, jossa vielä lienee tarvis kastella peltoja varmojen satojen saamista varten. Tosin on North Dakotassa, kuten etäämpänä etelässä, arveltu voitavan varmaksi todeksi todistaa että sademäärä vuosi vuodelta lisääntyy ja että länsi-seudut siten käyvät yhä soveliaammiksi maanviljelykselle; mutta semmoinen muutos tietysti viepi paljon aikaa ennenkun se rupee täyttä hyötyä antamaan ja käy niin perinpohjaiseksi, että se voisi muuttaa ja uudistaa olot niin lavealla alueella kuin North Dakotan Missouri-joen länsipuolella.

North Dakotassakin on, näet, tämä joki niin sanoaksemme rajana itäisten, tiheämmin asuttujen ja paremmin viljeltyjen sekä läntisten, antiompain seutujen välillä. Mutta eroitus ei ole täällä niin silmiinpistävä kuin South Dakotassa. Pohjoisemman valtion itä osa ei näet ole niin hyvin viljelty kuin vastaavat seudut etelässä, eikä viljelys myöskään ole kohdannut niin suurta vastarintaa tunkiessaan länteenpäin, jonka johdosta Missourin toisellakin puolen siitä jälkiä löytyy. Ainoastaan Red River-joen laakso, pitkin Minnesotan rajaa, on yhtä täydellisesti, ehkä laveammaltakin, viljeltynä kuin etelämmän valtion itäpuoli. Tämä laakso, joka kahdensadan penikulman pitkänä ja noin neljäkymmenen leveänä painuu etelästä pohjaanpäin, on se osa North Dakotaa, joka ensiksi saatiin täyteen viljelykseen. Red River-joki itse on rajana Minnesotaa vastaan, jakaen laakson kahteen melkein aivan yhtä suureen puoliskoon; ja koko laajuudessaan on tämä laakso yhtenä ainoana tasankona, jonka ruokamulta on monta jalkaa syvä ja erinomattain hedelmällinen. Täällä viljellään melkein yksinomaan nisua, joka oivallisen maaperän ja edullisen ilmanalan vaikutuksesta näillä tienoin saa joukon erityisiä ominaisuuksia, jotka tekevät sen aivan kieltämättä paraimmaksi koko maailmassa. Sitä nimitetään N:o 1 Hard (kova) ja siitä maksetaan enemmän kuin mistään muu ta nisulajista, jonka ohessa se niin varmasti itää ja kypsyy tässä joki-laaksossa, että ainoastaan ani harvoin saadaan huonompi sato kuin toivottiin. Tästä tietysti seuraa että kaikki maat Red River-laaksossa aikoja sitten on myyty, enimmäkseen maanviljelijöille, jotka jo ovat saattaneet ne viljelykseen, mutta osaksi myöskin maankaupusteli-joille, joilla vielä on maata myytävänä, vaikka verraten kalli t

hinnasta, jonka tähden tuskin kenkään muu kuin se, joka jo on ko'onut vähän pääomaa, saattaa asettua maanviljelijäksi tähän seutuun. Mutta sille, jolla on varaa ostaa kappale rikasta Red River-maata ja hankkia vetojuhdat ja työkalut joutumatta liian suuriin velkoihin, kannattaa kieltämättä maanviljelys oivallisesti. Rautateitä on tarpeeksi lähellä, ja niiden varsille on syntynyt monta kaupunkia, joista Fargo on etevin, niin että tilanomistaja ilman sanottavaa vaivaa voi myydä tuotteensa ja ostaa tarpeensa lähimmässä läheisyydessä.

Mutta Red River-laakso ei ole ainoa seutu, missä kova kevät-nisu, tunnettu N:o 1:n nimellä, viihtyy ja antaa satoja. Niinkuin koko pohjoisessa Minnesotassakin itää ja kypsyy se hyvin kaikkialla North Dakotassa, missä ylimalkain nisunviljelys on saanut jalansijaa, ja toisissa valtion osissa on vielä joutomaata suuret alat, sitä enemmän mitä lännemmäksi tulee. Semmoista joutomaata saattaa uutisasukas monella tavalla saada haltuunsa, sillä North Dakotassa vallitsee tavattoman auteliaat lait viljelemättä makaavan maan suhteen.

Enimmän tunnettu näistä on n. s. Homestead-laki, jonka mukaan jokainen mies tai vaimo, joka on Yhdys-Valtain kansalainen taikka on ilmoittanut aikovansa semmoiseksi ruveta, on oikeutettu ottamaan haltuunsa 160 acra (128 tynnyrinalaa) valtion maasta, ainoastaan sillä ehdolla että hän viimeistään kunden kuukauden kuluttua alkaa alaansa viljellä ja jatkaa tätä viljelystä vähintään viisi vuotta, jona aikana hänen täytyy asua siten viljeltäväkseen ottamallansa maalla. Semmoisen maan saamiseen vaaditaan kirjallinen hakemus, joka annetaan lähimpään, valtion julkiseen maakonttoriin, sekä maksun suorittaminen, joka nousee kahdeksaantoista à kahteenkymmeneenkahteen dollariin. Tällä tavoin saatavaa maata on vielä hyvin paljon North Dakotassa, mutta se tietysti ei ole maata, joka olisi aivan lähellä rautateitä tai suurempia vesiä. Ken tahtoo ottaa haltuunsa homestead-maata, hänen täytyy muuttaa kauvemmas maan sisään ja malittaa kunnes ympäristö tulee asutuksi ja viljeltyksi, jolloin tavallisesti myöskin kulkuneuvot ulotetaan hänen kotinurkkiinsa asti. Mutta maanviljelystä alkaakseen semmoisellakin maalla täytyy uutisasukkaalla olla hieman rahaa. Muuten on hänen velkaantuminen vetojuhtien, työkalujen, siemenjyvien j. m. semmoisten hankkimista varten; ja silloin on yksi katovuosi kylliksi saattamaan hänet häviöön, mikä on tapahtunut monelle, joka on luullut olevansa turvattuna saatuaan itse maan haltuunsa.

Toista lakia, jonka mukaan uutisasukkaat voivat saada huokea-hintaista maata North Dakotassa, sanotaan Preemption-laiksi. Tämä määrää että jokainen henkilö, joka on Amerikan kansalainen taikka semmoiseksi pyrkii, on oikeutettu viljelemättömästä maasta, joka on joko valtion tai jonkun rautatie-yhtiön omaa; ottaa haltuunsa 160 acraa suorittamalla puolikolmatta ($2\frac{1}{2}$) dollaria acrelta, jos se on rautatien maata, taikka yhden ja neljänneksen ($1\frac{1}{4}$) dollarin, jos se on valtion maata. Semmoiselle maalle täytyy uutisasukkaan myöskin asettua asumaan sekä viimeistään yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä kun hän sai maan haltuunsa jättää kirjallinen ilmoitus tästä asiasta ja suorittaa kaksi tai kolme dollaria maksua. Kolmenkymmenenkolmen kuukauden kuluessa siitä täytyy hänen sitten todistaa että hän todellakin on ruvennut asumaan siten haltuunsa ottamallaan maalla ja alkanut sitä viljellä, jolloin vihdoin kiintokirja hänelle annetaan. Tämän lain mukaan ostetusta maasta on sanottavaa samaa kuin mitä ylempänä olemme sanoneet homestead-maasta eli että kenkään alköön menkö alkamaan maanviljelystä omistamatta enemmän rahaa kuin mitä juuri hävillä riittää itse maan hankkimiseen, sillä semmoinen yritys jää liian paljon sattuman valtaan. Homestead- ja preemption maata ei voi saada samalla kertaa, mutta maata n. s.

Timber-culture lain mukaan voi saada haltuunsa henkilö, jolla jo entuudestaan on homestead- taikka preemption-maata. Timber-culture laki säättää että jokainen Yhdys-Valtain kansalainen taikka siksi aikova henkilö on oikeutettu, jos hän istuttaa metsäpuita säädetyn acremäärän suuruiselle alalle ja kahdeksan vuotta pitää istutusta täydessä kasvussa, saamaan täydellistä omistusoikeutta määrättyyn, vastaavaan maa-alaan, joka on laueudeltaan: kahdeksankymmentä acraa, jos hän on istuttanut metsää viidelle acrelle, neljäkymmentä acraa, jos hän on istuttanut puita puolellekolmatta ($2\frac{1}{2}$) acrelle j. n. e. Lähempiä tietoja tämän lain määräyksistä voi jokainen uutisasukas helposti saada missä kaupungissa tai kylässä tahansa. Ja koska ei voi tulla kysymyksenkään että vastasaapunut tulokas käyttäisi tätä tapaa maata saadakseen, niin on itseksellakin hyvä aika hankkia tarkempia tietoja tästä seikasta, sitten kun hän kerran on osettunut johonkin paikkaan. Mutta sille, joka on toimittanut itselleen maatilan, on tämä varsin mukava ja huokea tapa enemmän maan hankkimiseen, kun hänellä useimmasti on aikaa kyllä semmoisen istutuksen perustamiseen ja hoitamiseen, joka ei maksa hänelle muuta kuin istutuskasvista menevät rahat.

Neljäsikin laki, jota nimitetään Desert Land Act, on vielä voimassa, jonka mukaan maata North Dakotassa voi saada hyvillä ehdoilla. Tämä säättää, näet, että jokainen, joka tahtoo perustaa kastamislaitosta semmoiselle maalle, joka ilman kastamista ei synnytä mitään kasvia, voi ilman muita kustannuksia kuin mitä itse laitos maksaa ja suorittamalla yhden dollarin acrelta saada koko 640 acraa semmoista maata. Uutisasukas, joka ei kammoksu työtä, taikka vielä ennemmin pari semmoista yhdessä, voi tämän lain nojalla helposti kyllä tulla maatilan omi tajaksi valtion länsi-osissa. Siellä on vesien lähellä kosolta semmoista maata, joka on tämän lain alaista, eikä tarvitakkaan juuri muuta kuin työtä tarpeellisten kanavain aikaan-saamiseen, joita siellä aavikolla yleensä perustetaan hyvin yksinkertaisella tavalla. Jos hänellä vain on varoja kyllin elääkseen ja työtä tehdäkseen vuoden päivät ilman tuloja, niin hän on tulevaisuudekseen turvattu mies; sillä niin pian kuin hän vain voi kastella kymmenkunta acraa, tulee hän toimeen; ja laki antaa hänelle kolme vuotta aikaa kastamislaitosten kuntoon-panemiseksi koko sitä aluetta varten, minkä hän on ilmoittanut aikovansa saattaa viljelykseen. Muutamat rivakkaat miehet, jotka ovat säästäneet kylliksi voidakseen elää ensi aikana ja yhdessä ottavat haltuunsa semmoisen 640 acraa maanalan, saattavat semmoilla toimella tulla hyvälle leiville lyhyemmässä ajassa kuin muulla maanviljelyksellä; sillä varmempaa semmoista ei ylipäättäen ole kuin se, jota harjoitetaan kastamisen avulla tuolla aavikoilla.

Isoimmat alat viljemättömiä maita muodostaa kuitenkin ne alueet, joita on annettu suurille rautatie-yhtiöille, jotka yksistään North Dakota omistavat monta miljoonaa acraa. Semmoista maata myydään eri hintoihin — maan laadun ja aseman mukaan —; mutta ylimalkain ovat hinnat jokseenkin huokeat ja vaihtelevat North Dakotan itäosaan neljästä kuuteen dollariin acrelta peltomaasta ja kolmesta neljään dollariin acrelta laitumesta sekä valtion länsi-osassa kolmesta puoleenneljästä dollariin acrelta. Siinä on vielä huomattava että ostaja saa maksaa hinnan vähitellen viidessä vuodessa, jolloin kuudes osa maksetaan heti puhtaassa rahassa ja lopusta suoritetaan seitsemän prosenttia korko. Kuten jokainen huomaa, ovat sekä hinta että maksuehdot maata ostaessa rautatie-yhtiöiltä hyvin huokeat, mutta tämä alkoon ketäkään houkutelko kevytmielisesti ostamaan maatilaa tuolla heinä-aavikoilla. Paljon parempi on odottaa muutama vuosi, kunnes menestymisen toivot ovat joksenkin varmat, kuin olla huonon onnetuuden vallassa ja tulla pakotetuksi alkamaan uudestaan, sillä se

viepi vielä enemmän aikaa. Osviitta, jota jokaisen on hyvä tässä kohden noudattaa, on se, ett'ei kenkään ostaisi maata ilman omaamatta niin paljon varoja että, kun ensimmäinen maksu on suoritettu ja asuinrakennus, työkalut ja muut tarpeet ostettu, kylliksi on jälellä seuraavan vuosimaksun suorittamiseen, jos katovuosi sattuisi. Sen verta pitäisi uutisasukkaan aina pitää takavarana, sillä muuten uskaltaa hän liian paljon ja saattaa ensimmäisen vastoinkäymisen kohdassa jäädä ihan paljaille.

Tosin on monta, jotka ovat alkaneet maanviljelyksensä vallan pienillä varoilla, usein melkein tyhjälläkin, ja jotka siitä huolimatta ovat ponnistuksillaan päässeet hyvälle leiville; mutta se on kuitenkin onnen kauppaa, eikä sovi poikkeuskohtia ottaa esimerkiksi, sillä — sanomme sen vieläkin — vaikka maaperä on hyvin hedelmällinen ja ilmanala sovelias, pettää maanviljelys North Dakotassa varsin usein, varsinkin sitä, joka noudattaa tuota näiden seutujen yleistä tapaa, että, näet, viljellään ainoastaan jyviä. Kuivuus, rakeet ja halla ovat maanviljelijän pahimmat viholliset tuolla aavikoilla.

Mutta jyvän-viljelyksen ohessa on karjanhoitoa yleensä ruvettu enemmän harjoittamaan North Dakotassa, viime vuosina varsinkin lampaanhoitoa, joka näkyy lupaavan erittäin hyviä tuloksia monissa paikoissa, jotka muuten saisivat vielä kauvan odottaa asukkaita. Kaupunkien läheisyydessä kannattaa meijeriliike hyvin ja kauvempana sekä nauta-eläinten että hevosten kasvattaminen ynnä maanviljelyksen kanssa semmoisella maalla, joka siihen sopii. Mutta nämä elinkeinot vaativat enemmän pääomaa kuin useimmat uutisasukkaat jaksavat panna liikkeisinsä, ja kaikille näille on lampaanhoito oivallinen välitie. Missouri-joen länsipuolella on äärettömät maa-alat, jotka ovat aivan omiansa tälle maanviljelyksen haaralle. Ja jos uutisasukas valitsee maatilansa oikein, voi hän aina jonkun puron taikka pienemmän joen varsilla saada maata, joka on helposti kasteltava ja siten verraten vähällä vaivalla antaa hänelle viljaa niin paljon kuin hän tarvitsee itsensä ja perheensä elatukseksi, samalla kun muu, kuivempi maa antaa kylliksi laidunta niille lammaskarjoille, joista hänellä on oleva parahiin tulonsa. Alkaaksensa semmoista maanviljelystä niin suuressa mitassa, että hänellä ja hänen perheellään siitä on elatuksensa, ei uutisasukas tarvitse mitään erittäin suurta pääomaa, eikä kukaan estä häntä lakealta aavikolta korjaamasta mitä kaikkea talvirehua hän ikinä tarvitsee eläimiensä varten. Ja kun seutu kerran tulee niin asutuksi, ett'ei hänen enää käy niittää heinää mistä tahansa, on hän

jo varmaankin päässyt niin pitkälle maanviljelyksessään, että se tuottaa sekä viljaa että heiniä kylliksi kaikkiin hänen tarpeisiinsa.

Mitään suurta pääomaa ei uutisasukas — kuten sanottu — tarvitse alkaaksensa semmoista maanviljelystä kuin tässä on mainittu, mutta työkykyä hän tarvitsee ja sitkeää kestävyyttä välttääksensä masentumista niiden vastuksien alle, jotka kyllä häntä ensimmältä kokevat, ja sen ohessa reipasta mieltä karttaaksensa ikävyyttä tuolla äärettömällä lakeudella, jossa hänellä saattaa olla päivän matka lähimmän naapurin luo ja jossa ei puuta, ei pensasta, ei kalliota ole katkomassa tuota ikuista yksitoikkoisuutta, johon hän ensinkään ei ole tottunut kotimaassansa. Näitä kaikkia ominaisuuksia on tuskin millään muulla kansalla niin suuressa määrässä kuin pohjan miehillä Euroopasta, ja tästä kai enimmäkseen tulee että niin monta heistä on vaeltanut tuonne lakeille aavikoille ja siellä rakentanut kotinsa, perustaen oman ja lastensa varallisuuden. Ruotsalaiset, Norjalaiset, Tanskalaiset ja Suomalaiset ovat muodostaneet kokonaisia kyläkuntia Dakotan heinä-aavikoilla ja enimmäkseen ovat he ajan pitkään päässeet hyvään toimeen-tuloon. Useimmat ovat alussa saaneet kestää kovat hankaluudet, monet kärsiä todellista puutetta ja muutamat jopa joutuneet kokonaan perikatoonkin ponnistaessaan itsenäisyyteen ja varallisuuteen; mutta kaikkein useimmat ovat kuitenkin saavuttaneet päämaalinsa tai ovat sitä saavuttamaisillaan ja ovat nyt jo aikoja sitten unohtaneet nuo vaikeat vuodet, työnsä hedelmiä nauttiessaan. Hankaluuksia ja vastuksia on köyhän vasta-alkajan kestäminen kaikkialla maailmassa, mutta ei missään voi hän paremmin toivoa pääsevänsä voitolla kamppauksista kuin niissä seuduissa Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa, missä hedelmällistä maata vielä on hänelle tarjona hyvillä ehdoilla, ja näiden seutujen joukossa ei ole suinkaan North Dakotalle annettava viimeinen sija.

Edullista maanviljelijöille ja muille asukkaille molemmissa Dakota-valtioissa on niiden erinomattain terveellinen ilmanala, jota parempaa itse teossa tuskin voisi olla. Ei kuumuus kesällä eikä pakkasen talvella tunnu läheskään niin kovalta kuin isäisissä valtioissa, ilma kun on kuivaa ja puhdasta; ja tämä vaikuttaa tietysti näiden seu ujen asukkaiden työkykyyn. Sitten on Unionin hallitus ryhtynyt yhtä anteliaisiin kuin viisaisiin hankkeisiin turvatakseen kaikkien aikojen nuorisolle laveaa ja kelvollista koululaitosta, jossa opetus on kaikille vapaa; ja lopuksi tekevät ne suuret rautatie-yhtiöt, joiden linjat käyvät näiden valtioiden poikki, kaikki minkä voivat edistääksensä kes-

kuusliikettä, rakentaen haararatoja kaikkiin piireihin, joissa rivakkaampi kehitys käy huomattavaksi, sekä toimittaen asemia ja vekselipysäkkiä kaikkialla, missä tarve semmoista vaatii. Ei siis kenenkään tarvitse pelätä että hän kauaksi aikaa jää asumaan erämaahan, vaikka ens' aluksi asettuinkin jotensakin kauvas asutuilta tienoilta. Viljelys etenee jo tähän aikaan niin rivakasti tuolla heinä-aavikoillakin, että se pian kyllä on leivilnyt niiden äärimmäisiin asuttaviin ja viljeltäviin osiin.

Tulokkaalle tärkeä seikka on se, että sekä South että North Dakotassa yleensä on vaikea saada työtä, paitsi maanviljelyksen kii-reimpänä aikana, jolloin sitä saa helposti. Sentähden on vaikeampi Dakotassa kuin esim. Minnesotassa saada työtä niillä tienoin, johon tulokas on aikonut asettua tilalliseksi, ja siten vähitellen perehtyä oloihin ennenkun alkaa omin neuvoin. Ken sitä tahtoo tehdä, hänen täytyy sentähden saapua paikalle hyvissä ajoin keväällä, jolloin verrat helposti voi saada työtä aina seuraavaan talveen asti; ja tämä onkin tavallisesti kylliksi hänen tarpeesensa. Siitä seuraavaa talvena on hänellä sitten tilaisuutta kyllin tiedustelemaan maapalaa itseänsä varten, jotta hän heti keväällä voi ryhtyä työhön vastaisen varallisuutensa hyväksi. Valmistuneena yhden kesäkauden työn kautta semmoisessa maanviljelyksessä, jota hän itse tulee harjoittamaan tuolla heinäaavikolla, pääsee hän tietysti paljoa helpommasti heti oikeaan vauhtiin ja karttaa koko joukon erehdyksiä, joita hän muuten aina tekisi.

Montana.

Montana on pohjoisista valtioista isoin, 143,776 neliöpenikulmaa. Sen voittaa suuruudessa ainoastaan California ja Texas. Idässä on sen rajana Dakota, pohjoisessa Canada, lännessä Idaho, etelässä Wyoming ja osaksi Idaho. Montanan eteläraja on melkein yhtä kaukana pohjosessa kuin S:t Paulin ja Minneapolisin kaupungit Minnesotassa. Mutta pohjoisesta asemasta huolimatta on valtion ilmanala paljoa lauhkeampi kuin idämpänä, sillä Montanassa tuntuu jo Tyvenen Meren lämpimäin tuulien vaikutus, niin että lumi talvella harvoin pysyy maassa kauvemmin kuin pari päivää erältään.

Montanan valtio on enimmäkseen vuorimaata, vaikka sen itä-osa muodostaa suuren ylännetasangon suoranaiseksi jatkoksi Dakotan heinä-aavikoille. Tämä ylänkö nousee tasaisesti ja varsin äkkiä — noin 8 jalalla engl. penikulmalta — länteenpäin, Kalliovuorten ensimmäisiin

haaranteisin asti, jotka vuoret muodostavat suurimman alueen valtion keski- ja länsi-osista. Tämä valtava ylänkö, — jonka läpi juoksee monta jokea, joista Missouri ja Yellowstone ovat suurimmat, — sijaitsee koko alallaan sen suuren maavyöhykkeen sisässä, jota säännöllisesti joka kesä rasittaa ankarin kuivuus. Kaikkalainen pellonviljely itse tasangolla on sentähden mahdoton, vaan käytetään maata siellä yksinomaan laitumena. Sillä kuivuudesta huolimatta kasvaa pari hyvin ravitsevaa ruoholajia valtavissa määrissä näille tasangoilla; ja näillä ruohoilla on sitä paitse se arvollinen ominaisuus, että ne kuivuvat ravitsevaksi heinäksi kasvuunsa niin että mitään heinäntekoa Montanan suuria karjalaumoja varten tuskin koskaan tulee kysymykseen. Koko talven käyvät elukat ulkona, syöden tuota lumesta ylöspistävää, kuivaa ruohoa, joka on niin mehukasta, että eläimet tavallisesti keväällä ovat yhtä lihavina kuin syksyllä, jolloin ne päästettiin ulos. Ainoastaan tavattoman ankarina talvina tapahtuu että karja kärsii ravinnon puutteesta ja ilmasta, jolloin on semmoistakin tapahtunut että suuret laumat ovat suorastaan kuolleet nälkään. Moista tapahtuu kuitenkin hyvin harvoin, ja sentähden on karjan kasvattaminen Montanan tasangoilla ylimalkain hyvin tuottava elinkeino. Semmoista, tavallisesti laitumena käytettyä maata on vielä laveat alueet saatavana, ja yleensä saakin sitä varsin huokealla hinnalla; mutta koska kuitenkin karjatalon eli karja-„farmin“ perustamiseen vaaditaan melkoinen pääoma — siintö-eläinten ostamista, tarpeellisten suojain rakentamista, aitauksien laittamista y. m. varten, — tulee tuskin vastaapuneille tulokkaille kysymykseenkään että ryhtyisivät tähän elinkeinon

Ainoastaan lampaan-hoitoa voi harjottaa pienellä alku-pääomalla, ja senpä tähden on se viime vuosina alkanut melkoisesti levitä myöskin Montanassa. Kuiva ilmanala ja voimakas ruohokasvu heinä-aavikoilla tekevät valtion itä-osan sopivaksi erittäinkin lampaan-hoidolle; ja siitä saa sanoa samaa mitä lausimme tästä elinkeinosta North Dakotassa eli että se, joka järkevästi valitsee maansa — niin että hän jonkun joen tai puron varsille voi laittaa kastamislaitoksia niin suurelle pelto-alalle kuin hän tarvitsee itseään varten — aivan hyvin saattaa toivoa pääsevänsä leiville Montanassa pitämällä lampaan-hoitoa varsinaisena tulolähteenään. Mutta silloin on hänen muistaminen että Montana on vielä paljo autiompaa kuin North Dakota sekä että luonnonmukaisesti menee paljon enemmän aikaa ennenkun viljelys on tunkeutunut näihin seutuihin. Tämän johdosta olemme myöskin vakuu-

tetut siitä, että vielä tulee viipymään kauvan kyllä ennenkun itäisen Montanan ylängöille ruvetaan siirtymään yhtä runsahin joukoin kuin niitä itäisempiin seutuihin.

Mitään muuta maanviljelystä kuin kastamisen avulla harjoitettua on tuskin nimeksikään koko valtiossa ja sentähden on kaikkinaisen maanviljelys ollut pakoitettuna pysymään itse jokilaaksoissa ja muissa alankoseuduissa, johon vettä voi helposti johtaa. Maaperä semmoisissa tienoissa on tavallisesti erinomattain hedelmällinen, jotta siten kastetut vainiot ylimalkain antavat hyvin runsaita satoja. Mutta selvää on myöskin että semmoiset maat, ollen tarpeeksi lähellä kaupunkeja ja rautatielinjoja, jo ovat omistajiensa hallussa viimeiseen aseen asti, niin että se, joka tähän aikaan tahtoo päästä semmoisen maan omistajaksi Montanassa, saa olla valmis lähtemään jokseenkin kauvas erämaan sisään. Mutta jos hän sen tahtoo tehdä, niin saattaa hän myös jokseenkin varmasti toivoa saavansa runsaita satoja ja voivansa saada myydyksi kaikki tuotteensa maksamatta niistä pitkiä ja kalliita rautatierahtia; sillä vaikka Montanassa ei vielä ole enemmän kuin sataneljäkymmentä tuhatta asukasta, ei valtion maa kuitenkaan tuota läheskään kylliksi ravinto-aineita näille, vaan täytyy niitä tuoda muista valtioista. Erittäinkin Montanan länsi-osassa semmoisia, verraten helposti kasteltavia jokilaaksoja runsaasti löytyy, ja siellä on vielä kyllin tilaisuutta uutisasukkaalle rupeamaan maanviljelijäksi. Mutta näyttääpä ylimalkain siltä kuin jokaiseen, joka vasta on tullut Montanan vuorisenduille, ennen pitkää tarttuisi tuo yleinen kuume: työskennellä kaivoksissa tai lähteä itse uusia kaivoksia etsimään.

Sillä kaivostyö ja etupäässä kultarikkaus se on, joka on saattanut Montanan maailman mainioksi. Jos lukee pois Californian, tuon varsinaisen kultamaan, niin tuskin lienee olemassa sitä seutua maan päällä, jossa niin suunnattoman paljon kultaa vähässä ajassa olisi saatu kuin Montanan vuoristossa; ja yhä vielä antavat sen rikkaat kaivokset joka vuosi miljoonittain tuota kallista metallia. Kun kultamaat Californian puro- ja jokilaaksoissa alkoivat vähetä, levisi kullankaivajia kaikkialle uutisseutuihin, ja pian kyllä havaitsivat he että muutamat osat Montanaa olivat rikkaudessa ainoastaan hyvin vähän takapajulla itse kultamaasta, ihmisiä alkoi tulvailla sinne joukottain, ja kultaa huuhdottiin kaikkialla, niin että tähän päivaan saakka koko sataviisikymmentä miljoona dollaria kullassa on saatu yksistään huuhtolaitoksista, puhumattakaan kaikista niistä miljoon ista

joita on voitettu kaivoksista. Tähän aikaan on tietysti jo kaikki paraat paikat huuhdottu loppuun, mutta vieläkin on monta sataa ihmistä, jotka tyytyvät kohtuulliseen päivä-ansioon, huuhtomassa kultaa paikoilla, joita ylenkatsoivat ne, jotka toivoivat vähässä ajassa voittaa suuria rikkauksia semmoisella työllä. Ne paikat, joissa mies voi ansaita kylliksi elannokseen kullan-huuhtomisella, ovat kuitenkin jo käyneet niin harvinaisiksi, että melkeinpä olisi mielettömyyttä lähteä Montanaan kultaa huuhtomaan.

Suurin osa Montanan kultaa, melkeinpä kaikkikin, saadaan jo tähän aikaan kaivoksista, joissa tuhansittain työmiehiä työskentelee. Malmi sisältää yleensä kultaa, hopeaa, vaskea ja lyijyä, jonka tähden suurenlaatuisia ja kovin kalliita sulatuslaitoksia tarvitaan eri metallien eroittamiseksi toisistaan. Tämän johdosta on vähävaraiselle henkilölle mahdotonta harjoittaa kaivosviljelystä, vaan täytyy hänen joko myydä mahdollisesti löytämänsä kaivos taikka ainoastaan kiskoa malmi ja sitten myydä se jollekin niistä rikkaista yhtiöistä, joilla on sulatuslaitokset. Ainoa, johon köyhä mies omin voimin voi ryhtyä, on malmin etsiminen vuoriseuduissa, mutta voidakseen toivoa jotakin menestystä tässä työssä — joka aina on suuresti epävarmaa — täytyy hänellä olla koko joukko tietoja, joita ylimalkain voi saada ainoastaan pitkällisellä työllä kaivoksissa ja vuorilaitoksissa. Ei tämäkään ammatti siis sovi Amerikkaan vasta-saapuneille tulokkaille eikä ylimalkain ihmisille, jotka eivät ennen ole semmoisia töitä harjoittaneet.

Mitä taasen tulee kaivostyöhön, niin maksetaan siitä yleensä hyvin, ja useasti on työmiehillä tilaisuutta tekemään urakkatyötä, jossa tietysti kelpo työmies voi ansaita melkoisesti enemmän kuin päivätyössä. Mutta siinä on huomattava ja muistettava kaksi seikkaa, ensiksi että Amerikassa on suuret joukot vanhoja kaivos-työmiehiä, jotka tietysti rientävät sinne, missä työpalkat ovat korkeimmillaan, ja aina voivat toivoa saavansa työtä niiden edellä, jotka eivät ennen ole samanlaisissa toimissa askaroinneet. Toiseksi työvoimia Montanan kaivoksissa ei suinkaan kysytä loppumattomiin asti. Yksi tai toinen uusi kaivos avataan tosin aika ajoin, mutta nyt jo käytetään niiden viljelyksessä koneita suurin määrin, jott'ei enää tarvitakaan niin paljon käsivoimalla toimitettua työtä kuin ennen aikaan. Ja vanhemmissa kaivoksissa on aina kantajoukko vanhoja työmiehiä, jotka kaikissa tavallisissa oloissa jäävät paikoilleen ja usein, uusia työmiehiä tarvittaessa, hankkivat muilta tienoilta tulleille ystävilleen ja tuttavilleen työpaikkoja.

Kaivosviljelyksessä niinkuin kaikissa teollisuus-toimissa vaihtuu tietysti joka vuosi melkoinen joukko työmiehiä, ja sentähden voivat kyllä monet tulokkaatkin aina toivoa saavansa työtä Montanan kaivoksissa; mutta mikään sovelias sentu suuremmalle siirtolaistulvalle ei Montanan vuori-alue ole. Yleensä tahtoisimme jopa antaa senkin neuvon, että ainoastaan se, jolla on ystäviä ja tuttavii siellä ja heidän kauttansa voi toivoa saavansa työtä, tuumatkoon näitä seutuja; mutta tätä tehdessämme tulee meidän kuitenkin muistuttaa että työpalkka, joka muilla senduin tuntuu hyvinkin suurelta, ei ole sitä Montanassa, jossa yleensä kaikkilaiset elämäntarpeet ovat kovin kalliissa hinnassa. Ja tähän tulee lisäksi vielä nuo lukemattomat kiusaukset kaivoskaupungeissa, joista sillä, joka ei ole niissä itse käynyt, tuskin voi olla aavistustakaan. Kaivospiirien kaupungit ovat täpö-täynnään kapakoita, pelihuoneita ja muita semmoisia, työmiestä kohdellaan kuin ruhtinasta kaikkialla mihin hän tulee, niinkauvan kuin hänellä on rahoja taskussaan ja haluaa niitä levitellä; pelaajia, petturia ja roistoja jos jonkinlaisia vilisee kaikkialla, käyttäen kaikkea viekkauttaan nylkeäkseen niitä tietämättömiä työmiehiä, jotka usein kuuksia kestäneen, raskaan työn perästä tulevat kaupunkiin saadakseen jotakin huvia katkerasti ansaitsemistaan rahoista. Mahdotonta on lähemmältä kertoa mitä kaikkia pauloja kokemattomalle on viritetty nä kaivospiirien kaupungeissa, ja sille, joka ei koskaan ole nähnyt elämää semmoisissa paikoissa, on varmaankin vaikea uskoa että moisia vaaroja edes on olemassa, mutta että asian laita todellakin on senkaltainen voi itsekkin todistaa, joka on käynyt semmoisissa paikoissa ja heittänyt silmäyksen semmoisiin oloihin.

Etevimmät kaupungit Montanassa, joka vasta kaksi vuotta sitten otettiin valtioiden joukkoon, ovat Helena ja Butte. Edellinen sijaitsee vuorien ympäröimällä ylängöllä ja on rakennettu perustukselle, joka muinoin oli valtion rikkaimpia kullanhuuhtomispaikkoja, niin että itse teossa melkein jok'ikisen neliöjalan pinta sitä maata, jolla kaupunki nyt sijaitsee, kerran on ollut kaiveltuna ja läpi-huuhdottuna; ja monin tuhansin liikkuu niitä dollareja, jotka on voitettu tästä perustasta. Kaupunki on vielä vallan nuori ja on viime vuosina hieman seisahtunut kehityksessään, mutta tulee kyllä edistymään taasen, kun elantoja työ-olot Montanassa enemmän vakaantuvat. Mikään sopivampi työpaikka tulokkaille ei Helena tällä haavaa ole.

Butte puolestaan on kaivospiirin pääkaupunki. Itse kaupungin sisässä on muutamien rikkaimpien kaivosten suut, ja melkein jokai-

sessä sitä ympäröivässä vuoressa on yksi tai useampia kaivoksia. Muutamia suuria sulatuslaitoksia on niinkään Butessa, jonka vuoksi paikkakunta myöskin tavallisesti on valtavan, rikinsekaisen savupilven verhossa, joka tekee ilman siellä jokseenkin epämiellyttäväksi sille, joka ei semmoiseen ole tottunut. Kaikki nämä laitokset tekevät kuitenkin Butten hyvin vilkkaaksi kaupungiksi, jossa suuret rahasummat ovat liikkeellä. Maailman suurin vaskikaivos on myöskin Butessa, mutta siinä on nyt jo kauvemman aikaa kaikkalainen työ ollut lakautettuna.

Vuoriseuduissa tehdään myöskin hirsityötä, mutta jokseenkin mitättömässä mitassa, ja monissa paikoin viljellään niinkään hiilikai- voksia; mutta nämä teollisuudet eivät kumpikaan tarvitse mitään suu- rempaa työväen-lisäystä vuosittain, jonka tähden arvelemme sopivaksi uudistaa sen neuvomme tulokkaille, että he ainoastaan poikkeustilassa matkustaisivat Montanaan.

Washington.

Lähinnä lännessä Montanasta pistää kaistale Idahon valtiota ylös pohjoseen; mutta kun suurin osa Idahoa on paljon etelämpänä, sa- tamme yhtä hyvin kertoa siitä myöhemmin ja nyt suorastaan kääntyä Unionin luoteisimpaan valtioon, joka on Washington. Tämän rajana on idässä Idaho, pohjassa Canada, lännessä Tyven Meri ja etelässä Oregon. Sen pinnanala on 68,000 neliöpenikulmaa, joista hyvin suuri osa on melkein yhtämittaista vuorimaata.

Se alue, joka nyt käsittää Washington'in ja Oregon'in valtiot, löydettiin ensiksi vuonna 1579, jolloin eräs englantilainen merimies, Francis Drake, purjehti pitkin yhtä osaa sen rannasta. Kahteen sa- taan vuoteen ei sitten yksikään valkoinen mies päässyt niin kauvas pohjoseen Tyvenen Meren puolella; mutta v. 1774 purjehti muuan espanjalainen merimies pitkin Oregonin rannikkoa ja v. 1788 lähettivät muutamat kauppiat Bostonin kaupungista kaksi laivaa kiertämään Cap Horn'ia ja ostamaan turkiksia pitkin luoteis-rannikkoa, ja toinen päällikoistä näillä laivoilla löysi tällä matkallaan muun muassa val- tavan Columbia joen suun, joka joki alajuoksussaan nyt on molempain valtioiden rajana. Siitä ajasta lähtien lähettivät Amerikalaiset lähes joka vuosi retkikuntia näille kaukaisille seuduille käymään kauppaa indiaanien kanssa, jotka kaikenlaisiin, tavaroihin vaihtoivat enemmän tai vähemmän kallisarvoisia turkiksiaan. Mutta vasta vuonna 1793

onnistui eraän matkustajan päästä suoraan poikki Amerikan mannermaan Tyvenen Meren rannalle saakka, ja sen perästä alkoi sitten vahitellen uusia retkikuntia sinne tunkeutua.

Kauppiaat ja lähetyssaarnaajat matkustivat sittemmin monta kertaa luoteesen, sekä meritse kiertämällä Cap Hornin että suoraan mannermaan poikki, ja alkoivat perustaa kiinteitä asemia vasta-löydettyihin s utuihin, samalla kun samaan aikaan Englantilaiset koillisesta tunkeutuivat sinne ja ottivat haltuunsa koko alueen. Tämä oli heille varsin arvokas turkisten ja muiden tuotteiden rikkauden tähden, joita indiaanit mielellään keräilivät, vaihtaen niitä kaikellaiseen rihkamatavaraan. Vasta v. 1818 luovutettiin tämä alue takaisin Yhdys-Vallille, mutta riitoja maan varsinaisesta omistusoikeudesta kesti aina 1840-luvulle asti, jonka jälkeen Englanti on täydellisesti tunnustanut Yhdys-Vallat maan oikeaksi omistajaksi.

V. 1853 jaettiin tämä iso alue kahteen territorioon, nim. Oregon ja Washington, sitten kun etelä-osa eli nykyinen Oregon jo oli vetänyt puoleensa koko joukon siirtolaisia, joita oli houkutellettu sinne hedelmällinen maaperä ja lauhkea ilmanala. Washington kehittyi, jouduttuaan erilleen Oregonista, varsin hitaasti; ja ensimmäiset uutisasukkaat siellä saivat pitkät ajat kärsiä paljon onnettomuutta indiaanien kautta, joita vastaan monta veristä ja katkeraa sotaa taisteltiin. Vasta viimeisinä 20 à 25 vuotena on Washington, joka v. 1889 otettiin valtioiden joukkoon, rivakkaammasti edistynyt, ja kaikkein viimeisenä aikana on tämä edistys ollut niin nopeaa, että valtio kyllä ennen pitkää on oleva rikkaimpia koko Unionissa. Kymmenen vuotta takap rin oli koko valtiossa tuskin muuta kuin yksi ainoa paikkakunta, j ka ansaitsi kaupungin nimeä ja jonka väkiluku oli yli tuhannen h ngen; nyt on siellä ainakin tusina semmoisia kaupunkeja ja niiden j ukossa kaksi, joiden väkiluku nousee kolmeenkymmeneen à neljäänkymmeneen tuhanteen, samalla kun koko valtion asukasluku v. 1890 oli noin kolmesataaviiskymmentä tuhatta valkoista ja kymmenkunta t hatta indiaania.

Washingtonin valtiossa on niin sanoaksemme kolme osaa, luetuna idästä länteen, ja kaikki nämä osat eroavat melkoisesti toinen t isestään sekä ilmanalan ja maaperän että muiden olojen puolesta. Itäinen osa ulottuu Idahon rajalla olevista, n. s. Coeur d'Alène-vuorista Columbia-jokeen asti lännessä. Keski-osa eli „Central“ Washington k y Columbia-joesta idässä Cascado-vuoriin lännessä, ja valtion länsiosa on näiden vu rien ja Tyvenen Meren välissä. Itä-osa on aalto-

maista heinä-aavikkomaata, joka ylenee kukkuloiksi ja vuoriksi idässä ja etelässä. Maaperä on mädännyttä tulenjälkeistä ainesta, joka muodostaa syvän kerroksen erinomaisen rikasta ruokamaata, niin että tämä osa valtiota itse teossa on paraimpia nisunviljelyspiiriä maan päällä. Ja ruokamaa-kerros on niin syvä, että nisua voi vuosi toisensa perästä viljellä samalla vainiolla ilman huomattavaa vähennystä saaduissa saadoissa. Sen ohessa ovat sateet tavallisesti aina kyllin riittäväiset, niin että maa voi antaa mitä rikkaimpia laihoja, ja ilmanala on niin lauhkea, että kaikellaisia hedelmiä käy viljellä, jopa persikoitakin muutamissa tienoin. Metsää on ylimalkain vähän, niin että itse taasangolla sitä on saatavana ainoastaan pitkin jokien rantoja, mutta vuoriseuduissa saadaan puu-ainetta huokealla ja helposti kyllä metsistä, joiden peitossa tavallisesti useimmat vuoret ovat. Joukko Columbian lisäjokia kastelee tätä valtion osaa, jonka parahimmat nisumaat ovat jokilaaksoissa, samalla kun heinä-aavikko yleensä on vuoden umpeen oivallisena laitumena niille suurille karjalaumoille, joita tällä alueella kasvatetaan. Talvella sataa, näet, harvoin niin paljon lunta, että se kokonaan peittäisi maan, ja jos joskus semmoista tapahtuu, niin pysyy lumi tavallisesti ainoastaan muutaman päivän, sillä Washingtonissa käy lämmin Chirrock-tuuli Tyvenestä merestä vielä palj a tuntuvammaksi kuin Montanassa ja Dakotassa. Semmoisissa oloissa kannattaa tietysti karjanhoito erinomattain hyvin, ja sentähden onkin tämä elinkeino kehittynyt tavattoman nopeasti itäisessä Washingtonissa, jonka ohessa samalla lampaan-hoito on päässyt hyvään vauhti'n vähävaraisempien maanviljelijöiden luona. Tämäkin maanviljelyksen haara on osoittanut kannattavansa erittäin hyvin, varsinkin vuori n läheisimmissä seuduissa, joissa lammasmaat saavat paraimman ja voimakkaimman laitumensa.

Vanhin ja ensiksi sekä tiheimmästi asuttu osa itäistä Washingtonia on n. s. Walla-Walla-senta, jossa maa on osoittanut olevansa erinomaisen rikasta. Tämä seutu on n. s. Sinivuorien juurella, ja si'nä risteilee jo tähän aikaan monta rautatielinjaa. Samaten on tämän seudun itäpuolella oleva n. s. Assotin-seutu, joka vasta myöhemmin on tullut asutuksi ja sentähden voi tarjota paljon enemm'n käyttämätöntä maata, samaa laatua kuin Walla-Walla-alue.

B'g-Bend-seutu, joka on Columbia-joen koukistumalla läntenä muodostuvassa maa polvekkeessa, on se osa valtiota, joka tähän aika n vetää uutisasukasten suurimman huomion puoleensa. Tätä aluetta on noin neljä miljoonaa acra, josta ainakin puolet on erinomaista pelto-

maata ja isoin osa toista puolta hyviä laitumia. Siirtolaisliike tähän alueeseen ja sen asuttuminen siihen on vasta äskettäin alkanut, jonka tähden myöskin vielä laiveita maa-aloja on käyttämättä. Nisun-viljelys on täälläkin pääasiana, mutta kaikki muutkin maanviljelyksen haarat ovat osoittaneet kannattavansa melkein yhtä hyvin, kun niitä on oikein hoidettu. Useat pienemmät kaupungit ja joukko hyviä teitä vaikuttavat että siirtolainen, jätettyänsä rautatien, voi verrattain helposti itse tutkia maa-oloja ja valita sopivan paikan „farmilleen“.

Palanse-seutu on pohjoseen Walla-Walla-alueesta Snake-joen pohjoispuolella ja ulottuu aina pohjoisen Idahon rajalle ja sen sisään. Tämä seutu on enimmäkseen kukkulain peitossa, ja sen läpi juoksee Palanse-joki. Erinomaista peltomaata on kaikkialla jokilaaksoissa ja alanteissa sekä kukkulain rinteillä, ja korkeimmalla oleva maa antaa oivallista laidunta. Tämäkin seutu on jotensakin uusi, ja siinä on vielä koko joukko käyttämätöntä, monenlaatuista maata siirtolaisia varten.

Sekä Homestead- ja Preemption- että Timberculture-lait — joista kerroimme puhuessamme Dakotasta — ovat voimassa itäisessä Washingtonissa, ja minkä nojalla hyvänsä voi uutisasukas saada maata. Mitä ennen olemme sanoneet pääoman tarpeellisuudesta uutta maata moukatessa, pitää paikkansa yhtä hyvin tähän osaan Washingtonia katsoen, — niin, jopa tavallaan enemmänkin; sillä matka sinne käy tietysti kalliimmaksi kuin matka lähempiin seutuihin, jonka ohessa työkalut ja muut semmoiset, joita maanviljelijä tarvitsee, yleensä ovat kalliimmassa hinnassa täällä äärimmäessä lännessä.

Keskimäinen Washington on valtion kuivin alue, joka jo siinäkin jyrkästi eroaa itäisistä ja läntisistä osista, että kaikkalainen maanviljelys siellä on melkein mahdotonta ilman kastelematta vainioita. Toinen eroitus on kesäisin hyvin lämpimässä ja vuoden umpeen hyvin kuivassa ilmanalassa, joka enemmän vivahtaa ilmanalaan muutamissa osissa Californiaa kuin lähiseutujen ilmanalaan. Tämän johdosta soveltuu maa erinomattain hyvin hedelmäin ja kasvaksien viljelykseen kaikkialla missä kastelemista voidaan aikaan-saada, sillä itsessään on maa erittäin hedelmällistä. Joukko suurempia ja pienempiä jokia, jotka lähtevät vuorisaiduista ja sentähden sisältävät vettä koko kesän, tekevät yleensä alankomaan kastelemisen helpoksi asiaksi. Jokilaaksoissa on siellä täällä rautatielinjojen läheisyydessä oivia maatiloja, joissa verraten pieneltä pinnanalta saadaan suuret sadot. Semmoiset sadot kuin 40 bushelia nisua acrelta eivät ole ensinkään harvinaiset,

ja se suuruus, minkä juurikasvit ja kasvakset saavuttavat, on niin uskomaton, ett'emme tahdo siitä puhuaakaan. Ken ei ole omin silmin semmoista nähnyt, saattaa, näet, tuskin uskoa mitä moisista asioista kerrotaan. Tämä maan suuri tuottamisvoima, kun se saa kylliksi vettä, vaikuttaa että maanviljelijät keskimäisen Washingtonin jokilaaksoissa yleensä tyytyvät pienempään pelto-alaan kuin muissa seuduissa. Neljäkymmentä acraa esim. on näillä tienoin varsin kaunis maatila, joka antaa omistajalleen aivan kylliksi tekemistä. Kastamiskanavat ovat pidettävät kunnossa, maa on hoidettava huolellisemmin voidakseen saattaa kaiken hedelmällisyytensä tuntuvaksi j. n. e., mutta palkinto ei myöskään jää tulematta. Tämmöinen maanviljelys keinotekoisella kastamisella on itse teossa vielä varsin uusi Amerikassa; mutta mitä enemmän tunnetuksi tulee kuinka turvallista ja sentähden juuri kannattavaa tällainen maanviljelys on, sitä enemmän myös maata kysytään ja halutaan kaikilla tienoilla, joissa sen viljelystä voi menestyksellä harjoittaa.

Keski-Washingtonissa on vielä hyvinkin paljon semmoista kas-tettavaa maata saatavana, kun vain mennään vähän etäämmälle rautateiltä; ja sentähden tulvailee sinne siirtolaisia joukottain, vaikka maa yleensä näyttää kuivalta ja epämiellyttävältä. Tässä valtion osassa on metsää ainoastaan vesistöjen varsilla ja vuorilla. „Desert-Land-laki“, josta tarkemmin kerroimme puhuessamme Dakotasta, on, kuten toisetkin ylempänä mainitut lait, voimassa tässäkin seudussa, jossa kuitenkin „Desert-Land-laki“ lienee mukavin uutisasukkaille. Hedelmällisimmät seudut tässä osassa valtiota lienevät Yakima- ja Kittitas-jokien laaksot, jonka ohessa pohjoseenpäin on seutuja, jotka vielä ovat melkein tuutemattomat, mutta joista on hyvää toivominen, maan laadusta ja yleisestä ulkonäöstä päättäen.

Hopea- ja vaski- sekä muita, halvempia malmeja on löydetty osittain suurin määrin Keski-Washingtonissa ja niinikään kultahiekkää muutamissa vesistöissä, mutta vielä ei ole mitään mainittavaa kaivosviljelystä sukeutunut. Samaten on kivihiiliä siellä täällä tavattu ja ruvettu viljeleämäänkin, vaikka enimmäkseen ainoastaan talon tarpeeksi tässä osassa valtiota. Etevin kaupunki Keski-Washingtonissa on North Yakima samannimisen joen laaksossa. Siinä on nyt noin kaksituhatta viisisataa asukasta, mutta kaupunki edistyy erittäin rivakasti, kuten kaikki kaupungit niissä valtion osissa, joihin siirtolaisia viime aikoina on alkanut tulvailla kosommalta. Lähinnä sitä on Ellensburgh ja sitten joukko pienempiä paikkakuntia.

Tällä haavaa enimmäen huomattu osa Washingtonin valtiota on kuitenkin läntisin osa, joka ulottuu Cascad-vuorilta mereen asti, käsittäen valtion omituisen rannikko-kaistaleen, tuon niin kuuluisaksi tulleen seudun Puget-salmen ympärillä. Koko tämä Washingtonin länsi-osa on sanottava yhtenäiseksi vuori- ja metsämaaksi taikka ehkä oikeammin ainoastaan metsämaaksi, sillä vuoretkin ovat suureksi osaksi metsän peitossa. Paitsi sitä että tämä metsä-alue on leveimpiä yhtenäisiä metsämaita maailmassa, on se vieläkin huomattava siinä kasvavan metsän laadun tähden. Californiassa on tosin tavattu yksinäisiä sekä korkeampia että paksumpia puita, mutta niin suurin määrin kuin Washingtonissa ei näitä melkein uskomattoman valtavia metsän-jättiläisiä ole missään. N. s. punamänty kasvaa kahdensadan viidenkymmenen jalan korkuiseksi, Douglas-kuusi on usein kaksisataa, valkoinen tammi seitsemänkymmentä jalkaa korkea, ja setripuita on hakattu, jotka ovat olleet satakaksikymmentä jalkaa pitkät ja yksikolmatta jalkaa läpimitaten, samalla kun runsaasti kyllä on runkoja, jotka ovat kuusi a kahdeksan jalkaa läpimitaten. Läntisen Washingtonin metsämaat voisivat itse teossa antaa tarvepuut kaikille maapallon maille pitkäksi aikaa, josta seikasta saattaa päättää että nämä metsävarat riittävät Amerikan tarpeisiin moneksi kymmeneksi, ellei vain moneks' sadaksikin vuodeksi.

Ilmanala on aina kostea ja lauhkea, niiden lämpimäin ja kosteiden tuulien johdosta, jotka puhaltavat Tyvenestä Merestä, missä tuo n. s. Japanilainen merivirta viiltää Washingtonin rannikkovesiä. Ja ilmanala se on, joka tekee tuon hedelmällisen maan kasvullisuuden niin erinomaisen voimakkaaksi. Sillä samalla kun tämä maa kantaa maailman parhimmimmat metsät, kasvattaa se myöskin rikkaimmat sadot kaikkialla missä sitä on perattu ja viljelty. Ensin tuli viljelykseen lukuisten jokilaaksojen maa, ja kun pian huomattiin kuinka äärettömän hedelmällistä se oli, ruvettiin koettamaan itse metsämaata läheisyydessä, josta puut oli hakattu pois. Tämä osoitti pian olevansa aivan yhtä rikasta ja hedelmällistä kuin aikaisemmin viljelty maa, ja silloin aljettiin perustaa maataloja kaikkialla, missä hirsimiehet olivat tehneet maanviljelys-kalujen käyttämisen mahdolliseksi. Tätä puuttomaksi karsitun metsämaan ottoa pelloksi kestää yhä vielä; mutta sen ohessa muuttaa näille tienoille jo tähän aikaan paljon ihmisiä, jotka asettuvat suorastaan keskelle metsää perataksaan itselleen maatilaa. Ja sadottain voi jo lukea niitä farmeja, joita sillä tavoin on moukattu jylhimpään metsään ja jotka vähitellen ovat moninkertaisesti palkinneet työmiehen vaivan. Mutta

tahdommepa myöskin tähän heti lisätä että tukalampaan yritykseen uutisasukas tuskin voi ryhtyä kuin metsäfarmin perkkaamiseen Washingtonissa. Metsä siellä on tuskin nimeksikään semmoista kuin mitä Euroopasta tullut siirtolainen ennen on nähnyt. Puut ovat niin tavattoman valtavat, niiden kannot ja juuret niin pahat perata pois ja pensastot niin pääsemättömän tiheet kaikkialla runkojen välissä, että ken ei ole ennen nähnyt semmoista metsää, tuskin voi ymmärtää kuinka ylipäätään on ensinkään mahdollista koskaan saada viljeltävää maata semmoisesta, missä makomaa metsää kasvaa. Vahvaa miestä kysytään, jos edes tynnyrinala on vuodessa perattava, kun hänen samalla täytyy hoitaa muita töitä uutismaallaan; ja ken elinajallaan tuolla korvessa ennättää saada valmiiksi kahtakymmentä tynnyrinalaa ilman maksettua apua, hän on jo harvinaisimpia poikkeuksia. Totta kyllä on ett'ei läntisessä Washingtonissa tarvitse kovan paljon maata elääkseen, vieläpä hyvinkin elääkseen; mutta siitä huolimatta tuskin kannattaa ryhtyä semmoiseen perkkaustyöhön niin kauvan kuin maata voi saada helpommalla tavalla.

Vielä löytyy läntisen Washingtonin etäisemmissä seuduissa joukko jokilaaksoja, joissa joutomaata on saatavana hyvinkin halvalla hinnalla, ja maata, joka ennen on kantanut metsää, saa myöskin ostaa. Suurta pinnanalaa, kuten sanottu, ei tarvita, ja rahoja voi kelpo työmies aina ansaita metsissä ja kaivoksissa niin paljon, että hän säästää kylliksi muutaman acren alan ostamista varten, jota hän sitten vähitellen voi laventaa. Maaperä täällä antaa niin hyvät sadot mistä hyvänsä, joka vain ei vaadi tavatonta lämmintä, että jo muutama acre elättää miehensä; ja jos hän silloin tyytyy sen ohessa tekemään työtä muille, niin hän kyllä voi vähitellen laventaa maanviljelystään, ryhtymättä itse tuohon raskaaseen ja tukalaan metsänperkkaus-työhön. Homestead- ja Preemption-lakien mukaan voi uutisasukas kyllä saada viljeltäväkseen maata läntisessä Washingtonissa, mutta saadakseen metsätöntä tai vähämetsäistä maata täytyy hänen joko mennä hyvin kauvas nyt enimmäen viljeltyistä seuduista tai maksaa jotenkin kallis hinta. Verraten maanhintoihin useissa muissa läntisissä valtioissa ovat läntisessä Washingtonissa käyvät hinnat melkoisen kalliit; mutta jos ottaa lukuun mitä farmin raataminen metsässä maksaa sekä tavattoman rikkaat sadot, niin ovat hinnat ennemmiin alemmat kuin ylempät maan todellista arvoa. Maanviljelys tässä osassa valtiota kannattaa erinomaisesti ja on sen ohessa, sopivan ilmanalan ja maaperän tähden, varmempaa kuin arvattavasti mikään muu maanviljelys

ilman keinotekoista kastamista; mutta täällä vielä enemmän kuin muualla täytyy uutisasukkaalla olla hieman rahavaroja, ell'ei hän tahdo tyytyä odottamaan suhteettomasti kauvan aikaa saadakseen nähdä työnsä hedelmiä. Ja sen ohessa on hänen — täällä enemmän kuin muualla — tutustuminen oloihin ja seudun maanviljelys-tapoihin, jos hän tahtoo olla jotensakin varma menestymisestään.

Kaikkia jyvälajeja viljellään menestyksellä läntisessä Washingtonissa, paitsi maissia ei, jota saadaan ainoastaan hyvin vähäsen. Kauvimpana pohjassa ei nisukaan ole erittäin antavaa semmoisina vuosina, jolloin sademäärä on tavattoman suuri ja lämpö sentähden riittämätön, mutta muuten on nisu pääasiallinen viljalaji. Ruista, kauraa ja ohraa viljellään niinikään, mutta kaikkein tuottaviinta on läntisessä Washingtonissa osoittanut olevansa humalan-viljelys ja sitä lähinnä nurmitähkiön eli timotein ja muiden ruoholajien viljelys. Muutamissa niistä laaksoista, jotka ulottuvat meren-rantaan asti, on humalan-viljelys melkein yksinomaisena maanviljelyksenä, ja monta on niitä, jotka ainoastaan sillä ovat rakentaneet varallisuutensa. Niillä pienillä maatiloilla, joita ylipäättään läntisessä Washintonissa on, viljellään rajoitetussa seudussa ylimalkain suurempi moninaisuus maanviljelys-tuotteita kuin mitä muuten on tapana, ja tämä tekee tietysti maanviljelyksen sitä tuottavammaksi, sillä kaikki semmoiset käyvät hyvin kaupaksi rannikon monissa kaupungeissa, joissa on paljon työväkeä ja suurta meriliikettä harjoitetaan. Niinpä esim. viljellään muutamilla farmeilla yksistään heiniä myytäväksi, toisilla yksistään maaperunoita ja muita juurihedelmiä, samalla kun vieläkin toiset ovat kokonaan antautuneet marjojen ja hedelmän y. m. s. viljelemiseen. Meijeriliikettä harjoitetaan niinikään muutamissa taloissa, etupäässä ruotsalaisissa, ja muut semmoiset kasvattavat enimmäkseen lypsy- ja siintökarjaa. Läntisen Washingtonin maanviljelijät harrastavat, kuten näemme, monta maanviljelyksen eri haaraa; ja kaikki saavat tuotteensa menemään kaupaksi, samalla kun maanviljelystuotteita vuosi vuodelta yhä enemmän kysytään ja halutaan, nopeasti edistyvien rannikkokaupunkien väestön lisääntyessä. Woisimme mainita sadottain maanviljelijöitä, sekä ruotsalaisia ja norjalaisia että suomalaisia, jotka näillä seuduilla ovat omilla ponnistuksillaan päässeet kunnioitettavaan varallisuuteen ainoastaan maanviljelyksen kautta, ja olemme puolestamme aivan vakuutetut siitä, että harvassa on Amerikassakin niitä sentuja, jotka tarjoovat uutisasukkaalle niin monta etua kuin juuri tämä valtio, — erittäinkin jos hänellä on hieman pääomaa alkaaksensa.

Tilaisuutta semmoisen pienen pohjarahaston kokoilemiseen tarjoo Washington onneksi myöskin, jonka johdosta tulokkaalla on se kaksinkertainen etu, että hän pari vuotta työtä tehdessään täällä myöskin oppii tuntemaan kaikki, mikä voi häntä hyödyttää kun hän itse tulee maanviljelijäksi. Noista valtavista metsistä olemme jo ennen puhuneet, ja koska nämä ylipäättään ovat kohtuullisen matkan päässä rann'olta, voi helposti ymmärtää että metsäteollisuutta harjoitetaan suuressa mitassa. Täällä on monen monta tilaisuutta työnansioon, ja pohjoismaalaisen on helpompi kuin kenenkään muun päästä semmoiseen, sillä hän on jo aikoja sitten tunnettu parahimpana metsätyöntekijänä mitä ylimalkain saada voidaan.

Toinen suuri teollisuus, joka myöskin edistymistään edistyy ja vuosi vuodelta vaatii yhä enemmän työväkeä, on kiivihilten murtaminen, joita löytyy ääretön paljous kaikkein parahinta lajia Cascadevuorten länsipuolella olevassa seudussa. Tähän aikaan murretaan noin miljoona tonsia vuodessa näillä tienoin ja viedään suurissa joukoissa San Franciscoon ja muihin paikkoihin Tyvenen Meren rannalla; jonka ohessa saanee otaksua että kivihiliä pian kyllä viedään laivoilla kaukaisempiin paikkakuntiin. Hiilikaivoksissakin työskentelee joukko pohjoismaalaisia, ja tässä, niinkuin metsätyöissäkin, on palkat yleensä varsin suuret.

Rautakaivoksia on niinkään hyvin lavealta näillä tienoin, ja muutamia niistä viljellään jo nyt. Ne antavat oivallista rautaa, jonka tähden — kun sekä kivi- että puuhiiliä samaten on runsaasti — arvelematta käy otaksua että rautateollisuus kerran on saava suuren merkityksen tässä valtiossa ja puolestaan vaikuttava kokonaisuuden kehitykseen. Jaloja metalleja, erittäinkin paljon kultaa, on niinkään Washingtonissa, ja monta muuta metallilajia, joita ei vielä ole ensinkään ruvettu viljelemään, mutta jotka kyllä aikanaan vetävät huomion puoleensa.

Ja ikääskuin täyttääkseen kukkuroilleen kaikkein niiden suurten etujen mittaa, jotka luonto on suonut Washingtonille, on se antanut valtiolle joukon niin oivallisia satamia kuin suinkin kenkään merimies toivoa voi. N. S. Puget Sound (= salmi), joka oikeastaan vain onkin valtava meren-lahti, ulottuu monta sataa engl. penikulmaa maan sisään, muodostaen joukon pienempiä lahdelmia, jotka ovat varsin syvävesiset ja siten hyvin sopivia satamoiksi. Tämä on verraton etu, sillä niin ollen saadaan valtion kaikki tuotteet mitä vähimmällä vaihalla ja kustannuksella laivoihin kauvemmas kuljetettaviksi. Jo nyt

on laivaliike Puget Sound'issa varsin suuri ja se lavenee vuosi vuodelta yhtä nopeaa kuin valtio yleensä kehittyy; mutta kuinka laveaksi se vastaisuudessa käynee, sitä ei vielä kenkään voi edes aavistaakaan. Mutta jos kerran maailmassa tulisi totentumaan tuo tuuma Atlantin ja Tyvenen Meren yhdistämisestä kanavan kautta, joka kaivettaisiin jostakin Keski-Amerikan paikasta läpi, silloin tuskin tulisi mitään rajaa Washingtonin valtion kehitykselle. Se saisi silloin enemmän kuin puolta lyhyemmän tien New-Yorkiin ja Eurooppaan viljalleen, metsätuotteilleen j. n. e. Miten käynee, niin on tämä valtio toivehikas tulevaisuuden maa, ja jos ylempänä viittaamamme mahdollisuus toteutuu, mikä on luultavaa kyllä, niin ei ole sitä seutua maan päällä, joka voisi tarjota likimäärinkään niin monta etua ja toivetta kuin Washington.

Etevimät kaupungit valtiossa ovat tätä nykyä: itäosassa Spokane Falls eli, kuten paikkakuntaa nykyään nimitetään, Spokane, joka sijaitsee samannimisen joen varrella eräällä paikalla, jossa tämä muodostaa valtavan vesiputouksen taikka oikeammin koko ryhmän putouksia, jotka antavat suurenlaatuisen ja huokean voiman kaikenkaltaisten tehtaiden käyttämistä varten. Tämän edullisen aseman johdosta ja itäisen Washingtonin avarain ja rikkaiden nisu-alueiden pääpaikkana vaurastuu Spokanen kaupunki erittäin rivakasti ja on epäilemättä kehittyvä arvattavasti tärkeimmäksi paikkakunnaksi tässä osassa Yhdys-Valtoja. Koko joukko pohjoismaalaisia on asettunut sekä itse kaupunkiin että sen lähiseutuun, ja näkyvät he yleensä tulevan hyvästi toimeen.

Keski-Washingtonissa ei ole mitään merkitykseltään huomattavampaa kaupunkia. Tärkeimmät olemme ylempänä maininneet; mutta valtion länsi-osassa on sen sijaan monta hyvinkin melkoista paikkakuntaa, joiden joukosta ovat etevimmät Seattle ja Tacorna nimiset kaupungit, joissa kummassakin on noin neljäkymmentä tuhatta asukasta. Molempiin on melkoiset joukot pohjalaisia majansa rakentanut sekä työmiehinä että ammattilaisina ja liikemiehinä, ja vaikeata lie-nee päättää kummallako noista nopeasti syntyneistä kaupungeista on mahtavampi tulevaisuus edessänsä. Molemmat sijaitsevat Puget Sound'in rannalla, molemmilla on oivalliset satamat, molemmat ovat suurenmoisen sahateollisuuden pääpaikkoja ja molemmat harjoittavat melkoista kauppaa, jonka ohessa kumpasenkin läheisyydessä on hedelmällisiä seutuja, jotka nekin hyvää vauhtia vaurastuvat.

Paitsi Seattlea ja Tacornaa on monta pienempää kaupunkia

Puget Sound'in rannoilla, ja melkein kaikilla on erittäin hyvät tulevaisuuden toiveet. Sahaliike ja muutamissa kalastus ovat pää-elinkeinoina, jonka ohessa monet sijaitsevat seuduissa, joista sopii odottaa suurta edistystä pellonviljelyksessä, karjanhoidossa j. n. e. Kalastus muutamissa osissa rannikkoa ja muutamissa Washingtonin joissa on t sin uusimpia elinkeinoja tuossa uudessa valtiossa, mutta samalla myöskin yksi niitä, jotka antavat toivoa erittäin paljon tulevaisuudesta.

Nojautuen siihen, mitä ylempänä olemme sanoneet, lausumme päätelmänämme että Washingtonin valtio tällä haavaa tarjoopi Amerikassa oleskeleville pohjolaisille ja Euroopasta vasta-saapuneille tulokkaille paremmat toiveet kuin mikään muu valtio, kun kaikki asiahaarat lukuun otetaan. Varsinkin työmiehet, joiden ensiksi täytyy säästää kokoon tarpeelliset varat omantakeisen toimen alkamista varten, voivat tässä valtiossa paremmin kuin muualla ponnistella kokoon poh'arahastonsa itse sillä seudulla, johon aikovat asettua — joka jo on verraton etu. Siihen tulee lisäksi että työmies vähin joka paikassa voi tavata jonkun maamiehensä, joka kai ainakin tahtoo auttaa häntä hyvällä neuvolla; ja lopuksi: häntä ei mikään rajoita työnsä ja vastaisen toimensa valitsemisessa, vaan voi hän antautua mihin hyvänsä useista erilaisista aloista ja askareista.

Monta kertaa estänee kai matkan pituus ja kalleus tulokasta laitemästä suoraa päätä tuohon uusimpaan tulevaisuuden maahan Amerikassa; mutta juuri sentähden ei olekkaan pelkäämistä että rynnäkö Washingtoniin yht'äkkiä käy niin valtavaksi, että työpalkat alentuisivat ja nutisasukkaiden tilaisuudet huokeahintaisen maan hankkimiseen loppuisivat. Moneksi vuodeksi vielä tulevat kyllä toiveet siellä olemaan yhtä hyvät kuin nyt, tulevatpa ehkä parantumaankin.

Oregon.

Oregonin valtio, jonka rajana pohjosesa on Washington, idässä Idaho, etälässä California ja lännessä Tyven Meri, on pinnanalaltaan n in 75,000 neliöpenikulmaa. Tärkeimmät kohdat sen historiasta olemme ylempänä, Washingtonista puhuessamme, maininneet; ja monessa muussakin suhteessa saa Oregonista sanoa melkein samaa kuin sen pohjoisesta naapurista. Väkiluvussa ovat nuo molemmat valtiot hyvin lähellä toisiaan, vaikka Washington jo on jättänyt Oregonin jalkeensa ja tähän aikaan ylipäättään edistyy rivakkaammasti kuin

vanhempi sisarvaltio. Tämä on kuitenkin tapahtunut vasta viime vuosina, sillä Oregonin viljelys ja asuttaminen alkoi paljoo aikaisemmin kuin Washingtonin ja kehittyi tukevasti, samalla kun pohjoisempaan asettui ainoastaan yksi ja toinen uutisasukas.

Ensimmäisen järjestetyn uutismaan nykyisessä Oregonin valtiossa perustivat Bostonin kauppioiden lähettämät henkilöt Columbia-joen suuhun ja antoivat sille nimeksi Astoria, muistoksi erälle osalliselle siinä kauppa-yhtiössä, jonka nämä liikemiehet olivat muodostaneet. Viljelys levisi sitten pitkin Columbia-jokea, jonka laaksoa jo aikaisin ruvettiin huomaamaan tavattoman hedelmällisen maaperänsä tähden. Monta muuta laaksoa Oregonin länsi-osassa joutui sitten vähitellen uutisasukkaiden viljelyksen alaiseksi, ja samassa määrässä kuin kertomukset uuden territorion hedelmällisyydestä ja lauhkeasta ilmanalasta tunkeusivat itäisiin valtioihin, kasvoi siirtolaisliike Oregoniin. Pysähdys tapahtui tässä, kun vuonna 1849 kultaa oli löydetty monissa paikoin Californiassa ja ihmisryntäys sinne alkoi. Myöskin nuo pitkäikäiset ja veriset indiaani-sodat vaikuttivat että Oregoniin pyrki-vien uutisasukkaiden luku joksikin aikaa vähentyi. Mutta indiaanit vähitelleen pakoitettiin alistumaan valkoisten alle ja kultakuume aset-tui. Silloin uuteen territorioon, jonka suuret luonnolliset apuvarat sill'aikaa olivat ehtineet tulla yhä enemmän tunnetuiksi, taasen rupesi vahvasti siirtymään ihmisiä, jotka eivät tulleet kullankaivamisella yht'äkkiä raappiaksensa kokoon rikkautta, vaan maan viljelemiselä ja muiden luonnon aarteiden käyttämisellä hankkiakseen vitkall's n-paa, mutta sen sijaan sitä turvallisempaa varallisuutta.

Näiden uusien seutujen edistyessä kehittyi eräs Oregon'lle omi-tuinen elinkeino, kunnes se nyt vetää voiton jokaisesta semmo's sta maan päällä, nimittäin lohen-kalastus Columbia-joessa. Joka k ä nousee lohi suunnattomissa joukoissa tätä jokea ylöspäin mennäks n kutupaikkoihinsa sen ylisillä tienoilla, ja jo tuo alkuperäinen indiaa i-väestö ymmärsi käyttää hyödykseen näitä rikkaita ravintovaroja. Valko-ihoiset eivät kalastaneet ainoastaan omaksi tarpeeksensa, vaan alkoivat jo aikaisin myöskin myydä kaloja muille tienoille; ja samassa mitassa kuin yhteys muun maailman kanssa on käynyt nopeammaksi, huokeammaksi ja paremmaksi, on myöskin kalastus Oregonissa vau-rastunut, niin että tällä haavaa monta kymmentä tuhatta ihmistä s itä saa ainoan elatuksensa. Näiden joukossa on niin paljon pohjolaisia, että esim. ruotsia puhuvat Suomalaiset ovat muodostaneet kokonaisia yhteiskuntia pariin eri paikkaan joen rannalla, ja niitä on kuitenkin

luvultaan vähemmän kuin Ruotsalaisia ja Norjalaisia Oregonissa. Saataapa sentähden olla syytä puhua vähän laveammalta näistä kalastuspaikoista.

Ennen harjoitettiin lohen-kalastusta vuoden umpeen Columbia-joessa ja niissä sen lisävesissä, joihin lohi nousee, mutta nyt kestää laillinen kalastusaika ainoastaan huhtikuun 1 p:stä elokuun 1 p:vään, eikä tänäkään aikana sallita mitään kalastusta sunnuntaisin, jotta edes osa kaloista pääsisi kutupaikoilleen. Suurin määrä lohia pyydetään joen laskupaikoilla, jossa kalastajat käyttävät veneitä ja verkkoja, ja nämä kalastajat ovat melkein kaikki joko pohjoismaalaisia taikka Italialaisia. Useilla on omat veneet, jotka verkkoineen ja muine kalustoineen maksavat neljä sataa dollaria kappale ja joita kutakin hoitaa kaksi miestä, kun toiset taasen käyttävät suurten säilytysfirmojen veneitä. Nämä vetävät silloin pois neljäkymmentä prosenttia kalan hinnasta, joka aina suoritetaan kappaleittain. Pienempiä kuin kymmenen poundin painavia kaloja ei oteta vastaan, mutta nämä ovatkin niin harvinaisia, että pyydettyjen lohien paino keskimäärin on 20 à 30 poundia, ja muutamat painavat jopa kahta vertaa enemmänkin.

Joensuusta ylöspäin harjoitetaan kalastusta toisin tavoin, joista seisovat verkot ja noutanveto ovat tärkeimmät. Yhteensä pyydetään pari miljoona lohta taikka enemmän joka vuosi Columbiassa ja sen sivujoissa. Suurin osa tästä suunnattomasta kalajoukosta sullotaan ilmanpitäviin läkkipönttöihin ja lähetetään kaikkiin maailman osiin, mutta osa pakataan jäähän ja pannaan menemään itäisiin valtioihin ja vieläkin osa säilytetään savutuksella, jonka ohessa tietysti melkoisen joukon käyttää tuoreeltaan Oregonin väestö. Paitsi lohia pyydetään jo tähän aikaan paljon sampia (*accipenser sturio*) Columbiajoen suussa ja sen ohessa erilaisia merikaloja. Vielä ei nämä muut kalastukset ole saavuttaneet mitään mainittavampaa kehityskantaa, mutta epäilemistä ei ensinkään ole että esim. sillin-kalastus, jota kalalajia on runsaasti pitkin Oregonin ja Washingtonin rannikkoja, kerran on kehittynyt hyvin tärkeäksi tulolähteeksi.

Toinen elinkeino, joka erittäinkin aikaisemmin suuressa määrässä on kehittänyt Oregonin varallisuutta, on hirsiteollisuus, sillä Oregon niinkuin Washingtonkin on läntiseltä osaltaan ennen kaikkea metsämaata. Cascade-vuoret jatkuvat etelään päin Oregonin läpi ja ovat siellä ylimalkain samaa luontoa kuin pohjosessa. Jo kauvan ennenkun Washingtonin metsävaroja käytettiin, oli sahateollisuus

saavuttanut mahtavan kehityskannan Oregonissa, ja monet Portlandin kaupungin miljoonan-omistajat saavat kiittää metsiä ainakin rikkauksiensa pohjarahasta. Eikä tämä teollisuus ole vielä läheskään sanonut viimeistä sanaansa, — päinvastoin. Kaikesta päättäen on saha-teollisuus sekä Oregonissa että Washingtonissa vielä tuleva paljoa suuremmaksi ja tuottavammaksi kuin tähän aikaan.

Myöskin metalleja on Oregonilla useissa vuorissaan, vaikka vielä ei ole ruvettu suuremmassa määrässä viljelemään muita kuin kultaja hopeamalmeja. Kultaa on monissa paikoin ja monta kaivosta on viime aikoina avattu ja viljellään hyvällä voitolla. Vaskea on myöskin löydetty, mutta mitään mainittavaa vaskikaivosviljelystä ei harjoiteta, — yhtävähän kuin rautamalmin murtamista. Ainoastaan yhtä rautamalmpiiriä viljellään huomattavammassa mitassa ja tuskin myöskään muuta kuin yhtä kivihiili-tannerta, vaikka murrosta vähemmässä määrässä ehkä harjoitetaan muissakin paikoissa. Kaikista näistä teollisuuksista sopii kuitenkin odottaa parempaa kehitystä läheisessä tulevaisuudessa.

Vastaiseksi on kuitenkin maanviljelys pää-elinkeinona Oregonissa. Sen tuotanto nousee arvossa melkein kahta vertaa suuremmaksi kuin kaikkien muiden teollisuuksien tuotteet yhteensä, eikä kuitenkaan tämä elinkeinon haara vielä ole läheskään kehittynyt täyteen voimaansa. Oregonissakin ovat valtion eri osat, luettuna idästä länteen, hyvin erilaisessa määrässä soveliaat pellonviljelykseen. Kauvimpana idässä, pitkin itse itäistä rajaa, juoksee melkoinen joki, Snake River, jonka laaksossa maanviljelystä voi menestyksellä harjoittaa, ja samaten myöskin useissa niissä alangoissa, joiden läpi Snake-joen lisävedet viirtaavat; mutta nämä tienoot ovat kovin autiot ja enimmäkseen sopivien kulkuneuvojen puutteessa, jonka ohessa vallitseva kuumuus on niin kova, että maanviljelystä ilman kastamista ei voi ajatellakaan. Karjanhoidolle sopii sitä vastoin varsin hyvin avarat alat tässä valtion osassa, kaikkialla kasvavan, kestävän ja erittäin ravitsevan „bunch-ruohon“ tähden.

Lähinnä tätä itäistä osaa tulee avara seutu, joka länteenpäin ulottuu aina Cascade-vuoriselänten juurelle saakka ja muodostaa eteläisessä ja suurimmassa osassaan melkein täydellisen erämaan. Ne joet ja purot, joita tällä alueella löytyy, eivät juokse ulos mereen, vaan virtaavat yhteen pieniin järviin, jotka ovat aivan umpinaiset. Vesi näissä järvissä on sentähden suolan- ja alkalin-sekais a eikä kelpaa juomaksi ihmisille eikä eläimille; ja maa, jota ikuinen kuivuus

rasittaa, kasvattaa tuskin mitään muuta kuin „sage“-pensaita, joista hyöty on melkein yhtä mitätön kuin tuosta suolansekaisesta vedestä. Se on tämä varsin epämiellyttävää seutua, jossa ei mikään viljelys voi viihtyä. Vasta kauvempana pohjoseen päin, jossa tätä Oregonin keski-osaa kastelevat useat Columbia-joen lisävedet, käypi se sopivammaksi viljelykselle, ainakin jokilaaksojen läheisyydessä, jossa saadaan vettä kastamis-tarpeisiin, sillä hävittävä kuivuus tekee täälläkin kaiken muunkaltaisen maanviljelyksen mahdottomaksi. Mutta missä vettä on saatavana, voipi maa antaa erinomattain runsaita laihoja, sillä itsessään on maaperä tavattoman rikasta. Koko keskinen Oregon osoittaa selviä jälkiä siitä, että sen maa muinoin on ollut tulenperäisten voimain vallassa, jonka johdosta maaperä suurimmaksi osaksi onkin ravettuneita kivilajia; ja se toisin sanoin merkitsee että maassa on tavattoman runsaasti semmoisia aineksia, joita kasvi tarvitsee ravinnokseen. Nämä ravinto-aineet kaipaavat ainoastaan vettä päästäkseen siihen tilaan, että kasvit voivat niitä käyttää hyödykseen.

Jokilaaket itäisessä Oregonissa ovat ylimalkain metsän peitossa lähinnä vesistöjä, ja vuorisenduissa on runsaasti kaikenlaisia hirsipuita. Tämä on sanottava erittäinkin Cascade-vuorista, jotka ovat keskisen ja läntisen Oregonin rajana. Jo niiden itäisilläkin rinteillä — jossa sadetta vielä tulee liian vähäsen maanviljelyksen kostumiseksi muualla kuin vesistöjen läheisyydessä — on metsää jokseenkin runsaasti; ja päästyämme niiden korkeimman harjan toiselle puolelle, alkaa metsäseutu, joka on melkein yhtä suurenlaatuinen kuin Washingtonin länsiosan metsät, vaikkoi niin avara pinnanalaltaan. Cascade-vuoret näkyvät ikäskuin keräilevän haltuunsa kaikki kosteat merituulet, tihentävän ne ja muuttavan sateeksi, joka vaikuttaa että kasvullisuus näiden vuorten ja rannikon välisellä alueella on niin runsas. Tämä osa valtiota onkin oikeastaan sen ainoa viljelty ja asuttu osa, ja siellä on maanviljelys hyvin etevällä kannalla, antaen satoja, jotka ovat tehneet Oregonin tunnetuksi erittäin edullisena valtiona maanviljelijöille.

Jokilaaksot olivat Oregonissakin ne seudut, jotka ensiksi saatettiin viljelykseen, ja ovat vieläkin valtion tibeimmästi asutut tienoot. Etupäässä on Willamethe-joen laakso vetänyt maanviljelyksen puolelensa, ja vielä tänä päivänäkin asuu noin kolmas-osa Oregonin koko väestöstä pitkin tämän joen rantoja. Erittäin viljava ja helposti muokattu maa, ilman pahempaa metsää, mutta kylliksi puiseva farmariin tarpeisiin, riittävät sateet ja lauhkea ilmanala ovat tämän seudun etevimmät tunnusmerkit, tämän seudun, jossa kaikki maan antimet.

joita ylipäättään lauhkeassa ilmanalassa voidaan viljellä, ovat tavattoman runsaat ja harvinaisen hyvää laatua. Nisu on päänviljana, maissia viljellään oikeastaan vain omaksi tarpeeksi ja sen ohessa ohraa, kauraa, pellavaa ja kaikenlaisia juurihedelmiä sekä kasvaksia. Varsinkin juurihedelmät ja kasvakset sekä puuhedelmät saavuttavat läntisessä Oregonissa kehityksen, jolle harvat muut seudut maan päällä vertoja vetävät; ja tämä vaikuttaa että hyvin pieni maanala tarvitaan farmia varten. Ennen aikaan jakeli kuitenkin valtion hallitus maata kovin anteliaasti, niin että jokainen uutisasukas sai 640 acra ilmaiseksi; ja seuraus siitä on että laveita aloja viljelemätöntä maata vielä on saatavana, mutta kun nämä ovat rahamiesten hallussa, jotka odottelevat niiden arvon nousemista, niin voivat nyt enää ainoastaan semmoiset, joilla on rahaa runsaasti, päästä maanviljelijöiksi Willamethelaaksossa tai muissa läntisen Oregonin seuduissa, joissa maanviljelijälle edullisimmat olosuhteet vallitsevat. Mutta ken tahtoo matkustaa Oregoniin tullakseen farmariksi eikä kammoksu työtä, hän saattaa varsin varmaan parissa kolmessa vuodessa säästää talteen kylliksi ostaakseen pienen maapalan alkuun päästäksensä, ja sitten on se kyllä etupäässä hänen itsensä ja hänen työkykynsä vallassa pääseekö hän varallisuuteen vai ei, sillä edullisemmissä olosuhteissa saa hän tuskin missään muualla työskennellä. Maa on tosin jokseenkin kalliissa hinnassa, verraten mouiin muihin valtioihin, mutta se sato, minkä se antaa läntisen Oregonin viljavissa laaksoissa, on toiselta puolen niin paljon runsaampi kuin muualla, että ostajan helposti kannattaa maksaa vähän enemmän.

Melkein samaa kuin Willamethelaaksosta sopii sanoa monesta muusta semmoisesta seudusta. Muutamissa niistä ei maaperä ole aivan yhtä hyvää, ei ainakaan kaikkialla, toiset taasen ovat paksumman metsän peitossa ja sen johdosta vaikeammat viljellä; mutta kaikissa Länsi-Oregonin jokilaaksoissa on kosolta erinomaista viljelysmaata ja kaikissa on ilmanala tavattoman edullinen, jonka ohessa suurimmassa osassa niitä on hyvät kulkuneuvot ja sopivat myyntipaikat kaikenlaisille maanviljelys-tuotteille. Tämän, Oregonin valtiosta tekemämme kertomuksen alussa mainitut teollisuudet tarjoovat monta erinkaltaista tilaisuutta hyvään työnansioon ja kaikki ovat kerrassaankin niin rikkaan vaurastuksen vauhdissa, ett'ei ens' hädässä tarvitse pelätä mitään työvoimain liiallisuutta, jonka tähden myöskin jokainen kelpollinen työmies voi ponnistella kokoon pohjarahansa itse sen seudun sisäpuolella, johon hän sittemmin aikoo maanviljelijänä asettua. Sa

dottain pohjoismaalaisten omaamia farmeja on tällä hetkellä Oregonin valtiossa, joiden omistajat ovat alkaneet juuri tässä mainitulla tavalla, ja hyvinkin monta niistä on päässyt varsin kunnioitettavalle varallisuuden kannalle, muutamat jopa semmoisellekin, jota Euroopassa jo sanottaisiin rikkaudeksi.

Etevin kaupunki Oregonissa on Portland, joka sijaitsee molemmin puolin Willamethe-jokea, kaksitoista penikulmaa eteläänpäin tämän laskusta Columbiaan. Kaupunki lukee ensimmäisen alkuperänsä vuodesta 1843, mutta vasta 1850-luvulla, sittenkun kullan löytö oli houkuttellut suuret ihmisparvet Californiaan, alkoi Portland saada suuremman merkityksen vientipaikkana kaikenlaisille ravinto-aineille, jommoisia California silloin vielä synnytti tuskin nimeksikään. Sittemmin on kaupunki tasaisesti edistynyt, jos ei ota lukuun pari tukalaa liikepulaa, ja on nyt kuudenkymmenen à seitsemänkymmenen tuhannen asukkaansa kanssa mahtavin kaupunki Tyvenen meren rannalla, lähinnä San Franciscon perästä. Aina Portlandiin saakka pääsevät laivat pitkin Columbia-jokea, jonka tähden kaupunki onkin säilyttänyt asemansa Oregonin etevimpänä vientipaikkana ja kauppakaupunkina. Kaikkein viimeisinä vuosina on sen kehitys ollut erinomattain nopea, ja luultavaa on että Portland vielä monta vuotta on kasvava samalla rivakalla vauhdilla

Lähinnä Portlandin perästä on Baker City, valtion itäisimmässä osassa, ainoastaan viisikymmentä engl. penikulmaa Idahon rajalta, tätä nykyä rivakkaimmin edistynvä kaupunki Oregonissa. Baker City on kaupunkina ainoastaan muutaman vuoden vanha, mutta se on saavuttanut kunnioitettavan aseman sekä väkiluvun että rikkauden puolesta niiden runsaiden jalo-metallivarojen johdosta, joita löytyy sen ympäristössä. Samalla on Powder-joen laaksossa, jossa Baker City sijaitsee, ruvettu harjoittamaan maanviljelystä yhä suuremmissa määrässä, enimmiten kuitenkin kastamiskeinolla, ja on huomattu sen kannattavan erinomaisesti hyvin, kun kaikkia maanviljelystuotteita saadaan niin helposti ja hyvällä voitolla myydyksi kaivospiirissä.

Astoria, Columbia-joen suussa, on vanhin Oregonin kaupungeista. Se perustettiin jo vuonna 1811 ja on siitä saakka ollut valtion kalastusliikkeen pääpaikkana. Siinä on koko kaksikymmentä kalansäilytyslaitosta, ja nämä lähettävät vuosittain säilytyslohia kolmen miljoonan dollarin arvosta ulos maailmaan.

Oregon City, joka sijaitsee Willamethe-joen muodostamien vesiputousten partailla. Salem, joka on valtion pääkaupunki, Albany, Co-

wallis, Eugene City, The Dalles, Pendleton ovat kaikki huomattavia kaupunkoja ja vaurastuvat hyvää vauhtia, tarjoten kaikenlaisia työn-ansion tilaisuuksia vahvoille kelpo miehille.

Oregon, jonka väkiluku nyt jo nousee päälle kolmensadan tuhanen hengen ja joka vuodesta 1859 asti on ollut itsenäisenä valtiona, kärsi pitkällistä häiriötä kehityksessään kauhean katkerain indiaanisotien kautta, joissa erittäinkin Modac-indiaanit osoittivat urhoollisuutta ja vihaa valko-ihoisia vastaan. Tähän aikaan on valtiossa jälellä ainoastaan muutama tuhatmäärä punanahkoja, ja nämä olostelevat n. s. reservationeilla, s. o. mailla, jotka on otettu erilleen viljelyksestä ja asuttamisesta yksinomaan heitä varten. Jokaisessa reservationissa on sotaväkeä valvomassa järjestyksen pysyttämistä, jonka tähden ei enää ole mitään peljättävää harvalukuisten indiaanien puolelta.

Useat rautatie-yhtiöt omistavat vielä isoja maa-aloja Oregonissa ja myyvät niitä hyvinkin huokeista hinnoista. Osa näitä aloja on valtion itäisimmässä osassa, jossa, kuten jo mainittiin, kastelemisella harjoitettu maanviljelys on yhä enemmän leviämässä. Läntisessä Oregonissa sitä vastoin on huokeahintaista maata saatavana ainoastaan muutamissa jokilaaksoissa lähimpänä rannikkoa. Maaperä siellä on tosin erinomaista ja ilmanala hyvin edullinen, mutta näihin pieniin laaksoihin on vallan vaikea päästä; niihin ei mene rautateitä eikä liioin tulle lähimmässä tulevaisuudessa menemään, eikä niissä myöskään ole sopivia satamia tai laivojen laskupaikkoja, jonka tähden niitä ei käy kehua soveliaiksi seuduiksi uutisasukkaille. Mitkä osat tätä valtiota arvelemme sopivimmiksi näille, selvenee siitä, mitä olemme ennen sanoneet, jonka nojalla myöskin lausumme sen vakuutuksemme, että Oregonin valtiolla vielä on mahtava tulevaisuus odotettavana.

I d a h o.

Idaho on jylhimpiä, vähimmin asuttuja ja vähimmin tunnettuja luoteisista valtioista. Sen rajana on etelässä Newada ja Utah, idässä Wyoming ja Montana, pohjassa brittiläinen Columbia sekä lännessä Washington ja Oregon. Sen pinnanala on koko 80 à 90 tuhatta neliöpenikulmaa, mutta väkiluku hyvin vähäinen, nim. keskimäärin noin yksi henkilö neliöpenikulmaa kohden.

Kauvimpana pohjassa on Idahon maaperä osaksi varsin hedelmällistä ja sen luonto hyvin vaihtelevaa: korkeita vuoria runsaan metsäkasvullisuuden peitossa, kauniita, kalarikkaita järviä ja vuorien

ja kunnahien välillä laakso-alankoja, joissa maaperä on hyvää ja ilmanala lauhkea, siihen kun lämmin Tyvenen Meren tuuli vaikuttaa. Kahteen viimeiseen vuoteen saakka vallitsivat Indiaanit häiritsemättä tätä osaa valtiota; mutta nyt käy varsin vilkas siirtolaisliike näille seuduille, jossa maanviljelys näkyy kannattavan hyvin ja kaikki pohjoismaissa tavalliset viljalajit viihtyvän mainiosti. Ell'ei jotkut aivan erityiset vastukset kohtaa ensimmäisiä uutisasukkaita, jotka nyt ovat rakentaneet majansa tuonne erämaan korpeen, niin on hyvin luultavaa että tämä osa Idahoa muutaman vuoden kuluttua on oleva sen tiheimmästi asuttu ja paraimmasti viljelty osa, sillä vielä on maata siellä saatavana mitä paraimmilla ehdoilla eikä matka rautatiellekään ole niin sanottavan pitkä. Sen ohessa on myöskin kaivosteollisuus juuri niillä tienoin ruvennut herättämään enemmän huomiota, niin että myyntipaikkoja maanviljelyksen tuotteille syntyy samassa määrässä kuin tämä kehittyi.

Kaivosteollisuus se muuten on, josta Idahon alkava kehitys johdetaan. Vuoteen 1863 saakka oli nykyinen valtio ainoastaan osana Oregonista, mutta lohkaistiin siitä silloin eri territorioksi, ja vähää myöhemmin ruvettiin huomaamaan että Idahon vuorissa oli melkoiset joukot kultaa, hopeaa, vaskea ja lyijyä, eikä enemmän tarvittukaan ihmisten houkuttelemiseksi noihin jylhiin erämaihin. Viitenäkolmatta vuotena 1862:sta 1889:ään tuottivat Idahon kaivokset metalleja sadanviidenkymmenenseitsemän miljoonan dollarin arvosta, ja sill'aikaa nousi sen väkiluku päälle kahdeksankymmenen tuhannen, niin että kongressi näki paraaksi suostua sen anomukseen päästä valtioksi Unioniin, johon Idaho siis astui jäseneksi v. 1890.

Viime aikoina on osittain ruvettu käyttämään hyödyksi myöskin rikkaita metsävaroja muutamissa osissa Idahon vuoriseutuja, ja samaan aikaan on karjan kasvattaminen valtion keski-osissa alkanut päästä vauhtiin. Noin kolmekolmatta tuhatta neliöpenikulmaa Idahon koko alueesta arvellaan soveliaaksi karjanhoidolle; neljäkymmentä tuhatta neliöpenikulmaa on vuori- ja metsämaita sekä vähän päälle kaksikymmentä tuhatta neliöpenikulmaa todellista erämaata, jossa ei mikään voi viihtyä eikä elää muu kuin n. s. sagepensas, kalkkakäärme ja aavikkokoiria. Idahon kaikkein eteläisimpään osaan, lähinnä Utah'n rajaa, on viime vuosina mormoneja asettanut pitkin joenvarsia ja ruvennut käyttämään näiden vettä maan kastelemiseen, joka siten on pakottettu antamaan heille rikkaita satoja. Ainoastaan muutamissa vuoriseutujen osissa, joissa sateet ovat runsaammat, sekä jo mainitussa

pohjoisimmassa piirissa kannattaa maanviljelys ilman kastamiskeinoja, mutta muissa osissa valtiota tarvitaan sitä välttämättömästi, jos satoa mielitään.

Willistä riistasta on puhvelit, joita täällä ennen aikaan oli ääretömät laumat, kokonaan hävitetty ja hirvet (*cervus alces*) niinkään, mutta Wajaiti-hirviä ja muita pienempiä hirvilajia, monenlaisia karhuja, antiloopeja kosolta ja syötäviä lintuja löytyy vielä jokseenkin runsaasti, varsinkin vuorilla, jonka tähden Idaho muutamilla tienoin onkin oikea metsästäjäin paratiisi. Indiaaneja on vielä kuudentuhannen paikoille tässä valtiossa, useimmat asuskelevina määrättyissä reservationeissa, mutta toiset kiertelevinä ympäri pienemmissä joukoissa, jotka elättävät itsensä enimmäkseen metsästyksellä ja kalastamisella.

Etevimät kaupungit ovat Malade, Boisé, joka on valtion pääkaupunki, Idaho, Buenavista ja Silver City, mutta ne ovat kaikki pieniä, vähäpätöisiä kaupunkeja, joiden olo kokonaan on yhden tai useamman lähellä olevan kaivoksen vallassa. Omituisuutena Idaholle on mainittava että valtio on yksi niitä, jotka ovat omaksuneet lain kahdeksan tunnin työpäivästä, tuo päämaali, johon päin työväki kaikkialla maailmassa meidän päivinämme ponnistaa, mutta joka luultavasti on saatava heille monet vaivat ja monet taistelut, ennenkun se kaikkialla on saavutettu.

Siirtolaisille Euroopasta ei Idaho ylipäätään tarjoa vallan suuria houkutuksia. Kelvolliset kaivosmiehet saavat siellä leipänsä, kun ei vain niitä tulvaile sinne liian paljon, sillä niiden työala on tietysti rajoitettu. Toimekkaat maanviljelijät ja hirsimiehet saattavat niinkään tulla hyvinkin toimeen. Maata on vielä monella haaralla saatavissa homestead-lain mukaan. Sitä myyvät huokeasta hinnasta ja helpoilla ehdoilla rautatie-yhtiöt, joilla on monta miljoonaa acra tässä valtiossa. Monet, jopa useimmatkin seudut Idahon pohjoisessakin osassa ovat vielä täydellisiä erämaita, jossa uutisasukas tosiaan ens' aluksi saa viettää yksinäistä ja kolkkoa elämää; mutta paljoa ennen työaikansa loputtua voi hän laskea viljelyksen edenneen hänen luoksansa ja saattaneen hänet uudestaan yhteyteen muiden ihmisten kanssa. Ja kun tämä on tapahtunut, muuttuukin kerrassaan koko se työ, jonka hän on farmiinsa pannut, pääomaksi, joka minä päivänä hyvänsä voidaan rahaksi vaihtaa, ell'ei hän pidä parempana nauttia sitä itse kaikessa rauhassa, katsellen miten tuo entinen erämaa vähitellen versoo säädystyneeksi seuduksi.

Myöskin etelämpänä on Idahon valtiossa avarat alat viljelemätöntä maata niissä piireissä, joissa kastamista tarvitaan; mutta sielläkin on helpoimmasti saatava ja huokeahintaisin maa kaukana kulku-teiltä, kuten tietysti asian laita on kaikkialla meidän päivinä. Mieluisimmat paikat on kaikki viety, ja viimeiksi saapuneet tulokkaat saavat sentähden siirtyä kauvemmas pois päin.

W y o m i n g.

Tämän valtion rajana on lännessä Utah, Idaho ja Montana; pohjosessa Montana, idässä Dakota ja Nebraska sekä etelässä Colorado ja osa Utah'a. Se yhdistettiin heinäkuussa 1890 Unioniin. Valtava on se pinnanala, jonka Wyoming käsittää, nim. 97,800 neliöpenikulmaa; mutta väkiluku on vielä pienempi kuin Idahossa eikä nouse enempään kuin vähän päälle kuudenkymmenen tuhannen hengen. Uusi valtio on kauttaaltaan vuorimaata, jonka alin osa ei ole alempana kuin viisituhatta jalkaa yli merenpinnan, kun sitä vastoin korkein on kahta vertaa korkeammalla ja muutamat vuorihuiput kohoavat kolme-toista tuhatta jalkaa meren yli. Eri vuorimuodostumain välillä on ylänköjä, jotka itään päin kallistuvat alas suurille heinä-aavikoille ja pohjoisessa vaihtuvat tuohon jylhä-louhikkoiseen vuorimaahan lähinnä Montanan rajaa ja sen alueen sisäpuolella, joka on lohkaistu erilleen n. s. Yellowstonen kansallispuistoa varten.

Jo tämäkin epätäydellinen viittaus Wyomingin luonnosta antaa lukijan päättää että tämä valtio ylimalkain ei sovi järjestettyyn pelonviljelykseen, jota myöskin sen kovin kuiva ilmanala ehkäisee. Ainoastaan vuoriseuduissa, joissa lukuisat vesistöt tarjoovat tilaisuutta maan kastelemiseen, kannattaa maanviljelys; mutta niin kuiva on ilmanala ja niin valtava on sen johdosta veden haihtuminen, että useat niistä joista, jotka ylisemmässä juoksussaan varsinaisten vuoriseutujen läpi vuoden umpeen pitävät kylliksi vettä, tultuaan ulos ylänne-tasangoille kuivuvat kuivumistaan, kunnes niissä kesällä ei enää ole vettä ollenkaan. Valtion koko itä-osassa on tuo länteen päin ylenevä maa ruohon peitossa, mutta metsää siltä puuttuu. Länne-pänä alkaa tienoo, jossa muita kasvia ei viihdy kuin n. s. sagepensas, joka ei hyödytä elävää olentoa, ja vasta vuoriseuduissa astuu esiin metsakasvullisuus, joka siellä paikka paikoin on varsin rikastakin.

Valtion itä-osassa, kuten läheisissä osissa Nebraskaa ja South Dakota, harjoitetaan hyvinkin suurenlaatuista karjanhoitoa, joka on

kannattanut aivan erinomaisesti hyvin ja ollut perustuksena useampaan kuin yhteen suureen amerikalaiseen rikkauteen. Runsas luonnollinen ruuhokasvu ja kuiva ilmanala, joka vaikuttaa että lumisade talvisin harvoin on kylliksi vahva estämään karjaa löytämästä ravintoa, ovat aivan tavattomassa määrässä edistäneet karjan-kasvattamisen kehitystä, niin että tämä elinkeino itse teossa on Wyomingissa käynyt mahtavammaksi kuin missään muussa valtiossa, kun väkiluvun-suhteet otetaan huomioon.

Paitsi maanviljelyksellä on kaivosteollisuudellakin jonkinmoinen merkitys Wyomingissa. Kulta- ja hopea-kaivoksia viljellään eri osissa valtiota, vaikk'ei yleensä missään suuremmassa mitassa; mutta useissa paikkakunnissa on hiilikaivoksia, jotka ovat kaikkein parahimpaa laatua ja, kuten näyttää, tyhjentyvät varojensa puolesta. Vasta viime vuosina on keinotekoisella kastamisella harjoitettu maanviljelys hieman ruvennut kehittymään, ja koska maa on osoittanut olevansa erittäin hedelmällistä, on joteskin varmaa että pian kyllä kaikkalainen maa, jota voidaan kastella, tulee saatettavaksi viljelykseen, sillä Wyomingissa, kuten kaikkialla, missä tätä viljelystapaa on koitettu, on se osoittanut olevansa varmin ja sentähden ajan pitkään kannattavin kaikista maanviljelys-tavoista. Yleensä tuntevat pohjasta tulleet siirtolaiset vielä aivan liian vähäsen tänkaltaista maanviljelystä ja arvelevat sitä sentähden tavallisesti kovin vaikeaksi, vältellen sitten kaikkia semmoisia seutuja, joissa he kuulevat vesijohtojen perustamista tarvittavan peltomaan kastelemiseen. Mutta jos he näkisivät kuinka yksinkertaiset nämä vesijohdot itse teossa ovat ja tietäisivät minkälaisia satoja maa kykenee antamaan niissä seuduissa, jossa kastamista tarvitaan, niin on hyvin luultavaa että he pian kyllä kokisivat etupäässä saada juuri semmoista marua. Tavallises i on vesijohtona vain oja, jonka koko joukko maanviljelijöitä kaivaa yhteisesti ja josta pienempiä ojia eli ränniä johdetaan kunkin vainiolle. Kun oja tulee johonkin syvänteesen maassa, pieneen alankoo i tai semmoiseen, saatetaan se siitä poikki puurännin kautta, jolloin on huomattava että kaltevuus tulee sama kuin ojan muissa osissa ikä tätä kaltevuutta koskaan tehdä suuremmaksi kuin mitä välttämät ömästi tarvitaan veden juoksemiseen. Monta kymmentuhatta a rea maata eri osi a Yhdys-Valtoja kastellaan nyt tällä tavoi i, ja j ka vuodelta, j ka menee, valloitetaan kastelemisen kautta uu ia er"mai a viljelykselle. Mutta sil ä emme suinkaan tahdo sanoneeksi ttä Wy - ming muka ol'si soveliain seutu ni'llekään, jotka aikovat rylty t -

laiseen maanviljelykseen. Monessa muussa valtiossa on äärettömät alat semmoista maata, kuten ennen olemme huomauttaneet, ja muutamissa niistä ovat suuret yhtiöt ottaneet kastamistoimen haltuunsa. Nämä yhtiöt ovat ostaneet laveita aloja tuosta kuivasta, hedelmättömästä maasta, ovat perustaneet kokonaisia kanavistoja johtaakseen vettä tiluksilleen ja myyvät sitten maansa pienemmissä osuuksissa farmareille, jotka samassa saavat oikeuden käyttää kastamiskanavia siinä määrässä kuin heidän osuutensa vaatii.

Wyomingissäkin on viime vuosina ainakin pari semmoista kastamistointia saatu aikaan, niin että farmarit, joilla on edes vähänkään liikepääomaa, siellä voivat saada sekä maata että vettä, hinnoilla, joita täytyy pitää huokeina, kun ottaa huomioon kuinka varmoja ja rikkaita satoja semmoinen maa antaa. Mutta sen, jolla ei ole mitään alkupääomaa ensinkään, ei kannata lähteä Wyomingiin, sillä tilaisuutta työnansioon niille, joiden ensiksi täytyy säästää kokoon pohjarahansa, on siellä hyvin harvassa.

Colorado.

Toinen varsinainen vuorivaltio on Colorado. Sen itä- ja länsiosat ovat valtavia ylännetasankoja, jotka vähitellen kohoovat yhä korkeammalle, kunnes vaihtuvat lähinnä vuoria oleviin kukkulamuodostumiin. Muinoin mainittiin koko sitä aluetta, jossa Colorado ja muut sen naapurivaltiot sijaitsevat, yhteisellä nimellä „suureksi Amerikan erämaaksi“, josta oikeastaan ei tiedetty mitään, mutta arveltiin ett'ei siellä asu muita kuin muka peto-eläimiä ja vielä petomaisempia indiaaneja. Valtion pinnanala on 103,477 neliöpenikulmaa ja sen väkiluku vähän päälle neljäsataa tuhatta henkeä.

Jo 15 sataluvulla sanotaan pari eri espanjalaista retkikuntaa tunkeutuneen niin kauvas pohjoseen Mexikosta, että olivat tulleet nykyisen Colorado valtion sisäpuolelle, mutta vasta v. 1806 tutkittiin aluetta jokseenkin perinpohjaisesti, vaikka jo aikaisemmin pari ranskalaisa retkikuntaa New-Orleans'ista oli siellä käynyt. Myöhemmät tutkimukset osoittivat että voitiin tunkeutua niiden ennen ihan pääsemättömiksi arvelujen Kalliovuorten poikki, ja seuraus näitä havainnoista oli Union-Pacific-rautatien rakentaminen Coloradon kautta San Franciscoon. V. 1861 järjestettiin Colorado territorioksi, sitten kun suuri paljous ihmisiä oli ryntäissyt sinne vähää ennen tehtyjen kulta-

löytöjen johdosta. Kullanhuuhdonta, sitten järjestetty kaivosviljelys kultaa antavissa vuorissa, sitten isojen hopeamalmi-kerrosten löytäminen ja samaan aikaan sattunut suurien lyijypaljouksien löytö ovat tehneet Coloradosta mitä tärkeimmän kaivosvaltion Pohjois-Amerikan Unionissa. 1889 vuoden loppuun oli saatu lähes neljäsataa miljoonaa dollaria — kullassa, hopeassa, vaskessa ja lyijyssä — Coloradon alueelta, ja etevimmät kaivokset näkyvät voivan antaa yhtä paljon metallia kuin tähän asti vieläkin pitkät vuodet eteenpäin.

Jalojen ja muiden metallien ohessa on Coloradolla aivan suunnattoman rikkaat hiilivarat, joita tähän saakka ainoastaan hyvin vähässä mitassa on saatettu käyttöön, mutta joista varmaankin vastedes on lähtevä valtion mitä tärkein teollisuus, varsinkin koska rautamalmia on yltäkyllin joka osassa Coloradoa. Kivennäis-öljyjä eri lajia on sitä paitse löydetty monissa paikoin, mutta niitäkään ei ole vielä käytetty mihinkään suurempiin liikkeisiin. Ainoastaan paremmanpuolista metsää kaipaa tämä valtio milt'ei tykkäänään, vaikka varsinaisissa metsäseuduissa on jokseenkin runsaasti havumetsää, johon kuitenkin on niin vaikea päästä käsiksi, ett'ei se ylimalkain suuria merkitse toimiliikkeessä eikä asukkaiden taloudessa.

Maanviljelyksen puolesta on Colorado niinkään jokseenkin kovaonninen valtio. Kalliovuorten länsipuolella on tosin maa kaikkialla hyvin hedelmällistä, mutta ilmanala on niin kuiva, ett'ei mitään maanviljelystä ilman kastamiskeinoa voi harjoittaa, jonka tähden myöskin ainoastaan vesistöjen läheisimmät seudut ovat viljelyksessä. Vuori-seuduissa on laveita laaksoja, joissa maa on hyvin hedelmällistä ja aivan kylliksi sadetta tulee, mutta ne ovat ylimalkain niin korkealla yli merenpinnan, että kesa on liian lyhyt järjestetyn pellonviljelyksen harjoittamiseen, jonka tähden näitä laaksoja enimmäkseen käytetäänkin karjanhoitoa varten. Ainoastaan valtion etelä osassa on semmoinen seutu, n. s. San Luis-puisto, joka sopii pellonviljelykseen ja sentahden on tullut asutuksi ja viljeltyksi laveammassa mitassa. Vuorien itäpuolella taas on maaperä hedelmätön ja kuivuus niin kova, ett'ei mitään hoitokasvien viljelemistä voi ajatellakaan.

Karjan kasvattamista harjoitetaan muutamissa seuduin Coloradoa suurissa määrissä, mutta siihen ruvetakseen tarvitsee siirtolainen pääomaa ja sama en myöskin hankkiakseen itselleen maata vesistöjen lähellä, joita voi käyttää vainion kastamiseen; mutta sille, jolla on jotakin alkuun päästäkseen, kannattavat nämä elinkeinot Coloradon lempeässä, tasaisessa ja terveellisessä ilmanalassa erinomaisen hyvin.

Ja tilaisuutta liikepääoman kokoilemiseen on kyllä tässä valtiossa kelpo työmiehille, erittäinkin niille, jotka ovat hieman perehtyneet kaivostyöhön.

Etevin kaupunki Coloradossa on Denver, joka on kehittynyt tärkeäksi keskuspaikaksi kaupalle ja teollisuudelle läntisissä vuoriseuduissa. Monta rautatielinjaa pitää kaupungin yhteydessä Yhdys-Valtain kaikkein osien kanssa ja vaikuttaa sen rivakkaan edistymiseen. Joukko pienempiä kaivoskaupunkeja ja useita paikkakuntia, joihin kesän-aikana tulee kosolta sairaita eri osista Pohjois-Amerikkaa, on ha'allaan kaikkialla vuorissa. Siirtolais-kannalta on Coloradosta lausuttava se yleis-päätelmä, että tämä valtio tarjoo tulokkaille monta etua, mutta sijaa kovan suurelle lukumäärälle ei vastaiseksi sen työalalla ole.

U t a h.

Utah on niitä harvalukuisia territorioita, joita ei vielä ole otettu valtioiksi Pohjois-Amerikan Unioniin, ja tämä ainoastaan siitä syystä, että ne uskonnolliset lahkolaiset, joita sanotaan mormooneiksi, tähän sa kka ovat kaikkein enimmin vaikuttaneet kaikkiin julkisiin asioihin tällä alueella, jonka tähden on peljätty että nämä säätäisivät moniv imoisuuden lailliseksi laitokseksi, jos Utah valtiona saisi oikeuden itse pitää huolta lainsäädännöstään. Utahn territorion rajana on pohjassa Idaho ja Wyoming, idässä Colorado, etelässä Arizona ja lannessa Nevada. Sen pinnanala on 84,070 neliöpenikulmaa. Yhdys-Valtain hallitus sai vasta v. 1848 haltuunsa tämän alueen, joka sitä ennen oli ollut Mexikon omaa. Edellisenä vuonna oli joukko mormoon a n. s profetansa Brigham Young'in johdolla tunkeutunut Utahan a na Suuren Suolajärven rannoille saakka, jossa he perustivat siirtokunnan ja alkoivat viljellä maata, arvellen saavansa elää rauhassa t'ällä jylhien erämaiden keskellä ja harjoittaa häiritsemättä kummallista uskontoaan. Pitkät ajat toteutukin heidän toiveensa tässä suhteessa, ja siirtokunta kasvoi hyvää vauhtia Euroopasta yhä tulvailevien uusien asukkaiden kautta, joita siellä kaikissa maissa kuljeskellivat mormoonisaarnaajat pestailivat. Profeeta Brigham Young osoitti o evansa aivan erinomainen johtaja siirtokunnalle uutisasukkaita ja ymmärsi järjestää kaikki mitä viisaimpaan tapaan, määräten kullekin man paikan ja eri työalan ja johtaen kokonaisuutta tavalla, joka p an teki mormoonien siirtokunnasta Utahssa oikein mallikelpoisen

yhteiskunnan kaikissa suhteissa, jos lukee pois heidän aviolliset laitoksensa.

Vasta sitten kun rautateitä saatiin rakennetuksi aina Suolajärvi-kaupunkiin asti, alkoi muidenkin uskontojen tunnustajia muuttaa Utahin, ja nämä „pakanat“ — kuten mormoonit nimittävät vieras-uskolaisia — ovat tuoneet valtioon niin paljon uusia aineksia, että mormoonit itse pian kyllä ovat vähemmistössä. V. 1890 oli Utahissa yli kaksisataa tuhatta henkeä, joista useimmat olivat mormooneja, ja näiden joukossa oli yli kaksitoistatuhatta Skandinaavilaista, joista taasen enemmän kuin puolet Tanskalaisia, jotka siis pohjoisten kansojen joukosta näkyvät kernaimmin taipuvan mormoonilaisuuteen.

Nämä mormoonit kuitenkin ensimmäisinä käyttivät suuressa mittamäärässä maan keinotekoista kastelemista pellonviljelyksessään, sillä jos lukee pois Suolajärvi-kaupungin lähimmän tienoon, on ilmanala niissä seuduissa Utahin valtiota, joihin he ovat asettuneet, aivan liian kuivaa salliakseen mitään maanviljelystä. Onneksi on olemassa joukko jokia, jotka laskevat tuohon merkilliseen Suureen Suolajärveen, ja näiden vettä ovat mormoonit melkein jokaisessa laaksossa tietäneet käyttää hyödykseen, niin että heidän asumansa seudut näyttävät puutarhoilta; niin mainion hyvästi viljeltyjä ja huolellisesti hoidettuja ne ovat ja niin rikkaita laihoja kantaa maa. Maanviljelys onkin milt'ei ainoa elinkeino, mitä mormoonit itse harjoittavat, jättäen muille hopea- ja lyijykaivosten viljelemisen, joka Utahissa on tärkeä teollisuuden-haara. Kauppa on myöskin suurimmaksi osaksi „pakanain“ hallussa, ja siinä t n kun säädettiin laki, joka kokonaan kieltää mormooneja astumasta valtion virkoihin, eivät virkamiehetkään enää ole „uskovaisia.“ Tämän johdosta rupeekin näyttämään siltä kuin alkaisivat mormoonit ikävystyä entiseen pesäpaikkaansa, ja he näkyvät jo tuumailevan sirtymistä johonkin muuhun paikkaan maailmassa, jossa ei niin tarkoin säädetä kuinka monta vaimoa miehellä saa olla.

Silloin voi ehkä siirtolaisillakin olla syytä asettua Utahin, mutta tuskinpa vain sitä ennen, sillä mormonien seassa tavallisesti eivät viihdy muiden uskontomuotojen tunnustajat, ja mormoonit ovat asettuneet kaikkialle, missä on ollut tilaisuutta maanviljelykseen. Suurin osa tätä territoriota on, näet, hedelmättömiä, kuivia maita, jossa ei ole mitään tilaisuutta kastelemiseen ja jossa sentähden kaikk'nalain maanviljelys on peräti mahdotonta. Utahin etäisimmistä seuduista rajoitetaan vähässä mitassa karjan- ja lampaan-hoidoa, mutta m. ten on suurin osa sen aluetta jylhää erämaata. Tuskin mormoonitk an

enää saavat kylliksi sijaa Utahn rajojen sisäpuolella, vaan ovat he alkaneet levitä muutamaa jokilaaksoihin Idahon etelä-osassa, jossa ovat perustaneet vesijohtoja ja harjoittavat pellonviljelystä samaan tapaan kuin Utahssa.

Utah on maanmuodostuman puolesta mitä omituisimpia alueita Yhdys-Valloissa, käsittäen korkeita vuoriselänteitä, joiden välissä on avarat ylännetasangot, jotka nekin enimmäkseen ovat löyhiä kivilajia. Joet, jotka lähtevät korkeimmilta vuorilta, virtaavat melkein kaikki syvien, jyrkkäseinäisten solateiden läpi, usein monta tuhattakin jalkaa ympäröivän maanpinnan alla. Maan länsi-osassa juoksevat kaikki joet alas siihen valtavaan laaksoon, jossa on Suuri Suolajärvi ja monta muuta samanlaista vettä. Tämä järvi on ihan umpinainen ja sen vesi sentähden suolaista, jonka ohessa veden korkeus vaihtelee sen mukaan kuin siihen laskevat joet tuovat enemmän tai vähemmän vettä vuoriseuduista. Suolajärvi-kaupunkikin on monessa suhteessa hyvin merkittävä, etupäässä sen omituisen rakennustavan puolesta, jonka mormoonit perustivat. Suurin kaupunki sen jälkeen on Agden, jossa nyt monta suurta rautatielinjaa yhtyy.

N e v a d a.

Nevadan rajana on lännessä ja etelässä California, idässä Arizona ja Utah sekä pohjassa Idaho ja Oregon. Sen pinnanala on 110,700 neliöpenikulmaa. Alue on enimmäkseen maata, joka ei tuota mitään hyödyllistä inhimillisille olennoille. Niissä vuoriselänteissä, jotka eri suunnissa halkailevat Nevadaa, on muutamissa paikoin löydetty kultaa, hopeaa ja muita metalleja, mutta tätä metallirikkautta on kovin paljon liioiteltu; ja ne rikkauudet, joita muutamille kaivostenomistajille on kerääntynyt, ovat kaikkein suurimmaksi osaksi syntyneet osake-keinottelujen kautta, jotka enimmäkseen ovat sulaa varkautta. Mitään maanviljelystä, josta kannattaisi puhua, ei tule kysymykseen Nevadassa, jonka ilmanala on niin kuivaa, että kasvit viihtyvät ainoastaan muutamissa laaksoissa, jossa kastelemista voi harjoittaa. Kaivoskeinottelu se oli, joka ensiksi houkutteli ihmisiä maahan, ja siinä toivossa, että kaivosteollisuus kehittymistään kehittyisi, tehtiin Nevada itsenäiseksi valtioksi, mutta siitä ajasta eli vuodesta 1864 ei ole valtio suuresti edistynyt. Vuosina 1880—1890 on päin vastoin väkiluku jopa varsin melkoisesti vähennytkin. „Se on hyvä maa poislähtijälle“, sanovat Amerikalaiset itse, ja sentähden voimme sen arvele-

matta jättää sikseen — sillä neuvolla siirtolaisille, ett' älkööt läh-
tekö Nevadaan.

California.

California on suurunden puolesta toinen Unionin valtioista, käsittäen koko 155,080 neliöpenikulmaa maata, ja samalla luonnontuotteista arvattavasti rikkain tunnettu alue maailmassa. Ulottuen Oregonista pohjassa Mexikon maakuntaan Baja (Ala-) Californiaan etelässä, on tämän valtion rantaviiva pitkin Tyventä Merta 900 penikulman pituinen. Kaksi eri vuoriselännettä halkaisee Californian pohjosesta etelään, muodostaen kaksi valtavaa laaksoa, jotka käyvät melkein koko sen alueen läpi. Toista sanotaan Rannikkoselänneeksi, ja se viiltää verraten vähän matkan päässä rannikolta, katkaistuna San Francisco-lahden kautta ja muutamissa muissa paikoissa. Toinen, n. s. Sierra Nevada (lumivuoret), siveltää halki maan rinnakkaisin Rannikkoselänteen kanssa, eroitettuna siitä valtavan laakson kautta, joka on Californian hedelmällisin osa, samalla kun se on koko maapallon viljavimpia seutuja.

Jo vuona 1533 löydettiin n. s. Ala-California, ja vähää myöhemmin purjehti Mexican mainio valloittaja Fernando Cortez itse retkikuntansa kanssa California-lahden sisään; mutta Ylä-Californiaa eli sitä aluetta, joka nyt muodostaa samannimisen valtion, tutki vasta v. 1598 englantilainen purjehtija Francis Drake. Ensimmäinen ihmismuutto tähän seutuun ja euroopalaisten miesten asettuminen sinne tapahtui kuitenkin vasta sataviisikymmentä vuotta myöhemmin eli v. 1769, jolloin muutamat espanjalaiset lähetysaarnajat Franciskaanien veljeskunnasta perustivat lähetysaseman San Diegoon. Sittenmyin syntyi lähetysasemia pitkin rannikkoa San Franciscoon asti pohjosesassa, ja munkit lavensivat työalansa paljon yli varsinaista tointaan eli indiaaniväestön kristittämistä. Kaikilla asemillaan, joita oli yksikolmatta, rupesivat he viljelemään maata, harjoittamaan karjanhoitoa ja kasvatamaan monenlaisia hedelmiä suurissa määrin. Vähitellen kokosivat lähetysasemat tällä tavoin suuria rikkauksia ja saavuttivat suur n vaikutuksen kaikissa tämän alueen asioissa. Mutta kun Mexiko v. 1822 irtantui erillensä Espanjan vallasta ja muodostui itsenäiseksi valtioksi, nosti pian munkkien melkein rajaton valta Californiassa kateutta, ja vähää myöhemmin alkoi Mexikon hallitus ryhtyä erinäisiin lainsäätämishankkeisiin tämän vallan kukistamista varten, kunnes

vihdoin v. 1845 kaikkein lähetysasemain tilukset otettiin takavarikkoon ja niiden kartanot ja muu omaisuus myytiin julkisella huuto-kaupalla hallituksen varaksi.

Jo ennen tätä tapahtumaa eli v. 1825 oli amerikalaisia seikkailijoita alkanut virtailla Californiaan ja samaten myöskin muita Euroopalaisia ja Espanjalaisia. Sekä Englanti ja Ranska että Pohjois Amerikan Yhdys-Vallat himosivat Californiaa noiden oivallisten satamain ja sen hyvän aseman tähden, vaikk'ei kellään silloin vielä ollut aavistustakaan tämän valtion suurista luonnollisista, monellaisista rikkauksista. Rokkeudellaan ja reippaasti tapahtumiin tarttuen onnistui John C. Tremont'in ja kommodoori Sloat'in saada koko alue Yhdys-Valtain omaksi; ja nämä tunnustettiin rauhanteossa Mexikon kanssa v. 1848 sen valtion omistajaksi, joka kohta perästäpäin tuli yltympäri maailman tunnetuksi „kultamaan“ nimellä.

Tammikuussa mainittuna vuonna oli. näet, ensimmäinen kerta kultaa löydetty Californiassa, parin miehen kautta, jotka löysivät kultahiekkaa muutamasta saharännistä, jota he rakensivat. Jonkun vuoden perästä siitä oli huhu kulturalöydöistä levinnyt sekä Amerikkaan että Eurooppaan, ja seuraus siitä oli kauhean valtava väen-virta kaikilta maailman ääriiltä. Ens' aluksi harjoitettiin ainoastaan kullanhuuhtomista, mutta niinpä vähitellen alkoi kultaa antava somero ja hiekka vähetä, ja silloin ryhdyttiin järjestettyyn kaivosviljelykseen. Tässä ei kuitenkaan tarvittu läheskään niin paljon työvoimia kuin ennen huuh-tolaitoksissa, ja niiden joukosta, jotka siten jäivät työttömiksi ja leivättömiksi, rupesi yksi ja toinen yrittämään maanviljelystä, vaikka tosin ens' alussa ilman mainittavaa menestystä toivomatta. Maaperä näytti, näet, niin hedelmättömältä ja sadetta tuli niin vähäsen, että tuskin odotettiin mitään tuloksia maan viljelemisestä; sillä lähetys-asemilla harjoitettua maanviljelystä kullankaivajat enimmäkseen eivät tunteneet ensinkään, ja jos sitä tunsivat, niin arvelivat he että olo-suhteet rannikkoseuduissa olivat ihan toisenlaiset kuin vuorissa, jossa kaivostyö suoritettiin.

Kauvan aikaa ei kuitenkaan mennyt, ennenkun ne, jotka yritteli-vät maanviljelystä, tulivat huomanneeksi löytäneensä paljoa turvalli-semman kultakaivoksen kuin mikään vuoreen avattu kaivos olikaan, ja sillä oli Californian todellinen, suurenlaatuinen vaurastus alkanut. Ne siirtolaiset, joille ei ollut kullankaivaminen onnistunut, ryhtyivät kaikki maan viljelemiseen, uusia tuli lisäksi, ja muutaman vuoden kuluttua siitä kun kullankuume oli hellittänyt kävi viljelysmaiden

tavoittelu melkein yhtä hurjaksi kuin kultakiihko ennen. Tuhansittain ja kymmentuhansittain tulvaili siirtolaisia kaikilta ääriiltä yhä uudelleen tuohon rikkaasen alueeseen kaukana lännessä, ja tarumaisella nopeudella levisi viljelys Californian laaksoissa ja kunnahilla. Nisu on se viljalaji, jota etupäässä viljellään, ja on yhä vieläkin pääosana valtion sadosta; mutta kaikenlaisten hedelmäin viljeleminen on osoittanut antavansa paljoo paremman tuloksen kuin jyvän-viljelys ja on sentähden viimeisinä kahtenatoista vuotena käynyt yhä tärkeämmäksi elinkeinoksi, joka uhkaa kerran viedä voiton jopa varsinaisesta peltonviljelyksestäkin. Hedelmäin joukossa taasen on viinirypäleellä etevin sija, sillä Californian omituinen maa ja viinimarjain viljelemiselle erittäin edullinen ilmanala sallii valmistaa monta eri viinilajia, jotka vuosi vuodelta yhä suuremmalla menestyksellä kilpailevat europalaisten viinien kanssa. Tämä viljelys on niin sanoaksemme vielä ainoastaan alussaan, mutta kaikesta päättäen tulee Californiasta kerran maailman mitä mahtavin viinimaa.

Alueelle, jossa hedelmiä voi hyvällä menestyksellä viljellä, ei Californiassa ole mitään muuta rajoitusta kuin se, joka tulee ilmanalan lämmöstä. Ja valtion asema Tyvenen Meren rannikolla, josta merestä tuuli puhaltaa vuoden umpeen merkillisellä säännöllisyydellä, vaikuttaa että ilmanala yleensä on niin tasainen, että jalompia hedelmiä käy viljellä aina vuorisetuuihin asti. Vasta ylempänä muuttuu keski-lämpö niin alhaiseksi, ett'ei hedelmä kypsy; mutta korkeusraja onkin melkein ainoa. Hedelmät viedään osaksi kuivina osaksi tuoreina muihin Unionin valtioihin, ja koska kuljetushinnat itäisiin valtioihin ovat käyneet yhä huokeimmiksi, on hedelmäin viljelys viime vuosina edistynyt niin rivakasti, ett'ei mikään muu valtio enää pysty kilpailemaan Californian kanssa tässä viljelyksen haarassa. Vuonna 1889 esim. lähetettiin Californiasta viisikymmentä miljoonaa poundia tuoreita ja neljäkymmentä miljoonaa poundia kuivattuja hedelmiä, paitsi yksi ja neljäsosa miljoona laatikkoa apelsiinejä, ja samana vuonna puserrettiin noin kahdeksantoista miljoonaa gallonia viiniä ja valmistettiin kolme miljoonaa poundia erillaisia rusinoita, joita ei lueta muiden kuivattujen hedelmäin joukkoon. Viljelyksen-haara, joka niin rivakasti edistyy, kannattaa tietysti erinomaisen hyvin; eikä mitään hedelmäin liikanaista tuotantoa tarvitse peljätä, sillä huokeat kuljetushinnat ja parannetut pakkaustavat vaikuttavat että hedelmäin nauttaminen vuosi vuodelta lisääntyy, niin että viljelijällä, huokeammasta hinnasta huolimatta, kuitenkin on yhtä hyvä tulo toimestaan kuin ennen.

Varsinainen maanviljelys eli jyvän viljeleminen oli yhteen aikaan erinomattain antavaa, niiden tavattoman huokeiden hintainkin tähden, joilla maata sai ostaa. Tätä nykyä on jo maa melkoisen kalliimmassa hinnassa, etupäässä sen tähden että se, kun siihen hedelmäpuita istutetaan, tuottaa niin paljon enemmän kuin jyvän viljelyn kautta. Tämä on sentähden karkoitettu kauvemmas pois rautatielinjoista ja muista kulkuväylistä, samalla kun se on levinnyt laveille alueille, joita vallitsevan kuivuuden vuoksi ennen arveltiin aivan mahdottomiksi viljellä. Kastamiskeino se on, joka on tehnyt näiden kuivien maa-alojen viljelemisen mahdolliseksi, ja niin tuottava on tällä tavoin harjoitettu maanviljelys osoittanut olevansa, että valtion lainsäädäntö jo on ottanut asian haltuunsa. Kuivat sendut on jaettu piireihin, joilla kullakin on määrätty vesi-oikeutensa, ja suuremmissa kanavia on perustettu. Kaksikymmentäkuusi semmoista piiriä on jo muodostettu ja vieläkin useampia ehdotettu, jotka yhteensä käsittävät lähes kolme miljoonaa acraa maata, joka on mitä hedelmällisintä laatua niin pian kun vettä sille varustetaan. Näiden kanavalaitosten kautta lavenee siten Californian viljelysmaa vuosi vuodelta melkoisesti, ja senpä tähden tarjoo valtio vielä monta oivallista tilaisuutta farmareille hankkimaan riittävää maata ja perustamaan vastaista varallisuutta.

Teollisuuksista on kaivosviljelys etevin, ja Californiassa saatujen metallien joukossa on ensimmäinen sija kullalla ja hopealla; niitä lähinnä on elohopea, sitten vaski, sinkki, lyijy ja rauta. Viimeiksi mainittuja neljää metallilajia ei kuitenkaan tällä haavaa viljellä kaivoksissa; mutta tinaa on, kuten väitetään, äskettäin löydetty parissa paikassa Californiassa; ja jos tämä on totta, niin tulevat tinakaivokset arvattavasti piankin hyvin tärkeiksi. Kultaa ja hopeaa on California vuodesta 1848 vuoteen 1890 antanut yhdentuhannen kolmensadanviidenkymmenen miljoonan dollarin arvosta, ja 1889 vuoden kuluessa saatiin kuusitoista miljoonaa dollaria, josta noin kahdeksas-osa hopeassa. Nämä kaivokset ovat kuitenkin synnyttäneet paljon kurjuutta ja monta onneettomuutta niiden raivoisan hurjien keinottelujen kautta, joita on harjoitettu kaivososakkeilla; ja varmaa on että koko se ääretön paljous jaloja metalleja, joita niistä on saatu, ajan pitkään on käyvä vähäpätöiseksi, verrattuna niihin rikkauksiin, joita nyt vuosi vuodelta kasvavassa mitassa voitetaan Californian maasta. Elohopea-kaivokset, jotka yhteen aikaan antoivat hyvin paljon tätä metallia, ovat viime

vuosina menneet koko joukon alaspäin, mutta antavat vielä vuosittain noin puolikolmatta miljoonaa poundia tavaraa.

Paremmankuolisia hiiliä on ainoastaan hyvin niukalta Californiassa, niin että poltto-aineet teollisuuden tarpeisiin ovat tuotettavat muualta. Tämä on syynä siihen, että varsinainen teollisuustoimi ei ole vielä päässyt mihinkään erittäin etevään asemaan valtiossa. Poikkeuksena tästä on kuitenkin kaivoskoneiden valmistus, joka Californiassa on suurempi kuin missään muualla; ja viime vuosina on lasin valmistus saanut vauhtia, niinkuin myöskin jossakin määrin villatavara- ja nahkain valmistus.

Puutavara-teollisuus Californiassa on vielä muutamissa seuduissa varsin huomattava, kuten esim. joissakuissa noista vuorisista rannikkotienoista, joissa vielä suunnattomia metsämaita löytyy, muutamissa vuoriseseuduissa sisämaassa j. n. e. Puut Californian metsissä ovat maailman mainiot äärettömän suuruutensa tähden, ja muutamissa paikoin valtiota kasvaa eräs havupuunlaji, joka on suurempi kuin mitkään muut tunnetut puut maan päällä. Niiden joukossa on runkoja, jotka ovat kolmesataa viisikymmentä jalkaa korkeat ja neljäkymmentä jalkaa läpimitaten; mutta niitä on hyvin harvassa, jota vastoin tavallista hirsilajia, jota Amerikassa nimitetään „redwood“, on kosolta. Tämäkin usein kasvaa kaksi sataa jalkaa korkeaksi ja kahdenkymmenen jalan läpimittaiseksi. Hirrenhakkaajain joukossa Californian metsissä tapaa paljon pohjoismaalaisia. Niinpä esim. Suomalaiset Mendocino county'ssa, luoteesen San Franciscosta, ovat muodostaneet kokonaisen siirtokunnan, jossa lienee noin pari tuhatta jäsentä.

Karjanpito, hevosten-kasvatus ja lampaanhoito ovat elinkeinoja, jotka erittäinkin ennen olivat hyvin tärkeät Californian valtiossa ja vieläkin antavat työtä sadoille ja tuhansille ihmisille. Ja näiden koti-eläinten ohessa on muutamia vuosia sitten toisia, jotka koti-eläimiä ovat aivan omituista lajia, päässyt yhä huomattavampaan asemaan valtion etelä-osassa. Siellä on, näet, perustettu strutsi- eli kamelikurki-farmeja, joissa näitä lintuja pidetään suuret joukot höyheniensä ja sulkiensa tähden; ja tämä teollisuus on osoittanut olevansa niin kannattavaa, että joka vuosi perustetaan yhä uusia farmeja. Ensimmäiset kamelikurjet tuotiin Etelä-Afrikasta, mutta ne ovat osoittaneet viihtyvänsä oivallisesti Californian etelä-osassa ja sikiävät niin vahvasti, että Amerika varmaankin pian kyllä voi saada kaikki kamelikurjen-höyhenensä Californiasta.

Ihan luonnollista on että niin tavattoman suurella alueella kuin

Californian, jossa niin monta eri elinkeinoa kukoistaa ja yhä vieläkin kehittymistään kehittyi, joukko uusia työvoimia vuosittain tarvitaan; ja kun lisäksi vielä matka sinne on niin pitkä ja käy niin kalliiksi, että ainoastaan harvoilla siirtolaisilla on varaa matkustaa sinne, niin ymmärtää helposti että työpalkatkin yleensä ovat varsin suuret. Yhteen aikaan uhkasivat työväen-palkat mennä alaspäin sen johdosta, että maahan tulvaili oikein kosolta kiinalaisia työmiehiä, jotka tyytyivät hyvin pieneen palkkaan; mutta sitten kun kiinalaiset nyt ovat lain kautta kielletyt tulemasta Yhdys-valtoihin, on tämä valkoisille työmiehille vaarallinen kilpailu melkein lakannut. Ei missään muussa Yhdys-Valtain seudussa ole tavallisilla työmiehillä niin hyviä tuloja kuin Californiassa, eikä missään muualla näy heillä olevan niin helppo säästää kokoon mitä he tarvitsevat oman kodin perustamista varten. Kolmekymmentäkin dollaria kuussa, johon tulee lisäksi asunto ja ruoka, tiedämme maksettavan tavallisille ruuimaistyömiehille maaseudulla Californiassa, ja ammattityömiesten palkat ovat tietysti sen suhteen. Melkein vielä enemmän ansaitsevat nais-palvelijat — toimittamaansa työhön nähden — sillä semmoiset palkat kuin kuusi à kahdeksan dollaria viikossa, johon tietysti myöskin tulee ruoka ja asunto, eivät ole ensinkään harvinaiset palvelustyöille; mutta keittäjät ja muut ammattitaitavat naispalvelijat ansaitsevat neljäkymmentä à viisikymmentä dollaria kuussa muuten samoilla ehdoilla.

Oivallinen ala on sentähden California Euroopasta tulleille siirtolaisille, jotka todellakin tahtovat tehdä työtä; ja sekin, joka tulee Am rikkaan jollakin pohjarahastolla, ei suinkaan menettele hullusti, jos hän matkustaa tähän valtioon ja asettuu maanviljelijäksi eli farmariksi siihen. Mutta Californiassa on sittenkin vielä tarpeellisempaa kuin useimmissa muissa valtioissa että hän ensiksi jonkun aikaa tekee työtä muille perehtyäkseen luonnon-oloihin ja työtapoihin; sillä nämä ovat kaikin puolin niin peräti eroavaiset kaikesta, mitä tulokas ennen on siinä kohden nähnyt, että hän varmaan saa maksaa suuret oppirahat, jos suorastaan alkaa omin neuvoin. Tuhansittain pohjoismaalaisia elää ja asuu tänä päivänä Californiassa — tiluksilla, joita he ovat itselleen hankkineet yksinomaan omalla työllään ja omalla säästäväisyydellään; ja koska tämä valtio vielä voi toivoa yhä mahtavampaa tulevaisuutta, niin on varsin otaksuttavaa että vieläkin useampia tuhansia Pohjan maista tulee vuosien kuluessa sinne asettumaan ja varallisuutta saavuttamaan. Ihmisten vaellus idästä länteen kestää yhä vielä ja tulee arvattavasti kestävämmän monta vuosikymmentä eespäin.

Suurin ja kaikin puolin tärkein kaupunki Californiassa on San Francisco, joka oikeastaan vasta 1849 vuoden jälkeen tuli tunnetuksi muulle maailmalle, mutta jonka historia kuitenkin ulottuu taaksepäin vuoteen 1776 asti, jolloin Espanjalaiset perustivat sotilasaraseman eräälle paikalle, joka on vähän matkaa pohjoseen nykyisestä kaupungista. Samaan aikaan perustettiin lähetysasema sotilasaraseman suojaan, ja se sai nimekseen Francisco de las Dolores, josta nykyisen kaupungin nimi. Ennenkun kullantöytä Californiassa tapahtui, ei kuitenkaan kenenkään mieleen juolahtanut asettua asujameksi tuohon seutuun, jonka jyrkät, pääsemättämät ja paljaat hiekka-ylänteet eivät mitään toiveita herättäneet. Ainoastaan ne, jotka olivat tekemisissä sotaväen taikka lähetysaarnajain kanssa, matkustelivat tälle paikalle, jota muut ihmiset tuskin nimeksikään tunsivat. Vuonna 1846 otti Yhdys-Valtain varaksi eräs hallituksen omistama laiva koko seudun aseman ympärillä, kuten itse asemankin, haltuunsa; ja vähää myöhemmin alkoi Amerikalaisia ja muita — suurempia tai pienempiä seikkailijoita kaikki tyyni — sinne asettumaan, niin että paikkakunnalla v. 1849 jo oli noin kaksituhatta asukasta. Vuotta myöhemmin nousi väkiluku kahdeksantuhanteen, ja seuraavina vuosina, kun kultakuume raivosi pahimmillaan, lisääntyi se monin kerroin.

Kaupunki oli mitä sekamelskaisimpia, villimpiä ja säännöttömmimpiä yhteiskuntia maailmassa koskaan on ollut. Asumukset oli osaksi rakennettu laudoista, osaksi purjekankaasta ja seipäistä; ainoastaan poikkeuksena oli oikeita talorakennuksia. Mutta samassa mitassa kuin tavarain-vaihto sisämaan kanssa varttui, järjestyivät myöskin olot, ja kun sitten pellonviljelys Californiassa alkoi rehoittaa, tuli San Franciscosta mitä vilkkahin liikekaupunki Amerikassa. Rautatiet tulivat sitten ja vaikuttivat että kaupunki äkkiä yleni kahdeksanneksi järjestyksessä Unionin kaupungeista. Sen asukasluku on tätä nykyä 300,000 henkeä. Kauppakaupunkina on San Franciscolla yhä vielä etevin sija Amerikan koko Tyvenen Meren rannikolla, ja on se kyllä vielä kauvan aikaa semmoisena pysyvä, jos kohta muut kaupungit päivä päivältä saavat yhä enemmän merkitystä. Väestö on yhdistynyt melkein kaikista kansoista maan päällä ja tarjoo tavallisten olojen vallitessa erinomaisia tilaisuuksia työnansioon. Erittäinkin on naispalvelijoilla tavattoman hyvät toiveet siellä, kuten yleensäkin Californiassa. Heidän palkkansa on suurempi ja asemansa ylipäätään parempi kuin missään muualla Amerikassa.

Lähinnä San Franciscoa ovat kaupungeista tärkeimmät: Sacramento, jossa on 35,000 asukasta; Oakland, vastapäätä San Franciscoa ja oikeastaan vain etukaupunkina sille; Los Angeles, joka on hedelmäkaupan pääpaikkoja, ja valtion eteläisimmässä osassa San Diego, jolla on aivan erinomainen satama. Näiden ohessa on suuri joukko pienempiä kaupunkeja, kaikkialla Californiassa.

Rahat, mitat ja painot.

Rahat:

1 Dollari = 100 cents = 5 Suom. markkaa = 3,75 kruunua.

Pituusmitat:

1 Mile = 8 furlongs = 5,420 jalkaa.

1 League = 3 miles = 16,260 "

1 Fathom = 2 yards = 6.159 "

1 Yard = 3 feet = 3.080 "

1 Foot = 12 inches = 1.027 "

1 Inch = = 0.066 "

1 Hand = 4 inches = 0.342 " (käytetään hevosia mitatessa.)

Pintamitat:

1 Acre = 4 rods = 0.32 tynnyrinalaa.

1 Square yard = 9 sq. feet = 9.486 neliöjalk.

1 Square foot = 144 sq. inches = 1.054 neliöjalk.

Astiamitat:

1 Bushel = 8 gallons = 1.389 kuutiojalk.

1 Gallon = 4 quarts = 0.174 kuutiojalk.

1 Gallon = 4 quarts = 8 pints = 1.736 kannua (vetelä aineita varten.)

Painot:

1 Ton = 20 hundred weight (cwt) = 24 sentneriä.

1 Hundred weight = 112 pounds = 119¹/₂ naulaa.

1 Pound = 16 ounces = 1.067 naulaa.

Lämpömitat:

+ 212 astetta Fahrenheit = + 80 ast. Réaumur = + 100 ast. Celsius.

+ 86 " " = + 24 " " = + 30 " "

+ 68 " " = + 16 " " = + 20 " "

+ 32 " " = 0 " " = 0 " "

- 4 " " = - 16 " " = - 20 " "

Sanaluettelo.

I. Nimisanoja.*)

1. Maailman-rakennus.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Aalto (muuan)	a wave	ä ueev.
Auringonsäde (määrätty muoto)	the sunbeam	dhe sönbiim.
Aurinko (määrätty muoto)	the sun	dhe sön.
Elementit (luonnon voimat)	the elements	dhi elliments.
Elohopea	quicksilver, mercury	kuiksilvör, märkjuri.
Hopea	silver	silvör.
Ilma	air	eär.
Ilmasuunnat	the quarters	dhe kuorters.
Järvi	lake	leek.
Jää (muuan)	an ice	än ais.
Kallio (muuan)	a rock	e rok.
Kaste	dew	djuu.
Kivi	stone	stoon.
Kivihiili	coal	kool.
Kulta	gold	goold.
Kuu	moon	muun.
Kuumuus	heat	hiit.
Kuutamo	moonlight	muunlait.
Kylmyys	cold	kould.

Jos nimisana on määräämättömässä muodossa, niin että sen eteen sopii suomenkielessä panna sanan *eräs* eli *muuan*, asetetaan Engl. kielessä sen eteen *a*, jos nimisana alkaa kerakkeella, *an*, jos se alkaa ääntiöllä (a. e. i. o. u.). Jos nimisana on määrättyssä muodossa, niin että siitä puhutaan kuin tunnetusta esineestä, asetetaan sen eteen *the*. Esim. *There is a lake* = Tuolla on järvi (muuan järvi, josta ei ennen ole ollut puhetta); *In the lake is an island* = Järvessä (josta on ollut puhetta) on saari (muuan saar').

Liekki	(kirjoitetaan:)	(äännetaan)
Lumi	flame	fleem.
Lyijy	snow	snoo.
Lämmin	lead	led
Maailma	warmth	uormth
Maapallo (määrätty m.)	world	uörlđ.
Meri	the earth	dhi örth.
Messinki	sea	sii.
Metalli	brass	brass.
Myrsky	metal	mett'l.
Pilvi	storm	stoorm.
Pimeys	cloud	klaud.
Puro	darkness	daarkness.
Rannikko	creek	kriik.
Ranta	coast	koost.
Rauta	shore	shoor.
Rikki (Tulikivi)	iron	aiörn.
Saari (munan)	sulphur	sölför.
Sade	an island	an ailand.
Salama	rain	reen.
Savu	lightning	laitning.
Suvi-ilma (suojanen)	smoke	smook.
Säkene (kipinä)	thaw	thoo.
Sää (ilma)	spark	spark.
Taivas	weather	uethör.
Teräs	heaven	hev'n.
Tina	steel	stiil.
Tomu	tin	tin.
Tuli	pond	pond.
Tuuli	fire	faiör.
Tuulispää	wind	uind.
Turve	hurricane	hörrikeen.
Tähti	turf	törf.
Ukonilma	star	staar.
Valo	thunder	thöndör.
Vaski	light	lait.
Vesi	copper	koppör.
Vuori	water	uooter.
	mountain	mount'n.

2. Ihminen.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään.)
Aivot	brain	breen.
Hammas	tooth	tuuth.
Hampaat	the teeth	dhe tiith.
Hartiat (olkapäät)	the shoulders	dhe shooldörs.
Hermo	nerve	nörv.
Hiki	sweat	suet.
Hiukset (hius)	the hair	dhe heär.
Huulet	the lips	dhe lips.
Ihminen	man	man.
Ikenet	the gums	dhe göms.
Jalka	foot	fut.
Jalat	feet	fiit.
Kantapää	heel	hiil.
Kasvot	neck	nek.
Kaula	face	fees.
Kieli	tongue	töng.
Korvat	the ears	dhi iörs.
Kurkku	throat	throat.
Kylki	side	said.
Kylkiluut	the ribs	dhe ribs.
Kynnet	the nails	dhe neels.
Kyynärpää	elbow	elboo.
Käsi	hand	hand.
Käsivarsi	arm	aarm.
Leuka	chin	tshin.
Lorkat (lanteet)	the hips	dhe hips.
Luut	the bones	dhe boons.
Maha	stomach	stomak.
Maksa	liver	livv'r.
Nahka	skin	skin.
Nenä	nose	noos.
Niska	the back of the neck	dhe bak ov dhe nek.
Nyrkki	fist	fist.
Ohimo	temple	tempp'l.
Otsa	forehead	forred.
Parta	beard	biiörd.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Peukalo	thumb	thöm.
Pohe	calf	caaf.
Polvi	knee	nii.
Posket	the cheeks	dhe tshiiks.
Poskiparta	whiskers	uiskörs.
Pää	head	hed.
Reisi	tigh	tai.
Rinta	chest	tshest.
Ruumis	body	bodi.
Rystöset	the knuckles	dhe nökk'ls.
Sappi	bile	bail.
Selkä	back	bak.
Sieraimet	the nostrils	dhe noostrils.
Silmä	eye	ai.
Silmäkarvat (kulmakarvat)	the eyebrows	dhi aibraus.
Silmätera	eyeball	aibool.
Sisälmykset	the bowels	bauels.
Sormi	finger	fiingör.
Suoni	vein	veen.
Suu	mouth	mauth
Suulaki	palate	pallet.
Sydän	heart	haart.
Sylki	spittle	spitt'l.
Sääri	leg	leg.
Varpaat	the toes	toos.
Vatsa	belly	belli.
Veri	blood	blöd.

3. Ravinto-aineita.

Hedelmä	fruit	fruit.
Häränlihaa	beef	bif.
Jauhoja	flour	flour.
Juustoa	cheese	tshiis.
Kahvia	coffee	koofi.
Kakkua	cake	keek.
Kanaa	poultry	pooltri.
Kananpoika	a chicken	e tshikken.

	(kirjoitetaan :)	(ääntään :)
Kanelia	cinnamon	sinnamoon.
Kastinta (soosia)	sauce	soos.
Kasvaksia (vihanneksia)	vegetables	vedshitab'ls.
Kinkkua (liikkiötä)	ham	ham.
Lampaanlihaa	mutton	mött'n.
Leipää	bread	bred.
Lihaa	meat	miit.
Lientä (soppaa)	soup	sup.
Läskiä	pork, bacon	poork, beekn.
Maitoa	milk	milk.
Makkaraa	sausage	soosidsh.
Muna	an egg	än egg.
Munanruskoinen	the yolk	dhe jook.
Olutta	beer	biiör.
Paistia	roast	roost.
Paloviinaa	whisky	uiski.
Pannukakku	a pancake	e pankeek.
Pasteija	a pie	e pai.
Pippuria	pepper	peppör.
Salaatia	salad	sällad.
Sinappia	mustard	möstörd.
Suklaata	chocolate	tshokolet.
Suolaa	salt	soolt.
Sampylä	a roll	e rool
Teetä	tea	tii.
Tortta	a tart	e tart.
Vasikanlihaa	veal	viil.
Vettä	water	uootör.
Viiniä	wine	uain.
Voita	butter	bött'r.
E ikkaa	vinegar	vinigör.
Öljyä	oil	oil.
Aamiainen	breakfast	brekfast.
Päivällinen	dinner	dinnör.
Illallinen	supper	söppör.
Nälkä	hunger	höng'r.
Jano	thirst	thörst.
Minulla on nälkä	I am hungry	Ai äm höngri.
Minulla on jano	I am thirsty	Ai äm thörsti.

4. Pukutarpeita.

(kirjoitetaan:)

(äännetään)

Alushousut	drawers	drooörs.
Hame	petticoat	pettikoot.
Hansikka	glove	glov.
Harja	brush	brösh.
Hattu (miesten)	hat	hat.
Hattu (naisten)	bonnet	bonnet.
Housut	trousers	trausörs.
Kampa	comb	kom.
Kangas (verka)	cloth	klooth.
Kappa	cloak	klook.
Kaulahuivi (kravatti)	necktie, tie	nektai, tai.
Kaulahuivi (naisille)	scarf	skarf.
Kengät	shoes	shuus.
Keppi (muuan)	a stick, a cane	e stik, e keen.
Kukkaro	purse	pörs.
Lakki	cap	kap.
Leninki	gown	gaun.
Liivi	vest	vest.
Nenäliina	handkerchief	hankörtshif.
Nuppineula	pin	pin
Paita (miesten)	shirt	shört.
Paita (naisten)	linen	linnen.
Pumpuli	cotton	kott'n.
Päivanvarjo	parasol	parrasol.
Rihma	ribbon	ribbon.
Saappaat	boots	bunts.
Sametti	velvet	velvöt.
Sateenvarjo	umbrella	ömbrella.
Silkki	silk	silk.
Silmälasit	spectacles	spektak'ls.
Silmäneula	needle	niid'l.
Sukat	stockings	stokings.
Sukkanauhat	garters	garters.
Takki	coat	koot.
Taskukello	watch	uotsh.
Tohvelit	slippers	slippörs.
Vyöliina	apron	eep'rn.

5. Talo.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Akkuna	window	uindoo.
Akkunaruutu	pane	peen.
Akkunaeuukut	blinds	blains.
Avain	key	kii.
Harava	rake	reek.
Katto (ulko)	roof	ruf.
Kattoränni	gutter	götter.
Kellari	cellar	sellör.
Kivi	stone	stoon.
Kyökki	kitchen	kitshen.
Laki (sisäkatto)	ceiling	siiling.
Lapio	spade eli shevel	speed, shovl.
Lattia	ground	graund.
Lauta	board	boord.
Lukko	lock	lok.
Munalukko	padlock	padlok.
Nurkka	corner	koornör.
Ovi	door	door.
Palkki	beam	biim.
Portti	gate	geet.
Puutarha	garden	garden.
Ruokahuone	diningroom	dainingrum.
Rappuset	the stairs	dhe steärs.
Seinä (eli muuri)	wall	uooll.
Takka	grate	greet.
Talli	stable	steeb'l.
Talo	house	haus.
Tikapuut	ladder	laddör.
Tiilikivi	brick	brik.
Uuni	stove	stoov.
Vierashuone	parlor	paarlör.
Vintti	garret eli attic	garret, attik.

6. Talonkaluja.

Esiriput	the curtains	dhe kört'ns.
Hohtimet	tongs	tongs.
Istuin	seat	siit.

	(kirjoitetaan.)	(äännetaan)
Kahveli	fork	foork.
Kansi	cover	kovv'r.
Kattila	kettle	kett'l.
Kivi-astia	pitcher	pitshör.
Kori	basket	baaskt.
Korkki	cork	koork.
Kuppi	cup	köp.
Kynttilä	candle	kand'l.
Kynttiläjalka	candlestick	kand'lstik.
Käsiliina	towel	tau'öl.
Kätkyt	cradle	kreed'l.
Lakana	sheet	shiiit.
Lamppu	lamp	lamp.
Lasi	glass	glass.
Lusikka	spoon	spun.
Luuta	broom	brum.
Lyhty	lantern	lant'örn.
Matrassi	mattress	mattress
Mortteli	mortar	moortör.
Muki	mug	mög.
Peili	lookingglass	luukinglass
Penkki	bench	bensh.
Pesupönttö	tub	töb.
Polsteri	featherbed	fethörbed.
Pullo	bottle	bott'l.
Poytä	table	teeb'l.
Rasia	box	boks
Ratti	funnel	fönnel.
Ruukku	pot	pot.
Ryykkirauta	smoothing iron	smuthing ai"rn.
Salvetti	napkin	napkin.
Sanka	hangle	hang'l.
Seula	sieve	siv.
Sänky	bedstead	bedsted.
Sänkypeite	bedquilt eli quilt	bedquilt, ku'lt.
Talrikki	plate	pleet.
Tarjotin (rikka)	platter	plattör.
Teevati	saucer	sooser.

	(kirjoitetaan:)	(ääni etään.)
Tuoli	chair	tsheär.
Tyyny	pillow	pilloo.
Vati	dish	dish.
Veitsi	knife	naif.
Viltti	blanket	blanket.
Vuode	bed	bed.

7. Sukusuhteita.

Anoppi	mother-in-law	mother-in-loo.
Appi	father-in-law	faather-in loo.
Eno	uncle	önk'l.
Holhoja	guardian	gardian.
Iso-isä	grandfather	grandfaather.
Iso äiti	grandmother	grandmother.
Isä	father	faather.
Lanko	brother-in-law	brother-in-loo.
Lapsi	child	tshaid
Lapset	children	tshildren.
Leskimies	widower	uidouör.
Leskivaimo	widow	uiidou.
Mies	husband	hösb'nd.
Miniä	daughter-in-law	dooter in-loo.
Nato, käly	sister-in-law	sister-in-loo.
Oripö	orphan	oorf'n.
Setä	uncle	önk'l.
Seikkä	cousin	kös'n.
Sukulainen	relative	rellativ.
Tytär	daughter	dootör.
Täti	aunt	ant.
Vaimo	wife	uaif.
Vanhemmat	parents	peärents.
Veli	brother	brother.
Veljenpoika, sisarenpoika	nephew	nevju.
Veljentytär, sisarentytär	niece	niis.
Vävy	son-in-law	son-in-loo.

8. A m m a t t e j a .

	(kirjoitetaan :)	(äännetään :)
Hansikautekijä	glovemaker	gloovmeekör.
Hatuntekijä	hatter	hattör.
Hevosenkengittäjä	farrier	farrjör.
Juomanpanija	brewer	bruuör.
Kalakauppias	fishmonger	fishmongör.
Kankuri	weaver	uiivär.
Karvari	tanner	tannör.
Kattaja	slater	sleetör.
Kelloseppä	watchmaker	uotshmeekör.
Kirjakauppias	bookseller	buksellör.
Kirjanpainaja	printer	printör.
Kirjansitoja	bookbindär	bukbindör.
Kultaseppä	goldsmith	gooldsmith.
Käsityöläinen	artisan	aartis'n.
Lasimestari	glazier	gleesj'ör.
Leipuri	baker	beekör.
Läkkiseppä	tinman	tinman.
Maalari	painter	peentör.
Muurari	mason	mees'n.
Parranajaja	barber	barbör.
Puuseppä	joiner, kabinetmaker	dshoinör, kabinetmeekör.
Rakennusmestari	architect	ark'itekt.
Räätäli	tailor	teelor.
Salvumies (timmermanni)	carpenter	karpentör.
Savenvalaja (ruukuntekijä)	potter	pottör.
Satulamaakari	saddler	sadlör.
Seppä	smith	smith.
Sorvari (varvari)	turner	törnör
Suutari	shoemaker	shjuumeekör.
Teurastaja	butcher	bötshör.
Tinanvalaja	pewterer	pjuuntörör.
Tynnyrintekijä	cooper	kuupör.
Veitsiseppä	cutter	köttör.
Värjäri	dyer	daiör.
Yövärtija	watchman	uotshman.

9. Kaupunki.

	(kirjotetaan :)	(ääntäminen :)
Esikaupunki	suburb	söb'börb.
Hautausmaa	cemetery	sem'ötri,
Hotelli	hotel	otell'.
Hulluinhuone	asylum	asailöm.
Katu	street	striit.
Kaupunki	town eli city	taun, sitti.
Kirkko	church	tshörtsh.
Kuja	alley	al'li.
Kyltti	sign	sain.
Postikonttori	postoffice	postoffis.
Pääkaupunki	capital	kap'pitöl.
Rakennus	building	bilding.
Raastupa	cityhall	sittihool.
Ravintola	restaurant	restooränt.
Sairastalo	hospital	hosp'itöl.
Silta	bridge	bridsh.
Sivukäytävä	sidewalk	saiduook.
Teateri	theatre	thiatör.
Tori	square, market	skueär, market.
Torni	tower	tauör.
Tullihuone	customhouse	köstomhaus.
Vankila	prison	priis'n.

10. Maaseutu.

Aura	plough	plau.
Hedelmä-puntarha	orchard	oor'tshärd.
Heiniä	hay	hee.
Jyviä	grain	green.
Kaura	oats	oots.
Kylä	village	vil'ledsh.
Laakso	valley	val'li.
Lammaspaimen	shepherd	shep'pörd.
Lato	barn	baarn.

	(kirjoitetaan :)	(aannetaan :)
Lehto	grove	groov.
Leikkuu	harvest	haarvest.
Loka	dirt	dört.
Maa	country	köntri.
Maanmies	countryman	köntriman.
Maantie	road	rood.
Maanviljel'jä	farmer	faarmör.
Maapaikka	countryplace	köntriplees.
Maissi	Indian corn eli corn	Indian koorn, koorn.
Metsä	wood, forest	vud, for'rest.
Mäki	hill	hill.
Mökki	hut	höt.
Niitty	meadow	med'oo.
Nisu (vehnä)	wheat	uiit.
Olki	straw	stroo.
Ohra	barley	baarli.
Pellava	flax	flaks.
Pensasaita	hedge	hedsh.
Puu	tree	trii.
Pöly	dust	döst.
Ruis	rye	rai.
Ruoho	grass	gras.
Sirppi	sickle	sik'l.
Talonpoika	peasant	pes'sönt.
Tie, polku	way	uee.
Vainio	field	fld.
Viikate	scythe	saith.
Äes	harrow	har'roo.

11. Nelijalkaisia eläimiä.

Aasi	donkey, ass	dönk'i, as.
Apina	monkey	mönk'i.
Eläin	animal	an'nimöl.
Emäsika	sow	sau.
Hevonen	horse	hoors.
Hiiri	mouse	maus.
Härkä	ox	oks.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Jänis	hare	heär.
Kanini	rabbit	rab'bit.
Karhu	bear	beär.
Karitsa	lamb	lam.
Karju (koirassika)	boar	boor.
Kettu	fox	foks.
Kissa	cat	kat.
Koira	dog	dog.
Lammas	sheep	shiip.
Lehmä	cow	kau.
Muuli (hevosaasi)	mule	mjuul.
Myyrä	mole	mool.
Oinas	ram	ram.
Orava	squirrel	skuör'röl.
Pukki	hi-goat	hii-goot.
Rotta	rat	rat.
Sika	hog eli pig	hog, pig.
Sonni	bull	bull.
Susi	wolf	uolf.
Varsa	colt eli filly	koolt, filli.
Vasikka	calf	kaaf.
Vuohi	goat	goot.

12. Lintuja.

Ankka (ohrasor a)	duck	dök.
Hanhenpoika	gosling	gosling.
Hanhi	goose	guus.
Harakka	magpie	mag'pai.
(Höyhen)	(feather)	(feedh'ör).
Kalkkuna	turkey	törk'i.
Kana	hen	hen.
Kananpoika	chicken	tshikken.
Koirashanhi	gander	gand'ör.
Korppi	raven	reevn.
Kukko	cock	kok.
Kyyhkynen	pigeon	pid hön.
Lintu	bird	börd.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
(Nokka)	(bill)	(bill).
(Pyrstö)	(tail)	(teel).
Pääskynen	swallow	suolloo.
Pöllö	owl	aul.
(Siipi)	(wing)	(uing).
Urossorsa	drake	dreek.
Vares	crow	krau.
Varpunen	sparrow	sparroo.

13. Kaloja, mateliansia ja toukkia.

Ahven	perch	pörtsh.
Ampiainen (vapsahainen)	wasp	uosp.
Ankerias (airokala)	eel	iil.
Hauki	pike	paik.
Hummeri (merirapu)	lobster	lobstör.
Hyttynen (sääsäki)	mosquito	moskiito.
Hämähäkki	spider	spaidör.
Kala	fish	fish
Kirppu	flea	flii.
Koi	moth	mooth.
Kärpänen	fly	flai.
Käärme	snake	sneek.
Lohennullo	trout	traut
Lohi	salmon	saam'ön.
Lude	bedbug	bedböög.
Mato	worm	uorm.
Mehiläinen	bee	bii.
Muurahainen	ant	ant.
Ostroni	oyster	oistör.
Rusakka (torakka)	cockroach	kokrootsh.
Rupisammakko (kilpikonna)	toad	tood.
Sammakko	frog	frog.
Silli	herring	her'ing.
Sisilisko	lizard	litsörd.
Toukka, lehtimato	caterpillar	käärtörpilör.
Turska	cod	kod.
Täi	louse	laus.
Täitä	lice	lais.

14. Puita, kasvia ja kukkia.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Apelsiini	orange	orendsh.
Aprikka	apricot	eeprikot.
Aprikkapuu	apricottree	eeprikot-trii.
Hedelmäpuu	fruit tree	fruit trii.
(Haara)	(branch, twig)	(brantsh, tuig),
Jalava	elm	elm.
(Juuri)	(root)	(ruut.)
(Kaarna, parkki)	(bark)	(bark).
Karvikka (tikkelmarja)	gooseberries	guusberris.
Kastanja	chestnut	tshesnöt.
Kasvi	plant	plant.
(Kivi)	(stone)	(stoon.)
Kirsimarja	cherry	tsherri.
Koivu	birch	börtsh.
Kukka	flower	flauör.
Kukkakimppu	bouquet	bukee'.
(Kukkaruukku)	(flowerpot)	(flauörpot).
(Kuori)	(peel)	(piil).
Kuusi	spruce pine	sprjuus pain.
(Lehti)	(leaf)	(liif).
Leppä	alder	oldör.
Luumu	plum	plöm.
Mansikka	strawberries	strooberris.
Manteli	almond	a'mönd.
Mänty	scotch fir	skotsh för.
Niinipuu	lindeltree	lindltri.
Paju	willow	uilloo.
Pensas	shrub, bush	sjröb, bösh.
Persikka	peach	piitsh.
Poppeli (saksanhaapa)	poplar	poplör.
Pyökki (saksantammi)	beech	biitsh.
Pähkinä	nut	nöt.
Päärynä	pear	pee'r.
(Runko)	(trunk)	(trönk).
Ruoko	reed	riid.
Rusinoita	raisins	reesns.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Ruusu	rose	roos.
Saarni (sarapuu)	ash	äsh.
Sitroona	lemon	lemön.
Sydän (ydin)	kernel	körnel.
Tammi	oak	ook.
Vaarama (vaapukka)	raspberry	räsberri.
Valnötti (saksanpähkinä)	walnut	uoolnöt.
(Varsi, korsi)	(stalk)	(stook.)
Viikuna	fig	fig.
Viinimarjoja	currants	körränts.
Viinirypäleitä	grapes	greesps.

15. Vihanneksia ja juurikasvia.

Herneitä	peas	piis.
Kaali	cabbage	käb'eedsh.
Kaalikset (salaati)	lettuce	lät'is.
Kukkakaali	cauliflower	kooliflauör.
Kurkku	cucumber	kjukömbör.
Meluuni	melon	melön.
Moili (muuruutti)	carrot	kärrot.
Nauris	turnip	törnip
Nousuruoho (rassi)	cress	kress.
Papuja	beans	biins.
Pars heinä (sparris)	asparagus	äsparägós.
Persilja	parsley	parsli.
Peruna (potaat i)	potatoes	potetos.
Pinaati	spinach	spineedsh.
Pippurjuuri	horse radish	hors rädish.
Punajuurikka	beetroot	biitruut.
Retiisi	radish	rädish.
Rikkaruoho	weeds	uiids.
Selleri	celery	selöri.
S'puli	onion	ön'jön.
Vihanneksia (kasvaksia)	vegetables	vedshetääbls.
Virvilöitä (linssejä)	lentils	lentils.
Voisipuli	garlic	garlik.

16. Aika ja sen jako.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Aika	time	taim.
Vuodenaika	season	siis'n.
Kevät	spring	spring.
Kesä	summer	sömmör.
Syksy	autumn, fall	ootöm, fool.
Talvi	winter	uintör.
Vuosi	year	jiir.
Kuukausi	month	mönth.
Tammikuu	January	Dshänjuääri.
Helmikuu	February	Febrjuääri.
Maaliskuu	March	Martsh.
Huhtikuu	April	Eepril.
Toukokuu	May	Mee.
Kesäkuu	June	Dshuun.
Heinäkuu	July	Dshuulai.
Elokuu	August	Oogöst.
Syyskuu	September	Septembör.
Lokakuu	October	Oktoobör.
Marraskuu	November	Novembör.
Joulukuu	December	Desembör.
Viikko	week	uikk.
Päivä	day	dee.
Pyhäpäivä	holiday	hoolidee.
Arkipäivä	working day	uorking dee.
Sunnuntai	Sunday	söndee.
Maanantai	Monday	möndee.
Tiistai	Tuesday	tjuusdee.
Keskiviikko	Wednesday	uensdee.
Torstai	Thursday	törsdee.
Perjantai	Friday	fraidee.
Lauantai	Saturday	satördee.
Tunti	hour	aur.
Minuti	minute	minit.
Silmänräpäys	moment	moment.
Aamu	morning	moorning.

	(kirjoitetaan :)	(äännetään :)
Aamupäivä	forenoon	foornuun.
Puolipäivä	noon	nuun.
Iltapäivä	afternoon	aftörnuun.
Ilta	evening	iivning.
Yö	night	nait.
Auringon-nousu	sunrise	sönrais.
Auringon-lasku	sunset	sönset.
Uuden-vuoden-päivä	New-years day	njuujiirsdee.
Paasto	Lent	lent.
Pääsiäinen	Easter	iistör.
Juhannus (keskikesä)	Midsummer	midsömmör.
Helluntai	Whitsuntide	huitsöntaid.
Joulu	Christmas	krismäs.
Syntymäpäivä	birthday	börthdee.
Vuospäivä	anniversary	änivörsääri.

17. Kirkko.

Altari	altar	ooltör.
Evankeli	gospel	gospel.
Jumalan-palvelus	divine service	divain sörviis.
Kello	bell	bell.
Kirkko	church	tshörtsh.
Kirkontorni	steeple	stiipl.
Kristitty	christian	krisshän.
Pakana	heathen	hiidh'n.
Pappi	minister, clergyman	ministör, klördshimän.
Raamattu	bible	baibl.
Rukous	prayer	preeör.
Saarna	sermon	sörmön.
Saarnastuoli	pulpit	pulpit.
Seurakunta	parish	päärish.

18. Kauppa.

Etu	profit	profit.
Jalka	foot	fut.
Kauppa	commerce	kommörs.

	(kirjoitetaan:)	(kännetään:)
Kauppias	merchant	möörtshänt.
Konttori	office	offis.
Kuitti	receipt	rösiit.
Liiketoimi (affääri)	business	bisness.
Makasiini (varastohuone)	warehouse	ueerhaus.
Maksu	payment	peement.
Mitta	measure	meetsj'uur.
Myyjä	seller	sellör.
Ostaja	purchaser	pörtshesör.
Paino	weight	ueet.
Pankki	bank	bänk.
Pankkiiri (rahakauppias)	banker	bänkör.
Pientä rahaa	change	tshendsh.
Puhdasta rahaa	cash	käsh.
Puoti	shop	shop.
Puotipalvelija	clerk	klark.
Raha	money	möni.
Tappio	loss	loss.
Tuuma	inch	intsh.
Vekseli	letter of change	let'ör ov tshendsh.
Velallinen (velkaa-olija)	debtor	detör.
Velkoja (lainanantaja)	creditor	krediitör.
Voitto	gain	geen.

19. Henkiset omaisuudet.

Ahkeruus	diligence	dilidshens.
Ajatus	thought	thoot.
Avu	virtue	vörtshuu.
Epäluulo	suspicion	söspiishn.
Erehdys	mistake	misteek.
Halu	desire	disair.
Halveksuminen	contempt	kontemt.
Huhu	fame	feem.
Hurskaus	piety	paieti.
Huvitus	pleasure	pleeshjuur.
Hyvyys	kindness	kaindness.
Häpeä	shame	sheem.

	(kirjoitetaan:)	(kännetään:)
Ilo	joy	dshoi.
Julmuus	cruelty	kruuelti.
Järki	reason	riis'n.
Kateus	envy	envi.
Kiitollisuus	gratefulness	greetfulnes.
Kiukku (vihastumus)	anger	ängör.
Kohteliaisuus	courtesy	körtesi.
Laiskuus	laziness	leesines.
Luottamus	trust	tröst.
Mieli	mind	maind.
Muisto	memory	memori.
Murhe	sadness	sädnes.
Oikeus	justice	dshöstiis.
Omatunto	conscience	konshens.
Pahe	vice	vais.
Pahuus	naughtiness	nootines.
Pelko	fear	fir.
Petos	fraud	frood.
Raivo	rage	reedsh.
Rakkaus	love	löv.
Rehellisyys	honesty	onesti.
Riita	quarrel	kuorrel.
Sielu	soul	sool.
Suru	grief	griif.
Sääli	pity	piti.
Säästäväisyys	economy	ekoonomi.
Taitavuus	skill	skill.
Tahto	will	uill.
Toivo	hope	hop.
Totisuus (vakaisuus)	sincerity	sinseriti.
Totuus	truth	truth.
Turhamaisuus	vanity	vaniti.
Tyyneys	quiet	kuaiet.
Tyytymättömyys	displeasure	displeeshjuur.
Uhka (kiusta)	spite	spait.
Vaiva	trouble	troobl.
Vala	oath	ooth.
Valhe	lie	lai.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Valheellisuus (kavaluus)	falsehood	foolshud.
Vapaus	liberty	libörtti.
Viekkaus	cunning	könning.
Viha	hatred	heetred.
Viisaus	prudence	prjuudens.
Vääryys, solvaus	injury	indshuuri.
Ylpeys	pride	praid.
Ystävyys	friendship	frendship.

II. Laatusanoja.

Alaston	bare	beer.
Ankara	stern	störn.
Arvoinen, arvokas	worth	uörth.
Avonainen	open	oopen.
Epäkohtelias	rude	ruud.
Etäinen	distant	distänt.
Hapan	sour	saur.
Harmaa	grey	gree.
Heikko	weak	uiik.
Hento	tender	tendör.
Hidas	slow	sloo.
Hullu	mad	med.
Huono	bad	bed.
Hyvä	good, kind	gud, kind.
Hämärä, epäselvä	dim	dim.
Ihmeteltävä	admirable	ädmireabl.
Iloinen	merry	merri.
Inhoittava	abominable	äbomineabl.
Innokas	eager	iigör.
Iso	tall, great, large	tool, greet, lardsh.
Juhlallinen	solemn	solem.
Julma	cruel	kruuel.
Juokseva (vetelä)	fluid	fluid.
Jyrkkä	steep	stiip.
Kallis (kallishintainen)	costly	kostli.
Kallis (rakas)	dear	diir.
Kapea, andas	narrow	närroo.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Karnea	harsh	harsh.
Katkera	bitter	bittör.
Keltainen	yellow	jelloo.
Kepeä	easy	iisi.
Kesy	tame	teem.
Kipeä	sick, ill	sik, ill.
Kirkas	clear	kliir.
Kokonainen	whole	hool.
Komea	splendid	splendid.
Korea, kaunis	pretty, handsome	pritti, händsöm.
Korkea	high	hai.
Kostea	damp	dämp.
Kova	hard	hard.
Kuollut	dead	ded.
Kuuma	hot	hot.
Kykenevä	able	eebl.
Kylmä	cold	koold.
Kypsä	ripe	raip.
Kärsivällinen, maltillinen	patient	peesshent.
Köyhä	poor	puur.
Laiha	lean	liin.
Laiska	lazy	leesi.
Lempeä	mild	maild.
Leveä	broad	brood.
Levollinen, tyyni	calm	koom.
Lihava	fat, stout	fet, staut.
Lyhyt	short	short.
Lystikäs	funny	fönni.
Läheinen	near	niir.
Makea, suloinen	sweet	suiit.
Matala	low	loo.
Murheellinen	sorry	sorri.
Musta	black	bläk.
Myöhäinen, hidastunut	late, tardy	leet, tardi.
Naimaton	single	singl.
Nopea, sukkela	swift	suiit.
Näköinen (jonkun)	like	laik.
Ohut	thin	thin.

	(kirjoitetaan :)	(äänetään :)
Oikea (oikeutta rakastava)	just	dshöst.
Oma	own	oon.
Ontelo	hollow	holloo.
Pehmeä	soft	soft.
Pieni	little, small	litl, smool.
Pimeä	dark	dark.
Pitkä	long	long.
Poissa-oleva	absent	äbsent.
Puhdas	clean	kliin.
Punainen	red	red.
Pyhä	holy	hooli.
Pysyväinen	constant	konstánt.
Rampa, nilkku	lame	leem.
Raskas	heavy	hevi.
Rattoisa, hilpeä	gay	gee.
Rehellinen	honest	onest.
Rikas	rich	ritsh.
Rohkea	bold	boold.
Ruskea	brown	braun.
Salainen	secret	sikret.
Selvä (eikä juopunut)	sober	soobör.
Sininen	blue	bluu.
Siro, sorea, vaaleva	fair	feer.
Suora, oikoinen	straight	street.
Suora, oikea, oikea käsi	right	rait.
Syvä	deep	diip.
Säännöllinen	regular	rägjulör.
Terve, tuore	sound, fresh	saund, fresh.
Terävä	sharp	sharp.
Todellinen	real	riiäl.
Tosi, todellinen	true	truu.
Totinen (vakava)	grave	greev.
Turhamainen	vain	veen.
Turvallinen, varma	safe	seef.
Tyhjä	empty	emtti.
Täysi	full	full.
Uskollinen	faithfull	feethfull.
Uteltias	curious	kjuuriös.

	(kirjoitetaan :)	(äännetään :)
Uusi	new	njuu.
Vaikuttava, toimekas	active	äktiiv.
Vakainen, vilpitön	sincere	sinsir.
Valkoinen	white	uait.
Valoisa	light	lait.
Vanha	old	oold.
Varhainen	early	örli.
Varma, vaka	secure	sekjuur.
Vasen	left	left.
Vieras	strange	strendsh.
Vihreä	green	griin.
Viisas	wise	uais.
Vilkas	quick, brisk	kuikk, brisk.
Villi	wild	uaild.
Väsynyt	weary	uiiri.
Väärä (pettävä)	false	fools.
Yksin	lone	loon.
Yksinkertainen	simple	simpl.
Yksinäinen	lonesome	loonsom.
Ympyräinen	round	raund.
Äkäinen	cross	kross.
Älykäs	sly	släi.
Änekäs	loud	laud.

III. Tekosanoja.

Aivastaa	sneeze	sniis.
Ajatella	think	think.
Alkaa	begin	biginn.
Antaa	give	giv.
Arvostaa, kunnioittaa	esteem	estiim.
Asua	lodge, live	lodsh, liv.
Elää	live	liv.
Etsiskellä	look for	lukfor.
Haavoittaa	wound	vund.
Haista, haistaa	smell	smell.
Hakea	seek	siik.

	(kirjoitetaan :)	(äännetään:)
Halveksia	despise	dispais.
Herätä	awake	eueek.
Hyljätä, olla myöntämättä	refuse	refjuus.
Hyväksyä	approve	apruuv.
Ihastuttaa	charm	tsharm.
Istua	sit	sit.
Juoda	drink	drink.
Juosta	run	rönn.
Jättää	leave	liiv.
Kantaa	carry	kär'i.
Kasvaa	grow	groo.
Keittää	boil	boil.
Kiittää (ylistää)	praise	prees.
Kiittää (lausua kiitollisuutensa)	thank	thenk.
Kirjoittaa	write	rait.
Koettaa	try	trai.
Kuolla	die	dai.
Kutsua	call	kool.
Kuulla	hear	hiir.
Kuunnella	listen	lis'n.
Kylvää	sow	soo.
Kypsyä	ripen	raipen.
Kysyä	ask, inquire	ask, inkuair.
Käydä, kulkea	go, walk	goo, uook.
Käsittää, ymmärtää	conceive	konsiiv.
Lainata (ottaa lainaksi)	borrow	bor'oo.
Lainata (antaa lainaksi)	lend	lend.
Lastata	load	lood.
Laulaa	sing	sing.
Leikata	cut	köt.
Leimuta (salamoita)	lighten	laitn.
Leipoa	bake	beek.
Lempiä (rakastaa)	love	löv.
Lentää, paeta	fly	flai.
Lopettaa	finish	finish.
Lukea	read	riid.
Lyödä	beat	biit.
Lähestyä	approach	äprootsh.

	(kirjoitetaan :)	(äännetään :)
Lämmittää	warm	uorm.
Maalata	paint	peent.
Maata	lie	lai.
Miellyttää, suvaita	please	pliis.
Murhata	murder	mördör.
Muuttaa, vaihtaa	change	tshendsh.
Myydä	sell	sell.
Naida, naittaa	marry	mär'i.
Nauraa	laugh	loof.
Nuhdella, moittia	blame	bleem.
Nukkua	sleep	sliip.
Nähdä	see	sii.
Opettaa	teach	tiitsh.
Oppia	learn	lörn.
Ostaa	buy	bai.
Ottaa	take	teek.
Paistaa	roast	roost.
Palaa, polttaa	burn	börn.
Panna, asettaa	lay	lee.
Peittää	cover	kövör.
Pestä	wash	uosh.
Pettää	betray	betree.
Piirustaa	draw	droo.
Pudota	fall	fool.
Puhaltaa, tuulla	blow	bloo.
Puhdistaa	clean	kliin.
Puhua	speak	spiik.
Pukea	dress	dress.
Pukea päältä (riisua)	undress	öndress.
Purra	bite	bait.
Pyyhkiä	wipe	uap.
Rahtia (sataa rakeita)	hail	heel.
Rakastaa (pitää jostakin)	like	laik.
Rakentaa	build	bild.
Rangaista	punish	pönish.
Ratsastaa	ride	raid.
Ryvettää	dirt	dör't.
Saapua (tulla johonkin)	arrive	arraiv.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Salata	conceal, hide	konsiil, haid.
Sallia	allow	ällau.
Sanoa, kertoa	tell	tell.
Sanoa, lausua	say	see.
Sataa	rain	reen.
Seisoa	stand	ständ.
Sittoa	bind	baind.
Siunata	bless	bless.
Suojella	protect	protekt.
Suudella	kiss	kiss.
Sylkeä	spit	spit.
Syyttää	accuse	äkjuus.
Syödä	eat	iit.
Taittaa	break	breek.
Tappaa	kill	kill.
Tarvita, puuttua	want	uont.
Tervehtiä	salute	sälunt.
Tietää, tuntea	know	noo.
Totella	obey	obää.
Tuiskua (sataa lunta)	snow	snoo.
Tulla	come	kööm.
Tuntee, aistia	feel	fiil.
Tuoda	fetch	fetsb.
Täyttää	fill	fill.
Uida	swim	suim.
Uneksia	dream	driim.
Unohtaa	forget	forget.
Uskoa	believe	beliiv.
Valehdella	lie	lai.
Varastaa	steal	still.
Vastaan-ottaa	receive	resiiv.
Vastata	answer	änsör.
Vasten-mielistä (olla vasten- mielistä)	displease	displiis.
Vetää	draw	droo.
Vihata	hate	heet.
Ymmärtää	understand	önderständ.

IV. Sijasanoja.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
Aikana	during	djuuring.
Alla, alle	under	önder.
Asemesta, sijasta	instead of	insted of.
Edessä, eteen	before	bifoor.
Ilman	without	uithaut.
Joukossa, joukkoon	among	ämöng.
Kautta -lla, -llä	by	bai.
Luona	at	ät.
Läpi	through	thruu.
Lähellä, lähelle	near	niir.
Mukana, mukaan, -lla, llä	with	uith.
Noin, lähes, suhteen, muassa	about	äbaut.
Paitse	save	seev.
Pois	off	off.
Puoleen, luo, -lle	to	tu.
Puolesta, tähden, sillä	for	for.
Päällä, päälle	on	on.
Sitten, koska	since	sins.
Takana, taakse	behind	bihaind.
Toisella puolen, paitsi	beyond	bijoond.
Vastaan	against, towards	ägeenst, tauaards.
Vieressä, sitä paitse, muutoin	besides	bisaid.
Välissä, väliin	between	bituiin.
Vastapäätä	opposite	opposit.
Yllä, ylle, yläpuolelle	over, above	oovör, äböv.
Ympäri	around	äraund.
-lta, -ltä	of	ov.
-sta, -stä	from	from.
-ssa, -ssä	in	in.
-h -n	into	intu.

Sijasanaat asetetaan nimisanan eteen. Esim. The apples fall from the trees = Omenat putoovat puista. — Of käytetään merkitsemässä myöskin omantoa ja osantoa. Esim. The capital of the kingdom = kuningaskunnan pääkaupunki. Three pounds of sugar = kolme nau-laa sokuria.

V. Määräsanaja.

	(kirjoitetaan :)	(äännetään :)
Aina	always	ooluees.
Ainakin	at least	ät liist.
Aivan	quite	knait.
Ei	not	nott.
Ei (kieltävä vastaussana)	no	noo.
Ei ensinkään	not at all	not ät ool.
Ei koskaan	never	nevör.
Ei missään	nowhere	noueer.
Ei mitään	nothing	nöthing.
Eilen	yesterday	jästördee.
Enemmän	more	moor.
Huomenna	to-morrow	tu-mor'oo.
Kyllin, kyllä	enough	inöff.
Kyllä (myöntävä vastaussana)	yes	jes.
Kaikkialla	every where	överiueer.
Liian	too	tuu.
Melkein	almost	oolmost.
Missä	where	ueer.
Mistä	whence	uens.
Muoin	formerly	formörli.
Munalla	elsewhere	elsueer.
Nyt	now	nau.
Paljon	much	mötsh.
Siellä, tuolla	there	theer.
Sieltä, tuolta	thence	thens.
Tavallisesti	commonly	kom'önli.
Todellakin	indeed	indiid.
Tänään (tänäpäinä)	to-day	tudee.
Tästä lähtien	henceforth	hensforth.
Täällä	here	hiir.
Täältä	hence	hens.
Usein	often	oof'n.
Yht'äkkiä	suddenly	söd'nli.
Yhdessä	together	toogether.
Äskettäin, vastikään	lately	leetli.

VI. Sidesanoja.

	(kirjoitetaan :)	(äännetään :)
Ei — eikä	neither — nor	niithör — noor.
Ell'ei	unless	önless.
Että	that	thät.
Ja	and	änd.
Jos	if	if.
Joko — taikka	either — or	iithör — oor.
Koska	because	bikoos.
Kuin	than	thän.
Kuitenkin	however	hauever.
Miksi	why	uai.
Mutta	but	böt.
Muuten	else	els.
Myös	also	oolsoo.
Sekä, molempi	both	booth.
Sentähden	therefore	theerfoor.
Siitä huolimatta	nevertheless	nevörtheless.
Silloin	then	then.
Sillä	for	for.
Vaikka	though	thoo.

VII. Laskusanoja.

a). Perus-laskusanoja.

1	one	uon.
2	two	tuu.
3	three	trii.
4	four	foor.
5	five	faif
6	six	siks.
7	seven	sevn.
8	eight	eet.
9	nine	nain.
10	ten	ten.
11	eleven	ilevn.

	(kirjoitetaan:)	(äännetään:)
12	twelve	tuelf.
13	thirteen	thörtiin.
14	fourteen	foorttiin.
15	fifteen	fiftiin.
16	sixteen	sikstiin.
17	seventeen	sevntiin.
18	eighteen	eetiin.
19	nineteen	naintiin.
20	twenty	tuenti.
21	twenty-one	tuenti-uon.
30	thirty	thörti.
40	forty	forti.
50	fifty	fifti.
60	sixty	siksti.
70	seventy	sevnti.
80	eighty	eeti.
90	ninety	nainti.
100	a hundred	e händred.
1000	a thousand	e thausnd.
Miljoona	a million	e miljön.

b). Järjestys-laskusanoja.

Ensimmäinen	the first	dhe först.
Toinen	„ second	„ sekönd.
Kolmas	„ third	„ thörd.
Neljäs	„ fourth	„ foorth.
Viides	„ fifth	„ fifth.
Kuudes	„ sixth	„ siksth.
Seitsemäs	„ seventh	„ sevnth.
Kahdeksas	„ eighth	dhi eeth.
Yhdeksäs	„ ninth	dhe nainth.
Kymmenes	„ tenth	„ tenth.
Yhdestoista	„ eleventh	dhi ilevnth.
12:s	„ twelfth	dhe tuelfth.
13:s	„ thirteenth	„ thörtiinth.
14:s	„ fourteenth	„ foorttiinth.

(kirjoitetaan:)

(äännetään:)

15:s	the fifteenth	dhe fiftiinth.
16:s	„ sixteenth	„ sikstiinth.
17:s	„ seventeenth	„ sevntiinth.
18:s	„ eighteenth	dhi eetiinth.
19:s	„ nineteenth	dhe naintiinth.
20:s	„ twentieth	„ tuentiith.
30:s	„ thirtieth	„ thörtiith.
40:s	„ fortieth	„ fortiith.
50:s	„ fiftieth	„ fiftiith.
60:s	„ sixtieth	„ sikstiith.
70:s	„ seventieth	„ sevntiith.
80:s	„ eightieth	dhi eetiith.
90:s	„ ninetieth	dhe naintiith.
100:s	„ hundredth	„ höndrdth.

Helppohintainen tilaus.

Wartijanääniä

Suomen Sionista.

Kolmas vuosikerta suomalaisten pappien Ewankeliumi-saarnoja.

Toimittanut Elis Bergroth.

12 wihkoa à 35 p. (entinen hinta 65 p. wihkolta),
sidottuna 4 m. 75 p. (ennen 9 mk.)

Arwokkain saarnakirja Kolmannen Wuosikerran teksteistä tarjotaan nyt erittäin huoheasta hinnasta ja lewiää siis toiwottawasti niihin suomalaisiin koteihin, joista se vielä puuttuu.

Saarnat tässä vuosikerrassa ovat kirjoittaneet seuraawat papit: C. H. Alopæus, L. A. Wennerström, J. A. Cederberg, B. Sarlin, K. E. Stenbäck, K. H. D. Molander, Wilh. Kaitila, Aug. Wilh. Lund, K. Sixt. Olsson, A. F. Leidenius, B. J. Söderman, Jakob Nordqwist, H. E. Wegelius, K. A. V. Tallqwist, E. F. Gränen, J. W. Warttainen, J. Tanskanen, L. W. Häggström, August Noponen, Emil Murén, Elis Bergroth, Matti Tarffanen, K. Iwar Nordlund, Frans Ludwig Schauman, Jonatan Johansson, Edw. Karsten, Gust. Dsk. Schöneman, P. A. Kallio, E. J. K. Luoma, Fr. Edw. Silwander, Karl Wilén, A. Nyholm, Erik Johansson, K. J. Lund, A. Luwinen, Gustaf Dahlberg, Karl Elis Roos, Wilhelm Johansson, J. A. Maunu, B. W. Lindqwist, K. A. Hougberg, J. Gummerus, Fred. Nauflér, Johannes Ilmanen, Pekka Korpi, Johan Albert Tengén, Joos. Mustakallio, Arw. Lundén, K. B. Lehtonen, A. D. Blomberg, Gero Hyvärinen, J. A. Heikel, W. Krogerus, Julius Engström, Kaarle W. Petrell, Knut Emil Souck, J. D. Appelberg, August Cederberg, Alfons Lönnroth, K. A. Troberg, Edw. Lundell. Gustaf Johansson.

D. W. Segerswärdin Saarnoja kaikille vuoden sunnuntai- ja juhlapäiwille.

Painoon toimitti K. K. Jauhainen. Hinta sid. 2: 80, koruk. 3: 80.

Kun lukuun otetaan että kirja on sidottu kowiin kansiin, että se sijältää 500 suurta siwua, myöntäneen jokinainen että näin tawattoman huoheasta hinnasta harwoin meillä myyhdään arwokasta saarnakirjaa.

— — Sanan todelisimmasa ja jaloimmasa merkityksesä oli wainaja kansan mies. Kansan puhujana, sellaisia jommoisia harwat owat, ymmärsi hän saarnoissaan vielä kuulijansa muassaan, ja saattaa korkeimmat totuudet heidän sydämiinsä sillä hänen esitelmänsä oliwat selwinä todistuksina hänen omasta, hartaasta henki-elämästänsä, hänen harwinaisesta ihmistuntemistansa, sekä palawasta rakkaudesta niin hywin jumalalliseen totuuteen, kuin sanantulkijoihinsa. Senpä wuoksi eiwät hänen sanansa jääneet waiikututtu silloinkaan, kuin ne sisälswät mitä anlarinta ja watawinta nuhdetta. Rakkaudesta rikkaasta sybäimestä lähtiwät ne ja sentähden tunkeusiwattin ne sydämiin. — —

Tuhansille kodeille tuhatjärvien maassa:

Kokoelma tarjoo arvokkaita teoksia mitä huokeim-
masta hinnasta, tähän saakka on ilmestynyt:

N:o 1. *Pohjan-piltti*. Kuvaus lopulta 13:tta
vuosisataa. Kirjoitti *Yrjö-Koskinen*. Uusi
painos. Hinta 35 p.

N:o 2. *Suomalaisia sananlaskuja*. Selittä-
nyt *Elias Lönnrot*. Hinta 35 penniä.

N:o 3. *Sotamies Ivanovin muistelmia*. Kir-
joittanut *Wsevolod Garshin*. Suomentanut
M. Wuori. Hinta 35 p.

N:o 4. *Aleksanteri Petöfin runoja*. Koonnut
Severi N. Ynnä Petöfin elämäkerta. Hinta
35 p.

N:o 5 & 6. *Eläinten elinkeinot ja teollistoi-
met*. Parhaiten lähteitten mukaan kirjoit-
tanut *O. M. Reuter*. Suomentanut *Hilja*.
Useilla puupiiroksella varustettu. 70 p.

N:o 7 & 8 *Mexikon valloitus*. Kappale Ame-
rikan historiaa. Kirjoittanut *Tyko Hagman*.
Kuvilla varustettu. Hinta 70 p.

N:o 9. *Pappilan tuvassa*. Yksinäytöksinen
huvinäytelmä. Kirjoittanut *Martti Wuori*.
Hinta 35 p.

N:o 10. *Juhani Ahon kirjoittamia lastuja*.
Valikoima teoksista „Lastuja“ ja „Uusia
lastuja“. Hinta 35 p.

N:o 11 & 12. *Suomen kalat ja kalastus Suo-
messa*. Kirjoitti prof. *O. M. Reuter*. Suo-
mensi *Wihtori Peltonen*. Kuvilla varustettu.
Hinta 70 p.

N:o 13. *Protestanttisuus ja sen vaikutus
kansojen menestymiseen*. Kirjoitti
Emile de Lavaley. Suomentanut *A. Meur-
man*. Hinta 35 p.

N:o 14. *Singonneita säkeniä*. Kirjoitti *Louise
Westkirch*. Suomentanut *Helmi Setälä*.
Hinta 35 p.

Piakkoin uusia vihkoja! Vihkon hinta 35 p.

Scale of Statute Miles
0 50 100 150 200 250 300

Rand, McNally & Co.'s Business Atlas Map of the United States.
Copyright, 1891, by Rand, McNally & Co.

Key West

Suomalaiselle siirtolaiselle.

Siirtymys Yhdysvaltoihin on viime vuosina suuresti lisääntynyt, ei ainoastaan yleisemmin vaan myös lähemminkin täällä tunnetuista maista, joiden viimemainittuihin joukkoon luettaisiin Suomen, joka on arv. lukijan ja allekirjoittaneen hynninmaa.

Jos menemme noin 35 vuotta takaperin ajassa, tapamme jo siellä ja täällä muutamia kansalaisia, jotka monivuotisen merielämän jälkeen ovat lastenneet kotiperustuksensa Amerikan Yhdysvaltoihin; moni heistä on ahkeruudella ja säästäväisyydellä kohottanut itensä omavaraiselle kannalle. Vaikka kultaneurot siihen aikaan vielä miltei lepäivät kehossansa nyhtäen verrattuna, saivat kuitenkin jukalaiset ja tuttavat vanhasa kotimaassa tietoja ja kuulumisia heidän menestystensä. Seurauksena oli, että moni Suomen mies ja nainen matkusti Ameriikkaan onneensa etsimään. Edellä mainittujen kansallishyveiden ahkeruuden ja säästäväisyyden kautta on nyhtään tuhansia kansalaisistamme kohonnut varallisuuteen ja arvokkaan asemaan uudessa kotimaassansa. Suurin osa on joko maata ostamalla tai muulla tapaa päässyt omaksi herrakseen, tullut varakkaaksi ja hyvin voipaksi, jotta on voinut tänne tuottaa ei ainoastaan jukalaisensa vaan myös vieraiksi ystävänsä ja tuttaviansa jafamaan ylläilyshyvästä kansansa ja valmistamaan itsellensä parempaa toimeentuloa, kuin heillä vanhasa maassa oli mahdollista. Näin on siirtolaisuus Suomesta syntynyt ja terran aljettuaan on se vuosi vuodelta enentymistään enentynyt, jotta se menneinä vuosina oli suurempi kuin koskaan ennen.

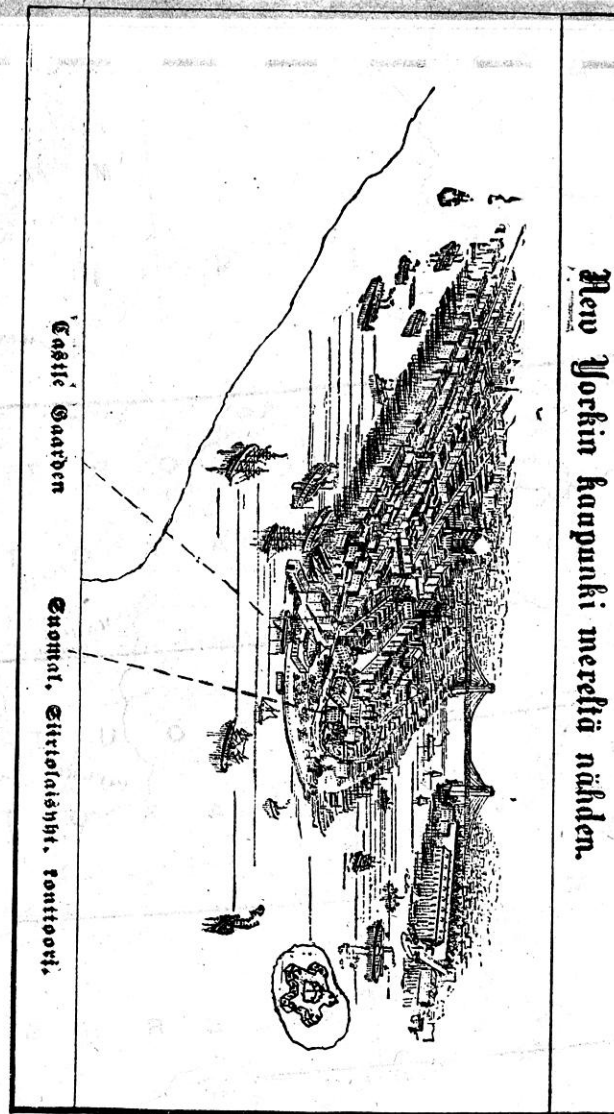
Kuusi vuoteen 1882 ei Suomalaisilla ollut New Yorkissa yhtään kansalaista asioitfiana, josta puoleen he omalla kielellään olisivat voinet asioitfiansa käntyä. Lyhyesti sanottu, heillä ei ollut ainoatakaan miestä tai vhtidiä, jota olisi heidän etujansa täällä valvonut. Suurin osa niistä lufemattomista vääryhksistä ja petokista, jotta kansalaisia täällä kohtivat, ei tutut sen takia ilmi ja niin jai monikin köyhä ja rehellinen kansalainen korvaufetta karsia ne wahingot, jotta häntä kohtivat veariarjen tavouuden kautta. Ketään ei löytnyt, jolta umpisuomalainen olisi voinut saada tarpeellista neuvoja ja johdatuksia. — Sitien aikaan jaapui allekirjoittanutkin maahan. Mainitut

epäkohdat huomattuani käännyin täällä löytpwän „The American Emigrant Co“:in puoleen, jota vielä siihen astaan oli yhtiönä ja josta liite kävi ruotsalaisen R. E. Jeanfornin nimesä; sanottu yhtiö oli perustettu ruotsalaisia varten. Minä kehoitin yhtiötä myös alkamaan suomalaisen liitteen suomalaisien kansa ja awaamaan suomalaisen osaston, jonka hoitajaksi tarjosin itseni. Yhtiön tun huomasi minkä suuren hyödyn ehdotukseni toteutuminen sille tuottaisi, hyväksyikin sen. Viiden vuoden ajan hoitin yhtiön palvelukseksi huolella ja tuntuin jälleen kansalaisten asioita. Siinä aikana oliin tilaisuudessa näkemään ja huomaamaan, miten sanottu yhtiö kistoi itsellensä ärettömiä voittoja kansalaisten rahoista. Se maksoi näet jelle niin kowin alhaisen, oikein kohon kurestin. Ojaksi itä hystä, osaksi myöskin senkin takia, tun yhtiölle tapahtui se onnettomuus, että sen esimies kotoi rahoiheen pävineen, katoiu parhaaksi jättää yhtiön palveluksen, erittäin tun jekwästi oliin tullut huomaamaan millä kannalla sen asiat oikein olivat. Olin innookkaasti osaa Suomalaisen Siirtolaisyhtiön perustamiseen, sillä oliin wafunuttu, että siten olisiin tilaisuudessa toimittamaan kansalaisilleni paremmat edut, enemmän wapaamielillä ja tyydyttävällä tavalla.

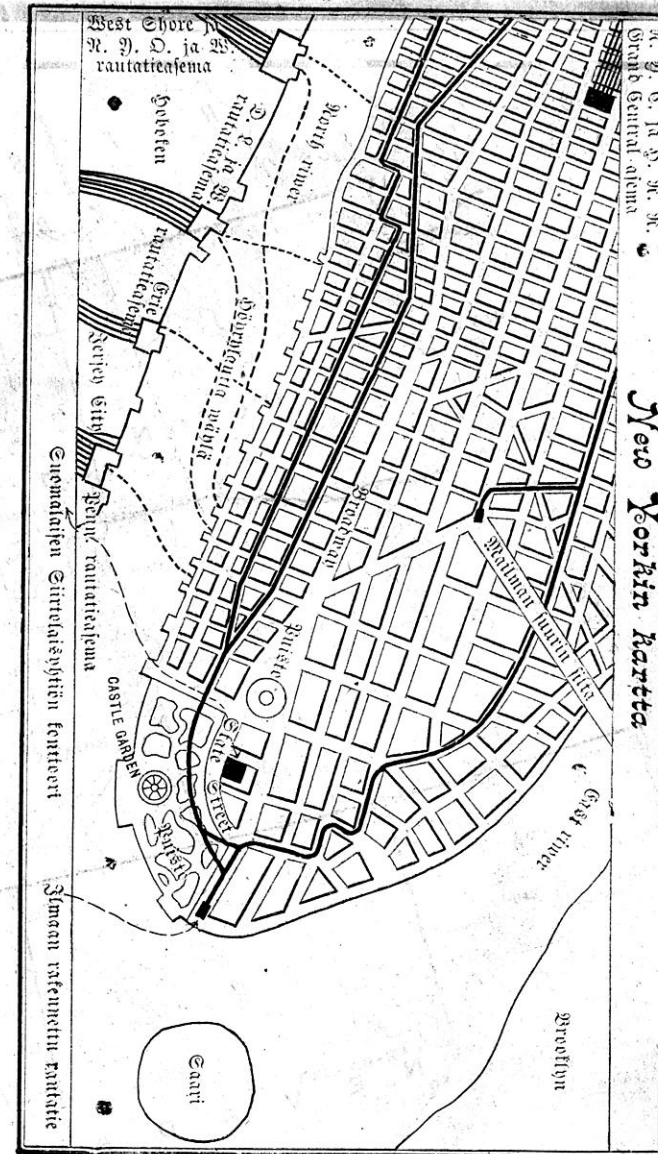
Suomalainen Siirtolaisyhtiö perustettiin siten maaliskuun 31 p:nä 1887. Yhtiön waltakirja ja säännöt wafuistettiin New Yorkin waltion laissa toukokuun 19 p:nä jamana wuonna \$10,000.00 osakepääomalla, jota on karrutettu yti \$20,000 wararahastolla. Niin tun yleisesti tunnetaan on yhtiö kaitin puolun täytnänyt tarfotuksensa ja menestynyt niin mainiosti, että kaikki kilpailijamme owat hämmästyneet. Seurauksena sitä on ollut, että kansalaistemme luottamus meihin on yhäti kasvamaassa, että liittemme aina waan ojojttaa yhä mutta edistystä. Memme wastedesku, kuten tähänkin saakka, koettawat tehdä puolestamme kaiten, joka waan woi tehdä meidät kansalaistemme luottamuksen ansainneiksi.

Hyhdämme täten wastaajundesjakin olla arv. kansalaistemme yfimielisessä suosiossa.

Suomalaisen Siirtolaisyhtiön puolesta:
G. A. Grönlund,
esimies.

New Yorkin kaupunki merellä nähtä.

Suomattkaa!

Suomalainen Siirtolaisyhtiö New Yorkissa pitää aina maallenuju-paikkalla, Ellis saarella, kaffi juonen, ruotsin ja englannin kieltä taitavaa apilaista vastaan ottamassa suomalaisia matkustajiansa, jota muut siirtolaisyhtiöt eiwät tee.

Tätä etua ei muiden linjojen matkustajilla ole. Tammikuun 1 päivästä 1892 alkaen heinäkuun 1 päivään 1892 asti on yli 3,000 suomalaista siirtolaista jaapunut New Yorkin Bremen'in linjaa myöten. Samana aikana on muita yhtiöistä linjaa myöten jaapunut yhteensä ainoastaan noin 1,000 suomalaista, jota kyllin jekwästi ojottaa, että Bremen'in linja kaitfine huonoine puolineen on jentään suosittu linja.

Wuosi vuodelta koetetaan yhä parantaa Bremen'in linjan siirtolaisten hoitoa, jonka teo Bremen'in linjalla ei ole niin waikea, kuin muilla linjoilla, jen tähden että sillä on enemmän isoja waltameren laivoja, kuin millään muulla linjalla.

Ei millään Englannin linjalla ole lähettää laiwaa New Yorkiin useemmin kuin terran wiftoissa, ja muutamit lähettawat ainoastaan 2 laiwaa kuukaudessa. Bremen'in linjalla sitä vastaan lähtee laiwaa New Yorkiin säännöllisesti kolme kertaa wiftoissa, kireinä aikoina vielä 2-3 ylimääräistä laiwaa.

Waikeissa piljettafioissa on käännyttävä suoraan Suomalaisen Siirtolaisyhtiön pääasiamiesten puoleen Suomessa, jotta yfinsiään owat waltunnetut linjan puolesta toimimaan.

Pääkonttori Suomen asioita warten:

Suomalainen Siirtolaisyhtiö,

B. A. Gultin, Waajasja, yleinen afianhoitaja.

Viktor Et, afianhoitaja Hantonimessä ja K. E. Holmberg, Seinäjoen afiamilla.

Myöskin muita afiamiehiä on Yhtiöllä Suomessa.

Pääkonttori Yhdysvalloissa:

Suomalainen Siirtolaisyhtiö,

G. A. Grönlund, esimies.

P. O. Box 721. 24 State Street, New York.

Suomattkaa!

Yhdysvaltoihin matkustawaisen on wifainta waihtaa rahansa wefeliksi Suomalaisen Siirtolaisyhtiön afiamiesten tykönä Waajasja, Seinäjoella, Hantonimessä y. m. Suomessa. Sitä paitsi, että rahansa on wefeliksi muodosja turwattuna hukkaantumasta matkalla, jaawat he Suomessa rahallensa edullijemmaan kurestin kuin Ameriikassa. Myöskin wälttawat he jontumasta siten rahoiheen petturein kelloihin New Yorkissa.

Esittäessänsä wefeliansa yhtiön pääkonttorissa New Yorkissa, maksetaan sen arwo omistajalleen ilman mitään wiiwytelyä.

Pääkonttoriin ojojte on Suomessa:

Suomalainen Siirtolaisyhtiö,

B. A. Gultin,

Afianhoitaja Waajasja.

Viktor Et,

Afiamies Hantonimessä.

K. E. Holmberg,

Afiamies Seinäjoen asemalla.

Myöskin muilla paikoilla Suomessa on Yhtiöllä afiamiehiä.

Pääkonttoriin ojojte Yhdysvalloissa on:

Suomalainen Siirtolaisyhtiö,

G. A. Grönlund, Esimies,

P. O. Box 721. 24 State Street,

New York.

Pohjois-Saksan

Posti-linja

(Norddeutscher Lloyd Steamship Co.)

Suora Saksalainen Höyryalus-linja

Bremenin ja New Yorkin välillä,

jolla on seuraawat nopeakulkuiset höyrylaivat:

EIDER, EMS, WERRA, ELBE, FULDA,
ALLER, SAALE, LAHN, TRAVE,
SPREE ja HAVEL.

Yli 2,000,000

matkustajaa on kuljetettu meidän laivoilla yli waltameren.

Pikakuljetus. Lyhykäinen merimatka Bremenin ja New Yorkin välillä.

Laivat lähtewät säännöllisesti Bremenistä ja New Yorkista joka keskiviikkona ja lauantaina.

Tämä tie on kaikkein edullisin Suomalaisille kulkea sillä kaikki meidän laivat kulkevat säännöllisesti Bremenistä New Yorkiin 8-10 vuorokaudessa, joten matkustajat aina Suomesta New Yorkiin pääsewät 13-15 vuorokaudessa. Vapaa ylläpito Suomesta alkain.

OELRICHS & CO.

Vleiset asiamiehet.

N:o 2 Bowling Green, New York, N. Y.

New Yorkin Lehti.

Suomen kansan puolueton äänenkannattaja Ameriikassa.

New Yorkin Lehti ilmestyy jekajena torstaina laubectian jiwuinen ja kuu palstainen. Sihtää tärkeimmät uutiset Suomesta, Ulfomaalta ja Ameriikasta, sekä paljon opettawaisia ja hupaisia tute-mista wuonista eri aineista.

New Yorkin Lehti on wähemmästä ajasta kuin puolesatoista wuodeksia jaanut 4000 tilaajaa. Tämmitä vleistä luoneta ei ennen ole vielä nähty yhtenäksän suomalaisen sanomalehden Ameriikassa jaawuttaneen.

New Yorkin Lehdessä on suuren tilaajamäärän kalleen edullisuun imeittää. Ilmoittamalla sitä jaawat liittemiehet wastaawaan arwen rahastaan. Halutaan tietoa p. m. kansan ilmoitustia tulce sitä aina huomattuihi.

Ilmoitus hinnat owat 8 senttiä wieneltä wuoniltä ensi kerralla ja 7 senttiä seuraawilla. Ruokeman ilmoitukset kofuissia wistia ja wärjon kansa makswat 50 senttiä ilman wistia ja wärjia 30 senttiä.

Ennentewutus koristettuna 50 senttiä.

Koko wuoden ilmoittajille on ilmoitus-hinta krittoisen jepimieken mukaan.

Tilaushinta on Ameriikassa:

Yhdeltä wuodelta	\$2.00
Wuodelta ..	\$1.00
Retjännes ..	\$0.60

Suomesja:

Yhdeltä wuodelta	\$2.50
Wuodelta ..	\$1.25

staitti lehdelle kuituwar kirjien ja tilaukset owat lähetettawat eieitrella:

New Yorkin Lehti.

23 State street.

P. O. Box 3376.

New York, N. Y.

Tilaukset Suomessa jaawat tätä lehdetä tilata suoraan Suomalaisen Siirtolaisyhtiön pääasiamieheltä eieitrella:

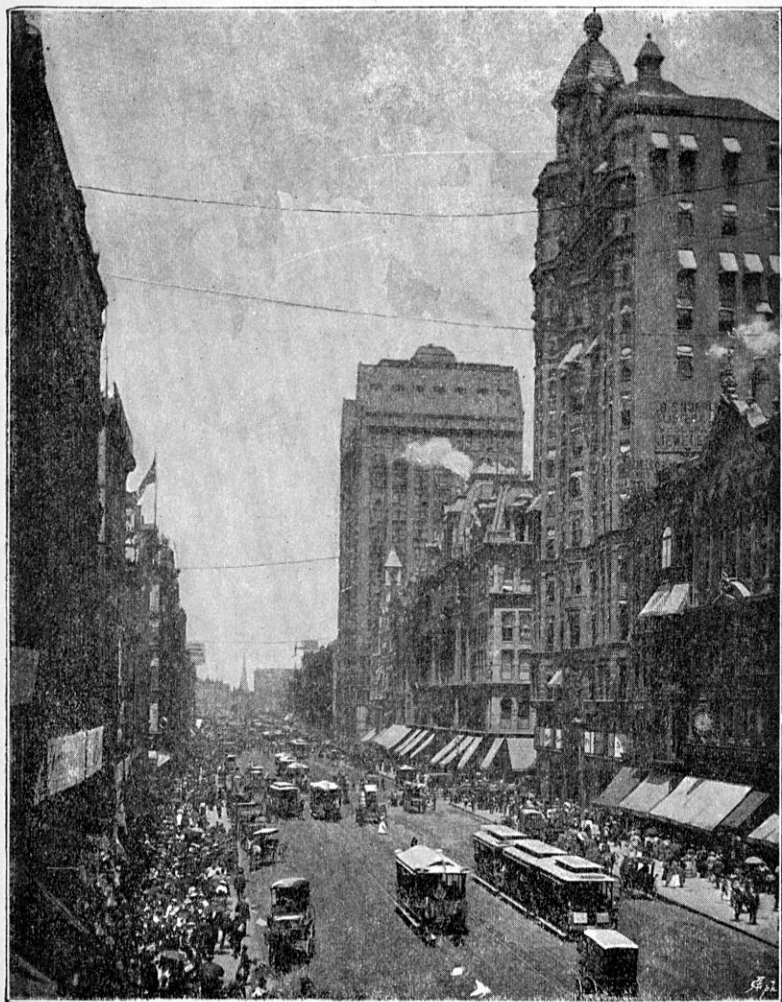
B. A. Gultin,

Waajas.

Hinnat owat 12 mf. 50 p. kofe- ja 6 mf. 25 p. piteletta wuodeksa. Afiamiehiä ja kirjienwairtoja halutaan taitfialle. Käwtenumereita lähetetään wuodeksissa ilmaiseksi.

J. F. Grönlund.

Wastaawa toimittaja.

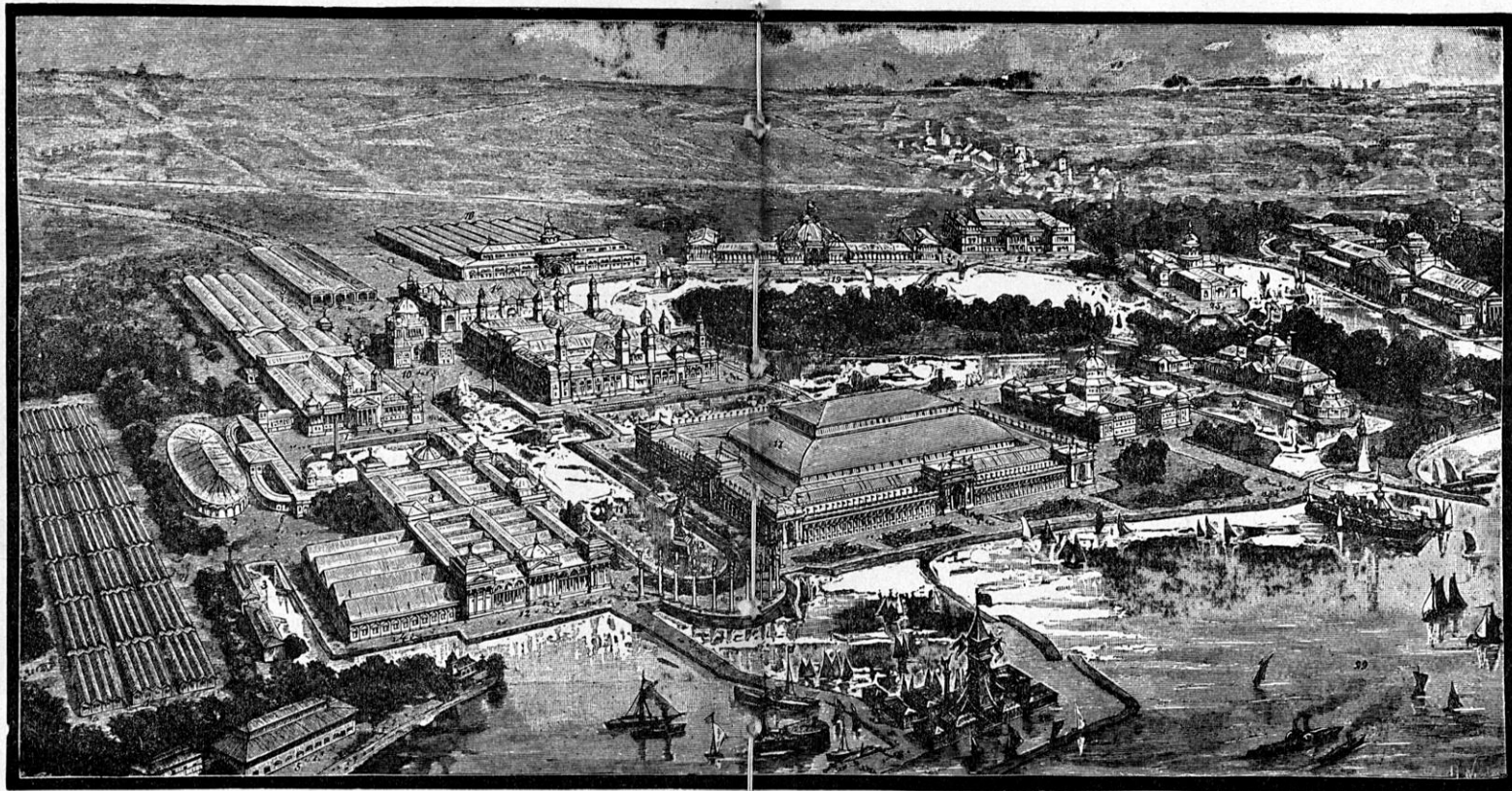
Eräs Chicagon katu.

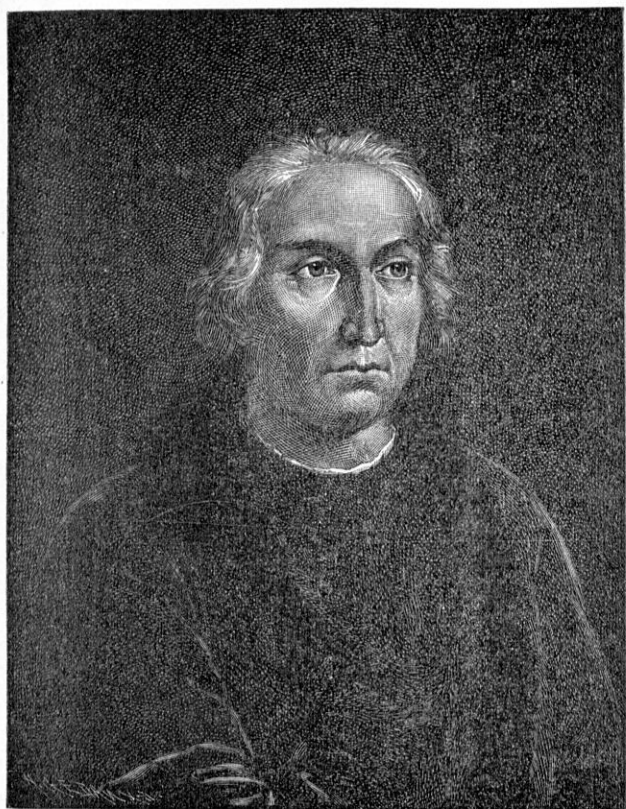
Pölkynlauttaajia Mississipillä.

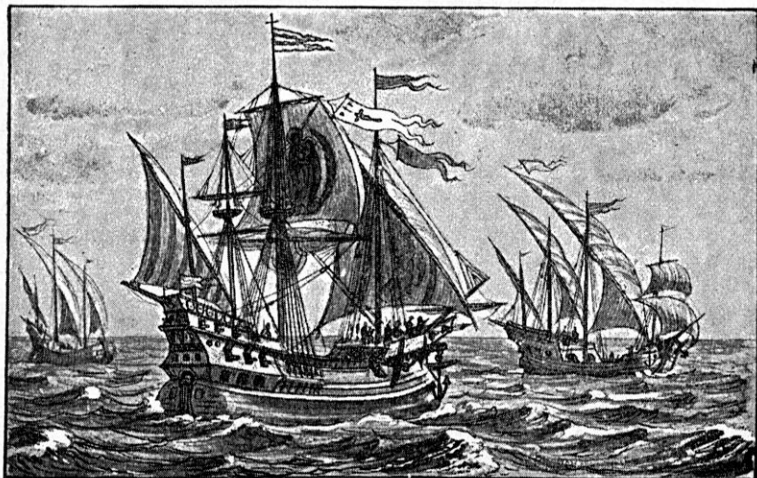
Orjan kiinniottaminen.

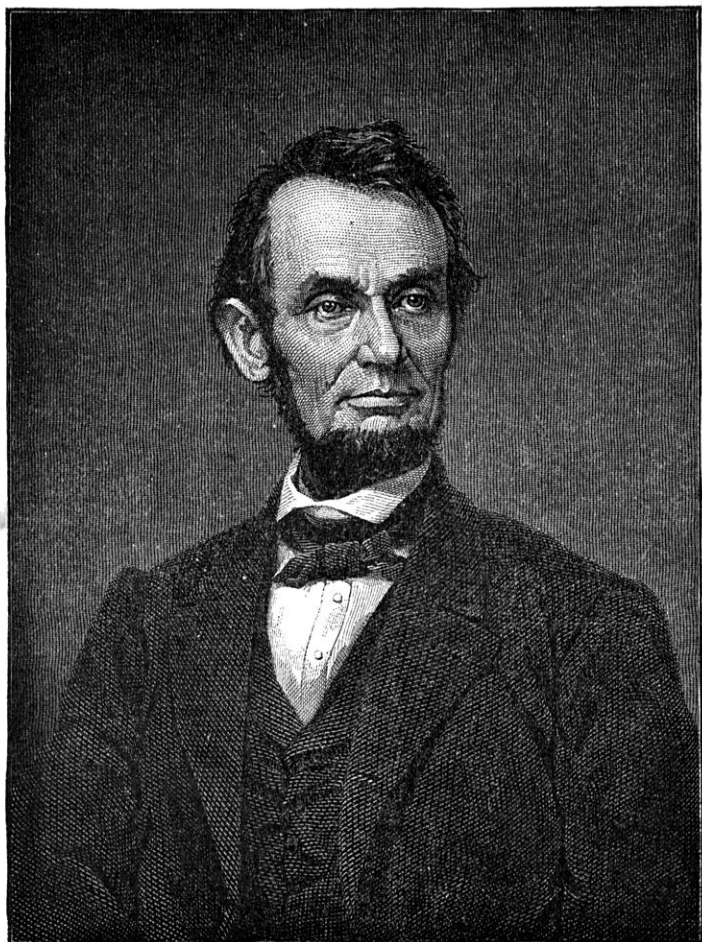
Maailman-näyttely Chicagossa.

Cristoforo Colombo.

Kolumbon laivat.

A. Lincoln

Werner Söderström'in kustannuksella on ilmestynyt.

R. HULT ja P. NORDMANN

KUVAUKSIA LUONNOSTA JA KANSANELÄMÄSTÄ SUOMESSA

Suomeksi toimitti HJ. MIKANDER.

Runsaasti kuvitettu. Hinta 1: 10 p., sidottuna 1: 50 p.

Yllämainittu teos kuuluu V osana (13 ja 14 vihk.) teokseen

ISAK FEHR

MAANTIETEELLISIÄ

MAAPALLON KAIKISTA OSISTA.

Muodostellen suomentanut F. O. RAPOLA.

Runsaasti kuvitettu. — Valmistunut 14 vihossa à 55 p.

Hinta sidottuna: I—IV osat à 2 mk. 25 p.

»Teoksen kertova esitystapa, kun eri maiden ja kansain oloista kertovat oma havaintojaan niissä matkustaneet tutkijat, viehättää lukijaa, niin että voi helposti ajatuksissaan seurata kertojaa noilla matkoilla ja saada selvän käsityksen kuvattavista oloista. Teoksen lukuisat kuvat kertomusten käsitystä suuresti valaisevat.

Kehoitamme jokaisen kirjallisuuden ystävä, joka tähän teokseen ei ole tutustunut, hankkimaan sen luettavakseen. Kouluihin ja lainakirjastoihin on tämä teos ensimmäisiä hankittavia.»

MAAPALLON YMPÄRI

Kuvateos, esittävä näköaloja maailman kauneimmista seuduista ja maisemista, loistorakennuksista, kirkoista, linnoista, kaupungeista ja muista merkillisistä paikoista.

328 suurta kuvataulua. — Hinta 16: 40 p., koruk. 20 mk.

==== Suurin suomalainen kuvateos! ====

» — — Kuvat ovat erittäin hienoja ja kauniita, joten teos täydellisenä tulee olemaan jokaisen kodin somistuksena.» (Kaiku.)

» — — Tämä lyhyellä, asiallisella tekstillä varustettu kaunis kuvateos ansaitsee mielestämme kaikin puolin huomiota ja kannatusta.» (Laatokka.)